

Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

DOBITNIK „OKTOIHA“
1998.

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)
Broj 32 FEBRUAR 2015.

„PROSVJETA“, prvo crnogorsko pedagoško glasilo (Cetinje, 1889–1901)
Izlazi mjesečno, cijena 0,80 € ISSN 0033-1686

Na svečanosti u vili Gorica u Podgorici uručene nagrade „Oktoih“ OBRAZOVANJE PREDSTAVLJA TEMELJ ZA UKUPAN RAZVOJ DRUŠTVA

PODSTREK ZA NOVE USPJEHE: Dobitnici sa ministarkom Vlahović i članovima žirija

– Dobitnici za 2014. godinu: Nastavnica ruskog jezika u OŠ „Risto Ratković“ u Bijelom Polju Vera Joksimović, direktorka OŠ „Pavle Rovinski“ u Podgorici Marijana Papić i danilovgradska gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“

– Prof. dr Sanja Vlahović, rukovodilac ministarstva prosvjete i ministarka nauke: Posebna mi je čast što ove godine imam priliku da uručim ovo veliko crnogorsko priznanje onima koji su svojim radom i rezultatima, ne samo zaslužili ovo prestižno priznanje, već pokazuju da Crna Gora i danas ima vizionare koji svojim znanjem i rezultatima svog rada mogu da se uhvate u koštac sa izazovima novog vremena

– Pavle Goranović, direktor Zavoda za školstvo i predsjednik žirija za dodjelu nagrada: Sve što su svojim radom dobitnici postigli pokazuje odgovornost prema ovom zahtjevnom i plemenitom pozivu čije vrijednosti dijele i drugi pregaoci zaposleni u prosvjeti

Str. 2 i 3

Stav Ministarstva prosvjete prema javnom ispoljavanju vjerskih obilježja učenika ili zaposlenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama VAŽNO JE DA UČENICI POŠTUJU PRAVILA PONAŠANJA U ŠKOLI I PRAVA DRUGIH

U Crnoj Gori, kao multikonfesionalnoj državi, apsolutno je zagarantovana sloboda vjeroispovijesti i niko to ne treba da dovodi u pitanje

Obrazovno-vaspitne ustanove poštuju pravo propisano članom 14 Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori, prema kojem: „Vjernik koji prema nacionalnoj pripadnosti, vjeroispovijesti ili običajima nosi kapu ili maramu kao sastavni dio nošnje, može biti fotografisan sa kapom ili maramom i ne može biti neposredno i posredno diskriminisan prilikom zaposlenja, kao zaposleni, u postupku pred državnim organima i u sistemu obrazovanja kao učenik i student“.

U obrazovno-vaspitnim ustanovama do sada nije bilo problema koji se odnose na javno ispoljavanje vjerskih obilježja učenika ili zaposlenih. Ukoliko i ima takvih slučajeva, oni nikada nijesu bili predmet pažnje jer je i ustanovama i Ministarstvu važno da se nastavni proces odvija redovno i po planu, kao i da učenici poštuju nastavne obaveze i pravila ponašanja u školi i da poštuju prava drugih. U Crnoj Gori, kao multikonfesionalnoj državi, apsolutno je zagarantovana sloboda vjeroispovijesti i niko to ne treba da dovodi u pitanje, stoji u saopštenju Ministarstva prosvjete.

STAV: Iz ugla školskog pedagoga Tamare Bjelanović TRISTA GRAMA SVIH PETICA I VRUĆI ŠAMAR UZ UVO

Str. 8

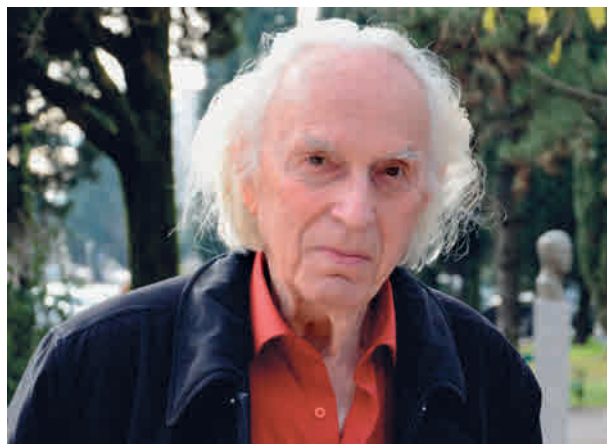
Iz pera odgovornog urednika: Na kraju jubilarne godine UVIJEK JE BILO ONIH KOJI SU VIĐELI VIŠE I DALJE I ZATO BILI USPJEŠNI

Str. 9

U Podgorici u organizaciji UNICEFA i Ministarstva prosvjete održana konferencija „Kvalitet obrazovanja – važnost ulaganja u predškolsko vaspitanje i obrazovanje“

INVESTIRANJE U RANO OBRAZOVANJE – ZALOG ZA BUDUĆNOST

Str. 10 i 11

INTERVJU: Nikola Mijo Vujošević, akademski slikar, likovni esejista i publicista, dugogodišnji prosvjetni radnik, likovni urednik udžbenika, prvi predsjednik Društva likovnih pedagoga Crne Gore, dobitnik Trinaestojulske nagrade

CRNOGORSKI SLIKARI BILI SU UČITELJI MNOGIM SRPSKIM SLIKARIMA

Str. 6 i 7

Nagrada *Diskobolos* Ministarstvu prosvjete Crne Gore

ZA PRIMJENU PROJEKTA INFORMACIONI SISTEM CRNOGORSKOG OBRAZOVANJA

Na Konkursu eminentnih evropskih dostignuća koji organizuje Jedinštveni informatički savez Srbije (JISA) u saradnji sa Council of European Professional Informatics Societies (CEPIS), European Economic Chamber of Trade Commerce and Industry (EEIG), regionalnim privrednim komorama, informatičkim asocijacijama i velikim brojem domaćih eksperata, Ministarstvo prosvjete Cr-

Gore osvojilo je sa projektom Informacioni sistem crnogorskog obrazovanja (MEIS) prvo mjesto u kategoriji Obrazovanje.

Ovaj prestižni međunarodni konkurs značajno utiče na unapređenje saradnje i podsticaj je autorima iz cijelog svijeta, kao i našeg regiona, da učestvuju i predstave svoja tehnološka postignuća. I ove godine na Konkursu su odabrana najbolja poslovna rješenja zasnovana

na primjeni informaciono-komunikacionih tehnologija.

Nagrada *Diskobolos* već dvadeset godina predstavlja vrhunski izazov stvaralocima i jedinstvenu potvrdu modernog poslovanja u kategorijama: Proizvodnja, Projektovanje, Upravljanje, Društvene djelatnosti, Obrazovanje, Finansije, Zdravstvo, Usluge, Web ostvarenja, Stručni IKT skupovi, RTV emisije, ICT Izdavaštvo i Globalni partneri.

Crnogorski identitetski glasnik

I-IV

Prof. Milorad Stojović

Vječno živa baština: Nad Njegoševom prepiskom
DALJINSKE PORUKE

Str. I

U Podgorici promovisana knjiga „Usmena književnost i savremena crnogorska pripovijetka“ dr Vladimira Vojinovića
NUŽNO JE NACIONALNO ODREDITI KNJIŽEVNOST

Str. II

Promovisana prva generacija učenika na crnogorskom jeziku u Skoplju

ĐECA UČILA O KULTURI, TRADICIJI, GEOGRAFIJI I ISTORIJI CRNE GORE

Str. II

U Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici premijerno prikazan dokumentarni film „Crna Gora i Veliki rat“ autora Branka Baletića i Andra Martinovića

JEDINSTVENO SVJEDOČANSTVO O CRNOGORSKOJ BORBI I STRADANJU

Str. II

U Frankfurtu obilježena stogodišnjica rođenja Mihaila Lalića
PODŠEĆANJE NA LIK I DJELO VELIKOG STVARAOCA

Str. III

Trećeplasirani rad na Konkursu za kratku novinsku priču
VRISKA

Str. III

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja (2)
JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

Str. IV

Na svečanosti u vili Gorica u Podgorici uručene nagrade „Oktoih“

OBRAZOVANJE PREDSTAVLJA TEMELJ ZA UKUPAN RAZVOJ DRUŠTVA

– Dobitnici za 2014. godinu: Nastavnica ruskog jezika u OŠ „Risto Ratković“ u Bijelom Polju Vera Joksimović, direktorka OŠ „Pavle Rovinski“ u Podgorici Marijana Papić i danilovgradska gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“

– Prof. dr Sanja Vlahović, rukovodilac ministarstva prosvjete i ministarka nauke: Posebna mi je čast što ove godine imam priliku da uručim ovo veliko crnogorsko priznanje onima koji su svojim radom i rezultatima, ne samo zaslužili ovo prestižno priznanje, već pokazuju da Crna Gora i danas ima vizionare koji svojim znanjem i rezultatima svog rada mogu da se uhvate u koštac sa izazovima novog vremena

– Pavle Goranović, direktor Zavoda za školstvo i predsjednik žirija za dodjelu nagrada: Sve što su svojim radom dobitnici postigli pokazuje odgovornost prema ovom zahtjevnom i plemenitom pozivu čije vrijednosti dijele i drugi pregaoci zaposleni u prosvjeti

Svečanost povodom dodjele nagrade „Oktoih“ dobitnicima za 2014. godinu tradicionalno je, sredinom januara, održana u vili „Gorica“ u Podgorici. Ovo najveće državno priznanje u oblasti prosvjete pripalo je profesorici ruskog jezika u bjelopoljskoj Osnovnoj školi „Risto Ratković“ Veri Joksimović, direktorki Osnovne škole „Pavle Rovinski“ u Podgorici Marijani Papić i Gimnaziji „Petar I Petrović Njegoš“ u Danilovgradu, u čije ime je priznanje primila direktorka Slavica Pavićević. Žiri za do-

djelu nagrade činili su: direktor Zavoda za školstvo Pavle Goranović (predsjednik), prof. dr Marko Camaj sa Univerziteta Crne Gore, direktorka Policijske akademije Milica Pajović, Svetislav Bakić iz Ministarstva prosvjete i direktor Resursnog centra za školovanje i rehabilitaciju lica sa poremećajima sluha i govora iz Kotora Borislav Kaščelan. Nagrade je uručila rukovodilac Ministarstva prosvjete i ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović.

Tim povodom ona je čestitala dobitnicima i podše-

tila na bogatu tradiciju prosvjetiteljstva u našoj zemlji, koja seže još od prve štamparije Južnih Slovena – štamparije Đurađa Crnojevića.

„Oktoih“ simbol nasljeđa crnogorskog naroda

„Nedugo nakon Guteberga i njegovog značajnog izuma naš vladar Đurađ Crnojević, po želji svog oca Ivana, donio je u Crnu Goru prvu štampariju. Time je svojoj Crnoj Gori donio dah Evrope ali i dio na-

PODSTREK ZA NOVE USPJEHE: Dobitnici sa ministarkom Vlahović i članovima žirija

učnih i tehnoloških dostignuća onog vremena. Time je i svom narodu dao priliku da na sopstvenom jeziku objavljuje prve knjige. Stvaranje prve štamparije 1493. godine i štampanje prve knjige samo godinu nakon toga tekovina je i značajan događaj koji prevazilazi granice naših prostora. Crnojevića štamparija i danas je prva državna štamparija u svijetu, a 'Oktoih prvoglasnik' prva ćirilica štamparna knjiga južnoslovenskih naroda. To nam daje obaveznu, ali i veliku čast“, navela je ona.

Odavanje priznanja velikoj crnogorskoj istorijskoj i kulturnoj tekovini

Ministarka Vlahović je ocijenila da je pravi trenutak da se podsetimo činjenice da „Crna Gora nije zakoračila u Evropu hrabro i odvažno samo prvim korakom u modernim evropskim integracijama“.

„Učinila je ona to mnogo ranije, prije više od pet vijekova, kada je neizbrisivo utkana u mapu Evrope. Zato mi je posebna čast što ove godine imam priliku da uručim ovo veliko crnogorsko priznanje onima koji su svojim radom i rezultatima, ne samo zaslužili ovo prestižno priznanje, već pokazuju da Crna Gora i danas ima vizionare koji svojim znanjem i rezultatima svog rada mogu da se uhvate u koštac sa izazovima novog vremena. Velika mi je čast i zadovoljstvo što mogu danas u ime Vlade Crne Gore i u svoje lično ime da čestitam dobitnicima ovogodišnje nagrade, Gimnaziji 'Petar I Petrović Njegoš' iz Danilovgrada, koja ne samo da svojim rezultatima zaslužuje ovo priznanje, već i s ponosom nosi ime našeg vladara i vladike crnogorskog Petra I, koji je i sâm utkao vrlo važne niti u istorijsko nasljeđe naše zemlje. Čast mi je i da čestitam uvažanim profesoricama Veri Joksimović i Marijani Papić

na rezultatima koje godinama zbrajaju, svojim i svojih učenika, na čast svoje države i profesije koju predstavljaju“, kazala je ona.

Odgovorna analiza kandidata

Obrazlažući odluku žirija za dodjelu nagrada, njegov predsjednik, direktor Zavoda za školstvo Pavle Goranović, podsetio je da je „državna nagrada 'Oktoih', kao najviše priznanje za doprinos unapređivanju vaspitno-obrazovnog rada, odanost i posvećenost nastavničkom pozivu, ustanovljena daleke 1970. godine“.

„Saglasno članu 14 Zakona o državnim nagradama, ona se dodjeljuje jednom godišnje za izuzetne rezultate u oblasti predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja kao i učeničkog i studentskog standarda. Na konkurs je pristiglo 11 prijedloga, pet za ustanove i šest za pojedin-

RIJEČ DOBITNIKA

MARIJANA PAPIĆ: Kruna karijere

Direktorka OŠ „Pavle Rovinski“ Marijana Papić nije kri-la zadovoljstvo što je škola na čijem je čelu dobila prestižno državno priznanje.

„Ovo je kruna mog rada. Četiri decenije provesti i posvetiti vaspitanju i obrazovanju mladih naraštaja i dobiti jednu ovakvu nagradu – to je zaista veliko zadovoljstvo“, kazala je ona. „Svaka nagrada i obavezuje i ja sam sigurna da će Osnovna škola 'Pavle Rovinski', đe radim već 20 godina i dalje biti uspješna, iako imamo 1.500 učenika i 100 zaposlenih, te da će i dalje biti ponos Glavnog grada i Crne Gore.“

BROJNA REFORMSKA RJEŠENJA: Marijana Papić

SLAVICA PAVIĆEVIĆ: Podstrek učenicima i kolektivu

Direktorka Gimnazije „Petar I Petrović Njegoš“ Slavica Pavićević istakla je da je nagrada zaslužena, ističući da su za nju zaslužni „svi radni ljudi danilovgradske gimnazije, počev od higijeničara, nastavnog kadra, direktora, administratora, učenika i njihovih roditelja“.

„Naša škola je i ranije bila spremna da primi ovu nagradu, ali i ovo je pravi trenutak. U moje ime i ime svih onih koji su doprinijeli, prevashodno učenika, afirmaciji ove škole i našem velikom radu i trudu, od srca zahvaljujem. Smatram da je ova nagrada prava afirmacija škole, ovakve kakva je bila do sada, ali istovremeno i podstrek svima nama, našim učenicima i kompletnom kolektivu, da sa još više snage, elana i znanja budemo posvećeni centru naše svrsishodnosti – učeniku“, ocijenila je ona.

VELIKO INTERESOVANJE ZA UPIS U DANILOVGRADSKU GIMNAZIJU: Slavica Pavićević

VERA JOKSIMOVIĆ: Odlična saradnja kao poruka budućim generacijama

Profesorica ruskog jezika Vera Joksimović je ukazala na činjenicu da nastavnici sa učenicima dijele najdivnije životne trenutke, a da im oni vraćaju na najbolji mogući način svojim uspjesima.

„Oni tako šalju najljepšu poruku generacijama koje dolaze. Biti prosvjetni radnik jedno je od najizazovnijih i najljepših, ali i najodgovornijih zanimanja. Prioritet u našem radu je kvalitet, kreativnost, ljubav, demokratičnost, razvijanje dobrih međuljudskih odnosa, kako u kolektivima tako i u učionicima i u saradnji sa roditeljima i sredinom koja nas okružuje“, naglasila je ona.

POTVRDILA ODANOST POZIVU: Vera Joksimović

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović: „OKTOIH” SIMBOL CRNOGORSKOG MIRNOG DOBA

VIŠE OD PET VIJEKOVA DIO SVJETSKJE KULTURNE MAPE: Prof. dr Sanja Vlahović

„Nedavno smo obilježili veliki jubilej, 520 godina od štampanja 'Oktoiha prvoglasnika' i tom prilikom odali počast i poštovanje, ne samo toj velikoj civilizacijskoj tekovini našeg naroda, već i onim vizionarima koji su prije više od pet vijekova našu Crnu Goru utkali neizbrisivo u evropsku i svjetsku naučnu, kulturnu i književnu mapu. Iako poznati po svojoj borbenosti i hrabrosti moramo priznati da je 'Oktoiuh' simbol crnogorskog mirnog doba, onog doba kada smo umjesto metaka izlivali štamparska slova, onog doba kada smo huci borbi odgovarali štampanjem knjiga. To je sigurno istinski, veliki simbol i iskaz kulture, tradicije i nasljeđa našeg naroda.”

ce. Uvažavajući ugled ovoga priznanja, žiri je odgovorno analizirao pristigle prijedloge i ocijenio da svi kandidati zavrijeđuju poštovanje za predan rad i doprinos razvoju crnogorskog obrazovanja. Žiri je odlučio da nagrade dodijeli Veri Joksimović, profesorici ruskog jezika u Osnovnoj školi 'Risto Ratković' iz Bijelog Polja, Marijani Papić, direktorici Osnovne škole 'Pavle Rovinski' iz Podgorice i Javnoj ustanovi Gimnaziji 'Petar I Petrović Njegoš' iz Danilovgrada”, rekao je on.

goš' iz Danilovgrada”, rekao je on.

Unapređenje obrazovanja je dužnost

Goranović je izrazio uvjerenje da će „Oktoiuh” biti još veći podstrek dobitnicima da nastave sa kvalitetnim radom.

„Isto tako, žiri je uvjerenja da crnogorski obrazovni sistem ima kadrova, potencijala i znanja za vrhunske domete koji će biti neophodni

Pavle Goranović: Obrazloženje žirija BOGATO ISKUSTVO SAVJESNOG METODIČARA

Vera Joksimović se tokom 32 godine rada u prosvjeti dokazala sticanjem unaprijeđenih zvanja, stručnim kvalitetima i zavidnim vještinama u osposobljavanju mladih generacija. Brojnim rezultatima sa učenicima, priznanjima i nagradama od lokalnog do međunarodnog nivoa, potvrdila je odanost pozivu i znanje koje je u funkciji razvoja ličnosti i ustanove kojoj pripada. Njen primjer je rječit kada je crnogorsko obrazovanje u pitanju. Bogato iskustvo savjesnog metodičara, kreativnog prosvjetnog radnika i ljubav prema predmetu kojeg izuzetno uspješno predaje krunisan je izuzetnim postignućima i napredovanjem učenika koji redovno prevazilaze uobičajene standarde znanja iz ruskog jezika. Vera Joksimović neprestano potvrđuje da njen pedagoški rad ima kontinuirane učinke vrijedne poštovanja prosvjetne javnosti.

STRUČAN NASTAVNIK, ODGOVORAN MENADŽER I MODERNA ŠKOLA: Pavle Goranović obrazlozava odluku žirija

NESVAKIDAŠNJA ENERGIJA I OTVORENOST PREMA NOVIM IDEJAMA

Marijana Papić je tokom 12 godina rukovođenja Osnovnom školom „Pavle Rovinski” iz Podgorice značajno doprinijela osavremenjavanju nastave i primjeni novih reformskih rješenja. Kvalitetna organizacija, posvećenost poslu i sposobnost rukovođenja gospođa Papić je povezala sa neophodnošću stalnog stručnog usavršavanja i preduzimljivim duhom. Ističe se podsticanjem za realizaciju novih ideja i unapređenju rada škole na čijem je čelu, kao i odličnom komunikacijom sa roditeljima, nevladinim organizacijama i drugim udruženjima, međunarodnim partnerima i svima koji mogu pomoći napretku škole. Gospođu Papić prepoznajemo i po nesvakidašnjoj energiji i otvorenosti prema novim idejama i konkretnoj spremnosti da se uhvati u koštac sa izazovima koji predstoje u obrazovnom sistemu kako bi današnje generacije postale formirane ličnosti i već šutra bili aktivni učesnici razvoja naše države čemu naše školstvo i teži.

ZDRAV KOLEKTIV I USPJEŠNI UČENICI

Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš” iz Danilovgrada baštini bogatu obrazovnu tradiciju ove sredine. U više od četiri decenije rada ova je ustanova uspjela da sačuva svoju osobenost, ali i da prepozna i podrži inovativnost i značaj promjena. Škola je iznjedrila veliki broj danas uglednih i afirmisanih ličnosti u raznim društvenim oblastima. Iz godine u godinu povećava se broj zainteresovanih za upis u danilovgradsku gimnaziju, koju krasi zdrav i pedagoški zreo kolektiv, kao, naravno, i učenici koji se ističu na državnim takmičenjima i u mnoštvu vannastavnih aktivnosti. Škola učestvuje u brojnim domaćim i međunarodnim projektima i ima zasluženu podršku lokalne zajednice. Rezultatima koje postiže, iskazanom motivacijom i sposobnošću da odgovori potrebama prilagođavanja našeg obrazovnog sistema najboljim evropskim praksama, Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš” prepoznata je kao temeljita obrazovno-vaspitna ustanova čiji rad je neophodno vrijednovati na ovaj način. Ovom odlukom žiri je nastojao da afirmiše one rezultate koji odgovaraju ključnim zahtjevima savremenog obrazovanja, a koji se, između ostalog, ogledaju i u rečenim izdvojenim kvalitetima. Stručan nastavnik kao glavni nosilac promjena, odgovoran menadžer i, konačno, stabilna, moderna i otvorena škola.

za nove uspjehe i bolji položaj ove struke u društvu. Sve što su svojim radom dobitnici postigli pokazuje odgovornost prema ovom zahtjevnom i plemenitom pozivu čije vrijednosti dijele i drugi pregaoci zaposleni u

prosvjeti. Na ovaj svečani dan za crnogorsku prosvjetu vrijedi ponoviti da obrazovanje predstavlja temelj za ukupan razvoj društva”, istakao je on, dodajući: „Stoga smo svi zajedno dužni da unapređujemo kvalitet obrazovanja i uslove za rad u prosvjeti. Samo na taj način čuvaćemo i neprolazna značenja 'Oktoiha' kao važnog simbola crnogorskog identiteta. Koristim ovu priliku da se zahvalim na saradnji uvažanim kolegama članovima žirija u čije ime Veri Joksimović i Marijani Papić, direktorici Pavićević i svim zaposlenima u Gimnaziji 'Petar I Petrović Njegoš' Danilovgrad čestitam na zasluženim priznanjima, sa uvjerenjem da ćemo zajednički graditi povjerenje u vaspitno-obrazovne ustanove i doprinositi poboljšanju crnogorskog obrazovanja”.

Entuzijazam kao na početku karijere

U ime nagrađenih, prisutnima se obratila profesorica Vera Joksimović.

„Velika mi je čast što se u ovom trenutku nalazim na ovom mjestu i što mogu jednostavno, ali iskreno, da zahvalim u ime ovogodišnjih dobitnika državne nagrade 'Oktoiuh' – Gimnazije 'Petar I Petrović Njegoš' iz Danilovgrada, Marijane Papić, direktorice Osnovne škole 'Pavle Rovinski' iz Podgorice i u svoje ime, kao najvećeg odličja za doprinos unapređivanju obrazovno-vaspitnog rada, odanost i posvećenost nastavničkom pozivu. Ovu nagradu dobili smo prije svega zato što smo umjeli da motivišemo učenike da postižu velike uspjehe, kako u redovnoj nastavi, tako i u raznim smotrama znanja, državnim i međunarodnim, što smo se stalno profesionalno usavršavali, uporedo sa razvojem društva i razumljivim kontekst u kome se odvija obrazovanje Crne Gore i što smo svojim radom doprinijeli ostvarenju ciljeva i vizija naših škola u okviru obrazovnog sistema naše države. Svako od nas dobitnika 'Oktoiuh' radi sa istim entuzijazmom kao na početku karije-

re, jer nas ne napušta pozitivna energija”, rekla je ona.

Jedno od najodgovornijih zanimanja

Prema njenim riječima, svaka nova generacija učenika predstavlja novu inspiraciju i radost za iskrene prosvjetne radnike.

Nastojimo da život škole oblikuju i učenici, kako bi iz nje ponijeli najljepša sjećanja i znanja koja će im koristiti u životu, jer vrijeme provedeno u školskim klupama, kroz vaspitno-obrazovne ciljeve, uči ih i da postanu dobri ljudi. Osećam ogromnu radost i ponos pri pomisli da je ono što smo radili ocijenjeno vrijednim izuzetne nagrade koju ste nam dodijelili. Sa velikim zadovoljstvom izražavam zahvalnost punu poštovanja institucijama sistema Crne Gore, žiriju za dodjelu državne nagrade 'Oktoiuh', našim kolektivima, učenicima i njihovim roditeljima”, zaključila je ona.

N. N.

„OKTOIH” JE OBAVEZA, ALI I ČAST: Ministarka Vlahović sa dobitnicama

NAJVEĆE DRŽAVNO PRIZNANJE U OBLASTI PROSVJETE: Detalj sa svečanosti

RAD VRIJEDAN IZUZETNE NAGRADE: Dobitnice „Oktoiha”

U Skupštini Crne Gore održano kontrolno saslušanje ministarke nauke i koordinatorka Ministarstva prosvjete prof. dr Sanje Vlahović na temu „Aktuelna situacija na Univerzitetu Crne Gore“

VLADA NE UČESTVUJE U IZBORU DEKANA

Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport Skupštine Crne Gore održao je kontrolno saslušanje ministarke nauke prof. dr Sanje Vlahović, koja rukovodi Ministarstvom prosvjete, na temu „Aktuelna situacija na Univerzitetu Crne Gore“.

Prema riječima Vlahovićeve, Vlada se može uključiti u eventualno rješavanje problema na univerzitetskim jedinicama ukoliko dođe do ugrožavanja javnog interesa. „I ranije Univerzitet, Ekonomski fakultet i Filozofski

fakultet nisu Vladi dostavili nikakvu inicijativu za uključivanje u eventualno rješavanje problema, što bi u nekoj mjeri Vladi dalo osnovu da se na neki način uključi. Vlada se nije bavila pitanjima unutrašnje organizacije na UCG, niti se bavi odnosom UCG prema Ekonomskom fakultetu. Iz razloga što to nije naš domen nadležnosti i što to spada u domen autonomije UCG i organa koji njime upravljaju“, navela je koordinatorka Ministarstva prosvjete.

Ona je dodala da Vlada nikada nije bila u prilici, niti ima priliku da učestvuje u izboru dekana, pa čak ni u izboru rektora.

Odgovarajući na pitanja članova Odbora, Vlahovićeva je objasnila da svaka visokoobrazovna ustanova prolazi iste procedure kada je riječ o povećanju broja upisanih studenata. Povećanje ili smanjenje broja na jednom fakultetu ne povlači za sobom mogućnost da drugi nekontrolisano upišu te studente.

FAKULTETI NISU TRAZILI POMOĆ VLADE: Sa šednice Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport

Direktorica Direktorata za visoko obrazovanje Mube- ra Kurpejović ukazala je da Upravni odbor UCG donosi odluku o upisu, na prijedlog univerzitetskih jedinica. O. Đ.

U atrijumu Zavoda za školstvo otvorena izložba „Ne može se reći više nego što se vidi“ autora Zorana B. Zekovića, povodom obilježavanja 520 godina od štampanja „Oktoiha“

VRIJEDNO SVJEDOČANSTVO O BOGATSTVU I RAZNOVRSNOSTI CRNOGORSKE TRADICIJE I KULTURE

– Pavle Goranović, direktor Zavoda za školstvo: Izložena djela uvjerljivo pokazuju način na koji se ispisivala ni sa čim uporediva istorija Crne Gore
– Zoran B. Zeković, autor izložbe: Izloženi radovi samo su mali doprinos obilježavanju jubileja u planetarnom smislu važnog događaja

SVJEDOČANSTVA O BURNOJ PROŠLOSTI: Sa otvaranja izložbe

Povodom obilježavanja 520 godina od štampanja „Oktoiha“, prve knjige kod Južnih Slovena, u atrijumu Zavoda za školstvo otvorena je izložba „Ne može se reći više nego što se vidi“ autora Zorana B. Zekovića. Riječ je o pojedinih ilustracijama iz najstarije knjige sa ovih prostora, a tu su i otisci, slike, bakrorezi, litografije i fotografije koje svjedoče o burnoj prošlosti Crne Gore.

Otvarajući izložbu, direktor Zavoda Pavle Goranović kazao je da današnje generacije s pravom mogu biti ponosne što žive u zemlji u kojoj je postojala prva državna štamparija na Balkanu.

„Ova izložba predstavlja vrijedno svjedočanstvo o bogatstvu i raznovrsnosti naše tradicije i kulture. Izložena djela uvjerljivo pokazuju način na koji se ispisivala ni sa čim uporediva istorija Crne Gore. Kulturni i prosvjetni značaj prve državne štamparije osnovane svega 40

godina poslije epohalnog Gutenbergovog pronalaska ogroman je i neprolazan događaj u duhovnom životu Crne Gore. Zato i danas s ponosom baštiniamo dostignuća onih koji su shvatali vrijednost znanja i vrijednost knjige“, rekao je on.

Zoran B. Zeković je napomenuo da postavku čine i otisci na kanvasu djela umjetnika iz svijeta koji su u prošlosti pohodili Crnu Goru. Među njima se ističu otisci Kuba, Vilkinson, Ronjat, Valirij i Bosinger.

„Izloženi radovi samo su mali doprinos obilježavanju jubileja u planetarnom smislu važnog događaja“, istakao je Zeković. „Ovde se po prvi put mogu videti i neke fotografije koje do sada nijesu izlagane, to jest njihovih otisci. Cjelokupna izložba, ili makar jedan njen dio, uskoro će biti predstavljena u Briselu i Moskvi, a postoji ideja da se prikaže i u Vašingtonu.“

N. N.

Predstavnici Crne Gore na Regionalnoj radionici o obrazovanju i obuci nastavnika u Tirani

UNAPREĐENJE NACRTA REGIONALNOG PROGRAMA

RAZMIJENILI ISKUSTVA: Učesnici skupa

Predstavnici Crne Gore učestvovali su na Regionalnoj radionici o obrazovanju i obuci nastavnika (Regional Workshop on Teacher Education and Training), održanoj u Tirani, Albanija koja je organizovana u saradnji Regional Cooperation Council (RCC) i Education Reform Initiative of South Eastern Europe (ERI SEE). Skup je okupio predstavnike zemalja

Jugoistočne Evrope: Albanije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Makedonije, Hrvatske, Kosova, Moldavije, kao i predstavnika ETF (European Training Foundation). Crnu Goru su predstavljali mr Svetlana Čabarkapa (Ministarstvo prosvjete), Nađa Luteršek (Zavod za školstvo, Zorica Minić (Ispitni centar) i Rajko Kosović Centar za stručno obrazovanje.

Učesnici ovog skupa radili su na unapređenju Nacrta Regionalnog programa za obrazovanje i obuku nastavnika kao podrške u „Obrazovanju i kompetencijama“ u okviru SEE Strategije 2020 (Draft Regional programme for Teacher Education and Training Support to „Education and Competences“ dimension of the SEE 2020 Strategy).

Lj. V.

U Dubrovniku održana međunarodna konferencija za direktore obrazovnih ustanova

ULOGA LIDERA U RAZUMIJEVANJU I PRAĆENJU GLOBALNIH TRENDOVA

Okolo 500 učesnika iz 30 zemalja, među kojima i direktori podgoričkih srednjih škola „Vaso Aligrudić“, „Ivan Uskoković“ i „Slobodan Škerović“

Evropska asocijacija direktora škola (ESHA) organizovala je međunarodnu konferenciju za direktore predškolskih, osnovnoškolskih i srednjoškolskih ustanova u Dubrovniku. Domaćin, članica ovog udruženja, bilo je Udruženje hrvatskih srednjoškolskih direktora UHSR koje ove godine slavi dvadeset godina svog postojanja. Konferencija je organizovana pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske Iva Josipovića i Ministarstva nauke, obrazovanja i sporta. Prilikom da sa kolegama razmjenjuju iskustva imalo je oko 500 učesnika iz 30 zemalja, među kojima i direktori podgoričkih srednjih škola i to Elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ Veselin Pićurić, Srednje stručne škole „Ivan Usko-

ković“ Žarko Borovinić i Gimnazije „Slobodan Škerović“ Radiša Ščekić.

„Kad god sam u prilici pošećujem ovakve i slične konferencije jer predstavljaju pravu priliku za razmjenu ideja sa kolegama iz drugih škola. Jedino ako smo informisani možemo da pratimo evropske trendove u obrazovanju i unapređujemo naš obrazovni sistem. Stoga bih apelovao na ostale kolege da prate i učestvuju u sličnim događajima“ istakao je Pićurić.

Konferenciji su prisustvovali brojni visoki zvaničnici među kojima i ministar nauke, obrazovanja i sporta Vedran Mornar. Na otvaranju konferencije goste je pozdravio gradonačelnik Dubrovnika Andro Vlahušić, da bi ih kasnije ugostio u tvrđavi Revelin de im je poželio do-

brodošlicu u grad Dubrovnik.

Učesnici su kroz niz događanja kao što su predavanja, radionice, okrugli stolovi imali priliku da učestvuju i razvijaju ulogu lidera u razumijevanju i praćenju globalnih trendova kad su u pitanju promjene u obrazovanju.

Predavači i organizatori radionica bili su gosti iz Australije, Kine, Engleske, Estonije, Finske, Irske, Holandije, Slovenije, SAD-a i naravno Hrvatske.

Tokom konferencije gosti su takođe imali priliku da posete vrtiće, osnovne i srednje škole u Dubrovniku i da se kroz razgovor sa decom, đacima i nastavnicima upoznaju sa hrvatskim obrazovnim sistemom.

Mileva Lučić

Uručene nagrade pobjednicima kviza „Igraj online – Crna Gora i EU“

UČENICI AKTIVNO PRATE PROCES EVROPSKIH INTEGRACIJA

– Prvo mjesto osvojila Milica Komnenović, učenica IX razreda OŠ „Oktoih“ iz Podgorice, drugo Bogdan Šćekić, učenik IX razreda OŠ „Risto Ratković“ iz Bijelog Polja, a treće Predrag Čarapić, učenik VIII razred, OŠ „Oktoih“ iz Podgorice

– Glavni pregovarač Aleksandar Andrija Pejović: Razlog da budemo zadovoljni je i to što je 18 učenika na ovom testu znanja dobilo odličnu ocjenu, odgovorivši na sva pitanja u potpunosti tačno za veoma kratko vrijeme

POKAZALI VELIKO INTERESOVANJE I ZNANJE: Nagradjeni sa Aleksandrom Pejovićem

Glavni pregovarač, ambasador Aleksandar Andrija Pejović uručio je nagrade pobjednicima kviza „Igraj online – Crna Gora i EU“, koji je organizovalo Ministarstvo vanjskih poslo-

va i evropskih integracija u saradnji sa Ministarstvom prosvjete.

Prvo mjesto osvojila je Milica Komnenović, učenica IX razreda OŠ „Oktoih“ iz Podgorice,

drugo Bogdan Šćekić, učenik IX razreda OŠ „Risto Ratković“ iz Bijelog Polja, a treće Predrag Čarapić, učenik VIII razred, OŠ „Oktoih“ iz Podgorice.

Pozdravljajući nagradene učenike, Pejović je izrazio zadovoljstvo što se na ovakav način promovise znanje i istakao značaj učešća mladih u procesu evropskih integracija. „Vi ste, učešćem u kvizu 'Igraj online – Crna Gora i EU', pokazali, ne samo da ste zainteresovani, već i da aktivno pratite i učite o procesu evropske integracije.

Raduje podatak da se za učešće u kvizu prijavilo 229 učenika osmog i devetog razreda“ kazao je glavni pregovarač, istakavši da je uspjeh još veći ako se uzme u obzir činjenica da se ovakva aktivnost realizuje prvi put. „Takođe, još jedan razlog da budemo zadovoljni je i to što je 18 učenika na ovom testu znanja dobilo odličnu ocjenu, odgovorivši na sva pitanja u potpunosti tačno za veoma kratko vrijeme“ zaključio je Pejović.

Online takmičenje u znanju o procesu evropskih integracija za učenike osmih i devetih razreda osnovnih škola u Crnoj Gori održano je 17. decembra. Od ukupno 229 prijavljenih učenika osnovnih škola iz svih crnogorskih opština, takmičenje je na vrijeme uspjelo da završi 159 učenika.

Kriterijumi na osnovu kojih se došlo do tri najbolja rezultata bili su tačnost i brzina. Za prva tri mjesta obezbjeđene su vrijedne nagrade (lap-top, tablet i mobilni telefon), a učenike koji su uspješno odgovorili na sva pitanja obezbjeđeni su poklon paketi promotivnog materijala ME 4 EU, EU 4 ME.

Potpisan sporazum o saradnji između Zavoda za školstvo Crne Gore i Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja Republike Srbije

ZA DALJE UNAPREĐENJE KVALITETA OBRAZOVANJA

Direktori Zavoda za školstvo Crne Gore i Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja Republike Srbije Pavle Goranović i dr Dragan Banićević potpisali su sporazum o saradnji ove dvije institucije u cilju daljeg unapređenja kvaliteta obrazovanja u Crnoj Gori i Republici Srbiji.

Saradnja će se odvijati kroz: razmjenu informacija o programima i aktivnostima; izradu materijala u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom; planiranje i realizaciju zajedničkih konferenci-

ja; saradnju u međunarodnim projektima; razmjenu iskustava kroz seminare i posete koji se odnose na profesionalni razvoj zaposlenih.

Nakon potpisivanja sporazuma, tokom dvodnevno rada, u Zavodu za školstvo su realizovane radionice, na kojima su razmjenjivana obostrana iskustva i definisani modaliteti dalje saradnje. Radionica su prisustvovali prosvjetni nadzornici i savjetnici iz Zavoda za školstvo i Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja.

Lj. V.

Uz pomenute učenike koji su osvojili prva tri mjesta, na sva pitanja tačno su odgovorili: Roko Marđonović, VIII razred, OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“ – Kotor, Petra Marković, IX razred, OŠ „Oktoih“ – Podgorica, Ruđer Marđonović, IX razred, OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“ – Kotor, Aleksandra Šoškić, VIII razred OŠ „Petar Dedović“ – Plav, Andrijana Čosović, VIII razred OŠ „Dušan Obradović“ – Žabljak, Sava Mirković, IX razred OŠ „Vuk Karadžić“ – Podgorica, Luka Bogavac, IX Razred „Risto Ratković“ – Bijelo Polje, Lejla Višnjić, IX razred OŠ „Marko Miljanov“ – Bijelo Polje, Filip Radović, IX razred, „Vuk Karadžić“ – Podgorica, Djordjije Petrić, IX razred OŠ „Meksiko“ – Bar, Jelena Čogurić, IX razred OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“ – Budva, Erna Destanović, IX razred OŠ „Pavle Žižić“ – Bijelo Polje, Nikola Jovičić IX razred OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“ – Budva, Ermin Mehović OŠ VIII razred OŠ „Dušan Korać“ – Bijelo Polje i Vasilije Dragović, OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“ – Budva.

Lj. V.

NVO ALFA Centar u Nikšiću

PROMOTERI UČLANJENJA U NATO

Od 2010. godine dodjeljuju priznanje „Siguran kompas“, koje su za 2014. godinu dobili: prof. dr Radovan Radonjić, Ivana Jovetić, Ambasada Njemačke u Podgorici, Fakultet političkih nauka u Podgorici, Organizacija mladih Atlantskog saveza Crne Gore i Radio „Antena M“. Posebne zahvalnice uručene Srednjoj mješovitoj školi „17. septembar“ sa Žabljaka i TV emisiji „Izazov“

Nevladina organizacija ALFA Centar osnovana je 2006. godine. Ciljevi formiranja organizacije su promovisanje i zastupanje stava da svi građani imaju pravo na miran, bezbjedan i dostojanstven život bez obzira na pol, uzrast, rasnu i političku pripadnost, nivo obrazovanja, profesiju i ostale razlike. Programsko djelovanje organizuje se u četiri pravca: analiza i istraživanje civilno-vojnih odnosa i podrška procesima članstva Crne Gore u NATO, bezbjednost u saobraćaju, omladinski programi i programi u lokalnoj zajed-

nici. Dobitnici su Godišnje nagrade za volonterizam u 2011. godini u kategoriji organizatora volonterskog rada. Članica su međunarodne ALIANTE mreže, koja sprovodi takmičenje među srednjoškolcima na temu evroatlantskih integracija i NATO-a.

Kao promoter ulaska naše zemlje u NATO 2010. godine ustanovili su prestižno priznanje „Siguran kompas“ za izuzetan doprinos u promociji značaja međunarodne saradnje, bezbjednosti i širenju ideje evroatlantizma u Crnoj Gori. Ono je za 2014. godinu uručeno: prof.

dr Radovanu Radonjiću, Ivanu Jovetiću, Ambasadi Njemačke u Podgorici, Fakultetu političkih nauka u Podgorici Organizaciji, mladih Atlantskog saveza Crne Gore i Radiju „Antena M“. Posebne zahvalnice uručene su Srednjoj mješovitoj školi „17. septembar“ sa Žabljaka i TV emisiji „Izazov“.

U predlaganju i odabiru laureata učestvovali su dobitnici priznanja iz prethodnih godina.

Osim dobitnika, na svečanosti su govorili Ranko Krivokapić, predsjednik Skupštine Crne Gore, Nebojša Kaluđerović, nacionalni koordinator za NATO, Vladimir Gasparič, ambasador Republike Slovenije u Crnoj Gori, Dritan Abazović, poslanik, i Aleksandar Dedović, direktor ALFA Centra, koji je naglasio:

„Raduje nas sve veći broj onih koji u Crnoj Gori daju doprinos u našoj zajedničkoj misiji – analizi i informisanju o integracijama u evroatlantske strukture, podršku ovim procesima i širenju ideje o bezbjednoj budućnosti Crne Gore – članici NATO Saveza. Ovaj je i prilika da ohrabrimo sve koji smatraju da je članstvo u Alijansi garant mira i naše stabilnosti, da ih pozovemo na zajedničko djelovanje, kako bi izazovi pred nama bili lakše savladani“.

Bl. Koprivica

Škole na državnoj granici Crne Gore i BiH

NITI DOBRE TRADICIJE NIKAD SE NE KIDAJU

Pogranične škole dvije susjedne države spajaju a nikako ne razdvajaju, jer u neke škole deca dolaze sa druge strane granice iz Bosne i Hercegovine po znanje u Crnu Goru

Banjanima, čudan i goletan kraj – razmeđe naroda i država, poligon prošlosti, putokaz sadašnjosti i stvaranja istorije koja je tu progovorila ulazeći u anale, legende i čitanke. Poetičan toponim asocira na banje, kojih tu nikad nije bilo, ako se ne misli na „kazan“ u kom je proključala istorija, progovorila te učutala prije 180.000 godina u utrobi pećine Crvena stijena nad Bilečkim jezerom, koje manjim dijelom pripada Crnoj Gori.

Ovaj, u Evropi jedinstven istorijski lokalitet, otkrio je sredinom prošlog vijeka književnik Dušan Vasiljević, koji je drugovao sa Aleksom Šantićem i Stojanom Cerovićem koji mu je objavljivao pjesme u „Slobodnoj misli, a objavio je i knjigu poezije. Prva iskopavanja počela su pedesetih godina prošlog vijeka, etapno, više puta, i još se nije došlo do konačnog rezultata, jer se radi stručno uz pomoć arheologa svjetskog glasa i postepeno, slažući kockicu po kockicu u višeslojnom otkopavanju. Radovi još traju.

U Banjanima je sve istorija. Nedaleko je srednjovjekovni manastir Kosijerovo prenešen sa dna hidroakumulacije, Bilečko jezero, ostaci rimskog drumu – miljokaza, a na desetak kilometara obelisci herojskih bitaka Grahovca i Vučijeg

Dola, đe su udareni postamenti crnogorskoj državnosti.

Malobrojnim učenicima škola duge tradicije na granici lako je učiti istoriju, jer im je podneblje istorijska čitanka u kamenu od kog su sazidani najveći hramovi znanja. Tu je Osnovna škola na Petrovićima „Jovan Draganić“ koja je počela da radi 1861. godine, sedamnaest godina prije otvaranja škole u Nikšiću. Nekad velika škola sa preko dvjestu učenika, sad ima sa područnim odjeljenjem – Kleanak (1 đak, 1 učitelj) 12 đaka pješaka.

Najbliža susjetka, jedinoj školi na Petrovićima od Cetinja do Mostara, je škola u Vilusima, koja je otvorena i sagrađena 1870. godine, koju pohađa 15 učenika, a s ponosom nosi ime „Braća Bulajić“. Ona je kroz svoju dugu tradiciju iznjedrila brojne značajne ličnosti u sportu, kulturi i umjetnosti.

U ravnici, nedaleko od granice, najbliža crnogorska škola Trebinju, je ogromno kameno zdanje OŠ „Dragan Kovačević“ u Nudolu koju pohađaju četiri učenika.

Gotovo na samoj međugraničnoj liniji razdvajanja Crne Gore i Bosne i Hercegovine je Osnovna škola „Jovan Gnjatović“ u Vračevnićima koja ima 27 učenika, a locirana je u spo-

men parku kojeg ukrašava sedam spomen obilježja iz dalje i bliže istorijske prošlosti ovog podneblja. Škola za istoriju okružena istorijom.

Sjevernije preko herojskog Vučijeg Dola na uzanoj kraškoj poljani smještena je Osnovna škola „Janko Bjelica“ koja se nalazi u Donjim Crkvicama a pohađa je 13 učenika. Škola posjeduje tri dobro očuvane školske zgrade, od kojih je jedna van upotrebe i napuštenu stambenu zgradu davnašnjih prosvjetnih radnika u ruševnom stanju.

Sa druge strane Somine, ispod Triglava, nalazi se ogromno kameno zdanje škole „Branko Višnjić“ u Krscu – Golija i ima 16 učenika, a nekad ih je tu dolazilo preko dvjestu.

Idući severnije preko Dobreljice i Golijskih vrhova, na sredokročju gatačkih ravnina i Klinja, prvog vještačkog jezera na Balkanu, u živopisnom krajoliku Stabna, sa nadaleko poznatim Stabanskim jezerom, davno je proradila Osnovna škola „Bečko Jovović“ sa 15 đaka pješaka.

Pogranične škole dvije susjedne države spajaju a nikako ne razdvajaju, jer ima škola da u neke deca dolaze sa druge strane granice, iz Bosne i Hercegovine po znanje u Crnu Goru.

Blagota Koprivica

PREDSTAVLJEN PROGRAM BEZBJEDNOSTI U SAOBRAĆAJU

ALFA Centar je učestvovao na prvom lokanom sajmu u Nikšiću. Pošetiocima sajma volonteri ove NVO predstavili su svoj program bezbjednost u saobraćaju i tom prilikom podijelili brošure „Bezbjedan i odgovoran građanin“. Ova brošura ima za cilj da informiše građane o pojedinih pravilima proisteklih iz zakonske regulative, a sa kojima se najčešće susreću. Fokus je stavljen na propisana ovlaštenja pripadnika policije. Sa druge strane, građani se mogu upoznati sa svojim pravima, odgovornostima i obavezama u svakodnevnim situacijama i komunikaciji sa policijom.

Za najmlađe posetioce organizovali su kviz znanja „Šta znam o saobraćaju“. Učesnici kviza, u zavisnosti od pokazanog znanja, kao nagradu su dobijali „pješačku dozvolu za samostalno učešće u saobraćaju“ i „pješačku dozvolu sa učešće u saobraćaju u pratnji starije osobe“.

Nikola Mijo Vujošević, akademski slikar, likovni esejista i publicista, dugogodišnji prosvjetni radnik, likovni urednik udžbenika, prvi predsjednik Društva likovnih pedagoga Crne Gore, dobitnik Trinaestojulske nagrade

CRNOGORSKI SLIKARI BILI SU UČITELJI MNOGIM SRPSKIM SLIKARIMA

Riječ je o Lubardi, Milunoviću, Vuškoviću, Stijoviću i drugima koji čine jedan od stubova crnogorske kulture. U crnogorskom Udruženju se najprije pojavila apstrakcija. Umjetnost živi silom individualne moći. Dok sam radio kao novinar u Radio Titogradu, osećao sam se kao uhapšeni slikar. Nijesam htio da potpišem odluku o ukidanju hercegovačke Umjetničke škole. Pred djelima mojih kolega otvarao sam oči ako su bila dobra, a zatvarao ako je bilo nešto što mi se ne dopada. Uprkos krizi, izdavačka djelatnost u oblasti likovne umjetnosti u posljednjih 10 godina je izvanredna

U ateljeu na Cetinju 1945. osećao sam se kao u likovnoj školi

„Prosvjetni rad“: Sa 15 godina radili ste od januara 1945. g. u Umjetničkom ateljeu Ministarstva prosvjete i kulture na Cetinju. Kako je do toga došlo?

Vujošević: Jedan sam od onih crnogorskih likovnih umjetnika koji su se vrlo rano opredijelili za umjetnost. Sticajem okolnosti, poznati crnogorski slikar Niko Đurović i prije i poslije rata dolazio je kod sestre koja je živjela u mom komšiluku. Znao je da se od rane mladosti bavim slikarstvom i dopali su mu se portreti koje sam tada radio. Insistirao je da pođem u oslobođeno Cetinje u tek formiran Ateljeu Ministarstva prosvjete i kulture. Tada sam bio u pratećoj četi II komande područja II korpusa. Ubrzo sam demobilisan i već u januaru sam bio na Cetinju. Zatekao sam osnivače Ateljea: Milana Božovića, Antona Lukatelija, Nika Đurovića i Vidaka Petrovića. Kasnije su dolazili mnogi poznati crnogorski slikari – Milunović, Lubarda, Prijčić... U to vrijeme Atelje je bio značajna institucija Crne Gore. Sarađivalo se sa „Pobjedom“, učestvovalo se u priprema raznih manifestacija, radili razni plakati, panoi i sl. Imao sam osećaj da sam bezmalo u likovnoj školi. Kasnije su neki istoričari umjetnosti smatrali da je to bila prva umjetnička škola u poslijeratnoj Crnoj Gori. Međutim, bili smo držav-

ni službenici i naravno s platom. U tom ateljeu se marta 1946. godine začela inicijativa o formiranju Udruženja likovnih umjetnika Crne Gore. „Pobjeda“ je tada objavila oglas, vrlo interesantne sadržine – da se jave za članstvo oni koji smatraju da mogu biti članovi udruženja, ali da oni koji su se ogriješili o društvo i Crnu Goru u posljednjem ratu ne dolaze u obzir. Udruženje je osnovano 24. marta 1946. godine. Imalo je petnaestak članova, već poznatih slikara, ne samo u Crnoj Gori već i u Jugoslaviji. Prvi predsjednik Udruženja je bio Milan Božović, pariški đak, već oformljena i poznata ličnost u Beogradu. Dugo vremena je broj članova bio mali. Uslovi za prijem su bili vrlo rigorozni. Kandidat je morao da ima više samostalnih izložbi i da dostavi 30 radova na uvid, pa tek onda da se rješava da li ga treba primiti. 1962. godine kada sam izabran za predsjednika Udruženja bilo je svega 19 članova, ali su to bila imena jugoslovenska. Vrhunska grupa stvaralaca kojima su sva vrata jugoslovenskih centara bila otvorena.

Cetinje je kolijevka crnogorske savremene likovne umjetnosti

„Prosvjetni rad“: Cetinje je imalo i ima nemjerljivu ulogu u razvoju crnogorske likovne umjetnosti...

Vujošević: Može se slobodno reći da je Cetinje ko-

lijevka crnogorske savremene likovne umjetnosti. Ne moderne, koja je počela prije Prvog Svjetskog rata s Perom Počekom i Đokom Popovićem. Iz plejade poslijeratnih crnogorskih umjetnika, od koji su neki i ranije bili ugledni, poznati i za istoriju crnogorske i jugoslovenske umjetnosti imaju elitni status, osobito se ističu Lubarda, Milunović, Vušković, Stijović i dr. koji čine jedan od stubova crnogorske kulture. Svi su oni prije Drugog svjetskog rata živjeli van Crne Gore kao i drugi naši značajni umjetnici. Ni jedan istaknuti crnogorski likovni umjetnik koji je stvarao između dva svjetska rata, nije živio u Crnoj Gori: Gregović, Poček, Božović, braća Bocarić, Vrbica, Šobajić, Brežanin, Kujačić, Radulović i dr. Svi su bili školovani u Parizu, Beču, Minhenu, Rimu, Atini... Bili su veoma cijenjeni. Prvi se vratio Mato Đuranović iz Amerike, 1937. godine.

Odmah po završetku II svjetskog rata Vlada Crne Gore poziva crnogorske umjetnike da dođu. Ubrzo dolaze: Božović, Lubarda, Vušković, Milunović... Januara 1947. godine otvara se na Cetinju Prva umjetnička škola. Prvi direktor je Petar Lubarda. Škola nije dugo bila u Cetinju, preseljena je u Herceg Novi, de je 1963. godine neočekivano ukinuta. Tada sam kao predsjednik Udruženja pozvan da sa još dvojicom beogradskih profesora i slikara – Stojanom Čeli-

ćem, izuzetnim intelektualcem, publicistom i slikarem i Đorđem Andrejevićem Kuningom, ratnim slikarem izuzetnim crtačem na temu NOB-a, obidemo Umjetničku školu u Herceg Novom. Ništa mi nije rečeno osim da im budem domaćin. Nakon dva dana boravka u Herceg Novom ponuđen mi je jedan dokument, u suštini predlog da se Škola ukine. Bio sam vrlo iznenađen i to nije sam htio da potpišem. Doku-

me škole i jedan od osnivača Umjetničke galerije Crne Gore. On je stručno i profesionalno sa vrhunskim ljudskim i umjetničkim namjerama sakupljao najbolje umjetničke radove. Već tih prvih poratnih godina Umjetnički muzej Crne Gore je po svojoj sadržini bio jedna izvanredna institucija koja je bila po kvalitetu među najboljim u zemlji. Cetinje je bilo za mene privlačno, jer sam tu počeo ozbiljno da se bavim slikar-

su imale kolor reprodukcije. Zavod za školstvo Crne Gore, čiji je direktor tada bio Dimitrije Marković, svako izdanje je ilustrovalo sa likovnim prilozima. Glavni urednik je bio Slavko Ščepanović, slikar i ilustrator. Ja sam bio saradnik za likovnu zastupljenost i dizajn. Tu su bile reprodukcije i svjetskih slikara. Izgled udžbenika tada je bio bolji nego sada. Tehnička obrada je bila odlična. Ugled i značaj likovne umjetnosti u poređenju sa ostalim kulturnim i stvaralačkim djelatnostima je bio zapažen. Vi ćete danas u školskim programima najčešće naići na zastupljenost pisaca koji su značajem iza naših najboljih slikara.

Bio sam i recenzent udžbenika likovnog obrazovanja. Takođe i za udžbenik kooautora Bata Brajovića i Karlovalisa iz Novog Sada. Moram istaći da je izdavačka djelatnost u oblasti likovne umjetnosti u posljednjih 10 godina izvanredna. Objavljeno je dosta luksuznih monografija u izdanju Centra savremene umjetnosti, Narodnog muzeja Cetinje, Muzeja i galerija Podgorice... Publikovane su izvanredne monografije. Nedavno je pokrenut teorijski časopis iz oblasti likovne umjetnosti, u izdanju Centara savremene umjetnosti u Podgorici. Ja sam neđe osamdesetih godina objavio kritički tekst u „Komunistu“, izdanje za Crnu Goru, pod naslovom „Velikani bez monografije“. Niko od velikih slikara do tada nije imao monografiju. Bila je jedna o Vuku Radoviću, ali sa nedostatcima u aparaturi, bez dovoljno biografskih i bibliografskih podataka, a to monografije moraju da imaju. Bila je i ona o Acu Prijčiću. Sada je izdato oko 15 sjajnih monografija i to su kompletne monografije. Uprkos krizi i manje povoljnim okolnostima, u likovnoj umjetnosti, ovim je učinjen bum.

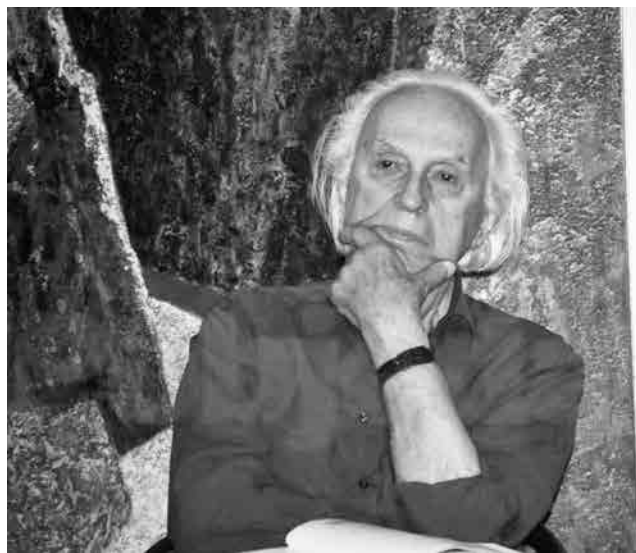
„Prosvjetni rad“: Da li se to na pravi način ovaploćuje u nastavnim planovima i programima?

Vujošević: Nijesam siguran. U zadnje vrijeme ne pratim detaljno situaciju.

Akcentovao sam ličnost umjetnika

„Prosvjetni rad“: Kako ste došli na ideju da se bavite i likovnom esejistikom?

Vujošević: U dugom proteklom vremenu, često sam razmišljao o izložbama i djelima mojih poznanika i prijatelja, kao i o onima koje nijesam poznao. Mislio sam da su neki od njih zaboravljeni i da ih treba na neki način predstaviti. Tako sam bez pretenzija došao na ideju da bi mogao načiniti knjigu o tim ličnostima. Istovremeno sam smatrao da je to u nekim slučajevima, ustvari period početka crnogorske moderne umjetnosti. Tada sam uz saznanje da su o tome pisali dosta Olga Perović, Mladen Lompar, Milan Marović, Ljiljana Zeković i dr., počeo da obrađujem to vrijeme kroz in-

menat je dostavljen Ministarstvu i Škola je ukinuta. Protivio sam se, jer je Škola dala već tada osvjedočene jugoslovenske slikare. Iz te Škole su izašli Dado Đurić, Filo Filić, Gojko Berkuljan, Boško Odalović, Ljubo Brajović, Perica Martinović, Uroš Tošković, Jovo Ivanović.

Upravo ovi crnogorski umjetnici zajedno sa Lubardom, Milunovićem, Vuškovićem, Stijovićem i drugima, osobito su cijenjeni u Beogradu. Kada je organizovana izložba crnogorske savremene umjetnosti 1945–1970. u Muzeju savremene umjetnosti na Novom Beogradu, štampana je Monografija na preko 300 strana. U predgovoru, koji je napisao i na otvaranju pročitao Miodrag B. Protić, srpski likovni kritičar i pisac upravnika Muzeja, kaže se da su... „crnogorski slikari bili učitelji mnogim srpskim slikarima“. Mislio je na Mila Milunovića koji je imao majstorsku radionicu u Beogradu. Učitelj im je bio i Petar Lubarda, koji je uticao posredno i na jugoslovenske slikare, bio je revolucionarni pokretač novih slobodnih shvatanja u likovnoj umjetnosti u vremenu kada su se lomila koplja oko apstrakcije i socrealizma. Mislio je i na Iliju Šobajića, profesora Umjetničke škole u Beogradu prije II svjetskog rata.

Upravo ovi crnogorski umjetnici zajedno sa Lubardom, Milunovićem, Vuškovićem, Stijovićem i drugima, osobito su cijenjeni u Beogradu. Kada je organizovana izložba crnogorske savremene umjetnosti 1945–1970. u Muzeju savremene umjetnosti na Novom Beogradu, štampana je Monografija na preko 300 strana. U predgovoru, koji je napisao i na otvaranju pročitao Miodrag B. Protić, srpski likovni kritičar i pisac upravnika Muzeja, kaže se da su... „crnogorski slikari bili učitelji mnogim srpskim slikarima“. Mislio je na Mila Milunovića koji je imao majstorsku radionicu u Beogradu. Učitelj im je bio i Petar Lubarda, koji je uticao posredno i na jugoslovenske slikare, bio je revolucionarni pokretač novih slobodnih shvatanja u likovnoj umjetnosti u vremenu kada su se lomila koplja oko apstrakcije i socrealizma. Mislio je i na Iliju Šobajića, profesora Umjetničke škole u Beogradu prije II svjetskog rata.

Cetinje je embrion i mog slikarstva

„Prosvjetni rad“: Cetinje je odigralo veliku ulogu i u Vašem likovnom razvoju.

Vujošević: Cetinje je poslije Drugog svjetskog rata bio kulturni, administrativni, stvaralački centar bezmalo svih zbivanja na republičkom nivou. U Cetinje su dolazili svi koji su mogli da pomognu obnovi Cetinja i Crne Gore. Pozvani su od strane rukovodstva Crne Gore Petar Lubarda, Milunović, Božović, Miloš Vušković, koji je prvi došao i bio direktor Umjetni-

stvom; Smatram ga embrionom mog slikarstva. Ja sam tu uz pomenute slikare učio dosta i oni su me veoma cijenili. Insistirali su da ostanem da bi mi omogućili odlazak na studije. Ipak, protiv volje svih i ministra Nika Pavića koji mi je takođe obećavao da će me poslati na studije u Beograd, vraćam se u Podgoricu i 1948. godine, završavam Gimnaziju.

Po povratku sa Cetinja moje školovanje u Gimnaziji je karakterisala jedna nesvakidašnja osobina. Znali su odakle sam došao, da se bavi slikarstvom. Dobijao sam zadatke da slikam portrete mnogih ličnosti. Prvo sam radio sa fotografijom na stotine portreta poginulih boraca. Od aprila do jula 1947. godine uradio sam 17 portreta članova Politbiroa CK KP Jugoslavije za miting Narodnog fronta Crne Gore koji je održan povodom Dana ustanka naroda Crne Gore na platou blizu Gimnazijske ulice. Svih 17 portreta su bili postavljeni visoko iznad bine. Tada mi je likovno vaspitanje predavao Vukan Vukanović, odličan freskopisac i ikonoslikar koji na žalost nije dugo živio i nije tretiran kao što je trebalo. Dolazio je i gledao što radim u fiskulturnoj sali, učionici u prizemlju prema Vezirovom mostu. Naravno, bio sam oslobođen nastave.

U školskim programima su pisci koji su značajem iza naših najboljih slikara

„Prosvjetni rad“: Bili ste prvi predsjednik Udruženja likovnih pedagoga Crne Gore. Kakav je bio značaj Udruženja za likovno obrazovanje i vaspitanje?

Vujošević: Osnivanje Udruženja likovnih pedagoga Crne Gore dogodilo se upravo u namjeri da se poboljša nastava likovnog vaspitanja u školama. U to doba ne možemo reći da je bila nastava likovnog vaspitanja zapostavljena, jer su tada udžbenici bili dobro ilustrirani. Čitanke

BIOGRAFIJA

Nikola Vujošević je rođen 11. decembra 1929. godine u Podgorici. Osnovnu školu i Realnu gimnaziju završio je u Podgorici 1948. godine. Učesnik je NOR-a 1944. godine. Slikarstvom se počeo baviti na Cetinju početkom 1945. de radi u Ateljeu Ministarstva prosvjete Crne Gore, sa slikarima Nikom Đurovićem, Milanom Božovićem, Antonom Lukatelijem i dr.

Studije slikarstva završava u Beogradu 1953. godine, kada prvi put izlaže. Od 1955. do 1977. radi u Gimnaziji „Slobodan Škerović“, i duže, u Osnovnoj školi „Branko Božović“ u Podgorici. Potom se isključivo posvjećuje slikarstvu.

Imao je 24 samostalne izložbe i preko 200 grupnih i kolektivnih izlaganja na najznačajnijim prezentacijama jugoslovenske i crnogorske umjetnosti. Najvažnije samostalne izložbe: Beograd, 1967, 1978; Zagreb, 1981; Cetinje, Njegoševa Biljarda, 1976, Retrospektiva; Podgorica, Galerija umjetnosti nesvrstanih zemalja, 1989. (167 slika – period 1987–1989); Retrospektiva sa 268 slika povodom 50 godina rada, nova zgrada Moderne galerija Podgorice (sadašnja Muzička škola „V. Pavić“) 1995; Pola vijeka Morače 1950–2001, organizacija ULUCG, Paviljon, 2001; Legat Nikole Vujoševića, Muzeji i galerije Podgorice, 2009. godine; Nove slike – 101 – period 2010–2011, Muzeji i galerije Podgorice, 2012. Najznačajnije izložbe: Umjetničko blago na tlu Crne Gore od praistorije do danas, Moskva, 1981; Vrhovi savremene crnogorske umjetnosti – 20 umjetnina XX vijeka, Pariz, Bari, 2005; Jugoslovensko slikarstvo XX vijeka, Beograd, Narodni muzej 1986/87...

Dobitnik je Trinaestojulske nagrade.

O Vujoševiću je mnogo pisano; bibliografija sadrži preko hiljadu jedinica. Zastupljen je u mnogim knjigama, publikacijama, leksikonima, monografijama, udžbenicima, enciklopedijama itd. U Likovnoj enciklopediji Jugoslavije, Zagreb, 1984, u jedinici Crna Gore, zastupljen je sa kolor reprodukcijom među šest slikara: Tripo Kokolja, Petar Lubarda, Vojo Stanić, Dado Đurić, Dimitrije Popović i vajar Risto Stijović. O njemu je snimljeno desetak dugometražnih autorskih TV portreta (Podgorica, Beograd, Zagreb, Sarajevo).

Publikovane su i monografije: mini-monografija u izdanju Narodnog muzeja Crne Gore, 1976, str. 82, predgovor Olge Perović (prevod-francuski); Nikola Vujošević, monografija, Muzeji i galerije Podgorice, 1995, izbor tekstova na četiri jezika, str. 96; „Krunisanje kamena“ – poetika Nikole Vujoševića, Društvo za očuvanje baštine Podgorica, 1999. godine, str. 332, hrestomatija, rezime – engleski, francuski, italijanski, priredio – Milan Coko Marović; „Legat Nikole Vujoševića“, publikacija koja prati poklon (72 rada) rodnom gradu, Muzejima i galerijama Podgorice, 2009. godina, str. 80, predgovor – Ognjen Radulović; Vujošević, Monografija u izdanju Muzeja i galerija Podgorice i Centra savremene umjetnosti Crne Gore, 2013, str. 220, format 31 x 24,5 cm, predgovor Ljiljana Zeković, prevod – engleski...

Vujošević je publikovao preko 400 prikaza, impresija, eseja, kraćih studija... Takođe, knjige „Sa likovnih obzorja“, 1998, str. 360; „Memento“ – crnogorska moderna umjetnost; 2005, str. 356, „Magika kanjona“, 2014, str. 302.

Bio je prvi predsjednik Udruženja likovnih pedagoga Crne Gore, predsjednik Udruženja likovnih umjetnika Crne Gore, član Predsjedništva kao i član Umjetničkog savjeta Saveza likovnih umjetnika Jugoslavije, član Odbora za likovnu umjetnost Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, poslanik u Skupštini Crne Gore... Predlagan za člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti: prvi put 1989. godine, predlaže ga Odjeljenje umjetnosti CANU; drugi put 1996. godine Predsjedništvo Crnogorske akademije nauka i umjetnosti. Član je PEN-a...

Skupština SR Crne Gore je Vujoševiću 1977. godine dodijelila nacionalnu penziju, dok mu je Vlada Crne Gore 2010. godine dodijelila status i povelju – Istaknuti stvaralac Crne Gore.

Od 1967. godine atelje mu je u kanjonu Morače.

dividue. Tako je nastala knjiga „Memento“ – crnogorska moderna umjetnost. Tu su preminuli crnogorski stvaraoči, počev od kraja 19. do početka 21. stoljeća: grafičari, slikari, vajari, istoričari umjetnosti... Akcenat sam dao na njihovu ličnost, koja je na neki način uticala i na ono što su radili. Bili su ljudi od dubokih, snažnih poriva i energije da rade i da pri tom doprinosu razvoju naše likovne kulture. Ta moderna crnogorska umjetnost može se vezati za par slikara koji su u njenom embrionu: Pero Poček, Đoko Popović i drugi. Oni su prvu klicu unijeli u naše moderno slikarstvo. Poslije, do početka II svjetskog rata živeći i radeći održavali su vezu sa Crnom Gorom, ali ona nije bila mnogo obostrana. To im nije smetalo pa su povremeno dolazili u Crnu Goru. Milo Milunović je prije rata boravio kod Don Nika Lukovića u Boki, đe je u crkvi Svete Bogorodice uradio fresku velikog formata „Sveta Ozana“.

Pisao sam samo o dobrom

„Prosvjetni rad“: *U kakvom odnosu stoji Vaše slikarsko i spisateljsko umijeće koje je žanrovski umnogome specifično, zar ne?*

Vujošević: U osnovi svojih tekstova imao sam u vidu plemenito osećanje da predstavim djela drugih slikara. Otvarao sam oči ako su bila dobra, a zatvarao ako je bilo nešto što mi se ne dopada. Pisao sam samo o dobrom. To je bio moj osnovni polazni pristup i princip. Što se tiče odnosa slikarstva i pisanja, tu postoje dva dijela. Prvi dio je ono što sam ja pisao o drugima, a drugi ono što su drugi pisali o meni. Dodao bih i moje misli koje sam iskazivao u namjeri da predstavim svoje slikarstvo, upravo njegova izvorišta, odnosno svoju autopoetiku. To je došlo do izražaja u ovoj posljednjoj knjizi „Magika kanjona“ u izdanju „Pobjede“. Tu se nalazi izbor intervjuva sa sagovornicima i jedan mali dio impresija i utisaka ljudi koji su me posećivali u ateljeu i išli sa mnom u kanjon. Kod nekih slikara koji su se manje-više bavili pisanjem možda je više do izražaja došla ta povezanost pisanja i likovnog stvaralaštva. Kod mene nije taj slučaj.

Moji tekstovi nijesu kritika, već zapisi, možda prikazi

Vujošević: Moje pisanje o drugima nikako nema veze sa mojim slikarstvom. Time sam se bavio iz dva osnovna razloga. Pisao sam o ljudima koje sam dobro poznavao ili o ljudima koji su bili zaboravljeni, a ja imao izvjesna saznanja o njima. Dio će govorim i objašnjavam svoju poetiku, ima veze sa mojim slikarstvom. Pisanje mi je bio ventil oduška, đe sam se relaksirao od slikarstva koje me opterećuje. Ja u tim razgovorima objašnjavam svoju poetiku i to na način koji mi je dodatno mogao, ne u svim slučajevima, pomoći da neke lične dileme riješim sa sobom. To ima veze sa procesom mog rada. Razgovori su vođeni uživo na radiju i televiziji. Pišući o drugima imao sam potrebu da iskažem svoja mišljenja i uvjerenje o slikarima koje sam cijenio i poznao, i sa kojima sam se družio. Ti tekstovi nijesu kritika, već zapisi, eseji, impresije, možda prikazi. Opisivao sam ih prvenstveno kao ljude, čije su karakteristike ulazile u stvaralački dio njihove ličnosti. Inače, davno, po zadatku, kratko sam se bavio profesionalno novinarstvom, tako da

mi je pisanje godilo. Bio sam službenik, novinar u Radio Titogradu, ljeta 1949., za vrijeme studentskih ferija. Direktor je bio Aleksandar Leko Obradović, glavni i odgovorni urednik Milivoje Otović, novinari – Dušan Bogavac kasnije skupštinski izvještaj u Beogradu čije ime nosi nagrada Udruženja novinara Srbije. Pavle Radusinović je vodio omladinsku redakciju. Tada sam se osećao kao uhapšeni slikar. Podnosio sam otkaz u čvrstoj želji da nastavim studije. Međutim, umjesto otkaza ja dobijam veće zvanje i veću platu. I tako tri put. Došao sam do urednika privredne redakcije, za četiri mjeseca. Sav je program išao uživo. Ispod vrata su se spikeru ubacivale nove vijesti. Zamjenjivao sam i spikere na radiju. I Slobodan Četković, je bio novinar na radiju, a kasnije urednik „Užičke slobode“. Ljubo Samardžić je bio naš spoljni saradnik, dopisnik Tanjuga za Crnu Goru. Moj prvi zadatak kao novinara je bio da napišem reportažu o Zemljoradničkoj zadrugi „Arsenije Škarić“ u Golubovcima. Tu sam, valjda, položio ispit. Reportaža je bila zapažena, čitana je dva puta. Svakog dana je trebalo da obezbjedim govornog programa 20 minuta i to mi je teško padalo. Novinarski posao je odgovoran i težak i jako ga cijenim. Radio je bio na uglu Njegoševe i Bokeške ulice. Poslije ove epizode pošao sam u Beograd.

Nije u redu što je ULUCG skinuto sa budžeta države

„Prosvjetni rad“: *Pišete i o djelima mladih slikara. Uporedite stanje nekada i sada?*

Vujošević: Mislim da su bitne izložbe. Izložbe su dobrodošle za svakoga ko je samokritičan. Više od dvije i po posljednje decenije je period razvoja crnogorske likovne umjetnosti koji ima vrlo dinamičan, eksplozivni trend. Od osnivanja Fakulteta likovnih umjetnosti na Cetinju pa do danas, naša likovna kultura dobila je veliki broj novih umjetnika. ULUCG ima preko 450 članova. Sada nije lako steći afirmaciju. Nama starijima je bilo lakše, malo nas je bilo, svi su nas znali. Sada je teško isplivati iz te mase. Nije u redu što je ULUCG skinuto sa budžeta države. To je loše za dalji razvoj crnogorske likovne umjetnosti. Dakako, likovna umjetnost je individualna i ona će opstajati i razvijati se skoro nezavisno od društva i države. To je uvijek tako bilo. Umjetnost živi silom individualne moći.

Cvjetko Lainović i ja smo bili preteče apstraktnog slikarstva

„Prosvjetni rad“: *Bili ste neposredni šedok jugoslovenskih rasprava između tzv. realista i modernista. Kako ste sve to doživjeli?*

Vujošević: Dobro se šecam proširenog plenuma Savela likovnih umjetnika Jugoslavije održanog 1963. godine u Beogradu u vrijeme kada je apstrakcija na juris ulazila u tokove evropske, pa i jugoslovenske umjetnosti. Ali, naišla je na otpor. Ne zbog orijentacije apstrakcije, nego što je prijetila da umanjili ili likvidira slobodu likovnog izraza. Težila je da ima apsolutni primat. Slikarima koji su se bavili apstrakcijom nuđene su izložbe i otkup slika. Kada je na poziv Vlade Crne Gore Penelope, vlasnik jedne Galerije u Rimu, došao, nudio je izložbu pod uslovom da slike budu apstraktne. Materijalnim injekcijama su željeli da

promijene situaciji. I neki naši slikari su željeli da to prihvate. Na šednici Udruženja predlog je odbijen. Na beogradskom plenumu su bile dvije suprotne strane – apstrakcija, kao nova pojava u jugoslovenskoj umjetnosti i socrrealizam uslovno rečeno realizam, bilo akademski bilo ne-akademski, đe je stvarnost bila osnovna likovnog izraza. Tu su predšednici udruženja bili zaduženi da podnesu izvještaj o stanju u likovnoj umjetnosti u svim republikama. Ja sam napisao taj referat i saopštio ga u skraćenom obimu.

Prije toga je Tito u Splitu u jednom svom govoru osudio apstrakciju. Na plenumu su se suprotstavile te dvije struje. Apstraktnu struju zastupali su Protić i Čelić, prije svega Čelić koji je već imao jedan prilaz koji je inklinirao ka apstrakciji. Bio je osećajni kolorista. S druge strane su bili Ismet Mujezinović, izvanredni crtač u to doba, vjerovatno i najbolji. Ishod nije bio definitivni, ali je ipak zaključeno da svako Udruženje treba da se bori za slobodu izraza, koja nije bila tako evidentna kao u ULUCG. Prije pojave apstrakcije, na samom početku, jedan naš slikar je napravio nekoliko takvih slika. Jedna od njih se zvala „Sjećanje“, koncentrični krugovi, formata 90 sa 90 cm. To je bio Cvjetko Lainović. Kasnije sam i ja 1961–1962. napravio nekoliko apstraktnih slika, jer sam u kanjonu Morače ošetio neke čudne zvuke i naslikao sam, crtajući linijama nekoliko platana na temu zvuci Platija. Nisam kasnije to razvijao i prešao sam na druga istraživanja Kanjona. U crnogorskom Udruženju se najprije pojavila apstrakcija i to sam rekao u svom referatu.

Već 1992. godine bilo mi je jasno da Jugoslavija ne postoji

„Prosvjetni rad“: *Kao poslanik u Skupštini Crne Gore na razvalinama SFRJ 1992. godine izjavili ste da Jugoslavija više ne postoji.*

Vujošević: Duga je to priča. Pomenut ću samo izjave Čeda Vukovića, Đeda Milutinovića, Dušana Kostića i moju, objavljene u „Pobjedi“ 24. novembra 1992. godine. Ja sam tada, pored ostalog, rekao da Jugoslavija ne postoji i da ne treba slaviti Dan republike 29. novembra. Nekoliko dana potom u hodu Skupštine, pred početak šednice prišli su mi Radoje Kontić, predšednik jugoslovenske vlade, Branko Kostić, član Predšedništva Jugoslavije i poslanik Predrag Bulatović i zamjerali mi što sam dao takvu izjavu. Tačno poslije 14 godina, 2006. godine, citirao sam sebe u „Crnogorskom književnom listu“ čiji sam redovni saradnik bio, u novoj izjavi uoči referenduma kada je Crna Gora ponovo ostvarila punu samostalnost i državnost. Inače politiku sam uvijek pratio, ali nijesam živo u njoj učestvovao. I sada je pratim, rijetko komentarišem javno.

Prado, Luvr, Metropoliten...

„Prosvjetni rad“: *Obišli ste gotovo sve najpoznatije svjetske likovne galerije...*

Vujošević: Putovao sam dosta i upoznao puno ljudi, koji su u to doba, a i kasnije, mnogo značili u kulturi, posebno umjetnosti. Bio sam u raznim društvenim, državnim, profesionalnim delegacijama. Vidio sam bezmalto sve muzeje, osim Ermitaža – Prado u Madridu, Luvr u Pa-

rizu, muzeje u Moskvi, Metropoliten muzej i Muzej moderne umjetnosti u Njujorku... Kroz Metropoliten muzej, posredstvom tadašnjeg generalnog konzula u Njujorku Davida Dašića, vodila me je kustoskinja, inače iz Makedonije, koja je u njemu radila već 15-ak godina. To je bio oktobar 1990. godine. Imao sam privilegiju da vidim i depono. Dobio sam dva velika monografska kataloga muzeja.

Atelje kao „diplomatski salon“

„Prosvjetni rad“: *Vaš atelje na Bioču je decenijama bio svojevrsni „diplomatski salon“.*

Vujošević: Da, u njemu sam se srijetao sa dosta ljudi iz umjetničkog i kulturnog, ali i diplomatskog i političkog života. Atelje je 1967. opremila opština Podgorica i bio je na spisku republičkog i opštinskog protokola. Tu sam se srijetao sa državnima, političarima, piscima, ambasadorima, akademikima... Skoro od svih sam dobijao pisma zahvalnosti, a zvali su me i u goste. Samo ti susreti bi mogli ispuniti čitav intervju.

Kako sam makazama izrezao i smanjio Lubardinu sliku?!

„Prosvjetni rad“: *Ipak, možete li nam reći neki zanimljivi detalj iz druženja makar sa nekim od velikih crnogorskih i jugoslovenskih umjetnika?*

Vujošević: Dobro, prišetiću se nekih divnih uspomena i anegdota. Kada sam aprila 1965. godine bio zadužen od republičkog rukovodstva da izvršim izbor i obezbijedim jedan album crnogorskih umjetnika, kao poklon Crne Gore Titu za rođendan daleke 1965. godine, pošao sam u Beograd. Prethodno je uspostavljen kontakt sa Lubardom i Filom Filipovićem koji me je sačekao na zemunskom aerodromu. Iz beogradskog hotela „Moskva“ najavljujemo već dogovorenu pošetu Lubardi. Pred sam polazak Filovim „folsvagenom“ vojničke boje srijecemo neočekivano Aca Prijčica koji se upravo vratio iz Varšave đe je imao izložbu pastela. Drago mi je bilo što će sa nama ići Aco jer je on sa Lubardom bio veliki prijatelj. U impresivnom ambijentu Lubardinog ateljea ponovo sam domaćina upoznao sa svrhom mog dolaska. Objasnio sam da slike moraju da budu određenog formata. Pokazao nam je jednu koja je bila veća 15 do 20 cm. Dao nam ju je uz obećanje da će naslikati novu traženog formata. Ipak je rekao da nije siguran da će drugo dobro napraviti. Ako ne bude zadovoljan slikom ovlasćuje me da preuzetu skratim. Nakon druženja, Petar i supruga Vera pozvali su nas na večeru u klubu privrednika. Maja 1965. godine, makazama režem, smanjujem Lubardinu sliku.

Poslije viđenja sa Lubardom, šutradan sam takođe sa Filom bio kod Mila Milunovića. Radozno sam želio da vidim njegove slike koje su sve bile okrenute prema zidu. Samo se videla poledina. Okrenuo sam ih da ih vidim, a on mi reče: „Kolega Vujoševiću, sve ću da Vam pokažem. Svaku sliku ću da Vam pokažem. Ali, ja vam savjetujem, prihvatite to. Nemojte nikad nikome pokazati sliku bez okvira“. Krajem osamdesetih godina prošlog vijeka kolekcija od 17 slika crnogorskih autora prikazana je u Podgorici u galeriji na Kruševcu.

Razgovarao: **Goran Sekulović**

Zavod za školstvo: Prevedena publikacija PREDUZETNIČKO UČENJE – Pristup ključnim kompetencijama (ISCED NIVO 3)

DOPRINOS PODSTICANJU PREDUZETNIŠTVA

U cilju lakše primjene probnog projekta Preduzetničko učenje, koji realizuju obrazovne institucije u Crnoj Gori u saradnji i uz finansijsku podršku Regionalnog centra za preduzetničko učenje (SEECCEL) iz Zagreba, prevedena je i publikacija PREDUZETNIČKO UČENJE – Pristup ključnim kompetencijama (ISCED NIVO 3).

U prevođenju publikacije učestvovale su nastavnice iz škola koje su uključene u realizaciju projekta: Marija Krstajić, Gimnazija „Stojan Cerović“ iz Nikšića; Maja Nikolić, Gimnazija „Kotor“ iz Kotora i Sanja Rmuš, Srednja mješovita škola „Bećo Bašić“ iz Plava. Publikaciju je lektorisao Miroslav Minić, nastavnik iz Gimna-

zije „Petar I Petrović Njegoš“ iz Danilovgrada. Dizajn i tehničku pripremu uradila je Danijela Đilas iz Zavoda za školstvo, dok je štampanje verzije na crnogorskom jeziku omogućio Zavod za školstvo.

Kako ističu u Zavodu, prevoz publikacije olakšaće rad u našim školama na sistemskom razvoju cjeloživotnog preduzetničkog učenja, preduzetništva kao ključne kompetencije, što sve ima za cilj podsticanje preduzetnički pismenog društava kroz jačanje preduzetničkog okruženja i preduzetničkog načina razmišljanja koji vode ka održivom ekonomskom rastu i razvoju naše zemlje.

Lj. V.

Prof. Gojko Radulović (1939–2015)

BIO JE ODAN NAJLJEPŠIM VRIJEDNOSTIMA ŽIVOTA I IZNAD SVEGA SVOJOJ CRNOJ GORI

Sa naslijeđenim etičkim načelima koje dostojanstveno vode kroz život odabrao je poziv prosvjetnog radnika jer niđe kao tu nije mogao prenositi svoje blagorodne ljudske vrline na nove generacije i uzdizati ih na visine ljudske postojanosti. Učio ih je hemiji života

Ovo je spomen čistog bola, kad raste tragika, puca kućno šljeme, tužno mjesto oproštaja i rastanka: napustio nas je Gojko Radulović, čovjek koji je časno živio, uspravno hodao i stvarao samo prijatelje, čiji je životni put poistovjeren sa njegovim, melemnim ali i čvstnim čojskim karakterom „suvo zlato“, kako narodna mudrost kaže za ljude ovakvog soja.

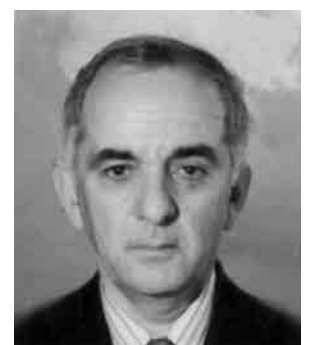
Ponikao u znamenitom bratstvu Radulović, crnogorskom svetioniku, uvijek potvrđivano najljepšim primjerima ljudskih vrijednosti: moralnošću, čojstvom i odvažnošću za pravo, čast i slobodu Crne Gore, a u porodici Puniše Markova, jednog od najglasovitijih Komana novijeg vremena i uzorne i plemenite majke Dare iz druge ugledne kuće Vukadinović. Ona je jasno da se iz tog „grmena velikoga“ iznjihao čovjek, naš Gojko koji je bio jedinstvo dobrote, čovječnosti, čestitosti, umnosti, bratske i prijateljske odatosti, siguran oslonac porodici, društvu i državi.

Sa naslijeđenim etičkim načelima koje dostojanstveno vode kroz život odabrao je poziv prosvjetnog radnika jer niđe kao tu nije mogao prenositi svoje blagorodne ljudske vrline na nove generacije i uzdizati ih na visine ljudske postojanosti. Učio ih je hemiji života.

Zato je bol kojim smo obuzeti pregolem zbog ljubavi i privrženosti čovjek velike stamenosti i morala kojega su voljeli ljudi i koji je volio ljude i imao puno razumijevanje za njihove probleme i iskreno pomagao da se riješe.

Radni vijek proveo je u OŠ „Radojica Perović“ đe je predavao hemiju i u Centru „1. jun“ đe je radio kao defektolog.

Hvala ti dragi Gojko, za tvoj vedri, blagi osmijeh kojim si zračio, za ljepotu susreta i druženja sa tobom. Hvala

ti što se nijesi uznosio i hvalio a imao si čime, Hvala ti za one divne, tople pozive našim najmlađim, koje si okupljao oko sebe da ih izljubiš i da se, kako si govorio, tim poljupcima častiš.

Sa tvojim odlaskom siromašniji smo u ljudima. Tvoji Radulovići izgubili su jednog od biranih izdanaka, Jelka uzornog supruga, sestre Kovičija, Persa i Ljilja bratsku duku kakvu je malo ko imao a mi svi tvoje veliko srce koje osvetljavalo tebe a onda sve nas, ljude i sredinu đe si se našao.

Svi smo mi sa Gojkovim odlaskom gubitnici i sve bi nas trebalo češiti a najviši gubitnik je njegova porodica. Ovaj gubitak liječićemo zajedničkim uspomenu na one lijepe susrete i druženja, i nećemo zaboraviti da je život mrtvih u sećanjima živih. To je mjera utjehe i mjera pamćenja.

Okončao se tvoj korak, ukinuo poznati, razboriti glas, ugasle riječi dobrodošlice zbog čega smo ožalošćeni ali ponosni na tvoje vrline i ljudsku postojanost.

Počivaj u miru pored tvojih časnih predaka, pored Puniše i Dare koji će te toplo, roditeljski primiti ali i ukoriti što si tako požurio, u crnogorskoj zemlji koju si strasno volio, njenim vrijednostima se nadahnjivao a uspravljanju doprinosio. Svijetao je i svijetleće tvoj, Punišin i Darin grob sa onog komanskog vidikovca.

Vladimir Keković

STAV: Iz ugla školskog pedagoga

TRISTA GRAMA SVIH PETICA I VRUĆI ŠAMAR UZ UVO

Posljedice nekritičkog ocjenjivanja vidljive su gotovo na svakom koraku. Prije dvadesetak godina, lučonoša je na kraju školske godine bilo dvoje ili troje, danas ih ima dvjesto – trista, a nije daleko dan kada će svaki učenik koji upiše osnovu ili srednju školu, istu napustiti okičen Lučom oko vrata

Piše: **Tamara Bjelanović, pedagog u OŠ „Aleksa Đilas Bečo“, Mojkovac**

Da ponavljanje razreda ne bi bilo „osmo čudo svijeta“

Vodič vodičkinju odveo kod borjakinje za ljudska prava. Ova novovremena konstrukcija koja bi trebalo da označi jezičku podršku borbi za rodnu ravnopravnost prije mi se čini najilustrativnijim primjerom nekritičkog prihvatanja stavova i vrijednosti toliko netipičnih za ljude Zapadnog Balkana.

Ovaj fenomen u biznisu ne mora biti naročito poguban. Novac se izgubi, pa povrati. Isto je i u sportu. Niz izgubljenih utakmica rezultira promjenom taktike, ključnih igrača, načina treninga. Promašaji u prosvjeti i obrazovanju, nažalost, dovode do gubitaka, koje društvena zajednica teško da može nadoknaditi.

O čemu se konkretno radi. Višegodišnjim radom u prosvjeti svjedočila sam zastrašujućem debalansu između prava i obaveza koji bi učeničku populaciju trebalo da povedu putem kvalitetnog obrazovanja i oblikuju ih kao vrijedne članove društvene zajednice.

Nametnuto mišljenje da je nikakav profesor ili nastavnik onaj koji učenika ne može da dovede do nivoa znanja dovoljnog da zaradi prelaznu ocijenu, to jest pitanje: „Kakav si nastavnik ako kod tebe učenik ne može da zaradi dvojku“ isključuje, čini mi se kud i kamo logičniji postulat – „A kakav je on učenik ako se nije potrudio da tu dvojku i zaradi“? U ovom

vrzinom kolu da je najbolji nastavnik/profesor onaj kod kojega nema neprelaznih ocjena leži ozbiljna opasnost opstrukcije prosvjetnih radnika koji profesionalnim kriterijumom nastoje da izbruse učeničko znanje, ohrabre one koji pokazuju dovoljno kvaliteta za visokoškolsko obrazovanje, a ostale usmjere ka zanimanjima u kojima bi se uspješnije potvrdili u životu.

Posljedice nekritičkog ocjenjivanja vidljive su gotovo na svakom koraku. Prije dvadesetak godina, lučonoša je na kraju školske godine bilo dvoje ili troje, danas ih ima dvjesto – trista, a nije daleko dan kada će svaki učenik koji upiše osnovni ili srednju školu, istu napustiti okičen Lučom oko vrata.

Zaista, ako prosvjetni radnici nemaju institucional-

nu podršku u profesionalnom obavljanju svojih zadataka, ako nekritička porodica vrši dodatni pritisak, ako je nastavniku preko glave „borbe s vjetrenjačama“, da li dolazimo u vrijeme kada će prosvjetne ustanove zaliti na uslužne organizacije u kojima će učenici s vrata naređivati profesorima da im, na primjer, izmjere jedno trista grama suvih petica i, kada dobiju naručeno, zahvaliti prosvjetnom radniku vrućim šamarom uz uvo.

Uspostavljanje stvarnog kriterijuma u ocjenjivanju, u kojem ponavljanje razreda ne bi bilo „osmo čudo svijeta“, niti bi izazvalo gradski cunami, nego bilo tumačeno kao prirodna posljedica neispunjenih radnih zadataka i mjera podsticaja da se dogođine radi bolje i kvalitetnije, „izgubilo“ bi dotičnom uče-

niku jednu godinu dana, ali bi mu najvjerovatnije spasilo cijeli život.

Nekritička porodica – otac sa vrata gotovo mahao revolverom

A kad je o nekritičkoj porodici riječ, svjedočila sam i takvim primjerima zaštite prava učenika koji su se ispoljavali na način da je otac sa vrata gotovo mahao revolverom, bez želje da sasluša i čuje šta se i kako dogodilo. Pri tom ispunjenje minimuma pretpostavljenih obaveza nije ni na kraj pameti „tatino zlatu“, još manje njegovom tati.

Ovakva bezrezervna zaštita prava, bez insistiranja i na obavezama nužno odnjenjuje asocijalnu i neznatnu ličnost, nekvalitetnog člana društvene zajednice.

Naše današnje porodice bi MORALE da znaju da sponzoruše nijesu srebnaste, a za ovu priliku prerušene sirene

sa dalekog Sirijusa, niti su narkomani i siledžije Uholani sa užarene zvijezde Titijusa, već, nažalost, nekadašnje tatine i mamine princeze, očevi perjanici i bastaduri.

Sprega porodica – školska ustanova mora biti ispunjena otvorenosti, povjerenjem, mora biti stalna i sveobuhvatna. Ni jedno dijete nije rođeno za sponzorušu ili siledžiju, pravilno istumačena i sprovedena uloga porodice i školske ustanove u vaspitavanju i obrazovanju najmlađih najbolji je put da se broj neželjenih sudbina minimizuje, a ljudski resurs uz kvalitetno klasifikovanje znanja, postane stvarni potencijal ukupnog privrednog i društvenog razvoja Crne Gore.

Ovako, ako je škola nemoguća, a porodica pretenciozna, učenici prirodno pronalaze surogate ovih institucija na ulici, televiziji, društvenim mrežama... čineći time nenadoknadivu štetu i sebi i društvenoj zajednici.

NAPOMENA

Dragi čitaoci, Nadamo se da vas tekst Tamare Bjelanović neće ostaviti ravnodušnim. Podsetimo se riječi Alberta Ajnštajna da zlo ne bi nikada pobijedilo zbog zlih, već zbog ravnodušnih. Javljajte nam se, pišite, komentarišite...

Gradonačelnik Cetinja Aleksandar Bogdanović uručio povelju „Ivan Crnojević“ Rastislavu Vrbenskom, direktoru Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) za Evropu i Centralnu Aziju

PRIVRŽEN PARTNER U BROJNIM PROJEKTIMA PRIJESTONICE

Rastislav Vrbenski, direktor Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) za Evropu i Centralnu Aziju, dobitnik je gradske povelje „Ivan Crnojević“ koja je dodijeljena na svečanosti povodom obilježavanja Dana osnivanja Cetinja. Vrbenski je, kako je obrazloženo u odluci, značajno gradsko priznanje zavrijedio kontinuiranom podrškom i partnerstvom u brojnim aktivnostima sa gradskom upravom.

„Tokom angažmana Vrbenskog u Crnoj Gori, Pro-

gram Ujedinjenih nacija za razvoj bio je privržen partner na brojnim projektima prijestonice Cetinje. U tom periodu, između ostalih, pokrenut je program 'Beautiful Cetinje', zahvaljujući kojem je prijestonica Cetinje na inicijativu generalnog sekretara Ujedinjenih nacija Ban Ki Muna uvrštena među 10 gradova svijeta koji učestvuju u projektu 'Održivi razvoj za sve'. Kroz program 'Beautiful Cetinje', kojim je grad dobio niz energetski efikasnih objekata, Prijestonica Cetinje

i UNDP obnovili su, između ostalih, zdanja bivšeg britanskog poslanstva i stare bolnice 'Danilo prvi', a slijedi i obnova bivšeg ruskog poslanstva. Takođe, UNDP je pružio intenzivnu podršku Prijestonici Cetinje i u realizaciji niza drugih infrastrukturnih projekata, stoji u obrazloženju odluke o dodjeli Povelje „Ivan Crnojević“ za 2015. godinu.

Povelju je uručio Aleksandar Bogdanović, gradonačelnik Cetinja.

Š. B.

■ PLODNA SARADNJA NA SVIM POLJIMA: Aleksandar Bogdanović, gradonačelnik i Rastislav Vrbenski, direktor UNDP-a

SUSRETI: profesorica Ratka Radunović, sekretar Đečjeg saveza Nikšić

NEUMORNI ENTUZIJASTA I ORGANIZATOR BROJNIH AKTIVNOSTI

„Đeđji savez usmjerava, analizira, iznalazi, afirmiše i dopunjava oblike rada koji se primjenjuju u školama. Na najsuptilniji način se afirmiše đeđji rad, igra i stvaralaštvo“, kaže Ratka Radunović. Prva je u Crnoj Gori počela organizovanje kvizova „Znanjem protiv bolesti zavisnosti“ (1989. godine)

Profesorica Ratka Radunović, sekretar Đečjeg saveza Nikšića, puna je stvaralačke energije i entuzijazma. Ona odolijeva besparici i ekonomskoj krizi, organizujući brojne aktivnosti za učenike nikšićke regije, podstičući kod njih rodoljublje i patriotizam.

Energičnošću i aktivizmom isticala se još od Osnovne škole „Braća Ribar“, kada je bila najbolji recitator Nikšića. Njene organizacione sposobnosti posebno su došle do izražaja u Đečjem savezu Nikšića kroz realizaciju velikog broja projekata i aktivnosti: Prvi jugoslovenski festival pjevača i glumaca za decu, likovne kolonije, crtanje u slobodnom prostoru, za mir zdravije i ekološki zdravu. Uljepšajmo školu i sredinu, kao i predavanje „Eko kultura i mladi“. Prva je u Crnoj Gori počela organizova-

nje kvizova „Znanjem protiv bolesti zavisnosti“ (1989. godine), a koje su preuzele i druge opštinske orgnaizacije u Crnoj Gori. Tu su i takmičenja iz nastavnih oblasti istorije i jezika, „Sanikov festival šaha“ pod pokroviteljstvom Branke Bajović PP „Sanik“ u okviru kojeg već 13 godina okuplja najbolje lingviste i buduće poliglote, šahiste, istoriografe i umjetnike. Svake godine organizuje likovno takmičenje – slikanje u prirodi na velikim tablama, kada grad dobije galeriju pod vedrim negom.

„Naše programske aktivnosti zasnivaju se, pored ostalog, na Statutu Organizacije za brigu i razvoj deteta, na Nastavnom planu i programu za osnovne škole u Crnoj Gori, te na načelima Konvencije OUN o pravima deteta. Pri koncipiranju programa vodilo se računa o za-

DOBITNICA VIŠE NAGRADA I PRIZNANJA

Profesorica Ratka Radunović od 1995. radi kao stručni saradnik u Organizaciji za brigu i razvoj deteta Đečjeg saveza Nikšića. Radila je i kao novinar u RTV Nikšić, dvije godine u školi, ima položen stručni ispit za đeđjeg animatora. Kao član više organizacija (Organizacije žena, Udruženja istoričara, Organizacije protiv alkoholizma, niktinizma i narkomanije...). Dobitnik je brojnih nagrada za prevenciju bolesti zavisnosti najmlađe populacije, kao i zahvalnica, priznanja, diploma i sertifikata na polju kulture, vaspitanja i obrazovanja najmlađih. Sarađivala je u mnogim đeđjim listovima i bila novinar đeđjeg lista „Poznanstva“.

dacima, ciljevima i metodologiji rada sa decom u slobodnim aktivnostima, sekcijama, u odmaralištima, raznovrsnim školama, na susretima i konkursima. Đeđji savez usmjerava, analizira, iznalazi, afirmiše i dopunja-

va oblike rada koji se primjenjuju u školama. Na najsuptilniji način se afirmiše đeđji rad, igra i stvaralaštvo“, kaže Ratka Radunović. Ona ističe da ova organizacija, koja je kroz pedesetogodišnje postojanje uspješno radila, žer-

li da inovira način rada. Zato su podmladili kadar i najstojali obnoviti programske aktivnosti uz stalno proširenje i upotpunjavanje novim oblicima i sadržajima rada koji su za decu zanimljivi, interesantni i korisni.

Cilj programa je afirmacija vannastavnih aktivnosti koje će omogućiti da do izražaja dođu određene individualne sklonosti mladih.

Blagota Koprivica

Iz pera odgovornog urednika: Na kraju jubilarne godine

UVIJEK JE BILO ONIH KOJI SU VIĐELI VIŠE I DALJE I ZATO BILI USPJEŠNI

– *Potrebno je dati priznanje svačijem dostojanstvu i integritetu, što bi rekao Njegoš, preneseno na ljude, svakom članu prirode – „kako gordom lafu, tako i malom mravu”. Toga pravila i te mudrosti, drži se i naš list, informišući o našoj stvaralačkoj zbilji od vrtića preko osnovnih i srednjih škola do univerziteta, istraživačkih i kulturnih institucija i akademija nauka i umjetnosti*

– *Pred „Prosvjetnim radom” je niz neophodnih, ozbiljnih, složenih i odgovornih zadataka, kao što je dinamičnije i aktuelnije informisanje, brža i efikasnija štampa, distribucija i marketinška i radna komunikacija sa javnošću i društvom, obnova naše evo tri godine ugasle izdavačke djelatnosti, prelazak na petnaestodnevno izlaženje, pokretanje posebnog dečijeg lista, jače, redovno i uredno dolaženje do svih crnogorskih opština, škola, ustanova, pojedinaca, itd.*

Poštovani čitaoci,

Završila se jubilarna 65-godišnjica od osnivanja „Prosvjetnog rada”, lista crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika i 125-godišnjica od pojave „Prosvjete”, prve crnogorske pedagoške publikacije. Prvi broj „Prosvjetnog rada” je štampan 15. januara 1949. godine na Cetinju kao glasilo, tj. organ Ministarstva prosvjete i kulture NR Crne Gore. Od 1956. godine list izlazi u Titogradu, kao publikacija strukovnih sindikata prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika Crne Gore. List je publikovan jednom mjesечно, a od 1. marta 1958. godine petnaestodnevno. Glavni i odgovorni urednici lista bili su: Danilo Lekić, Đoko Pejović, Mihailo Čukić, Mirko Banjević, Dimitrije Živanović, Radivoje Šuković, Nikica Vujović, Jakša Novaković, Vukale Đerković, Svetozar Piletić, Milivoje Mišo Brajović, Radivoje Ostojić i Miroje Vuković. List je dobio nagradu „Oktoih” (1998).

Prethodnici „Prosvjetnog rada” bili su „Grlica” i „Prosvjeta”. Upravo se navršava 180 godina od publikovanja prve crnogorske periodične publikacije „Grlica” koju „Prosvjetni rad” takođe baštini. „Grlica” je izlazila od 1835-1839. g., i u njoj su se objavljivali i prvi crnogorski udžbenici i prosvjetni, kulturni i naučni priloz. „Prosvjetu”, list za crkvu i školu izdavao je Knj. crn. ministarstvo prosvjete i crkvenih djela. Časopis je izlazio na Cetinju od 1889. do 1901. sa prekidima, u mjesječnim sveskama, ponekad i kao dvobroj. Urednici su bili: tadašnji ministar za prosvjetu i crkvene poslove Jovan Pavlović (1889-1891), Jovan Sundenić (1892-1894) i Jovan Ljepava (1895-1901). Objavljivao je službena akta, stručne i naučne priloge i svojevrsna je hronika crnogorskog obrazovanja krajem 19. vijeka, ostavivši trajan pečat na edukaciji čitaoca, osobito nastavnika i svještenuka. Zato je „Prosvjeta” imala višestruk značaj, posebno ulogu i misiju, kako za crnogorsko školstvo i crnogorsku crkvu, tako i za crnogorsku kulturu i nauku. Posebna pažnja je posvećena opisima crnogorskih crkava i manastira i sakupljanju građe o njima. Ima pokušaja rada na leksikografiji, sakupljanja priloga za rječnike.

Danas, kada, nažalost, još uvijek nemamo crnogorsku Enciklopediju i druge crnogorske leksikografske publikacije, vidi se koliki značaj u ovom smislu imaju časopisi kao što su bili „Grlica” i „Prosvjeta”, ili aktuelne publikacije „Vaspitanje i obrazovanje” i „Prosvjetni rad”. Sve su one ostavile i ostavljaju neizbrisiv trag u nacionalnoj, državotvornoj i intelektualnoj crnogorskoj povijesnici. Svakako treba posebno naglasiti značaj časopisa za pedagošku teoriju i praksu „Vaspitanje i obrazovanje”, koji veoma uspješno dvomjesечно izlazi od 1975. godine i koji, zajedno sa „Prosvjetnim radom”, treba i ubuduće da bude predmet adekvatne pažnje države u smislu stvaranja prostora za njihovu punu afirmaciju.

Da se sada okrenemo aktuelnom trenutku „Prosvjetnog rada”. Borimo se, za dostojanstvo prije svega prosvjetnih radnika. Jer, oni utkvaju

dušu u naš list. Bićemo „praznih” i „bijelih” listova ako je izgube. Naš list se svojom koncepcijom zalaže za jedinstveni državni, prosvjetni, kulturni i naučno-istraživački crnogorski prostor, za crnogorski nacionalni, prosvjetni, građanski i državni multikulturalni okvir u kojem nikome neće biti tijesno i niko neće imati potrebu da neđe drugo traži zadovoljenje svojih interesa, osim onih u funkciji civilizacijske i stvaralačke prirodne nadogradnje. U skladu sa vremenom, okrenuti smo mogućoj mjeri samooorganizovanja i preduzetničkog duha da bi time koliko se mogli pomogli na najbolji način i sebi, i državi, i prosvjeti. Nadamo se da ćemo na taj slatki, ali i odgovorni, složeni i nimalo laki izazov moći uspješno odgovoriti. Naime, poslije jednog neopterećenog zatišja bez krivice Redakcije ponovo je list i na tržištu i moguć ga je kupiti kao i ostalu štampu.

Trudimo se da list kao mjesječnik, što nije nimalo lako, bude aktuelan, informativan, edukativan, zanimljiv, svjež i nov. Objavljujemo specijalne priloge povodom određenih značajnih jubileja, kao što je 65 godina Muzičke škole „Vasa Pavić” na 4 strane kao poseban dodatak, stalnih manifestacija „Dani nauke”, „Miločerski razvojni forum”, itd. Publikovali smo „Studentski informator” prošle i ove godine na po osam strana, prije tri godine uveli stalni podlistak „Dečiji svijet” najprije na dvije, a kasnije na četiri strane u koloru koji će uskoro prerasti u poseban list za decu i mlade, pokrenuli više novih rubrika. „Prosvjetni rad” je dobio i svoju facebook stranu, TV Crna Gora je snimila dokumentarni film, održana je promocija jednog od brojeva lista u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović” u Podgorici...

Od ovog broja startuje stalni podlistak „Crnogorski identitetski glasnik” na četiri strane, sa sviješću da je očuvanje i razvoj crnogorskog nacionalnog i građanskog multikulturalnog identiteta isto što i naše dostizanje i jačanje evropskih obrazovnih, naučnih i kulturnih standarda u procesu pristupanja Fkavropskoj uniji. Naši stalni saradnici i autori priloga nije su samo prosvjetni radnici i đaci iz vrtića, osnovnih i srednjih škola, već i profesori i studenti sa sva tri univerziteta, a uspostavili smo i stalnu autorsku saradnju sa studentima žurnalistike Fakulteta političkih nauka Univerziteta Crne Gore koji su počeli redovno da pišu za naš i njihov list o najinteresantnijim dešavanjima u studentskom životu. Naravno, tu su i saradnici iz različitih organa u okviru državnih institucija, i to ne samo iz prosvjete, nauke i kulture, već iz skoro svih ministarstava i njima pripadajućim zavodima i centrima, kao i iz dečijih i omladinskih saveza i udruženja, kulturnih i umjetničkih ustanova i organizacija, iz civilnog i nevladinog sektora, itd.

Vraćamo simboličke sadržaje rada koji su činili i čine „Prosvjetni rad” prepoznatljivom crnogorskom institucijom

Prošle godine smo nastavili, poslije jednogodišnje pauze na našem krivicom, obilje-

žavanje godišnjice osnivanja lista i dodjeljivanje naše Nagrade „Dragan Kujović”, a ove, uz obnovu i tradiciju nagradivanja radova na Konkursu za najbolju novinsku priču, ali i pokrenuli novu tradiciju izbora u posebnim kategorijama najboljih dečijih poetskih i proznih ostvarenja na odgovarajućem Konkursu našeg stalnog dodatka „Dečijeg svijeta”. Na ovaj način vraćamo određene, vrlo značajne, simboličke sadržaje rada koji su činili i čine „Prosvjetni rad” prepoznatljivom i reprezentativnom crnogorskom nacionalnom i državnom, prosvjetnom, medijskom i kulturnom institucijom.

Poslije dvije godine izuzetno velikih teškoća u radu lista od kada smo izgubili svoj raniji višedecenijski pravni subjektivitet i postali jedno od odjeljenja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, situacija se promijenila sa dolaskom nove rukovodeće garniture u Zavodu prije nepunu godinu dana, kada smo dobili punu podršku, pomoć i razumijevanje. No, zbog dijametralne različitosti radnih i profesionalnih preokupacija „Prosvjetnog rada” i Zavoda ostaje da se u narednom periodu vidi koji je to najbolji radni i organizacioni model za postojanje i najefikasnije djelovanje „Prosvjetnog rada”.

Izdavačka djelatnost

Tim prije što su iste i slične ustanove u zemljama u okruženju samostalni pravni subjekti. Države u regionu su se opredijelile za takav koncept, jer su prepoznale značaj ove vrste štampanih medija za očuvanje civilizacijsko-obrazovnog, nacionalnog, državnog, multikulturalnog i građanskog identiteta malih naroda i malih zemalja u procesu globalizacije i evropskih integracija. I tim prije i više što je pred „Prosvjetnim radom” niz neophodnih, ozbiljnih, složenih i odgovornih zadataka, kao što je dinamičnije i aktuelnije informisanje, brža i efikasnija štampa, distribucija i marketinška i radna komunikacija sa javnošću i društvom, obnova naše evo tri godine ugasle izdavačke djelatnosti, prelazak na petnaestodnevno izlaženje, pokretanje posebnog dečijeg lista, jače, redovno i uredno dolaženje do svih crnogorskih opština, škola, ustanova, pojedinaca, itd.

A zbog uvida potrebe, važnosti i značaja realizacije svih ovih, upravo navedenih sadašnjih i budućih, zadataka i projekata, vrijedi se i danas podštetiti ocjena crnogorskih državnih, prosvjetnih, kulturnih i naučnih čelnika i uglednika o našem radu. Povodom 50 godina postojanja „Predsjednik Republike Crne Gore Milo Đukanović je, čestitajući jubilej Redakciji i prosvjetnim radnicima Crne Gore, izrazio zadovoljstvo postojanjem uzlaznog trenda koji je posebno posljednjih godina, prisutan u radu glasila, kao i zapaženim rezultatima koje „Prosvjetni rad” odnedavno postiže i na planu izdavačke djelatnosti. Takva angažovanost, naglasio je predsjednik Đukanović, i dalje treba da bude predmet pažnje i podsticanja nadležnih državnih organa Republike Crne Gore.”

Prilikom obilježavanja 55 godina, prof. dr Slobodan Bac-

ković, tadašnji ministar prosvjete i nauke, rekao je za „Prosvjetni rad” da je „nezaobilazan činilac svakodnevnog života školstva u Crnoj Gori. Njegovo trajanje, dubina prikaza problema, praćenje inovacija, kao i informisanje o kompleksnim dešavanjima u prosvjeti u Crnoj Gori, garantovalo je i nadam se da će garantovati u budućnosti jasno opredjeljenje da se sistem obrazovanja u Crnoj Gori dovede u ravan sa sistemima obrazovanja u razvijenim zemljama.”

Priznanja koja obavezuju

Ocijenjujući šezdesetogodišnjicu lista, Dragan Kujović, prvi predsjednik njegovog Upravnog odbora, ističe: „To je vrijedan jubilej, ja čestitam kolektiv i svima koji su doprinijeli da „Prosvjetni rad” postoji 60 godina i želim da taj list traje kao odsjaj dobrog puta crnogorske škole ka evropskoj. Važno je da ne izgubimo iz vida da ulaskom u Evropsku uniju male države moraju preko obrazovanja i kulture čuvati sopstveni identitet, jer je opasnost od moćnih istorija i kultura velikih država nešto što se po sebi pretpostavlja u svim velikim integracijama. A kvalitet Evropske unije jeste i u očuvanju raznolikosti kultura, jezika i tradicija... „Prosvjetni rad” je dobra veza među prosvjetnim radnicima Crne Gore... Ja vjerujem da je „Prosvjetni rad” dosta doprinio na afirmaciji onoga što se radilo i radi na promjenama u obrazovanju Crne Gore. A naročito što je favorizovao uspjeh, one najbolje u obrazovanju, one izvrsne... Male države moraju da počivaju na znatnu, prije svega, da odaju počast najboljim u obrazovanju, nauci, kulturi, sportu. I da se u njih ulaze sve, jer oni to vraćaju svima, bez izuzetka.”

Upravo sljedećiti ovo razmišljanje Dragana Kujovića, „Prosvjetni rad” stalno ukazuje na one najbolje i predstavlja najtalentovanije i najdarenije đake i studente, prosvjetne, naučne i kulturne radnike i njihova ostvarenja, rezultate i uspjehe. Da bi se ideja pretočila u djelo i stvarnost, potrebna je misao-prestižnica. Trudimo se da budemo jedna od njih, te ako smo makar i djelimično u tome uspjeli, to nam čini veliku čast i obavezu. Crna Gora i njene reprezentativne i simboličke nacionalne, državne, prosvjetne i kulturne institucije (a bez lažne skromnosti i „Prosvjetni rad”) – pokazuju su se vitalnim, djelotvornim i dugotrajnim zato što su njihovim uglednim i jaki muzevi-čelnici gledali u budućnost.

Potrebno je dati priznanje svačijem dostojanstvu i integritetu, što bi rekao Njegoš, preneseno na ljude, svakom članu prirode – „kako gordom lafu, tako i malom mravu”. Toga pravila i te mudrosti, drži se i naš list, izvještavajući o našoj stvaralačkoj zbilji od vrtića preko osnovnih i srednjih škola do univerziteta, istraživačkih i kulturnih institucija i akademija nauka i umjetnosti.

Na proslavi 65-godišnjice lista i 125-godišnjice „Prosvjete”, upriličenoj u Gimnaziji „Slobodan Škerović”, koja je osim Svečane akademije i umjetničkog programa – odabranog od strane jednog od najuglednijih crnogorskih intelek-

tualaca prof. Milorada Stojovića, člana prvih Redakcija lista, a izvedenog od strane podgoričkih gimnazijalaca – obuhvatala i Izložbu „Crnogorska prosvjetna Nacionalne biblioteke Crne Gore „Đurđe Crnojević” koju je otvorila njena direktorka gospođa Jelena Đurović, dobili smo laskave ocjene i priznanja za naš rad od strane prisutnih gostiju, prije svega, prosvjetnih radnika na čelu sa sadašnjim ministrom Slavoljubom Stijepovićem, ali i kulturnih i naučnih stvaralaca, naših dugogodišnjih autora i saradnika, te predstavnika državnih organa i više međunarodnih organizacija i ambasadora. Od svih njih izdvajamo samo tri sljedeće ocjene – koje su se našle i u katalogu Izložbe – najmeritorijih crnogorskih prosvjetnih, naučnih i kulturnih stvaralaca, a što nam naravno čini osobitu čast.

Milorad Stojović, profesor, esejista, književni istoričar i kritičar, dugogodišnji direktor i glavni i odgovorni urednik izdavačkih kuća „Grafčki Zavod” i „Pobjeda”, urednik kulturne crnogorske biblioteke „Luča”, član prvih redakcija: „Prosvjetni rad” je postao prava sinteza pameti, obrazovanja, slobodnog izraza... To je slobodna publikacija koja je interesantna za čitaoce u najširim krugovima... Moderan je, ko-

ristan – i u estetskom i u etičkom, i u organizacionom. Izražavam svoje ogromno zadovoljstvo što danas imamo takav list, jer takve publikacije u Crnoj Gori nemamo. Ona je zaista avangardna u najljepšem smislu riječi.”

Prof. dr Rade Delibašić, doajen crnogorske pedagoške nauke, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Nikšiću, autor više knjiga i udžbenika iz pedagogije, dugogodišnji saradnik: „Prosvjetni rad” je bio tužnač prosvjetne i ukupne države politike, što je omogućavalo prosvjetnim radnicima da se bolje snalaze u kreiranju svoga rada u školi, da ne budu rutineri već kreativi.”

Akademik i pjesnik, dugogodišnji prosvjetni radnik Vojislav Vulanović: „Ovaj „Prosvjetni rad” karakteriše nešto što nema nijedan list u Crnoj Gori, a to je besprekorna lektura i uređivanje tekstova. Ništa provincijalno, ništa improvizovano, ništa bez dobrog pogleda na tekst koji se objavljuje. S te strane mislim da ga je teško dostići u većim sredinama. Ne vjerujem da takav prosvjetni list, na toliko stranica za jedan mjesec, izdaje nijedna susjedna država.”

Obaveze dobitnika „Oktoiha”

„Prosvjetni rad” je uvijek zavisio, što je prirodno, od saradnika i njihovog stručnog, slobodnog, kritičkog, objektivnog i analitičkog mišljenja. Zato moramo biti potpuno otvoreni i omogućiti im da kritički i argumentovano pišu i da ništa nije i ne može biti iznad stručne, istine i odgovornosti. Kao i svaki medij na svijetu, to ne možemo u potpunosti postići sve dok u pravnom i organizacionom pogledu ponovo ne povratimo i obnovimo naš nekadašnji pravni i tržišni subjektivitet. Tako će zaživjeti i naš preduzetnički, odgovor-

ni, radni, profesionalni i istraživački duh, tako neophodan za savremeno novinarstvo. Valjda u vremenu u kome živimo to ne treba dodatno objašnjavati.

Riječi, vizije, rezultati, pozitivna društvena praksa – obavezuju. Istorija i svijet ne počinju od nas. Bez napora nekadašnjih generacija, vremena, urednika i novinara, naš i vaš list ne bi danas ovako izgledao i ne bi imao šansu da sutra bude još bolji. Mi danas u „Prosvjetnom radu” baštiniimo sve ono što je bilo dobro u radu ranijih Redakcija i odgovornih urednika, Upravnih odbora i saradnika. A toga je neizmerno puno. Pregaocu i Bog pomaže. Tek, koliko bi trebalo – ljudi. Uostalom, put borbe za obnovu crnogorskog subjektiviteta, digniteta, dostojanstva i suvereniteta, krenuo je od koncepta državnog samofinansiranja. Potrebno je da ga za dobro upravo crnogorske države i svih njenih građana sledi, u mjeri u kojoj može, svaki odgovorni društveni, radni i poslovni subjekt, pa i „Prosvjetni rad”, kao što je to godinama uspješno činio. Tako mi u Redakciji lista shvatamo našu misiju prosvjetiteljskog i stvaralačkog, istinosnog i moralnog, služenja crnogorskoj državi, prosvjeti, nauci, kulturi i demokratiji.

Zato s pravom vjerujemo i nadamo se da će crnogorski prosvjetni, kulturni i naučni radnici ponovo radi racionalnosti i društvene cjelishodnosti imati u potpunosti svoj periodičan štampani medij – kao samostalan i ravnopravan prosvjetni, kulturni i naučni informativni pravni subjekt sa svim ostalim državnim prosvjetnim i drugim ustanovama, koji bi tako obnovio svoje u kontinuitetu višedecenijske ingerencije, ali i odgovornosti za svoj krajnje ozbiljan i suptilan državni, društveni, medijski i prosvjetni zadatak – i da će ovu realnu potrebu i interes javnosti i drugog najstarijeg printanog, a trećeg medija u cjelini u zemlji, uslišiti Ministarstvo prosvjete i državni crnogorski organi od kojih imamo punu podršku u svom radu zahvaljujući kojoj smo i počeli da izlazimo iz prethodno navedenih teškoća.

Ne treba se odreći mogućnosti da se i koriguje nešto što se u praksi ne pokaže dobrim. Sa ciljem da ono što je bilo i što jeste dobro i dalje bude „predmet pažnje i podsticanja nadležnih državnih organa” na korist i u funkciji dobrobiti čitavog društva. Na sreću, uvijek je bilo onih koji su videli više i dalje i zato bili uspješni. Dokaz za to je i upravo proteklih 65, a sada već i 66 godina od našeg postojanja, ne samo sa sadašnjim kvalitetnijim i sadržajnijim člancima i priložima u samom „Prosvjetnom radu”, već i sa sadašnjim – što nas dakako veoma raduje ali i obavezuje, novim stalnim i specijalizovanim dodacima – i budućim listovima i časopisima, raznovrsnim i popularnim knjigama, publikacijama i vanudžbeničkom literaturom namijenjenih prije svega prosvjetnim radnicima, ali i đacima i studentima, mladima svih uzrasta, sve u skladu sa zahtjevima savremenosti, sa obavezama dobitnika „Oktoiha” i što je svakako najvažnije, nepristrasnim i strogim kriterijima naših čitalaca i ukupne crnogorske javnosti.

Goran Sekulović

U Podgorici u organizaciji UNICEFA i Ministarstva prosvjete održana konferencija „Kvalitet obrazovanja – važnost ulaganja u predškolsko vaspitanje i obrazovanje“

INVESTIRANJE U RANO OBRAZOVANJE – ZALOG ZA BUDUĆNOST

– Šef predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Bendžamin Perks: Postoje brojni dokazi da predškolsko obrazovanje u ogromnoj mjeri poboljšava izgleda za uspjeh na svim nivoima obrazovanja, od osnovnoškolskog do fakultetskog

– Ministarka nauke i rukovodilac Ministarstva prosvjete prof. dr Sanja Vlahović: Najvažnije je društveno razumijevanje i sinergija između svih aktera, počevši od roditelja, preko države, kao vrlo važnog okvira koja treba da uspostavi kvalitetnu infrastrukturu, institucija, kao i onih koji se bave decom, pa sve do međunarodnih organizacija koje pomažu Crnoj Gori

– Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović: Pored nastojanja da se obezbijedi kvalitet, potrebno je da se omogući da u svakom gradu Crne Gore svako dijete bude obuhvaćeno predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem

– Emili Vargas Baron, direktorka RISE Instituta, Vašington, SAD, i međunarodna ekspertkinja: Konkretno prednosti koje bi Crna Gora imala od ovakvog vida obrazovanja su: dobar razvoj djece; primjena Konvencije o pravima djeteta koja upravo govori o ranom razvoju, pomoć roditeljima da se upoznaju sa svojim pravima i odgovornostima i osnaživanje njihove uloge u podizanju i razvoju svoje djece

Ulaganje u rano predškolsko obrazovanje od velike je važnosti za dugoročni ekonomski, privredni i demokratski razvoj Crne Gore i zato će u narednom periodu ovom segmentu biti posvećena posebna pažnja, zaključeno je na konferenciji „Kvalitet obrazovanja – važnost ulaganja u predškolsko vaspitanje i obrazovanje“ koja je u organizaciji UNICEFA i Ministarstva prosvjete održana u Podgorici.

Ukazujući na značaj predškolskog obrazovanja, šef predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Bendžamin Perks je kazao da je razvoj mozga u ranom djetinjstvu najvažnija prilika za optimizaciju potencijala za dugoročni životni uspjeh, sreću i dobrobit.

„Kvalitetno obrazovanje pokreće potencijal mozga da počne da se razvija onda kada je najaktivniji da se suprotstavi uticaju nepovoljnosti i zlostavljanja u djetinjstvu upravo kada je ono najopasnije. Na strateškom nacionalnom nivou, kao što će to potvrditi i najtvrdokorniji ekonomisti slobodnog tržišta – predškolsko obrazovanje omogućuje najveći povrat investicija u smislu obezbjeđivanja dugoročnog ekonomskog, društvenog i demokratskog razvoja“, kazao je Perks.

On je naglasio da postoji dugoročna povezanost između odsustva predškolskog obrazovanja i ekonomske i društvene isključenosti i nejednakosti. Vjerovatnoća da će deca iz siromašnih porodica pohađati predškolsko obrazovanje generalno je 10 puta manja u odnosu na decu iz bogatih porodica. Štaviše, devet puta manje djece, uzrasta od tri do šest godina, pohađa predškolsko obrazovanje u Rožajama nego u Budvi. Postoje brojni dokazi da predškolsko obrazovanje u ogromnoj mjeri poboljšava izgleda za uspjeh na svim nivoima obrazovanja, od osnovnoškolskog do fakultetskog, kao i pri zaposlenju. Postojeći disparitet u Crnoj Gori u smislu predškolskog obrazovanja pokretač je međugeneracijskog siromaštva“, istakao je Perks. On je naglasio da su se obavezali da u Crnoj Gori riješe ovaj problem, te da zadatak

POBOLJŠATI KVALITET VREMENA PROVEDENOG S DECOM: Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović na skupu

da se više nego duplira obuhvat djece do 2020. godine, nije jednostavan. Počeće se u proljeće masovnom kampanjom koja će promovisati uključivanje djece u predškolsko obrazovanje u djelovima zemlje u kojima je potražnja za njime i svijest o njegovom značaju trenutno najniža.

Dobar temelj za čitav život

Ministarka nauke i rukovodilac Ministarstva prosvjete prof. dr Sanja Vlahović takođe je ukazala na značaj ranog predškolskog obrazovanja, za koje se, kako je rekla, moglo pomisliti da se radi o onom periodu kada treba pričuvati decu dok roditelji nijesu u prilici da nastave dan sa njima. Međutim nakon studije nobelovca Džejmsa Hekmana o važnosti predškolskog obrazovanja i radova mnogih drugih naučnika i teoretičara, shvatilo se da je ulaganje u predškolsko obrazovanje, ulaganje u razvoj društva. „I to je jedan od osnova koje naše društvo mora razumjeti na svom vrlo čvrstom putu ka Evropskoj uniji koja je u Strategiji 2020 kao jednu od tema identifikovala upravo i ovu. Jasno nam je da se suočavamo sa ne-

dostatkom kapaciteta u pojedinom djelovima naše države, a nameće se i potreba poboljšanja kvaliteta vremena provedenog sa decom u tom periodu, kao i programa koji su važni za rad sa njima. Ipak, najvažnije je društveno razumijevanje i sinergija između svih aktera, počevši od roditelja, preko države kao vrlo važnog okvira koja treba da uspostavi kvalitetnu infrastrukturu, institucija, kao i onih koji se bave decom pa sve do međunarodnih organizacija koje pomažu Crnoj Gori i na putu ka poboljšanju predškolskog i ranog obrazovanja ka-

ko bi naša deca dobila dobar temelj za čitav život“, istakla je ministarka Vlahović.

Naučni dokazi

O tome koliko je važno rano i predškolsko obrazovanje govore i naučni dokazi. Emili Vargas Baron, direktorka RISE Instituta, Vašington, SAD, i međunarodna ekspertkinja, iznijela je naučne dokaze da je investiranje u rano obrazovanje djeteta, investiranje u budućnost društva. Ona je tom prilikom istakla da treba da

postoji partnerstvo između ministarstava obrazovanja i ministarstava zdravlja u cilju obezbjeđivanja kvalitetne ishrane, zdravstvene i sanitarne zaštite, jer oni treba da rade zajedno kako bi postigli onaj kvalitet obrazovanja koji je neophodno pružiti deci.

Baron je ukazala i na značaj rane intervencije, tj. ranog identifikovanja potreba dece koja zaostaju u razvoju da bi im se pomoglo da razviju sve svoje potencijale. S obzirom na to da zaostajanje u razvoju nije uvijek očigledno na rođenju, već se pokazuje kasnije sa razvojem, veoma je važno roditelje obučiti ali i raditi skrining kako bi se moglo na vrijeme reagovati. Recimo, u SAD-u sada ima 70 odsto dece kojima, zahvaljujući tome, više nije potrebno specijalno obrazovanje. Iz ekonomskog ugla ušteda troškova je ogromna.

„Uloga roditelja je izuzetno važna kako bi osigurali da dijete dobija dovoljno stimulacije u prvim godinama života. Oni treba da u praksi vide kako da podstiču brojne aktivnosti kod svog djeteta. Zato se tokom edukacije roditeljima koriste demonstriranje i praksa, a ne samo predavanja. Posebno je važno raditi sa onima koji imaju niske prihode“, smatra Baron.

Ona naglašava da obezbjeđivanje kvalitetnog predškolskog obrazovanja ima veliki uticaj na osnovnoškolsko obrazovanje i presudno je za kontinuirani rast i razvoj djeteta od treće go-

dine nadalje. Zato se preporučuje da sva deca prođu barem dvije godine predškolskog obrazovanja. Period od tri do četiri sata poludnevnog obrazovanja pruža jednak efekat kao cjelodnevni boravak.

Kvalitetno inkluzivno predškolsko obrazovanje vodi većem uspjehu

Baron je ukazala i na konkretne prednosti koje bi Crna Gora imala od ovakvog vida obrazovanja. To su: dobar razvoj djece; primjena Konvencije o pravima djeteta koja upravo govori o ranom razvoju, pomoć roditeljima da se upoznaju sa svojim pravima i odgovornostima i osnaživanje njihove uloge u podizanju i razvoju svoje djece.

Takođe se: unapređuje savladavanje jezika i pismenosti u osnovnoj školi; bolji je kognitivni razvoj koji vodi boljem uspjehu u osnovnoj školi; unapređuju se znanja, vještine i ponašanje; smanjeno je napuštanje škole i ponavljanje razreda. Kvalitetno inkluzivno predškolsko obrazovanje vodi većem uspjehu dece sa invaliditetom i zaostajanjem u razvoju, kao i dece sa tipičnim razvojem, pa se na taj način smanjuju troškovi specijalnog obrazovanja, a povećava se interna efikasnost školskog sistema. Povećava se stopa završetka osnovne škole, a time se, kako je izračunala Svjetska banka, povećava ušteda koja će pokriti troškove većeg broja obuhvata dece predškolskim obrazovanjem.

Emili Baron smatra da i korišćenje servisa zdravstvene zaštite dovodi do ušteda. To se postiže ako se pomaže osiromašenoj deci ili onoj koja su pothranjena. Ako se obezbijedi da ona imaju dodatnu ishranu, biće manje zaostajanje u razvoju i invaliditet. Kada ljekari, medicinske sestre i nastavnici sprovedu skrining sa roditeljima, deca koja pokazuju zaostajanje u razvoju odmah se upućuju službama za rano intervenisanje. Zahvaljujući tome, smanjeni su troškovi rehabilitacije i liječenja za decu školskog uzrasta i manje je potrebe za servisima specijalnog obrazovanja, kao i za kasnijom nutritivnom rehabilitacijom u osnovnim školama. Smanjeni su i troškovi zdravstvene zaštite tokom života.

Utiče i na ekonomski razvoj jer omogućava da više majki radi i to puno radno vrijeme, čime se povećava nacionalna produktivnost. Obezbeđuje se veća mogućnost obrazovanja i zaposlenja, posebno za decu koja žive u siromaštvu. Doći će do smanjenja izdvajanja sredstava za zaštitu djece, za socijalna davanja, za gotovinska izdvajanja, rehabilitaciju i liječenje. Biće povećan do-

PERIOD DO TRI GODINE VEOMA ZNAČAJAN

Emili Baron je ukazala da je u razvoju djeteta veoma važan period od nula do tri godine, jer se tada mozak najbrže razvija. Novorođenče se rađa sa 100 milijardi nervnih ćelija i svaka od tih ćelija-neurona ima oko 2,5 hiljade sinapsi. Do 24. mjeseca postoji oko 15 hiljada sinapsi po neuronu, a do 36 mjeseca uspostavlja se otprilike 80 odsto sinapsi u mozgu. „Dijete se rađa sa mnogim formiranim sinapsama i sa oko devet mjeseci još je u fetalnoj fazi rasta. I zato je tih prvih devet mjeseci potrebno da se ostvari dobra veza između majke i djeteta. Zato sve zemlje svijeta treba da, osim što osnivaju ustanove predškolskog obrazovanja, obezbijede zakone da majke mogu da u tom periodu podstiču razvoj djeteta“, istakla je Baron.

VAŽNO JE OBUČITI RODITELJE: Emili Baron

UTICAJ RADOZNALOSTI NA UČENJE

Govornik i publicista Ian Lesli, autor međunarodnog bestseler „Radoznalost: želja za znanjem i zašto vaša budućnost zavisi od nje“, uključio se u rad ove konferencije putem skajpa i govrio o znatiželjnosti i kakve efekte ona ima na rani razvoj djece.

On je ukazao da zantiželja postaje sve važnija. „Prije 30 godina znatiželja nije smatrana dobrom osobinom, već porokom. Danas ona sve više dobija društvenu i ekonomsku važnost. Potrebno je znanje da biste imali želju da još više znate. Znatiželja je veća ako ste bolje informisani“, smatra Lesli.

prinos građana državi u smislu usluga, učešća u zajednici i plaćanja poreza.

U nekim gradovima više dece nego što su to mogući kapaciteti

U okviru panel diskusije Strateška vizija crnogorskog sistema predškolskog obrazovanja, kao i globalni trendovi i njihova primjenljivost u našem kontekstu, pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović kazala je da je predškolsko vaspitanje i obrazovanje uvijek zauzimalo posebno mjesto u obrazovanju Crne Gore. Pored nastojanja da se obezbijedi kvalitet, želja je i da se omogući da u svakom gradu Crne Gore svako dijete bude obuhvaćeno predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem. „Na početku reforme obrazovanja u Crnoj Gori shvatilo se da period od nula godina do polaska u školu pretpostavlja učenje i razvoj i to smo zakonskim i drugim strateškim okvirima utemeljili, a 2009. godine smo uvideli da ovaj segment obrazovanja zaslužuje posebnu pažnju i počeli smo da razmatramo strateške pravce razvoja u ovoj oblasti, ne zanemarujući sve segmente: i zdravstveni sistem, socijalni, i obrazovno-vaspitni, nastojeći da ih zajednički osmislimo pa je u tom cilju nastala Strategija ranog i predškolskog obrazovanja u Crnoj Gori. Specifični ciljevi koji su tada postavljeni dali su jasne smjernice šta i kako raditi. Znači, obuhvatiti svu decu, ako je to moguće, od nula do polaska u školu sa naglaskom na godine koje se približavaju polasku u školu, tj. generacije od četiri godine do polaska u školu. Prije toga smo već bili obuhvatili cijelu jednu generaciju (od pet i po do šest i po godina) osnovnim obrazovanjem sa ciljevima koji su prilagođeni tom uzrastu, što je veoma značajno za ukupan sistem. Stalno radimo na tome da povećamo obuhvat dece. Nažalost, u nekim gradovima imamo više dece nego što su to mogući kapaciteti. Da bi se to postiglo potrebno je da se grade novi vrtići, pa smo ponosni na to što je u posljednje četiri godine izgrađeno 10 novih vrtića. Kapacitet je povećan čak za 100 novih predškolskih gru-

Itana Kovačević, psihološkinja i porodična terapeutkinja: RAD U PORODIČNOM OKRUŽENJU

Prvi put se u Crnoj Gori realizuje program koji će promovisati obrazovanje u samim porodicama kojima nije dostupno da dođu do vrtića. To zahtijeva specifičan model, jer sada radimo u kućnom okruženju, obučavamo roditelje. S obzirom na to da postoje seoske škole koje imaju dosta praznog prostora i mogu se koristiti za različite aktivnosti, vaspitači mogu tu okupljati decu i raditi sa njima u grupama. Mislim da za neke stimulatvne aktivnosti nisu potrebne ogromne stimulatvne igračke i ono što nalazimo u okruženju može da se iskoristi. Obučene su interaktivne službe koje su već išle u porodice i dobile podršku u radu sa samim porodicama. Ovaj program je veoma važno nastaviti.

pa. Planiramo da i dalje gradimo nove vrtiće i do 2018. imaćemo sedam novih veoma savremenih objekata koji će omogućiti da obuhvat dece bude veći.

Radeno je i sa roditeljima, tako da je kod njih razvijena svijest da predškolsko vaspitanje i obrazovanje nije samo čuvanje dece, da bi zaposlena majka mogla da radi, već potreba. Naš akcenat stavljen je na marginalizova-

sredina obuhvatimo predškolskim vaspitanjem. Istina, jednim kraćim programom. Počeli smo sa tri vrtića, čiji se broj za tri godine povećao na osam, i, ono što je veoma važno, jeste što kolektivni u predškolskim ustanovama veoma vode računa da sva decu iz ovih najmarginalizovanih porodica budu obuhvaćena ovim obrazovanjem. To je bilo podržano kroz projekat, ali je si-

NEOPHODNA KAMPANJA KOJA PROMOVISE ZNAČAJ RANOG OBRAZOVANJA: Sa konferencije

zovanja i davanja preporuka za proširivanje obuhvata dece, Vesna Vučurović je kazala da je u cilju obuhvatanja sve dece u sistemu, i to sukcesivno u narednom periodu, urađena Studija za ulaganje u rano obrazovanje

koji nam može poslužiti za dalje unapređenje sistema. Planiramo da 2015. godine obuhvatimo cijelu generaciju predškolaca ovim vaspitanjem, pa onda postepeno do 2020. godine svu populaciju dece od četiri godine do polaska u školu. Ovo podrazumijeva i promjene u pravnom i zakonodavnom dijelu kako bi se sredstava koja se naplaćuju od roditelja za ishranu mogla koristiti i za neke druge namjene, prvenstveno da se angažuje novi nastavni kadar. Potrebno je organizovati kampanju da roditelji na ševuru Crne Gore više šalju decu u vrtiće. U tom dijelu Crne Gore imamo dosta mogućnosti da i u područnim odjeljenjima organizujemo predškolsko vaspitanje, uz obavezu da se stvore adekvatni uslovi za boravak dece”, kazala je Vučurovićka.

Naknade roditelja treba da rastu

Predstavljajući studiju o investiranju u predškolsko obrazovanje u Crnoj Gori, Hana Baronijan, jedna od autorki, istakla je da je kao osnovna alatka prepoznat pripremni predškolski program u trajanju od tri sata. Planirano je da taj program bude besplatan i da ima užitinu koja bi bila besplatna kako bi se motivisale marginalizovane grupe da se priključe sistemu predškolskog obrazovanja koje bi uključivalo i ovaj pripremni predškolski program organizovan za svu decu koja nijesu obuhvaćena primarnim programom, a zatim izračunati moguće scenarije finansiranja da bi ovaj program bio održiv.

Ona je ukazala da je istraživanje pokazalo da izdvajanja iz budžeta nijesu dovoljna da pokriju troškove organizovanja pripremnog predškolskog programa. Taj dio treba pokriti boljom naplatom troškova za ishranu od roditelja koja je sada oko 60 odsto. Da bi ovi planovi bili održivi neophodno je povećati realizaciju makar na 80 odsto. Predviđeno je i da naknada roditelja mora da raste zato što se povećava broj dece koja treba da se uključe u predškolsko obrazovanje. To je svega 2,3 eura na dvogodišnjem nivou. „Potrebni su i inicijalni troškovi jer je neophodno obezbijediti dodatne kapacitete. U primarnim programima potrebno je 3.000 mjesta. S druge strane, potrebna su i nova mjesta za pripremni predš-

kolski program, 2019. godine to je 4.000 mjesta. Značajan izvor obezbjeđivanja kapaciteta jesu osnovne i područne škole. Neophodno je izraditi akcione planove po opštinama, angažovati novi nastavni kadar i pripremiti programe edukacije za taj kadar. Trenutno postoji kurikulum kratkog programa, a budući da on traje dva sata potrebno je unaprijediti ga. Ipak, smatramo i da je neophodno povećati procenat izdvajanja iz državnog budžeta jer je trenutno izdvajanje daleko manje od većine OECD zemalja”, kazala je Hana Baronijan.

Vrtići spremni za pripremni predškolski program

Direktorica JPU „Dina Vrbica” Nataša Tomović kazala je da je planirani program moguće realizovati u vrtićima. Postoji veliko iskustvo kada su slični projekti u pitanju. Naime, kraći pripremni programi su realizovani i davali su dobre rezultate. Uvođenjem devetogodišnje osnovne škole u jednom periodu bila je prekinuta organizacija tih kraćih programa. Od 2012. godine zvanično je počela primjena dvosatnog kraćeg program. Vrtići „Dina Vrbica i „Ljubica Popović” imaju zajedno 130 dece u pet vaspitnih grupa. „U narednom periodu povećaćemo taj broj. Postoji period kada – od 16 ili 17 časova kada imamo prazne radne sobe i možemo to da realizujemo. Dilema nam je način finansiranja. Ako, kako je planirano, postignemo da naknada roditelja bude povećana do 48 eura, moći ćemo to da primjenjujemo. Važno je da se obezbijedi kvalitetni i stalni izvor primanja, jer je potrebno povećati broj izvršilaca, a i vrlo malo se ulaže u edukaciju zaposlenih, tako da i na tome treba raditi”, naglasila je Tomovićka.

Angelica Ponguta, sa Jejl Univerziteta u SAD, kazala je da postoji mnogo razloga zašto su predškolsko obrazovanje i rani razvoj deteta od ključne važnosti. „Deca moraju da budu spremna da uče da bi mogla da uspiju u životu. Da bi Crna Gora nastavila svoj put ka unapređenju ljudskog razvoja i pridružila se globalnoj zajednici i, nadamo se, novim Milenijumskim razvojnim ciljevima koji traže da se proširi predškolsko obrazovanje, od ključnog je značaja za zemlju da bude spremna za takvo nešto”, naglasila je Ponguta.

Lj. Vukoslavović

GRADITI NOVE VRTIĆE: Učesnici panel diskusije

nu grupu dece, posebnu najsiromašniju, romsku. Mi smo, zaista ponosni, što smo u nekoliko zadnjih godina uspjeli da decu iz najsiromašnijih

stemske dobro urađeno tako da se iz godine u godinu možemo služiti istim prilikama, obukama za nastavnike”, istakla je Vesna Vučurović.

Ona je kazala da su pilotirali rad interaktivnih službi. „Naime, dio stanovništva na ševuru Crne Gore živi u ruralnom području, u manjim mjestima i nemoguće je da roditelji dovedu svoju decu do većeg grada ili predškolske ustanove. Zato smo morali do te dece da dođemo. Postoji i potreba za edukacijom za nastavnika, kao partnerstvo sa privatnim sektorom. I to je način da se obuhvat dece povećava”, rekla je Vučurovićka.

Povećati procenat naplate za ishranu

U sklopu analize stanja sistema predškolskog obra-

dece u Crnoj Gori čiji su autori eksperti koje je UNICEF angažovao.

„Na osnovu te studije i uz pomoć naših saradnika uspjeli smo da analiziramo šta je to potrebno našem sistemu da uradi, kao i da se tu slabe i dobre strane da bi mogli dalje da planiramo, otvorimo sistem i svoj deci omogućimo jedinstven vaspitno-obrazovni rad za koje stručnjaci kažu da je neophodan. Pošlo se od toga da trajanje tog programa bude najmanje deset mjeseci, pet dana u nedjelji, tri sata dnevno, kako bi dijete dobilo godišnje šesto sati predškolskog obrazovanja i to je neki optimum koji zadovoljava naučna saznanja.

Pokazatelji ukazuju da je veoma važno da iskoristimo postojeće resurse. To znači da predškolske ustanove treba da otvore vrata za taj kraći program koji treba osmisliti i uraditi i na način da obezbjeđuje sve zahtjeve i standarde kvalitetnog kurikuluma. Potrebno je voditi računa i o postojećoj naplati ishrane koju roditelji plaćaju vrtiću koja nije u dovoljnom procentu ostvarena. Analiza je pokazala da bi, kada bi se naplata ostvarila i 80 odsto, oni bi bili značajni za planiranje daljih koraka ka ostvarenju ovog cilja. To je značajni izvor i ekonomski stub koji

Kristina Mihailović, NVO Roditelji: RODITELJI SVE VIŠE SVJESNI ZNAČAJA PREDŠKOLSKOG VASPITANJA

Istina je da roditelji nijesu dovoljno upućeni u važnost predškolskog obrazovanja. Ipak, mislim da dosta njih zna koliko je ono važno, te da predškolsko vaspitanje i obrazovanje nije samo čuvanje dece. Svi smo svjesni koliko ona mogu da nauče i i koliko je za njihov razvoj važno vrijeme koje provode tamo. Mislim da treba raditi da se i to shvatanje roditelja poboljša, kao i da uslovi u predškolskim ustanovama budu kvalitetniji. Moram da podšestim i na politiku upisa koja daje prioritet deci zaposlenih roditelja što je doprinijelo stvaranju utiska da je vrtić samo mjesto de ostavljamo decu dok radimo.

Tamara Milić, savjetnica u Ministarstvu prosvjete ZNAČAJ RANE INTERVENCIJE

Rani razvoj je važan za svu decu, a posebno za decu sa smetnjama u razvoju, kao i one koji dolaze iz deprimirajućih okruženja. I tipična deca jako puno dobijaju, ukoliko u ranom razvoju imaju nekog ko je drugačiji od njih, jer je upravo to jedan period u životu deteta kada ono, između ostalog, posmatra i sebe i ono što vidi nosi do kraja života. Što vidi? Vidi dijete koje se u nekoj formi razlikuje od njega (boja kože, način na koji komunicira). Zaista vjerujem u to da će upravo značaj iskustva različitosti dovesti do prednosti kada postane čovjek. Kada govorimo o deci sa smetnjama u razvoju, ukoliko to dijete na vrijeme dobije tretman koji je adekvatan, dobijamo priliku da ono kroz predškolsko i rano učenje bude integrisano sa ostalom decom. Mi u vrtićima koristimo jako ciljane aktivnosti koje upravo stimulišu i intervenišu na svaku moguću karakteristiku deteta – socijalnu komunikološku, kognitivnu, emocionalnu, psihološku, upravo na način koji njemu odgovara.

PROSLAVA DANA CRNOGORSKOG NOVINARSTVA

Dodjelom nagrada najboljim novinarima dva nacionalna novinarska udruženja obilježila Dan novinara Crne Gore

INFORMISANJE JEDAN OD STUBOVA DRUŠTVA

Aleksandar Bogdanović, gradonačelnik Prijestonice Cetinje: Informišući javnost, crnogorski su novinari u tom dugom periodu ispisali svojevrsnu hroniku događaja, koja danas predstavlja dragocjenost, a prevashodno temeljnu retrospektivu procesa i kretanja u našoj zemlji

Povodom Dana novinara Crne Gore, dva nacionalna novinarska udruženja dodijelila su nagrade najboljim u protekloj godini. Tako je na dostojan način krunisana još jedna uspješna godina koja je, i pored brojnih poteškoća, obilovala zavidnim rezultatima.

Društvo crnogorskih novinara odlučilo je da dodijeli nagrade novinarkama Javnog servisa Jovanka Kovačević Đuranović i Jadranka Prelević za serijal „70 godina Radija Crne Gore“ (Kovačević Đuranović je autorka verzije za televiziju, a Prelević za radio), kao i Snežani Rakonjac

za serijal „50 godina Televizije Crne Gore“.

Značaj novinarstva

Žiri u sastavu: dr Draško Došljak, Čedo Vukotić i Slobodan Vukanović dodijelio je priznanje za doprinos razvoju crnogorskog novinarstva: dopisniku „Pobjede“ iz Nikšića Mišu Draškoviću i elektronskim novinama „E-SPO-NA“. Za najbolje mlade novinare u 2014. godini proglašeni su Milena Stanojević, dopisnica Radija Crne Gore sa Cetinja i Vladimir Utješinović, novinar RTV Nikšić. Nagrada za životno djelo „Crnogorac“ ove godine nije dodijeljena.

Priznanja su uručena na svečanosti održanoj u Nacionalnoj biblioteci „Đurđe Crnojević“ na Cetinju.

„Prošlost medijske djelatnosti u Crnoj Gori, koja počinje sa 1871. godinom, najbolje će danas reći o značaju koji novinarstvo ima na ovim prostorima. Informišući javnost, crnogorski novinari su u tom dugom periodu ispisali svojevrsnu hroniku događaja, koja danas predstavlja dragocjenost, a prevashodno temeljnu retrospektivu procesa i kretanja u našoj zemlji. Jednako kao i u prošlim vremenima, informisanje javnosti i danas je jedan od stubova na kojima poč-

NEMJERLJIV DOPRINOS NOVINARSTVU: Sa dodjele nagrada Društva crnogorskih novinara na Cetinju

va naše društvo“, navodi se u čestitci gradonačelnika Prijestonice Cetinje Aleksandra Bogdanovića.

Nagrada za životno djelo „Veljko Vlahović“ UNCG Gorici Milošević

Nagrade je dodijelilo i Udruženje novinara Crne Gore. Prva godišnja nagrada otišla je u ruke uredni-

ci dnevnog lista „Dan“ Ljiljani Čelebić. Druga i treća nagrada pripale su novinaru magazina „Srpske novine“ Đorđu Brujiću i dopisnici Radija Crne Gore iz Zabljaka Senki Popović. Nagrada „Boško Pušonjić“ dodijeljena je novinaru portala IN 4 S Goranu Četkoviću za reportažu „Bijeg i povratak Ljuba Pejovića – od Trubjele do Čikaga“, dok je dobit-

nica nagrade za životno djelo „Veljko Vlahović“ novinar-ka Radija Crne Gore Gorica Milošević.

„Kolege novinari znaju kako je teško graditi novinarsko ime, a mi smo ga gradili pješke, sa olovkom, ali, iako sporije, bolje se vidi kada se sporije ide, više se uoči, zapamti i zabilježi“, kazala je Milošević u ime nagrađenih.

RIJEČ NAGRAĐENIH

Jovanka Kovačević Đuranović KAKO SE MIJENJALA CRNA GORA

„Sedamdeset godina je čitava istorija. Tu je bezbroj emisija, značajnih ljudi iz svih segmenata programa, važnih događaja koje je zabilježilo samo radio“

RADIO PRVA NOVINARSKA LJUBAV: Jadranka Kovačević Đuranović

Za Jovanku Kovačević Đuranović, autorku televizijskog serijala „70 godina Radija Crne Gore“, nagrada Društva crnogorskih novinara vrijedi jer je dokaz da je neko primijetio ono što radi i da

to smatra kvalitetnim, dostojnim takve nagrade.

„Novinarskim poslom počela sam da se bavim upravo na radiju, tada je to bio Radio Titograd, i radio je moja prva novinarska ljubav. To znači da sam sa radošću prihvatila da radim serijal. Ali, ispostavilo se da je to mnogo teže nego što sam mislila. Kao prvo, planirano je da to bude serijal od četiri epizode, no kad sam ušla u posao shvatila sam da je nemoguće bogatu istoriju Radija sažeti do te mjere. Sedamdeset godina je čitava istorija. Tu je bezbroj emisija, značajnih ljudi iz svih segmenata programa, važnih događaja koje je zabilježilo samo radio. Mnogi moji sagovornici su kazali da je istorija radija istorija Crne Gore – i to je istina. No, predstaviti sve to na televiziji je veliki problem. Neću reći ništa novo, ali radio, koji je riječ, pretočiti u sliku delikatan je i zahtjevan posao“, kaže ona. „Na sreću, imala sam divne i kreativne saradnike – rediteljku Danijelu Popović i montažera Dragana Markovića koji su mom novinarskom poslu dali ljepotu slike, a serijalu televizičnost. Mislim da smo dobra ekipa, jer oni su uspješno ilustrovali baš ono što sam ja željela, a to je patina i malo sentimenta. Moram napomenuti i da sam imala odličnu saradnju sa kolegama iz radija. Knjige o jubilejima radija Dragana Mitova Đurovića bile su dragocjen vodič i podšetnik, saradnja i razmjena iskustava se kolegincima Jadrankom Prelević, koja radi isti serijal na radiju, takođe mi je mnogo značila, a sve je izborom muzike za emisije uljepšala Nada Vučinić, muzička urednica na Radiju Crne Gore.“

Kovačević Đuranović ocjenjuje da su jubileji Javnog servisa „prilika da se podšetimo svih koji su stvarali, kerirali i ostavili traga u istoriji Crne Gore“.

„To su priče o važnim događajima, umjetnicima, malim, običnim ljudima... i onima koji su to zabilježili. Iz iskustva znam da su emisije iz TV arhiva veoma gledane, a takođe se slušaju i stare dobre radijske emisije. Ovaj jubilej pokazuje i kako se mijenjala i rasla Crne Gora“, navodi ona i dodaje da je o narednim planovima rano govoriti, ali i da „u svakoj prvoj novinarskoj bilježnici ima ideja“.

Snežana Rakonjac

TEŽNJA ZA ODBRANOM NOVINARSKOG DOSTOJANSTVA

„Dio zasluga za nagradu svakako pripada i timu sa kojim sam radila, ali ponajviše veteranima i neimarima koji su gradili istoriju crnogorske televizije“

PIONIRSKI POSAO: Snežana Rakonjac

Novinarka Snežana Rakonjac nagrađena je od strane Društva crnogorskih novinara za dokumentarni serijal „50 godina Televizije Crne Gore“. Ona ističe da je to najbolja satisfakcija za veliki rad koji je uložila u istraživanje „dobrim dijelom izgubljene istorije crnogorske televizije“.

„Naravno, moram izraziti radost i zahvalnost kolegama iz Društva crnogorskih novinara, koji su ovim priznanjem vrednovali moj rad. Dio zasluga za nagradu svakako pripada i timu sa kojim sam radila, ali ponajviše veteranima i neimarima koji su gradili istoriju crnogorske televizije“, kaže ona.

Rad na serijalu je sam po sebi bio izazov, što naročito dobija na značaju ako se uzme u obzir da je to najveći projekat koji je Rakonjac dosad realizovala.

„To je ne samo zbog broja epizoda i vremenskog raspona koji obuhvata, već i zbog složenih, gotovo dvogodišnjih priprema za njegovu realizaciju. Bio je to, u izvjesnom smislu, pionirski posao, jer do sada nije bilo sistematskog istraživanja istorije crnogorske televizije. Vjerovatno zato što nije sačuvana temeljna arhivska građa koja svjedoči o počecima rada Televizije Titograd, kasnije Televizije Crne Gore“, navodi ona. „Dragocjene podatke koje nijesam pronašla u samoj kući u kojoj radim, otkrila sam u drugim izvorima – ‘Pobjedi’, ‘Službenom listu’, Državnom arhivu Crne Gore, Arhivu Jugoslovenske radio-televizije u okviru koje je do 1990. godine djelovala tadašnja Televizija Titograd. Tako sam uspjela da dobrim dijelom rekonstruišem programsku istoriju i institucionalni razvoj crnogorske televizije.“

Ukazujući na značaj njene matične kuće, Rakonjac naglašava da je Televizija Crne Gore „ostvarujući svoje osnovne medijske funkcije, bilježeći iz dana u dan politički, ekonomski, društveni, kulturni i sportski život Crne Gore, ostavila neporecive audio-vizuelne dokumente i zapisala biografiju naše države u minulih pola vijeka“.

Kao novinarka sa dugogodišnjim iskustvom, Rakonjac primjećuje zabrinjavajuću dominaciju lakih sadržaja i zamah površnog tabloidnog novinarstva sa jedne strane, a sa druge nastojanja da se odbrani dostojanstvo profesije. Kada je o vlastitom radu riječ, ona planira da ove godine nastavi rad na serijalu „Crnogorski XX vijek“.

„Kada pogledate istoriju ova dva medija vi, zapravo, vidite istoriju države Crne Gore. Takođe, mislim da su ova dva medija kroz cijeli taj period imala edukativnu ulogu uprkos kritikama koje slušamo“

VELIKA ODGOVORNOST: Jadranka Prelević

Jadranki Prelević, autorki radio serijala „70 godina Radija Crne Gore“, nagrada Društva crnogorskih novinara znači utoliko više što dolazi od kolega. „Nakon što sam dobila nagradu Radio Televizije Crne Gore uslijedila je i ova, Društva crnogorskih novinara. Lijep je osećaj kada shvatite da su kvalitet i značaj onoga što radite prepoznale kolege i van matične kuće“, ističe ona i dodaje: „Nije bilo lako predstaviti sedmodecenijsku plovidbu nacionalnog radija kroz bistre, ali i mutne talase vremena koje nam je dato. Odgovornost je bila ogromna, jer sam radila istoriju najstarijeg elektronskog medija u Crnoj Gori. Zahvaljujući arhivskom materijalu, oživjeli smo uspomenu na kolegince i kolege koji su se preselili u sećanje, zabilježili, rekla bih, dragocjena svjedočenja naših penzionera, a govorili smo i o radijskim poslanicima koji danas stvaraju. Tako je nastalo 40 polučasovnih emisija, sa oko 100 sagovornika. Iskustvo je, dakle, nevjerovatno. Shvatila sam koliko je impozantna istorija nacionalnog radija, koliko je on samo iznjedrilo bardova crnogorskog novinarstva.“

Prelević, koja je urednica kulturno-umjetničkog programa Radija Crne Gore, naglašava da je značaj najstarijih crnogorskih elektronskih medija u tome što su oni „svjedoci vremena, događaja, istorijskih dešavanja“.

„Kada pogledate istoriju ova dva medija vi, zapravo, vidite istoriju države Crne Gore. Takođe, mislim da su ova dva medija kroz cijeli taj period imala edukativnu ulogu uprkos kritikama koje slušamo. Od 2002. godine mi smo Javni servis, u službi smo građana. Mislim da Radio Crne Gore, iako u teškim okolnostima, ispunjava tu funkciju. Slušaoci uvijek dobiju tačnu, objektivnu i dobro izbalansiranu informaciju. Takođe, slušaocima i gledaocima nudimo i dobro osmišljene sadržaje koje ostali komercijalni mediji nemaju. To su kulturno-umjetnički, naučno-obrazovni, istorijski i sadržaji za najmlađe slušaocce i gledaocce“, podseća ona, ističući da bi se „teško našlo društvo u kojem su uravnoteženi sloboda medija i odgovornost novinara za kazanu riječ, kao što se nijedna vlast nije odrekla uloge da određuje granicu slobode medija“.

Govoreći o planovima za naredni period, Prelević kaže da ih je na pretek.

„Nakon završetka ovog serijala, počecu da prikupljam novi materijal o uspješnim crnogorskim ženama, našim savremenicama, koje su ostavile trag u novijoj crnogorskoj istoriji. Takođe, pokušaću da ostvarim saradnju sa Fakultetom dramskih umjetnosti, kako bismo postigli dogovor o snimanju radio drame. Prosto imam strah da se taj divni dramski izraz ne ugasi“, priznaje ona.

PROSLAVA DANA CRNOGORSKOG NOVINARSTVA

Riječ dr Gorana Sekulovića na promociji filma Mirka Jakovljevića „Domovina se ne bira – Radoslav Rotković“ o akademiku dr Radoslavu Rotkoviću u Ministarstvu kulture Crne Gore, a u organizaciji Društva crnogorskih novinara

BIO I OSTAO SAVJEST CRNE GORE I CRNOGORACA

Film Mirka Jakovljevića prilika je da se kaže da je akademik Rotković shvatio veliki značaj filma i televizije za prosvjetu i kulturu, odnosno opstanak i trajanje crnogorskog naroda. Prosvjeta, film, televizija, kultura, stvaralaštvo – veoma su bitni da se ljudi vrate sebi

Danas prisustvujemo jednom veoma značajnom i lijepom kulturnom događaju, promociji izuzetno vrijednog filma našeg agilnog i preduzumljivog kolege, novinara i publiciste Mirka Jakovljevića, naime dokumentarca „Domovina se ne bira – Radoslav Rotković“ – poslije od istog autora završenog filma o Božu Bulatoviću, jednom od najistaknutijih crnogorskih književnika, novinara, publicista i kulturnih radnika, i prije planiranog filmskog projekta o Milovanu Đilasu, jednom od planetarno najpoznatijih Crnogoraca – o liku i djelu akademika dr Radoslava Rotkovića, svestranog naučnika i umjetnika, poliglote, enciklopedijskog istraživača i stvaraoča, istoriografa, istoričara književnosti, koautora prve Istorije crnogorske književnosti, lingviste, politikologa, književnika, novinara, publiciste, novinskog, televizijskog i filmskog urednika i scenariste, glavnog urednika i jednog od osnivača TV Titograd (TV Crne Gore), britkog polemika, jednog od najistaknutijih crnogorskih djelatnika u nauči, kulturi, umjetnosti i društvenom i državnom životu u cjelini i jednog od najistaknutijih boraca za crnogorski jezik i sva druga osnov-

nemjerljiv doprinos Radoslava Rotkovića izučavanju crnogorske istorije, osobito zato što je bio jedan od prvih crnogorskih naučnika koji se usudio da istražuje najranije periode crnogorske istorije, odnosno Crnu Goru, Zetu i Duklju i prije Crnojevića, tj. vrijeme dinastija Balšića i Vojislavljevića.

O glasu savjesti pisao je Volter, ali i prvi Crnogorac doktor filozofije – Jovan Stefanović Baljević

I knjiga i film o dr Rotkoviću mogli su imati naziv „Tako je govorio jedan slobodni čovjek“, a njihovi autori, dr Čedomir Bogićević i Mirko Jakovljević, takođe su slobodni ljudi, jer sloboda i dobro ostvaruju i osvajaju se samo slobodom i dobrim. Sloboda i pravda – neotuđive su moralne kategorije ljudske savjesti. Bez slobode i dobre ne može se razumjeti i usavršavati Crna Gora. Veliki i umni Marko Miljanov u rangu najvećih svjetskih mislilaca, i to je naš univerzalni crnogorski moralni identitet, bi rekao i dobročinstva, pomoću kojega „se nadaš da ćeš nagnat na dobročinstvo i zločinca“. Film Mirka Jakovljevića je još jedan dragocjen primjer ovog plemenitog i stva-

DUBOKI SU KORIJENI CRNOGORSKOG IDENTITETA: Sa promocije u Ministarstvu kulture

cije i interkulturalnosti. A pitanje crnogorskog identiteta i identiteta svih drugih u Crnoj Gori je jednako važno kao i ekonomski razvoj naše zemlje.

O svemu tome je istinito, izvorno, autentično i činjenično svjedočio Radoslav Rotković ili kako je u intervju „Prosvjetnom radu“ 2013. naglasio: „Neđe davno našao sam jedan poklič Martina Lutera: „Ad fontes!“ Ka izvorima“.

Evo, nekoliko karakterističnih detalja iz ovog intervjua koji se odnose na identitetska pitanja, kao i o nekim prilikama, prije svega, u vezi nekadašnjeg slobodno se može reći crnogorskog filmskog i kulturnog giganta „Lovćen-filma“, čija je uzlazna putanja nasilno prekinuta. Bio je to udar na crnogorski film samo zato što je bio – crnogorski. Film Mirka Jakovljevića je prilika da se kaže da je akademik Rotković shvatio veliki značaj filma i televizije za prosvjetu i kulturu, odnosno opstanak i trajanje crnogorskog naroda. Prosvjeta, film, televizija, kultura, stvaralaštvo – veoma su bitni da se ljudi vrate sebi.

Za film je bila Partija sa Blažom Jovanovićem

„Stvar je u tome što neprijatelj ima „Načertanije“ i sve radi planski, dugoročno. Jedva smo se izborili za normalnu nastavu istorije u Nikšiću. U pitanju jezika i književnosti tamo nema ništa što nije odobrio još Milošević. Kroz čitav poslijeratni period Srpska pravoslavna crkva je bila mentor velikosrpskih političkih stranaka i pojedinaca čak i u bivšem Savezu komunista Jugoslavije. UDB-a je srpskim radikalima u SKJ-u dodala još stotine uticajnih Rankovićevih poslušnika. U vrijeme kada se radilo na likvidiranju „Lovćen-filma“, tu je akciju vodio pukovnik UDB-e Dražević iz „Avala-filma“, koji je našao zajednički jezik sa direktorom „Jadrana-filma“, da se jugoslovensko finansiranje filma prema učinku zamijeni republičkom podjelom, tako da je „Avala-filmu“ ostalo da ubira novac od takse na ulaznice u 700 bioskopa u Srbiji, dok je „Lovćen-filmu“ ostao prihod od 38 bioskopa. Iza svega toga stajao je isti onaj Ranković, koji je izmislilo sedmojulski ustanak u Srbiji, kojega nije bilo, samo zato da bi se manje pričalo o trinaestojulskom ustanku kao prvom. U Crnoj Gori na strani Rankovića, a protiv filma, bila je Vlada sa Filipom Bajkovićem a za film je bila Partija sa Blažom Jovanovićem. Tako

je Bajković uspio da se direktor „Lovćen. filma“ osudi na 4 mjeseci zatvora i zatvori prije pravosnažnosti presude (!), a kada je viši sud ukinuo tu presudu, direktora Leka Obradovića (kako svjedoči jedan od najuglednijih crnogorskih stvaralaca Milorad Stojović, upravo je Obradović tvorac ideje o formiranju čuvene crnogorske nacionalne biblioteke „Luča“) čekao je ispred zatvora u Spužu automobil Blaža Jovanovića, da ga dovede u hol hotela „Crna Gora“ kako bi se njih dvojica javno izjubilili, okruženi špijunima.

Kad bi Radio-Titograd najavio govor druga Kardelja, uvijek je nestajala struja! U to se uvjerio Mišo Brailo, upravo kad je došao na mjesto direktora Televizije, pa je pozvao na kafu mene kao glavnog urednika i osnivača TV. Tada je spiker najavio govor E. Kardelja u Raši i ja sam rekao da će nestati struja i da se zato požuri sa tom kafom. On nije u to vjerovao, ali struja se ugasila! Eto de smo mi živjeli poslije Drugoga svjetskoga rata. Više se smjelo crnogorstvovati poslije Prvoga nego poslije Drugoga svjetskoga rata!

Još uvijek nemamo svoj jezik u sredstvima informisanja

Kuća još uvijek nije dom. Još uvijek nemamo svoj jezik u sredstvima informisanja. I ono što je uneseno u Ustav stalno se razvodnjava, pokušava izjednačiti srpski i crnogorski jezik. Nikšićki Filozofski fakultet ne priznaje Državu. *Pravopis i Gramatika crnogorskog jezika* leže u hodniku Instituta. Jedino su prihvaćena u nastavi dva nova slova (Š, Ž), ali ih nema niđe sem u autorskim tekstovima u „Pobjedi“ a „nedelja“ se može pročitati samo u „Prosvjetnom radu“, iako je „Crnogorac“ 1871. bez problema donosio na Cetinju termine: *siječanj, januar* i sl.

U Crnoj Gori, u XIX vijeku, u kojoj je bilo „izvanjaca“ i iz Srbije i iz Hrvatske, moglo da se primijeti da se piše i *januar* i *siječanj*. U „Orliću“ je sekretar bio *tajnik*, a *ađutant* – *ponoćnik*. Zašto naše društvo nije krenulo tim putem, da piše na novinama, na TV: *nedelja* i *nedelja*, jer novi *Pravopis* ni-

je pošao putem sužavanja nego putem širenja prava, pa samim tim nije ukinuo ni jedno stečeno pravo nego je samo otvorio mogućnost većini naroda, da onaj ko hoće, jer tako govori, tako i piše, to jest da smije da piše i: *šekira, izelica, devojka, čerati* (kad već imamo Čeranića a ne Tjeranića glavicu), i *našijeh, njihovijeh* (kad imamo u Grblju Prijerade, kod Ostroga Prijespua a ove dužine i kod Petra i kod Njogoša i kod Ljubiše...). Na taj način bi se videlo da se može i jedno i drugo i ljudi bi postepeno koristili svoje pravo da *pišu kao štož bore!* Ine bi se izmisljalo da je crnogorski neki novi, izmisljeni jezik, neko strašilo.

Kroz školstvo i druga sredstva edukacije stvoriti kritičnu masu koja će od kuće napraviti dom

Još uvijek u našim crkvama i manastirima gazduje tuđa pravoslavna crkva, koja ne priznaje ovu Državu, i u njoj nije registrovana. Nosi titulu Mitropolije, iako u Ustavu Srpske pravoslavne crkve nema mitropolija. Dakle, to je krivično djelo lažnoga predstavljanja! Ali sve to se toleriše, iako o tome problemu govori i Stejt Department. Kad je mitropolit Mihailo počeo da objašnjava američkome ambasadoru Muru našu crkvenu i vjersku situaciju, Mur mu je rekao: „Znam ja sve to!“ Ali mi stalno živimo u nekome strahu od riješavanja toga pitanja, jer bi mahom velikosrpska opozicija u Crnoj Gori iskoristila svaku korekciju držav-

NEUMORNJI ISTRAŽIVAČ: Akademik Radoslav Rotković

nog odnosa prema SPC u svoje političke svrhe, budući da i ovako priča da su u Crnoj Gori oni ugroženi, a u stvari, ugroženi smo jedino mi koji činimo većinu i ne mrzimo nikoga; samo tražimo da se svako moli u svojim bogomoljama.

Dakle, pred nama je mukotrpan i dug rad, da na osnovu stvarnih činjenica, postepeno kroz školstvo i druga sredstva edukacije stvorimo

tu kritičnu masu koja će od kuće napraviti dom. Jer granice smo imali i prije osamostaljenja, samo što su bile administrativne. Skupštinu, Vladu, opštine i sl. imali smo i prije. Država ne postoji zbog činovnika nego zbog onoga što je iznutra čini nacijom.

Crna Gora kad je izgubila bitku za prosvjetu, nestala je sa istorijske pozornice

Crna Gora je dobila sve bitke u istoriji, od Tuđemila 1042. do Fundine 1876, ali kad je izgubila bitku za prosvjetu, nestala je sa istorijske pozornice. Mi smo ratovali a drugi su nam pravili nastavne planove i učili našu decu da mi nijesmo mi nego neki drugi narod, i to upravio onaj koji preko nas hoće da izađe na more. Ali mora nema ni Austrija, ni Švajcarska, ni Mađarska, ni Češka. Istina, Austrija i Mađarska su se borile za Jadran, ali su od toga odustale. A Srbija je i prije Tome Nikolića imala predsjednika koji nije priznavao crnogorski narod, pa je kritikovao Srpsko nacionalno vijeće u Crnoj Gori da svojim postojanjem dokazuje da su Srbi u Crnoj Gori manjina, a po njemu su svi Crnogorci – Srbi. Nema, dakle, na vidiku pozitivne promjene na severu. I sve to ozbiljno opterećuje našu prosvjetu, koja je bitan mehanizam da se ljudi vrate sebi; da narod shvati svoju prošlost i svoj interes. Zato, umjesto kritike prosvjete, treba analizirati njene teškoće i pomoći joj da nađe svoj put.“

Razvitak i crnogorskog identiteta i crnogorske ekonomije

Ako nema pozitivne promjene na severu naše zemlje (zapravo, tek će se videti da li će je trajno i strateški biti), srećom ima pozitivne promjene na severu naše zemlje, a jedan od znakova te promjene je i film čiju je proizvodnju podržalo Ministarstvo i koji danas promovišemo, kao izraz i samosvijesti o cjelovitosti naše zemlje i potrebe da se svi njeni djelovi ravnomjerno razvijaju u svakom pogledu. A samosvijesti u Crnoj Gori o potrebi razvoja i crnogorskog identiteta i crnogorske ekonomije, neizmerno je doprinio upravo akademik dr Radoslav Rotković, ili kako bi on rekao, samosvijesti o istini i crnogorske prošlosti i crnogorskog interesa. To se veoma dobro videlo i u filmu Mirka Jakovljevića. Toliko dobro da je u potpunosti opravdao svoju kulturnu, ja bih rekao i nacionalnu i državnu, javnu i evropsku misiju, a samim tim na najbolji način dokazao opravdanost odluke Ministarstva kulture da u okviru podrške severu za 2014. godinu novčano pomogne ovaj projekat.

NACIONALNA I DRŽAVNA, JAVNA I EVROPSKA MISIJA: Mirko Jakovljević

na nacionalna i državna prava Crnogoraca, ali i svih drugih naroda i nacija u crnogorskoj državi. Akademik Radoslav Rotković je bio i ostao savjest Crne Gore i Crnogoraca – u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Njegovo djelo ostaje da živi kao trajni kulturni i naučni kapital i nacionalna baština za sva pokoljenja Crnogoraca i svih naroda i pojedinaca u crnogorskoj državi.

Zahvaljujući ideji i inventivnosti, predanosti i istrajnosti dr Čedomira Bogićevića, jednog od najistaknutijih savremenih crnogorskih intelektualaca, publikovana je i nedavno promovisana knjiga „Tako je govorio Rotković“ u kojoj su se našli po izboru dr Bogićevića, članci, govori i intervjui akademika Rotkovića. Ovog reda veličine i važnosti je i film Mirka Jakovljevića o akademiku Rotkoviću kao izraz samosvijesti Jakovljevića o mjestu i ulozi Radoslava Rotkovića i njegovog voluminoznog naučnog djela u crnogorskoj kulturi i crnogorskoj istoriji. Akademik dr Branko Pavićević mi je jednom prilikom rekao da je

ralačkog, slobodnog i dobročiniteljskog, humanističkog i civilizacijskog crnogorskog napora – naravno, prije svega njegovih najumnijih i najmoralnijih sinova, među kojima akademik Radoslav Rotković zauzima izuzetno mjesto – da se i Crna Gora, naša jedina domovina, i čitav region razumiju i prihvate na pravi, mirnodoposki, dobrošuski način, u skladu sa glasom savjesti kao Božijim prisustvom u ljudskom svijetu i trpeljivošću kao hranom ljudskosti, kako su isticali jedan od najvećih filozofa u svjetskoj istoriji – Volter, ali i prvi Crnogorac doktor filozofije – Jovan Stefanović Baljević.

Udar na crnogorski film samo zato što je bio – crnogorski

Duboki su crnogorski korijeni, izvori i izrazi crnogorskog identiteta – Crnogorske crkve, Crnogorskog jezika, Crnogorske kulture, Crnogorskog pogleda na svijet, Crnogorske istorije, Crnogorske multikulturalnosti, vjerske i nacionalne toleran-

Savez udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore organizovao akademiju povodom 70 godina od oslobođenja Podgorice

GLAVNI GRAD JE SIMBOL SAVREMENE CRNE GORE

– **Predsjednik Opštinskog odbora UBNOR-a Podgorice Boro Banović:** Naša je sveta obaveza njegovati tekovine borbe, braniti, čuvati uspomenu i boriti se protiv onih koji negiraju tekovine antifašističke borbe

– **Gradonačelnik Slavoljub Stijepović:** Za crnogorske antifašiste tokom Drugog svjetskog rata antifašizam je bio borba za čovjeka, njegovu slobodu i pravdu. A što je istorija Crne Gore nego vjekovna borba za slobodu, za odbranu čovjeka i njegovog dostojanstva, za jednako pravo slabijeg i jačeg. Upravo zbog toga je veliki dio stanovništva Crne Gore našao mjesto u ovom pokretu i u njemu ostavio snažan pečat

Savez udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata i antifašista Crne Gore (SUBNOR) organizovao je svečanu akademiju u KIC „Budo Tomović“ povodom 70 godina od oslobođenja Podgorice. Svečanosti su prisustvovali gradonačelnik Podgorice Slavoljub Stijepović, predsjednik Skupštine glavnog grada dr Đorđe Suhij, predsjednik SUBNOR-a i antifašista Crne Gore Andrija Nikolić, predstavnici opštinskih boračkih organizacija, Vojske Crne Gore, delegacije boraca i antifašista kantona Sarajevo i učenici podgoričkih srednjih škola.

Predsjednik Opštinskog odbora UBNOR-a Podgorice Boro Banović podšutio je kratko na gubitke koje su pretrpjeli okupatori, a zbog kojih su uslijedila masovna strijeljanja na Bioču, Cijevni i Ljuboviću.

„Nakon kapitulacije Njemačke 1943. godine u Podgoricu su došli njemački oficiri kojima je glavni grad bio centar podrške za svoje trupe. U Drugom svjetskom ratu Podgorica je bombardovana više od 70 puta i do temelja razorena. Imala je oko 4.100 žrtava, a oslobođena je 19. decembra 1944. godine. Život i rad na terenu dobili su sadržaj u borbi za nacionalnu i socijalnu ravnopravnost, koje su tekle sa obnovom i izgradnjom grada. Iz ruševina, uz mnogo odricanja, Podgorica dobija sve ljepši izgled, poput drugih savremenih evropskih gradova. Naša je sveta obaveza njegovati tekovine borbe, braniti, čuvati uspomenu i boriti se protiv onih koji negiraju tekovine antifašističke borbe“, kazao je Banović.

Prema njegovim riječima, Savez boraca bori se za demokratiju, vladavinu prava u svim sferama društva i za razvijanje antifašističke svijesti.

Oslobođenjem počinje novi život

Gradonačelnik Podgorice Slavoljub Stijepović je kazao da ovog 19. decembra obilježavamo značajan jubilej – 70 godina od oslobođenja Podgorice u Drugom svjetskom ratu.

„Nakon četiri godine života pod okupacijom tokom Drugog svjetskog rata jedinice narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije su 19. decembra 1944. godine oslobodile Podgoricu. Oslobođen je grad koji je tokom okupacije doživio tešku sudbinu. Zbog svog vojno-strateškog značaja Podgorica je 1944. godine bombardovana od strane avijacije više od 70 puta. Pored više od 2.000 poginulih civila grad je gotovo bio srušen sa zemljom. Nakon takvog razaranja, oslobođanjem Podgorice počinje njen novi život u socijalističkoj Crnoj Gori koji je prepoznatljiv, koji je u intenzivnom razvoju. Imajući u vidu razvoj Podgorice u sadašnjem vremenu uvjerem sam da je ovo jubilej čitave Crne Gore, jer Podgorica je simbol savremene Crne Gore i njenog sveukupnog razvoja.

Slika Podgorice 1944. godine bila je prava slika tadašnje Crne Gore, posttrajala, porušene i osiromašene isto kao što je njena izgradnja i napredovanje svjedočila o velikom preobražaju i uzletu čitavog crnogorskog društva nakon oslobođenja pa sve do danas. Vjerujem da u našoj zemlji ne postoji grad koji je u tolikoj mjeri bio pokazatelj napretka čitavog društva u proteklih sedam decenija, ali i svjedok ogromnog preobražaja koji je Crna Gora napravila za ovo vrijeme. Zbog toga ovaj jubilej za sve nas mora da ima poseban značaj.

JUBILEJ ČITAVE CRNE GORE: Sa svečane akademije

Trijumf slobodarske i moralne tradicije Crne Gore

Kao i uvijek kada obilježavamo neki jubilej mi se ne priječemo samo događaja na koji se odnosi već i svih onih vrijednosti koje on simbolizuje. Ovaj današnji jubilej je još jedan znak poštovanja prema crnogorskom narodnooslobodilačkom i antifašističkom pokretu, prema svim crnogorskim rodoljubima koji su se borili za slobodu Crne Gore i Jugoslavije u Drugom svjetskom ratu i koji su ginuli na čitavom njenom prostoru. Učešće crnogorskog naroda u antifašističkom i oslobodilačkom ratu od 1941. do 1945. godine predstavlja triumf slobodarske i moralne tradicije naše Crne Gore i jednu od najznačajnijih tekovina crnogorskog 20. vijeka. Za crnogorske antifašiste tokom Drugog svjetskog rata antifašizam je bio borba za čovjeka, njegovu slobodu i prav-

du. A što je istorija Crne Gore nego vjekovna borba za slobodu, za odbranu čovjeka i njegovog dostojanstva, za jednako pravo slabijeg i jačeg. Upravo zbog toga je veliki dio stanovništva Crne Gore našao mjesto u ovom pokretu i u njemu ostavio snažan pečat. Desetine hiljada građanki i građana Crne Gore dali su svoje živote za pobjedu antifašističkog pokreta. Znali su šta je pravdom i moralno, što je ljudsko i čojško. Na osnovu toga su se razlikovali fašizam od antifašizma. Veličanstvenim 13. julom i prvim i najvećim opštenarodnim ustankom u porobljenoj Evropi, a zatim učešćem u borbama u najslavnijim bitkama širom Jugoslavije, crnogorski narod dao je svoj ogromni doprinos pobjedi nad fašizmom i oslobađanju zemlje. U Drugom svjetskom ratu crnogorski narod imao je svoj Grahovac, Vučji do. Velika slobodarska i moralna tradicija Crne Gore stvarana vje-

kovima našla je svoj iskaz u antifašizmu i Narodnooslobodilačkom pokretu. U vrijeme Drugog svjetskog rata antifašizam je bio vodeća univerzalna ideja otpora najvećem zlu 20. vijeka i odbrane vrijednosti na kojima počiva savremena civilizacija.

Antifašizam – temelj građanske Crne Gore

Antifašizam je otpor prema svemu što je nehumano i suprotno vrijednostima i moralu ljudskog društva i danas mora biti temelj naše građanske Crne Gore. Bez antifašizma nema Crne Gore kao stvarnog multietničkog i multikonfesionalnog društva, niti bez antifašizma Crna Gora može biti moderna i razvijena zemlja, kao dio velike evropske porodice.

Obilježavajući 70 godina od oslobađanja Podgorice očigledno je da je vrijeme proteklo od tog do-

gađaja predstavlja značajnu epohu u razvoju našeg grada. Oslobođenje 1944. godine Podgorica je dočekala u ruševinama ali ubrzo je počela njena obnova i izgradnja. Cijeneći njenu geografsku poziciju i ogromne mogućnosti Vlada socijalističke Crne Gore je donijela odluku da Podgorica bude njen glavni grad. Od tada započinje njen razvoj i preobražaj u važno sjedište ekonomije, obrazovanja, nauke, kulture i sporta. Tokom nekoliko decenija života u socijalističkoj Jugoslaviji ona je dobila oblike modernog grada sa dobrom osnovom za dalji razvoj i unapređenje svih njegovih funkcija i potencijala. Nastajale su i nove institucije i novi urbani duh Titograda i Podgorice. Danas moramo odati priznanje svim onim ljudima koji su godinama poslije oslobođenja postavili temelje nove Podgorice i tako nam omogućili da u našem vremenu napravimo moderan evropski grad na koji smo svi ponosni“, kazao je gradonačelnik Stijepović.

Ivo Kapičić, borac Narodnooslobodilačkog pokreta, u kratkom obraćanju podšutio se istorijskog trenutka kad je Podgorica, nakon četvorogodišnje borbe, bila oslobođena.

„Tog 19. decembra marširali smo ponosno. Narod nas je pozdravljao sa pjesmom i oduševljenjem“, kazao je Kapičić i pozvao prisutne da minutom ćutanja odaju počast svim žrtvama Drugog svjetskog rata.

U kulturno-umjetničkom programu su učestvovali: Šukrija Žuti Serhatlić, solistkinja Danica Nikić, hor „Alata“, gitaristi Darko Nikčević i Srđan Bulatović, te folklorno društvo KIC-a.

O. Đ.

14
Prosvjetni rad
FEB. 2015
BROJ 32

U Nikšiću održana svečana akademija povodom 110 godina od rođenja narodnog heroja Save Kovačevića

STOŽER SLOBODARSKJE CRNOGORSKE TRADICIJE

– **Predsjednik SUBNOR-a Crne Gore Andrija Nikolić:** Mislim da Sutjeska ne bi bila ono što je bez Save, a ni Sava bez Sutjeske. Smatram da Sava nije poginuo, nego se rodio na Sutjesci

– **Predsjednica SO Nikšić Sonja Nikčević:** Temeljne vrijednosti treba približiti mladima na kojima počiva budućnost

Svečanom akademijom u organizaciji nikšićkog i republičkog UBNOR-a, u Nikšiću je obilježeno 110 godina od rođenja slavnog partizanskog komandanta, opjevanog junaka i narodnog heroja Save Kovačevića. Akademija je održana na „Sceni 213“, a o Kovačevićevom liku i djelu govorili su predsjednica Skupštine Opštine Nikšić Sonja Nikčević i predsjednik nikšićkog UBNOR-a Slobodan Mirjačić.

Sonja Nikčević je poručila da ovakvi jubileji bude ponos što baštinimo jednu tako slavnu istoriju i tradiciju slobodarske Crne Gore.

„Oni istovremeno obavezuju da ne zaboravimo i da gajimo duh građanske, moderne i evropske Crne Gore, da čuvajući tradicionalne vrijednosti – humanost, multietnički sklad i toleranciju, dostojanstve-

no koračamo u budućnost“, kazala je ona, ističući da te temeljne vrijednosti treba približiti mladima na kojima počiva budućnost.

Borbeni duh

Govoreći o ratnom putu Save Kovačevića, Slobodan Mirjačić je podšutio da je on prvobitno formirao novu partijsku ćeliju u Vilusima 1935. godine, da je bio više puta hapšen, da je zatim bio komandant Durmitorskog, pa Nikšićkog odreda, a onda i prvi komandant Pete crnogorske proleterske brigade.

„U Petoj ofanzivi Sava postaje komandant Treće udarne divizije sa zadatkom da štiti Centralnu bolnicu i izvrši proboj iz okruženja. U zoru 13. juna 1943. godine za manje od tri sata u jurišu na utvrđene položaje ispod Krekova ginu

Blagoje Kovačević, sinovi mu Janko i Sava i unuk Dragan od 14 godina“, kazao je on.

Čitav život posvećen Pokretu

Prisutnima se u video-poruci obratio i predsjednik SUBNOR-a Crne Gore Andrija Nikolić.

„Bio je veliki govornik. Svakog momenta i na svakom mjestu je znao da govori. Bio je pravi revolucionar koji je čitav svoj život je posvetio Pokretu. Mislim da Sutjeska ne bi bila ono što je bez Save, a ni Sava bez Sutjeske. Smatram da Sava nije poginuo, nego se rodio na Sutjesci“, istakao je on.

Obilježavanju jubileja prisustvovali su članovi porodice Kovačević, uže rukovodstvo SUBNOR-a Crne Gore, predstavnici boračkih organizacija Podgorice,

Danilovgrada i Herceg Novog, članovi lokalne uprave,

predstavnici Vlade i Vojske Crne Gore. U umjetničkom

dijelu programa učestvovali su vojni orkestar. N. N.

USPOMENE NA SLAVNU ISTORIJU: Sa svečane akademije

UDŽBENICI PO ECDL STANDARDU (1)

„Prosvjetni rad“ će u nekoliko nastavaka objaviti pojedina poglavlja iz edicije udžbenika po ECDL (European Computer Driving Licence) standardu autorke Vesne Bulatović, u izdanju „Narodne knjige“ iz Podgorice. Ediciju čini četiri modula, od kojih se u ovom broju objavljuje dio Modula 2, „Korišćenje računara i rad sa fajlovima“. Prikaz poglavlja omogućava samostalno sticanje vještina korišćenja računara različitim uzrasnim kategorijama.

VESNA BULATOVIĆ
 vesna.bulatovic@zss.gov.me

Podešavanje datuma i vremena – Date and Time

Podešavanje vremena možete vršiti preko upravljačke table **Control Panel**-a. Kraći način je da kliknete na vrijeme i datum u donjem desnom uglu ekrana, pri čemu ćete dobiti korak broj 6. Jednostavno je i vizuelno, jer se odaberu datum i tačno vrijeme.

- Kliknite na **Start**.
- Kliknite na **Control Panel**.
- Kliknite na **Clock, Language and Region**.
- Odaberite podešavanje vremena i datuma na **Set the time and date**.
- Kliknite na **Change date and time**, što vam omogućava promjenu datuma i vremena.
- Na datom kalendaru odaberite datum i otkucajte tačno vrijeme.
- Kliknite na **Apply** pa **OK**, ili **Cancel**, ako odustajete.

Napomena
 Iz dijalog boks **Date and Time** promijeniti vremensku zonu odabirom opcije **Change time zone**.

Kraj

Promjena regionalnih podešavanja i jezika – Regional and Language

Na istom mjestu u **Control Panel**-u (**Clock, Language and Region**) mogu se vršiti lokalna ili regionalna podešavanja. Dobijeni dijalog boks sadrži nekoliko kartica, od kojih odabirate **Formats**.

- Kliknite na **Start**.
- Kliknite na **Control Panel**.
- Kliknite na **Clock, Language and Region**.
- Kliknite na **Change date, time and number format**, što će vam omogućiti promjenu načina prikazivanja datuma i vremena.
- Odaberite traženi format, čiji primjer možete vidjeti ispod (**Examples**).
- Kliknite na **Apply**, pa **OK**, ako prihvatate promjene, ili na **Cancel**, ako odustajete od promjena.

Napomena
 Specifična crnogorska slova **Š** i **Ž** možete pisati tako što odaberete opciju **Insert**, pa **Symbol** i pronađete odgovarajuća slova, a, ako nijesu ponuđena, kliknete opciju **More Symbols...**

Napomena
 Dodatna podešavanja formata brojeva možete dobiti aktivacijom opcije **Additional settings**.

Napomena
 Regionalna podešavanja najčešće se odnose na: izgled datuma i vremena, specifičnu valutu, način pisanja brojeva...

Kraj

Roditeljski nadzor – Parental controls

Ako želite da vršite kontrolu nad načinom kako vaša djeca koriste računar, izaberite podešavanja u dijelu **Parental controls**. Ova opcija vam omogućava da odaberete vrijeme kada vam dijete može koristiti računar, šta može pregledati na Internetu, da ograničite trajanje igrice i drugo. Možete vidjeti koje sadržaje dijete koristi sa Interneta i sa kim komunicira elektronskim putem.

- Odaberite **User Accounts**.
- Kliknite na **Parental Control**.
- Dva puta kliknite na ikonicu korisnika na kojega se kontrola odnosi (korisnički nalog djeteta).
- Kliknite na **On, Enforce current settings**, ukoliko želite da mijenjate postojeća podešavanja.

Napomena
 Kroz **roditeljski nadzor** možete blokirati većinu igara, ukoliko ih računar prepoznaje. Ako otkrijete neku deblokiranu igru, možete je ručno dodati na listu blokiranih programa.

Kraj

- Kliknite na **Time limits** i selektujte vremenski interval u toku kog je djetetu blokiran pristup računaru, pa potvrdite sa **OK**.
- Kliknite na **Games**, ako želite da kontrolišete koje igrice igra vaše dijete.
- Odaberite mogućnost da li dijete može igrati igrice. Kliknite na **Yes**, ako može, ili na **Block or Arrow specific games**, ako želite da neke igrice zabranite, pa na **OK**.
- Kliknite na **Allow and block specific programs**, ako želite da blokirate neke programe.
- Odaberite ime korisnika na **Can only use the programs I allow**.
- Obilježite programe koje dijete može koristiti (ostali će biti blokirani).
- Kliknite na **OK**, ako potvrđujete promjene, ili na **Cancel**, ako odustajete.

UPOZORENJE
 Ukoliko neke uobičajene funkcije na korisničkom nalogu djeteta ne rade, provjerite da li ste ih dodali na listu odobrenih programa.

Kraj

Časopisi: „Vaspitanje i obrazovanje“ (br. 3, 2014)

BOGATSTVO TEMA IZ PEDAGOŠKE TEORIJE I PRAKSE

Brojni autori u novom broju časopisa „Vaspitanje i obrazovanje“ čitaocima donose zanimljive naučne, istraživačke članke, kao i stručne radove iz različitih oblasti pedagoške teorije i prakse. Oni, između ostalog, bliže objašnjavaju kako se formiraju naučne teze, ulogu i značaj nastavnika i udžbenika u realizaciji nastavnog procesa, motoričku spremnost djece za polazak u školu... Objavljeno je i nekoliko prikaza

„Vaspitanje i obrazovanje“, časopis za pedagošku teoriju i praksu, koji izdaje Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, otvara tekst Zorana Lalovića („Orijentacije, područja rada i kompetencije direktora škole“) u okviru dijela označenog *Članci (naučni, istraživački, pregledni, stručni radovi)*. Slavka Gvozdenović pisala je o uzajamnom uticaju obrazovanja i tehnološkog razvoja u savremenom društvu, i primijetila da uvid u rezultate brojnih istraživanja, kao i iskustvo interakcije u socijalnom kontekstu svjedoči o paradoksima u virtuelnom svijetu i realnom životu, te porastu izazova, kao i rizika ubrzanog prilagođavanja zahtjevima tehnoloških inovacija.

Doprinos Jovana Erdeljanovića proučavanju crnogorskih govora

Anđan Čirgić iznio je kratki osvrt na doprinos Jovana Erdeljanovića, poznatog srpskog etnologa, proučavanju crnogorskih govora.

Prema Čirgićevim riječima, on se crnogorskim govorima nije bavio u dijalektološke, već etnološke svrhe, ali je njegov rad nemoguće zaobići, osobito s obzirom na njegov ogroman uticaj na razvoj nacionalne svijesti u Crnoj Gori. Mustafa Fetić i Ibro Skenderović pisali su o mogućnostima religijske edukacije kroz školski si-

stem, a Zoran Jovović o demokratiji, multikulturalizmu i manjinskim skupinama u tranzicionom crnogorskom društvu.

Predrag Jovović iznio je svoje zapažanje o kulturno-pragmatičkom kontrastiranju italijanskog i srpskog jezika na primjeru realizacije govornih činova u političkom diskursu, dok je Bojana Udovičić čitaocima omogućila dublji uvid u postupak nastajanja, kao i formiranja naučnih teza. Ona ističe pojam naučne hipoteze, njeno postavljanje i upotrebu, kao i ulogu u rastu naučnog saznanja. Takođe, objasnila je pravce traganja za postupkom nastajanja i formiranja naučnih hipoteza, ali i osnovne oblike zaključivanja u procesu nastanka naučnih hipoteza.

„Ono što je bitno za naučnu hipotezu jeste da ona izdrži provjeru i da zadovolji dva osnovna kriterija, to su logički i iskustveni. Uvijek postoji više načina da se do jedne hipoteze dođe, nego što ima načina da se ona valjano provjeri. Kada jednu hipotezu suočimo sa činjenicama, tada počinje njena provjera, ali se tu ne završava“, objašnjava Udovičić.

Analiza obrade sadržaja iz biologije, organizacija naracije u romanu „Uvod u drugi život“

Dio označen *Nastavno-savjetni rad* sadrži širok spektar te-

ma. Tako su, Zdravko Popović, Tomka Miljanović, Vera Županeć i Tijana Pribičević iznijeli analizu obrade sadržaja iz biologije u gimnaziji aktivnom nastavom. Oni smatraju da je u obradi sadržaja iz botanike u nastavi biologije – i u osnovnoj školi i u gimnaziji, neophodno implementirati aktivne didaktičko-metodičke postupke.

„Izučavanje ovih sadržaja podrazumijeva da učenici treba što više aktivirati u nastavi kroz samostalan rad, problemsku nastavu i učenje otkrivanjem. Najbolje je da se ovi sadržaji realizuju kroz neposredni kontakt učenika sa prirodom, tj. na biološkoj nastavnoj ekskurziji. Pri tome se radom učenika u grupi ili paru povećava njihova motivacija za rad, a njihova saradnja dovodi do poželjne socijalne integracije. Primjena ovakvog metodičkog pristupa u nastavi biologije, uz sve to, doprinosi ostvarenju principa očiglednosti u nastavi biologije, kao i lakšem usvajanju nastavnih sadržaja, efikasnijem i trajnijem znanju učenika“, zaključuju autori.

O organizaciji naracije, pripovijedanja i pripovjedaču u romanu „Uvod u drugi život“, Mirka Kovača pisala je Svetlana Čabarkapa. Ona je mišljenja da narativna struktura romana predstavlja neobičan i složen model.

„Promjenom pripovjedača (u prvom, drugom i trećem li-

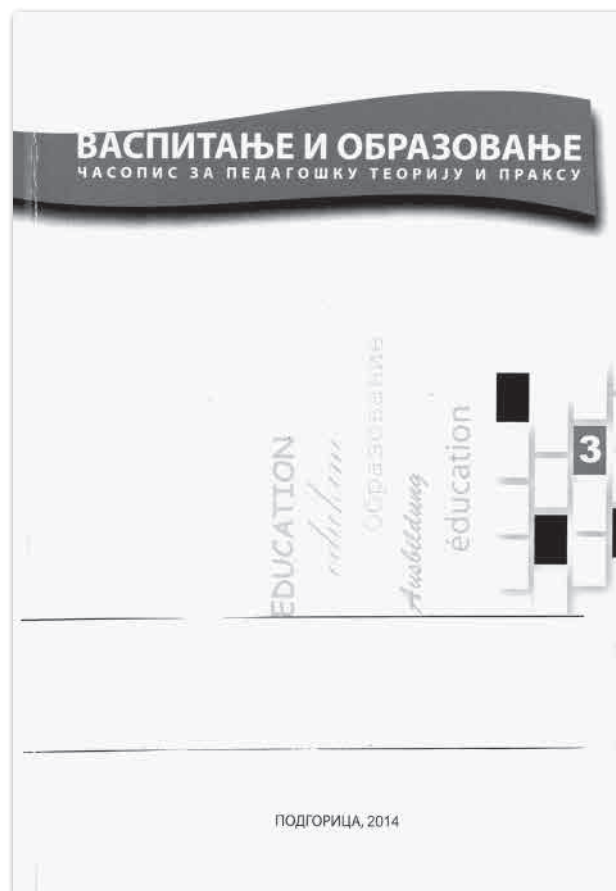
cu) i pripovjedačke perspektive, Kovač se poput kamere na filmu poigrava različitim uglovima gledanja čime se pripovjedna materija čini još složenijom, očudava i često zamagluje. Osnovna pripovjedačka forma značajno doprinosi unutrašnjoj fokalizaciji i pojačava utisak vjerodostojnosti proživljenog u iskazu“, ističe Čabarkapa.

Kombinatorni zadaci, učenje stranih jezika, metodika treninga brzine

Pojam kombinatornih zadataka u osnovnoj školi objasnio je Lazo Leković, ukazavši da prevedeno na matematički jezik, to znači da je riječ o zadacima prebrojavanja, izbora i rasporeda elemenata nekog konačnog skupa u skladu sa zadatim pravilima i ograničenjima.

„Rješavanje takvih zadataka doprinosimo da se kod učenika formiraju i razvijaju osobine, kao što su dosljednost, fleksibilnost, selektivnost i sl. Kombinatorni zadaci mogu se iskoristiti kao sredstvo usvajanja programskih sadržaja o skupu prirodnih brojeva ne opterećujući pri tome učenike novim informacijama“, ističe Leković.

Ivana Čizmić pisala je o učenju stranih jezika kada su u pitanju deca s posebnim obrazovnim potrebama s naglaskom na slučaj slabovidog

učenika. Ona ističe da im je, prije svega potrebna „posebna odgojno-obrazovna podrška“. Uz to, dodaje da slijepe i slabovidna deca brže uče od svojih vršnjaka normalnog vida, jer ih odsustvo vida prisiljava da svoje odnose formiraju samo putem govora. „Takođe, to znači da proces slušanja nije pasivan, već aktivan proces koji uključuje i analizu i sintezu. Auditivna percepcija ima veliku važnost u učenju govora, usvajanju gramatičkih pravila, kretanju kroz prostor, te se može reći da slušanje predstavlja jedan od najvažnijih načina učenja za slijepe i slabovide osobe“, naglašava Čizmić.

Metodiku treninga brzine u svom radu objasnili su Duško Bjelica, Jovica Petko-

vić i Franja Fratrić, dok je Natalija Brajković pojasnila ulogu i značaj nastavnika i udžbenika u realizaciji nastavnog procesa. Darijan Ujsasi, Anđelka Bulatović i Mara Kerić na uzorku od šezdesetoro djece i pokazali su važnost motoričke spremnosti djece za polazak u školu.

Prikaze u ovom broju objavili su Sreten Zeković o knjizi dr Čedomira Bogićevića: „Petar II Petrović Njegoš kao državnik i državotvorni reformator“ (I svezak) i „Njegoševa filozofija pravde“ (II svezak) i Jovanka Vukanović o knjizi Miroslava Vukovića „Rijeka bez obala“. Glavni urednik časopisa je Radovan Damjanović, a odgovorni dr Božidar Šekularac.

Š. B.

„GLASNIK“ (br. 37, decembar, 2014)

PODŠETNIK VAŽNIH CRNOGORSKIH ISTORIJSKIH DATUMA

„Trinaestojulski ustanak nije bio samo borba protiv fašizma, jer bi to bilo ogoljeno sužavanje velikog pokreta slobode crnogorskog naroda koji je tokom trajanja NOB-a izvršio revolucionarno trojedinstvo: oslobodilačko, nacionalno i socijalno, povrativši crnogorsko nacionalno biće i državu, kao i humani društveni poredak kroz temeljne revolucionarne akte“

„Glasnik“, list SUBNOR-a i antifašista Crne Gore, na oko 80 strana novog broja donosi zanimljivosti, kao i važne datume koji su označili protekli period. List podseća da je Dan državnosti, kao i dan ustanka obilježen širom Crne Gore. Na zasjedanju Evropskog komiteta Svjetske federacije veterana održanom na Cetinju učestvovalo je 26 zemalja sa oko 100 delegata. Skup je pozdravio Filip Vujanović, predsjednik Crne Gore, iskazujući zadovoljstvo što je Evropski komitet za domaćina skupa izabrao baš Cetinje, odnosno Crnu Goru.

„Svjetska federacija veterana zavređuje izuzetno poštovanje zbog svoje misije i načina na koji ju je ostvarila. Njena uzvišena misija jeste očuvanje mira, stabilnosti i najvećih ljudskih prava koja su promovisana poveljom UN-a i najznačajnijim međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima“, kazao je predsjednik Vujanović.

Prema njegovim riječima, ta misija je u uspostavljanju mostova između država koje pripadaju onima koji su se borili za slobodu i koje afirmišu vrijednost mira i stabilnosti. On je naglasio, da je Crna Gora zemlja slobodarstva, čija je gotovo hiljadugodišnja istorija bila posvećena slobodi i državi.

Slika Podgorice iz 1944. godine

Povodom 70 godina od oslobođenja Podgorice organizovana je svečana akademija u sali KIC-a „Budo Tomović“. Tom prilikom, Slavoljub Stije-

pović, gradonačelnik Podgorice, naglasio je, da je slika grada iz 1944. zapravo, bila prava slika tadašnje Crne Gore postradale, porušene, osiromašene, isto kao što je njena izgradnja i napredovanje svjedočilo o velikom preobražaju i uzletu čitavog društva, nakon oslobođenja 1945. godine.

Na Lazinama kod Danilovgrada obilježen je veliki jubilej – 70 godina od strijeljanja mladih skojevaca. U prisustvu porodica i rodbine strijeljanih skojevaca, velikog broja građana, te zvanica iz javnog i društveno-političkog života grada i Crne Gore na ovaj istorijski događaj podšetila je Sannja Vlahović, ministarka nauke, rekavši su 1944. godine na tom mjestu život nepravredno izgubili hrabri i mladi odvažni mladići i devojke.

„Njihovi životi i njihova žrtva su sunce i vječita zublja za generaciju koje su došle poslije njih, ali i one koje će doći poslije nas. Upozoravaju da je sloboda najveća vrijednost pred kojom niče pada čak i ljudski život“, naglasila je Vlahovića.

U ime lokalne uprave i Udruženja boraca NOR-a i antifašista Danilovgrada govorio je Vujadin Šaranović, koji je istakao da dičnoj omladini pripada slava i nezaborav, a uvažanim porodicama i rodbini ostaje ponos što su ih takve imali.

Poštovanje prema heroju Savi Kovačeviću

„Glasnik“ ukazuje čitaocima i na 100 godina od rođenja Save Kovače-

vića, čuvenog partizanskog komandanta i heroja, koji je kako stoji u tekstu „od rane mladosti krenuo putem revolucionarnog opredjeljenja“. Član Komunističke partije Jugoslavije (KPJ) postao je 1925. godine. Kao njen član podsticao je seljake u borbu protiv politike režima i policijskog terora, organizovao štrajkove radnika, pružio svoj doprinos u formiranju seljačkog zadruge, te okupljanju omladine. Takođe, radio je na stvaranju legalne radničko-seljačke stranke i bio jedan od njenih istaknutih predstavnika u Crnoj Gori.

Odlikovan je sovjetskim Ordenom Kutuzova. Kada su 1. maja 1943. uvedeni činovi u NOVJ unaprijeđen je u čin pukovnika. Narodnim herojem proglašen je 6. jula 1943. godine.

Najznamenitiji datum povjesno-oslobodilački simbol Crne Gore

Strana posvećena trianestojulskom ustanku ukazuje na najznamenitiji datum koji predstavlja povjesno-oslobodilački simbol Crne Gore. U tekstu, između ostalog, stoji:

„Taj ustanak nije bio samo borba protiv fašizma, jer bi to bilo ogoljeno sužavanje velikog pokreta slobode crnogorskog naroda koji je tokom trajanja NOB-a izvršio revolucionarno trojedinstvo: oslobodilačko, nacionalno i socijalno, povrativši crnogorsko nacionalno biće i državu, kao i humani društveni poredak kroz temeljne revolucionarne akte“.

Obilježen je i Međunarodni dan borbe protiv fašizma u Podgorici. Govoreći na tribini, prof. dr Ljubomir Sekulić, potpredsjednik Saveza udruženja boraca NOR-a i antifašista, podšetio je da je Podgorica dočekala slobodu u ruševinama.

„Oslobođenje je za mlade i uopšte za narod bila velika radost. Teško je bilo zaboraviti velike, žrtve ali predstojala je obnova zemlje. Ipak, radala se nova Podgorica, koja je uskoro dobila ime Titograd, u znak poštovanja i zahvalnosti heroju i maršalu Josipu Brozu Titu. To je bilo vrijeme koje će po dobru i blagostanju pamtili brojne generacije. Zato, borba protiv svih vidova fašizma koji se javlja u različitim oblicima predstavlja obavezu svih ljudi, posebno mladih koji su odgovorni za svoju budućnost“, istakao je prof. dr Sekulić.

Vuk Nikčević, najmlađi član mladih antifašista

Takođe, zabilježeni su značajni jubileji koje su članovi boraca i antifašista obilježili: 70 godina od formiranja prve Bokeljeske udarne brigade,

70 godina od smrti Ivana Milutinovića, 70 godina od oslobođenja Tivta, Plava i Gusinje, 73 godine od bitke u Stražici kod Pljevalja, vijek od prvog Svjetskog rata, 70 godina od smrti Anta Iličkovića, Nikole Jovetića i Branka Bokana, 100 godina od rođenja i 70 godina od pogibije heroja Jovana Markova Vučkovića iz Prekornice kod Cetinja, Đorđija Premovića, narodnog heroja, te 100 godina od rođenja Veljka Vlahovića i Buda Tomovića. Tu su i portreti revolucionara Lidije Jovanović i Omera Abdovića.

Predstavljen je Vuk Nikčević, najmlađi član mladih antifašista, dok je u nikšičkoj OŠ „Milija Nikčević“ održan istorijski čas posvećen Međunarodnom danu borbe protiv fašizma i antisemitizma.

Urednik časopisa je Dragan Mitov Đurović.

Š. B.

Profesorica muzičke kulture u Osnovnoj školi „Štampar Makarije“ u Podgorici Branka Vujičić za sobom ima tri decenije uspješnog rada sa decom u učionici i van nje

MUZIKA OTVARA SRCE I DUŠU SVAKOG ŽIVOG BIĆA

„Najvažniji je, svakako, cilj koji se postavi i objasni učenicima, a koji je najčešće vezan za predstavljanje i reprezentovanje škole. Interesovanje učenika zavisi i od spremnosti, spretnosti i entuzijazma nastavnika, koji pored toga mora imati i ljubav i strpljenje u radu sa velikom grupom učenika. Ako on uspije ostvariti ove osnovne faktore i na taj način zainteresuje učenike, praksa pokazuje da će veliki broj njih rado učestvovati u raznim aktivnostima bez obzira na svoj opšti uspjeh u školi“

Muzička kultura nezaobilazan je dio razvoja svakog učenika. Upoznavanje sa notama, instrumentima i djelima velikih kompozitora još od najranijih razreda najbolji je način da dijete pravovremeno izgradi svoj muzički ukus i oplemeni svoju stvarnost. Istini za volju, imajući u vidu obaveze koje nameću uslovno rečeno „zahtjevniji predmeti“ poput matematike, fizike ili biologije, ovaj segment redovne nastave često se može shvatiti kao manje važan, sporedan, kao neka vrsta relaksacije od brojki, termina i napornih definicija. Međutim, ovo shvatanje je relativno i ponajviše zavisi od pristupa predmetnog nastavnika. Ukoliko je on isuviše ležeran, deca čas muzičkog neće doživljavati ozbiljnije od, recimo, časa odjeljenke zajednice. No, ukoliko se on temelji na ozbiljnom radu i posvećenosti svakom učeniku pojedinačno – učenici će mu se iskreno radovati prvenstveno zbog želje za novim saznanjima.

Tokom punih 30 godina rada u učionici, profesorica muzičke kulture u Osnovnoj školi „Štampar Makarije“ u Podgorici Branka Vujičić izgradila je reputaciju pedagoga koji zanimljivim časovima i brojnim vannastavnim aktivnostima svoj predmet čini omiljenim među učenicima. Već duži niz godina ona je na čelu aktiva muzičke kulture, redovno je angažovana u vanškolskim aktivnostima kao što su mali i veliki hor, školski orkestar i niz drugih sekcija, a petnaest godina je rukovodilac jedinog orkestra u osnovnim školama u Crnoj Gori. Sve ovo nije ostalo nezapaženo, pa je Vujičić prva profesorica u „Štampar Makariji“ koja je od strane Nastavničkog vijeća predložena za unapređenje zvanja nastavnika i koje će, kako vjeruje, dobiti na kraju školske 2015. godine.

Učenici glavni motiv

Čak i ako samo bacimo pogled na stavke iz njene bogate karijere, samo od sebe nameće se jedno pitanje – otkud motivacija za toliku količinu kre-

ativnosti na više polja, koja je prati još od prvih dana u učionici. Branka Vujičić nema dileme – jedini istinski izvor motiva jesu učenici.

„Motivisana sam za rad, prije svega, kada su atmosfera i ambijent u učionici prijatni, bez napetosti i pritisaka, pa učenici otvoreno razgovaraju sa mnom o svemu. Muzika – i narodna, i zabavna i umjetnička – budi emocije i otvara srce i dušu svakog živog bića i kada uvidim da sam to prenijela i 'ugradila' u većinu svojih učenika to me nevjerojatnom snagom pokreće da radim dalje, kreativnije i zanimljivije. Učenici mi veoma često kroz komentare predstave svoje zadovoljstvo, dosada ili nezadovoljstvo, pa u oba slučaja čak i to za mene predstavlja dodatni motiv“, ističe ona i dodaje: „Kada su u pitanju vannastavne aktivnosti, također me motivišu učenici. Njihovo raspoloženje, međusobni odnosi, stav da smo jedan uspješan tim koji javno nastupa, zatim zajedničko uzbuđenje, euforija i radost nakon nastupa, sve to daje mi podstrek da još mnogo toga zajednički uradimo.“

Važan osećaj za odgovornost, drugarstvo i disciplinu

Profesorica Vujičić koja je, osim orkestra, vodila mali i veliki hor, sekciju ljubitelja slušanja muzike, pripremala soliste, sastave, plesne koreografije,

KARIJERA ZASNOVANA NA PRINCIPIMA

Govoreći o svojoj karijeri, profesorica Vujičić smatra da uspješnost karijere jednog nastavnika zavisi od toga u kojoj je mjeri uspio da ostavi utisak na svog učenika, pa makar on i ne bio najbolji.

„Kada sam počela da radim, svjesna svoje profesionalne i ljudske odgovornosti, postavila sam sebi principe i pravila kojih se i danas pridržavam. Zato mi neki kažu da sam stroga, ali s obzirom na to da sam imala rijetku priliku živjeti i raditi u različitim društvenim uređenjima, znam da su to ispravni stavovi zbog kojih me većina učenika, kolega i roditelja poštuje i voli. Tokom čitave karijere borila sam se da društvo shvati značaj ovog predmeta i njegovih vannastavnih aktivnosti i da nastavnik za taj ogroman trud i rad koji ulaže dobija novčanu nadoknadu. Borila sam se i za povratak organizovanih takmičenja horova i orkestrata osnovnih škola Crne Gore, u čemu, nažalost, nijesam uspjela. Smatram da bi ostvarivanje gore navedenog u nevjerojatnoj mjeri doprinijelo humanom razvoju ličnosti učenika, fer-play odnosu, a čak bi i u određenoj mjeri smanjilo vršnjačko nasilje. Uspjeh u rješavanju ovog problema prčinio bi mi veliku radost i zadovoljstvo“, ističe ona i dodaje da je veoma zadovoljna onim što je postigla u svojoj prosvjetnoj karijeri, mada, kako kaže „imam planove da uradim još više“.

te organizovala godišnje koncerte čitavog razreda, naglašava da interesovanje učenika za vannastavne aktivnosti iz bilo kojeg predmeta zavisi od nekoliko faktora.

„Najvažniji je, svakako, cilj koji se postavi i objasni učenicima, a koji je najčešće vezan za predstavljanje i reprezentovanje škole. Pored toga, važno je izgraditi i razviti osećaj za kolektivnu odgovornost, drugarstvo i disciplinu. Interesovanje

teško riječima opisati“, priznaje Vujičić. „Mi smo kao jedna porodica koja sve dijeli, čiji se članovi poštuju, u kojoj svi otvoreno daju svoje predloge i mišljenja, a u radu nam pomažu i roditelji i škola. Probe su zaista naporne i konstantne bez obzira na školsku godinu jer često nastupamo i ljeti, a svake godišne nastupi počinju već od septembra. Repertoar se mijenja svake druge godine i zbog raznovrsnosti i zbog smjene ge-

SPOJ HARIZME I POZITIVNE ENERGIJE: Branka Vujičić

dovno i uvijek u velikom broju dolaze na probe“, navodi ona.

Sve je u profesionalnosti

Pored rada sa decom, Branka Vujičić je bila angažovana i u izradama nastavnog programa. Tako je bila član autorskog tima za izradu programa u osnovnim školama za predmet Muzička kultura (1998. godine), autorskog tima za izradu nastavnog programa za osnov-

te značaj upoznavaja savremenih metoda i stilova učenja u nastavi. Kada su u pitanju učenici, i tu je osnovni pristup naučiti ih kako da uče i praktično primjenjuju svoja znanja. Voma mi je bitna korelacija sa drugim predmetima i da učenici ostvaruju sintezu naučenog iz više predmeta. Čini mi se da je taj segment još uvijek na nezadovoljavajućem nivou u nastavnom procesu. Važno je i da učenici jačaju svoje samopouzdanje, oplemenjuju ličnost i kulturno se obrazuju jer su to nezaobilazni ciljevi ovog predmeta“, kaže ona.

Zasluge za nagrade pripadaju i učenicima

Za predanost nastavničkom pozivu i uspjehe koje ređa na nekoliko nivoa, profesorica Vujičić je u svojoj školi nagrađena više puta. To je izuzetno raduje pošto je svjesna da je sva ta priznanja zavrijedila kvalitetnim javnim nastupima koji zrače određenom harizmom i pozitivnom energijom.

„Ali ja tome doprinosim samo u određenoj mjeri, sve drugo pripada mojim učenicima, zato volim da sa njima podijelim tu radost i da im objasnim da je to zajednička zasluga“, napominje ona. „Naravno, gledajući sa druge strane, kroz činjenicu da je moj rad prepoznat i priznat u današnjem društvu u kojem sve brzo teče i stoga mnogo štošta ostaje neprimijećeno, veoma sam ponosna i preplavljena emocijama svaki put kada dobijem nagradu.“

Ono na što je ova energična prosvjetna radnica najviše ponosna jesu godišnji koncerti koji se na kraju školskog ciklusa održavaju već pet godina i na kojima učestvuju svi učenici na nivou jednog razreda. Zbog učešća velikog broja dece, koncert se tretira i kao svojevrsni ogledni čas. Ona napominje da je predlog za njegovu organizaciju potekao od učenika i da tome, jednostavno, nije mogla odoljeti. Atmosfera na koncertima je fantastična jer su tu i učenici i roditelji i svi nastavnici koji im predaju, pa se na kraju sve pretvara u „veliku žurku koja na nezaboravan način zaokružuje školsku godinu“.

N. N.

JUBILEJ USPJEŠNOG TIMA: Vujičić sa orkestrom OŠ „Štampar Makarije“

BROJNE AKTIVNOSTI

Branka Vujičić je završila Osnovnu i nižu muzičku školu „Vasa Pavić“ u Podgorici, kao i Srednju muzičku školu i Muzičku akademiju. Stekla je zvanje diplomirani muzičar. Pošeduje i tri sertifikata za instruktora klasičnih društvenih plesova, pa izvodi i nastavu iz izbornog predmeta Ples. Ima 26 godina radnog staža, iako je četiri godine više u učionici. Radila je i u osnovnim i u muzičkoj školi u Nikšiću, kao i u Gimnaziji i srednjoj Ekonomskoj školi u Podgorici.

Godinama je organizovala donatorske akcije za opremanje kabineta muzičke kulture u školi „Štampar Makarije“, pa je on danas opremljen svim nastavnim sredstvima. U njemu se izvodi nastavni proces po savremenim metodama i daje se prednost praktičnoj primjeni znanja jer ovaj predmet pruža velike mogućnosti za to. Aktivnosti koje se izvode u prvom planu su pjevanje, sviranje na dečijim instrumentima i slušanje muzike. Teoretski dio se najčešće prezentira putem audio-vizuelnih sredstava koje učenici stižu znanje gledajući dokumentalne filmove i slušajući odlomke koncerata umjetničke, izvorne narodne i kvalitetne zabavne muzike.

Ova profesorica priprema i raznovrsne programe sa učenicima od V do IX razreda, koji su vrlo često angažovani tokom čitave godine. Tako su protekle godine imali nekoliko nastupa: bili su gosti na otvaranju Međunarodnog dečijeg festivala lutkarstva, u Muzičkoj školi „Vasa Pavić“, nastupali su ispred Skupštine kao dio svečanosti povodom humanitarne akcije koju je organizovao predsjednik Parlamenta, ali i povodom humanitarnog koncerta u Delti i na manifestaciji Dani stranih jezika koja je održana u školi „Štampar Makarije“.

učenika zavisi i od spremnosti, spretnosti i entuzijazma nastavnika, koji pored toga mora imati i ljubav i strpljenje u radu sa velikom grupom učenika. Ako on uspije ostvariti ove osnovne faktore i na taj način zainteresuje učenike, praksa pokazuje da će veliki broj njih rado učestvovati u raznim aktivnostima bez obzira na svoj opšti uspjeh u školi“, kaže ona.

Orkestar je kao porodica

Rad ove profesorice široj javnosti je najbolje poznat po orkestru osnovnih škola koji ove godine slavi vrijedan jubilej – 15 godina rada. Orkestar se sastoji, u prvom redu, od blok-flauta, zvončica i dečijih udaraljki, a često su tu i klasični instrumenti. Aranžmane i kompozicije uglavnom priprema ona sama. Kvalitet ovog neobičnog ansambla često se potvrđuje kroz nastupe na javnim manifestacijama, svečanostima i festivalima širom Crne Gore.

„Ogromnu radost i zadovoljstvo koje osećam radeći sa školskim orkestrom, zaista je

neracija. Uvijek nam teško pada kada odu učenici završnog razreda. Oni su osnova i temelj jer su najviše godina od svih proveli u orkestru.“

Prema njenim riječima, svi članovi raduju se predstojećem jubileju koji će biti obilježen nastupima u drugim školama i sa njihovim horovima, a sve će biti krunisano upravo u školi „Štampar Makarije“. Neumorna predvodnica đачkog orkestra otkriva u čemu je tajna njegovog uspješnog trajanja.

„Jedan od razloga uspješnosti ovog tima leži u tome što se svi angažujemo da rješavamo zajedničke probleme i potrebe, pronalazimo materijalna sredstva koja su nam neophodna s obzirom na to da nastupamo u gradovima na cijeloj teritoriji Crne Gore, a ja kao rukovodilac orkestra nijesam nikada primila nikakvu novčanu nadoknadu za taj rad, osim nagrada koje smo zajedno zaslužili. Mislim da to stvara posebne međusobne odnose, osećaj i poštovanje jednih prema drugima, humanost i ljudskost. Neizmerno sam zahvalna članovima orkestra koji re-

ISPRAVKA

U prošlom broju „Prosvjetnog rada“, na strani 19, u tekstu o proslavi Dana škole „18. oktobar“ na Bioču „Tradicija za ponos učenika, nastavnika i mještana“, greš-

kom je objavljeno da je direktorica škole Milica Stanković a treba da stoji Danka Mihailov. Izvinjavamo se čitaocima i pomenim direktoricama.

Projekat „Indeksom do inkluzivne kulture u obrazovno-vaspitnim ustanovama u Crnoj Gori“

OJAČATI INSTITUCIJE SISTEMA ZA PODRŠKU ŠKOLAMA

Replikacione obuke za Indeks inkluzivnosti sprovedene su u nikšičkoj OŠ „Olga Golović“ Resursnom centru „1. jun“, RC „Podgorica“, OŠ „Njegoš“ u Kotoru, OŠ „Ilija Kišić“, Herceg Novi, RC Kotor, OŠ „Jugoslavija“ u Baru, OŠ „Vuk Karadžić“ Berane i OŠ „Dušan Korać“ Bijelo Polje

Ministarstvo prosvjete sprovođa projekat „Indeksom do inkluzivne kulture“ u obrazovno-vaspitnim ustanovama u Crnoj Gori, koji će svojoj deci (posebno osetljivijih grupa) osigurati razvojna i obrazovna postignuća u stimulatívnoj i prijateljskoj atmosferi. Namjera je da se ojačaju institucije sistema za podršku školama i obezbijedi podrška resursnih centara i škola sa posebnim odjeljenjima za inkluzivnu praksu. Kako napominju u Ministarstvu prosvjete, najprije je obučeno 18 profesionalca: po tri nadzornika, savjetnika, saradnika institucija koje pružaju podršku procesu obrazovanja i po jedan predstavnik tri resursna centra i sedam škola s posebnim odjeljenjima za Indeks za Inkluziju.

Takođe su formirani trenerski timovi u kojima su predstavnici škole, resursnog centra, Zavoda za školstvo i Centra za stručno obrazovanje. Na taj način se postiže uvezivanje svih aktera u procesu i ispunjavaju mjere Strategije inkluzivnog obrazovanja (2014-2018).

Podšcanja radi, replikacione obuke za Indeks inkluzivnosti sprovedene su u resursnim centrima „1. jun“, „Podgorica“ i „Kotor“, te osnovnim školama „Olga Golović“ u Nikšiću, „Njegoš“ u Kotoru, „Ilija Kišić“, Zelenika, „Jugoslavija“ u Baru, „Vuk Karadžić“ u Bernama i „Dušan Korać“ u Bijelom Polju.

Učesnici iz osnovnih škola sa posebnim odjeljenjima su predstavnici uprave, stručne službe, defektolozi, aktiva razredne nastave, kao i nastav-

nih predmeta: Crnogorski jezik, Matematika, Fizika, Hemija, Geografija, Biologija, Informatika, strani jezik, Likovna umjetnost, Muzička kultura, Fizičko vaspitanje, Građansko vaspitanje.

Ovim procesom obuhvaćeno je predstavljanje Indeksa inkluzivnosti, usvajanje ključnih pojmova, dimenzija i indikatora. Stečene su i vještine: formiranje koordinacionog tima, podizanje znanja i svijesti o indeksu u školi i zajednici, prikupljanje informacija o školi, participativno istraživanje u školi, aktivnosti koje se preduzimaju nakon toga, te kako se određuju prioriteti i postavljaju koraci za izradu školskog razvojnog plana. Projekat je podržan od strane Međunarodne organizacije „Save the Children“.

Uspješni nastavnici: Ljiljana Đurđević Ščekić, nastavnica likovne kulture u osnovnim školama „Vladislav Sl. Ribnikar“, Rasovo, i „Braća Ribar“ u Zatonu (Bijelo Polje)

ENTUZIJAZMOM I KREATIVNOŠĆU DO IZUZETNIH REZULTATA

Časove kreira na interesantan način koji učenicima olakšava rad i podstiče ih da stvaraju prepoznatljive radove. Njeni đaci su redovni učesnici smotri i takmičenja iz oblasti likovnog stvaralaštva. Ni nagrade ne izostaju

Likovni pedagog u osnovnim školama „Vladislav Sl. Ribnikar“ u Rasovu i „Braća Ribar“ (Bijelo Polje) Ljiljana Đurđević-Ščekić časove kreira na interesantan način koji učenicima olakšava rad i podstiče ih da stvaraju kreativne i prepoznatljive radove. Njeni đaci su redovni učesnici smotri i takmičenja iz oblasti likovnog stvaralaštva. Gotovo da nema jednog takmičenja, bilo u zemlji ili inostranstvu, a da ona sa svojim učenicima nije učestvovala.

Ni nagrade ne izostaju. Na opštinskim, državnim i međunarodnim takmičenjima njeni učenici postižu izvanredne rezultate. Dobitnici su brojnih priznanja, nagrada, specijalnih nagrada, diploma... Često se dešava da osvoje sva tri prva mjesta.

U svojoj karijeri ima preko 300 osvojenih mjesta (kolektivnih, pojedinačnih i ličnih). Neka od brojnih mjesta koja su osvojili đaci OŠ Vladislav Sl. Ribnikar u poslednjih nekoliko godina su: „Susreti pod starom maslinom“ – I mjesto, „Poljska u očima Crnogoraca“ – III mjesto, „Živim zdrav život, a ne za...“ – II nagrada, „Moj izbor je zdravije, ne želim pad“ – I mjesto, „Narodna nošnja“ II mjesto, „F. Šopen – srcem Poljak, a talentom građanin svijeta“ – I i III mjesto... a za ostala likovna stvaralaštva veći broj osvojenih I, II i III mjesta. Zapaženi su rezultati njenih učenika i u drugim školama.

Za svoj rad dobila je pohvalu, priznanje i od ministra Slavoljuba Stijepovića, a za rad u školi ima ocjenu „veoma uspješna“

Za svoj rad dobila je pohvalu, priznanje i od ministra Slavoljuba Stijepovića, a za rad u školi ima ocjenu „veoma uspješna“

ljuba Stijepovića, a za rad u školi ima ocjenu „veoma uspješna“. Svako takmičenje za nastavnicu je izuzetno važno, jer na taj način kaže „đecu uči novim tehnikama i novim izazovima“.

Nastavnica Ščekić bila je prepoznatljiva po svom radu i u periodu kada je radila u Bosni de je više puta nagrađivana. Dobila je veliki broj priznanja i diploma... Između ostalih, izdvaja se Osmoaprilsko priznanje grada Kaknja.

Kada se doselila u Crnu Goru, do posla je teško dolazila. Radila je gotovo u svim školama u Bijelom Polju („Krstoradojević“, „Milovan Jelić“, „Braća Ribar“, „Aleksa Bećo Đil-

las“, „Nedakusi“, „Risto Ratković“ i „Vladislav Sl. Ribnikar“).

To je nije spriječilo da uspješno radi i u tim obrazovnim ustanovama. Uspjela je da mnoge škole okiti nagradama, pohvalama, priznanjima, diplomama... I to iz raznih zemalja: Indije, Budimpešte, Slovenije, Srbije, Makedonije, Rusije, Poljske, Crne Gore (Podgorica, Cetinje, Bar i Bijelo Polje). Đeci pruža najviše – maksimum koji jedan prosvjetni radnik može dati. U tome je ne sprječava ni putovanje iz jedne u drugu školu.

Dijana Kovačević, pedagoškinja, OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar“

Đeca srednje vaspitne grupe vrtića „Đina Vrbica“ iz Podgorice pošetila vinski podrum AD „Plantaze“ u Šipčaniku

ISKUSTVO KOJE SE DUGO PAMTI

Mališani obišli prostorije ovog monumentalnog zdanja, upoznali se sa načinom proizvodnje vina, a pravo iznenađenje uslijedilo kada je među njih ušetao Đed Mraz

UZBUDLJIVO DRUŽENJE: Susret sa Đedom Mrázom

U okviru pretprazničkih aktivnosti đeca srednje vaspitne grupe vrtića „Đina Vrbica“ iz Podgorice dobila su poklon koji će dugo pamtiti. Ona su sa vaspitačicama Tanjom Šoč i Irenom Badnjar i medicinskom sestrom Vanjom Radovanović pošetila vinski podrum AD „Plantaze“ u Šipčaniku.

Tom prilikom mališani su obišli prostorije ovog monumentalnog zdanja, upoznali se sa načinom proizvodnje vina, ali pravo iznenađenje uslijedilo je kada je među njima ušetao Đed Mraz.

„Đeca su u početku, uzbuđena, samo u nevjerici posmatrala, ali kad im se

on približio nastala je opšta radost. Tokom druženja sa omiljenim Đedom, đeca su mu saopštila svoje želje, razgovarala sa njim i pokazala šta su sve naučila, odnosno izvela program koji su za tu priliku pripremili u vrtiću. Vinskim podrumom orile su se pjesme i recitacije o Đedu Mrazu i Novoj Godini, a na kraju, kada su sva đeca izvodila koreografiju uz pjesmu 'Zvončići', u kolo im se pridružio i gost iz Laponije, koji je potom nastavio da sa njima igra i pleše. Na kraju druženja, Đedo im je obećao da će doći u vrtić i podijeliti im paketiće jer su svi mnogo dobri“, prenosi svoje

utiske vaspitačica Irena Badnjar.

Prema njenim riječima, posetu kompaniji AD „Plantaze“ upravi Vrtića predložio je Milan Milutinović, roditelj djevojčice iz grupa, koji inače radi u pomenutoj firmi.

„Željeli smo da ovu posetu deci još više upotpunimo, pa smo u saradnji sa gospodinom Milutinovićem organizovali i dolazak Đeda Mraza u prostorije vinskog podruma, kao i izvođenje programa koji smo sa njima uvježbali“, ističe Badnjar. „Đeca su sa velikim ushićenjem vratila se u vrtić i ostalim drugarima dugo pričavala doživljaje.“

N. N.

Predstavnici Turske agencije za međunarodnu saradnju pošetili OŠ „21. maj“

MULTIMEDIJALNA OPREMA ZA UČIONICU

POTREBA INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA U NASTAVNOM PROCESU: Donatori u novoopremljenom kabinetu

Predstavnici Turske agencije za međunarodnu saradnju (TIKA) i predstavnici Ministarstva prosvjete pošetili su OŠ „21. maj“ u Podgorici, i za jednu učionicu poklonili pametnu tablu, računar i projektor.

Koordinator TIKE Mustafa Jazići kazao je da ta organizacija ulaze u različite sektore u Crnoj Gori, od kojih najviše u obrazovanje. Multimedijsku tehnologiju dobile su i podgoričke OŠ: „21. maj“, „Oktoih“, „Rado-

jica Perović“ i „Maksim Gorki“. Cilj donacije je veća upotreba informacionih tehnologija u nastavnom procesu, kako bi se doprinjelo poboljšanju kvaliteta obrazovanja učenika osnovnih škola.

Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović zahvalila je turskoj Vladi i agenciji TIKA što pomaže osavremenjavanju načina učenja u obrazovnim ustanovama u Crnoj Gori.

O. Đ.

ŠAHOVSKE VERTIKALE

U Igalu održan kamp za mlade šahistkinje i šahiste

PREDAVANJA ZA BUDUĆE ŠAMPIONE

Predavači su bili eminentni velemajstori Božidar Ivanović, Dragan Kostić i Igor Miladinović, a nastavu su pohađala 34 polaznika iz Podgorice, Cetinja, Nikšića i Herceg Novog

UČILI I TAKMIČILI SE: Učesnici kampa

U organizaciji šahovskih klubova „Dijagonale“ – Podgorica, „Mladost“ – Nikšić i „Crnogorac“ sa Cetinja, u hotelu „Kapri“ u Igalu od 9. do 16. januara organizovan je kamp za mlade šahistkinje i šahiste. Predavači su bili eminentni velemajstori Božidar Ivanović, Dragan Kostić i Igor Miladinović, a nastavu su pohađala 34 polaznika iz Podgorice, Cetinja, Nikšića i Herceg Novog.

Polaznici su bili podijeljeni u dvije grupe – niži i viši kurs – a predavanja su održavana i u prijepodnevnim i poslijepodnevnim satima. U večernjim časovima organizovana su ekipna i poje-

dinačna takmičenja, rješavana šahovski problemi, igrane simultanke.

Na ekipnom takmičenju igranom na osam tabli pobijedila je „Mladost“. Druge su bile „Dijagonale“ a treći „Crnogorac“. Na brzopoteznom turniru igranom u devet kola najbolji su bili članovi „Dijagonala“ – Dario Alivodić (8,5 poena) i Aleksandar Mijajlović (6,5), dok je Vuk Miletić iz ŠK „Mladost“ sa šest poena osvojio treće mjesto.

Na alternativnoj simultanci koju su sa polaznicima kampa odigrali velemajstori Dragan Kostić i Igor Miladinović jedinu pobjedu zabi-

lježio je Pavle Uljarević, član „Dijagonala“, dok su remizovali Nikolina Koljević i Milo Pobor iz ŠK „Crnogorac“, kao i Jana Katnić i Ivo Martinović iz „Dijagonala“.

„Nakon sedam dana ispunjenih izvrsnim predavanjima, druženjem i zabavom u odličnim uslovima hotela „Kapri“, uz izuzetno ljubazan doček domaćina, organizatori i učesnici kampa mogu biti potpuno zadovoljni“, izjavila je predsjednica ŠK „Dijagonale“ i jedan od organizatora kampa Radmila Milošević.

N. K.

Učenci III-2 OŠ „Maksim Gorki“ u Podgorici održali prezentaciju „Mi u 2014. godini“

KREATIVNI ZAVRŠETAK PRVOG POLUGODIŠTA

Marija Radunović, učiteljica: Učenci su prezentacijom obuhvatili više od 40 zanimljivih aktivnosti u kojima su učestvovali tokom prošle godine

SUMIRANJE ISKUSTAVA: Sa prezentacije

Učenci odjeljenja III-2 Osnovne škole „Maksim Gorki“ u Podgorici završili su prvo polugodište prezentacijom pod nazivom „Mi u 2014. godini“, koju su napravili uz pomoć svoje učiteljice Marije Radunović.

„Zanimljivo je bilo da su u pravljenu prezentacije učestvovali svi učenici odjeljenja, koji su od učiteljice prvo naučili kako se prave slajdovi, kako se dodaju fotografije, tekst i oblači. Zatim su posljednjih deset dana koristili slobodno vrijeme u školi i prezentaciju na lap topu. Prezentacijom su obuhvatili više od 40 zanimljivih aktivnosti u kojima su učestvovali tokom prošle godine“, ističe Radunović.

Gosti prezentacije bili su članovi školske uprave, roditelji, te njihovi babe i dedo-

vi. Zbog velikog interesovanja, prezentacija je realizovana u dva termina. Slike i tekst na platnu pratila je živa riječ učenika. Svako od njih imao je priliku da predstavi po nekoliko aktivnosti. Na kraju prezentacije, voditelj programa pozvao je sve prisutne na novogodišnju priredbu koju je upriličio 3. razred. Đeca su bila veoma srećna i ponosna, jer su imali priliku da se odraslima predstave i u ovom, nešto drugačijem svijetlu.

Direktor škole Svetozar Mijušković pozdravio je prisutne i pohvalio ovu zanimljivu aktivnost. Čestitao je deci na rezultatima u 2014. godini i poželio im srećne praznike.

N. N.

ŠKOLE NA GRANICI: Osnovna škola „Jovan Draganić“ u Petrovićima

MALA ŠKOLA VELIKIH USPJEHA

Školu pohađa 12 đaka koji su veoma talentovani umjetnici. Svi su članovi hora, a hol škole ukrašen je njihovim likovnim radovima. Aktivna je i istorijska sekcija. Uskoro muzej u kome će biti izloženi eksponati, kojima se čovjek služio u kamenom dobu

Petrovići, selo koje je polovinom prošlog vijeka Blažo Jovanović proglasio za najnaprednije selo u Republici, sad tavori, tuguje i samuje čekajući rijetke posete arheologa Crvenoj stijeni. Ovo selo na samoj granici, budni čuvar crnogorske državnosti, nekad je imalo sve – željezničku stanicu, poštu, vodovod, prodavnice, kafanu, čitaonicu i veliku osmoljetku sa oko trista đaka. Bilo nekad. Osnovna škola „Jovan Draganić“ u Petrovićima danas ima 12 đaka, koji su, kako kaže direktor Miljan Mirković dobra i vrijedna đeca.

Inače, u ovom selu otvorena je jedna od prvih škola u Crnoj Gor daleke 1861. godine i bila je jedina civilna škola od Cetinja do Mostara. Pored toga đeca su opismenjavana u manastiru Kosijerevo.

Direktor Mirković je veoma aktivan u osmišljavanju novih formi vanškolskih aktivnosti, koji donose male materijalne prihode i veliku afirmaciju i publicitet ovoj školi. On je angažovao učenika sakupljaju drenjine i od njih prave eliksire, pekmeze, razne napretke sa kojima

SVE MANJE ĐAKA: Zgrada OŠ „Jovan Draganić“

su učestvovali na Drenjijadi u Nikšiću de su osvojili prvu nagradu.

Ovi đaci nijesu samo tehnolozi za đakonije od drenjine, nego i dobri muzičari, jer je cijela škola muzička sekcija. Hor i solo pjevači plijene svojim nastupom na priredbama. Đaci su i mali – veliki umjetnici, jer prostori holovi velike školske zgrade liče na galeriju, dok je dio hodnika ukrašen panoima za istoriju koji su djelo istorijske sekcije. Imaju i biblioteku od nekoliko hiljada knjiga.

„Stara školska zgrada rađena poslije prve škole u privatnoj kući, kao i bivša zgra-

da školskih stanova nedavno su predate Ministarstvu kulture. U zgradi školskih stanova izgrađena su četiri apartmana za boravak eksperata za arheološko ispitivanje Crvene stijene. Stara školska zgrada dobila je novi sjaj, novi krov i u unutrašnjosti novi tlocrt za savremeno opremljene prostore za laboratorijsko istraživanje i prostorije za buduću muzej u kome će biti izloženi eksponati kojima se čovjek služio u kamenom dobu. Radovi su u toku, a završetak se očekuje na proljeće“, ističe direktor Mirković.

Tekst i foto: Blagota Koprivica

20

Prosvjetni rad

FEB.

2015

BROJ

32

Škola šaha (14)

„KOMBINACIJA S DIRIGOVANJEM“

Sjajnu kombinaciju na temu „dirigovanja“ sproveo je Mačuski u partiji s Kolišom. Efektivnim 14. Dd8+!! „dirigovao“ je protivničkog kralja na polje „D8“ da bi potom uslijedio „dvostruki“ šah i ... neminovna kapitulacija.

Mačuski – Koliš
Škotska partija
Pariz, 1864. g.
Komentari: A. Rojzman

1. e4 e5 2. Sf3 Sc6 3. d4 ed4
4. Sxd4 Dh4

Preuranjen ispad. Trebalo je igrati 4... Sf6 ili 4... Lc5.

5. Sc3 Lb4 6. Dd3

Dobro je bilo i 6. Sb5.

6... Sf6 7. Sxc6 dc6 8. Ld2 Lxc3??

Jurnjava za osvajanjem pješaka ne vodi do broje.

9. Lxc3 Sxe4 10. Dd4! De7 11. O-O-O Dg5+?

Ova nova „aktivnost“ vodi u katastrofu.

12. f4! Dxf4+ 13. Ld2 Dg4

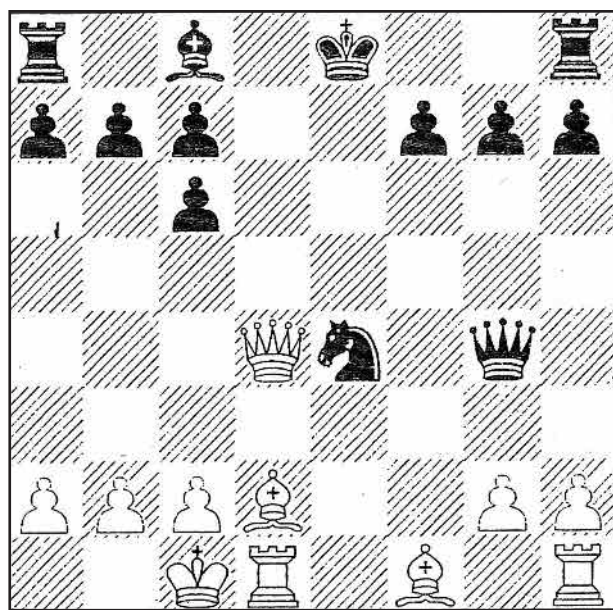
DIJAGRAM

14. Dd8+!!

Sjajna zamisao.

14... Kxd8 15. Lg5+!! Ke8

16. Td8 mat

Šahovske zanimljivosti

EVOCIRANJE USPOMENA

Veliki šahovski turnir Ređo Emilija (Italija 1992 godina) okupio je kao specijalne goste čak pet prvaka svijeta u šahu – Botvinka, Smislova, Spaskog, Karpova i Talja. Ex pr-

vaci svijeta održali su šahovsko veče na kome su evocirali uspomene iz prošlih vremena, kada su bespošteno ratovali za „šahovsku krunu“.

Priredio: Nebojša Knežević

Prosvjetni radnici stvaraoci: Vladimir Vlado Mijušković, likovni pedagog

VELIKI ENTUZIJASTA, PREGALAC I HUMANISTA

„Mnogo mi je značilo otvaranje izložbe na Trebišnjici uoči referenduma o crnogorskoj nezavisnosti, a koju su mi Trebinjci u čast značajnog datuma produžili još za 20 dana“, kaže s ponosom Mijušković

Likovni pedagog, skulptorski inovator i aranžer Vladimir Vlado Dušanov Mijušković veliki je zaljubljenik u svoj posao. Svoju ljubav prema ovoj umjetnosti prenio je na veliki broj svojih učenika a među njima i onih koji su je izabrali za svoj životni poziv.

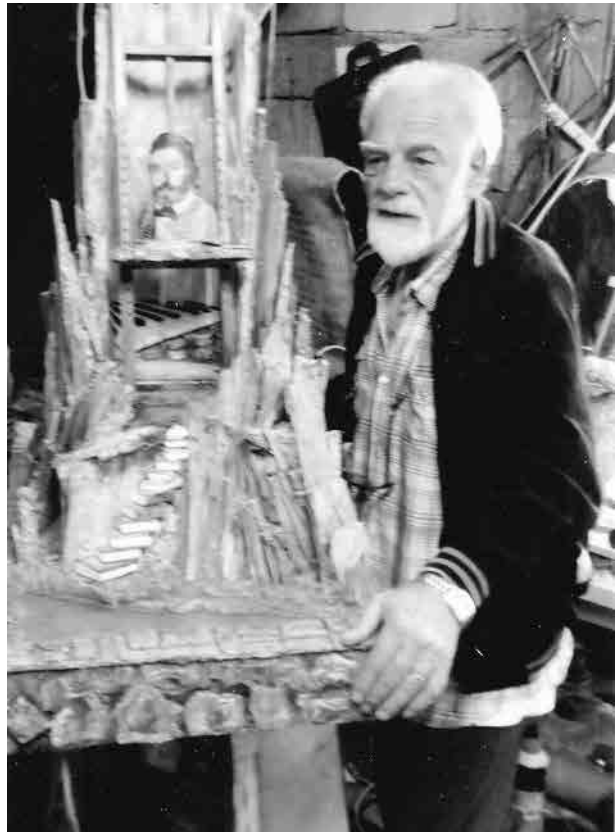
Iz njegove umjetničke vizije nastaju djela velikih slikarskih dometa. On je portretista, minijaturista i majstor ekspresionističkih slika. Ni skulptura mu nije strana.

Ovaj izuzetni umjetnik više radi nego govori, ali kad priča onda je duhovit.

On kaže da su prvi susreti sa dnevnikom i dečjim radovima bili neobični. Primitio je da ima tuđih ruku i sugestija na tim radovima u završnici.

„Upitao sam ih da završavaju radove, a oni su odgovorili kući. Na opasku da su dokazali da bolje rade kući nego na času, kazali su da je kući lakše, jer im radove dovršavaju roditelji i iskusnija rodbina. Zato sam im rekao da više ne nose radove kući da im 'likovno' iskusnija rodbina ne kviri stvaralaštvo. Poslije nekoliko dana u kafani, u koju sam navraćao, susreo sam se sa tri svoja druga čiji su sinovi moji đaci i čim sam šeo za sto počela su dolaziti pića u znak zahvalnosti što sam ih oslobodio slikanja sa polunaredbom đeci da im roditelji ne kvare crteže. To su roditelji objeručke prihvatili, sa većom radošću nego đeca koja su ostala bez rodbinskih pomagača“, priča Mijušković.

Vlado Mijušković je imao do sada 20 samostalnih izložbi u zemlji i inostranstvu. Za svaku je dobio „Gran pri nagradu“, kako on kaže od velikog broja pošetilaca. Jed-

REKAO ĐACIMA DA VIŠE NE NOSE RADOVE KUĆI DA IM 'LIKOVNO' ISKUSNIJA RODBINA NE KVIIR STVARALAŠTVO: Vladimir Mijušković

na mu je najviše prirasla za srce. „Mnogo mi je značilo otvaranje izložbe na Trebišnjici uoči referenduma o crnogorskoj nezavisnosti, a koju su mi Trebinjci u čast značajnog datuma produžili još za 20 dana“, kaže s ponosom Mijušković.

Ukazuje i na izložbu na Bedemu, u čast Septembarških dana kulture, koja je posetilo preko pet stotina građana.

Mijušković je veliki entuzijasta, pregalac i humanista, osnivač Nikšićkog likovnog salona, koji je nekad mnogo značio ali je ugašen baš kao

i mnoge kulturne manifestacije. Ovaj umjetnik je radio u više likovnih kolonija od kojih su najznačajnije: Šljeme u Koprivicama – Banjani u organizaciji Draga Bakrača, Zagorku i Bedemu de su u Galeriji ostavljeni svi radovi urađeni nadahnuto i odgovorno. Dosta slika poklonio je značajnim ustanovama u Nikšiću.

Vlado Mijušković je prvi dobitnik nagrade „Zaloga“ za umjetničko viđenje zavičaja i čuvanje likovno-kulturne tradicije.

Blagota Koprivica

Rječnik frazema (7)

VANDALSKI POSTUPAK

U ništavanje sadnica u parku, kandelabra, klupa, razbijanje prozora, često se, s pravom, nazivaju vandalskim postupcima.

Ovaj ustaljeni izraz – ima ga u mnogim evropskim jezicima – nastao je davno, u vrijeme po zlu oglašanih Vandala.

Pa ko su bili Vandali, de su i kada živjeli? Vandali su bili staro germansko pleme, koje je u početku živjelo na severu Evrope, ne de na poluostrvu Jilandu, u današnjoj Danskoj, a djelimično i u Njemačkoj. U vrijeme velikih seoba naroda vandali su krenuli na jug i II vijeku naše ere stigli do gornje Tise i Dacije, do samih granica Rimskog carstva. Naredna dva stoljeća vodili su ogorčene borbe sa Rimljanima da bi krajem 4. i početkom 5. vijeka pred najezdom Huna, krenuli na zapad, osvojili Reciju, opustošili cijelu Galiju i 409. godine prodrli u Španiju. Dvije decenije kasnije prešli su Gibraltar, osvojili veći dio ševerne Afrike, a 439. godine, pokorili i čuvenu Kartagu. U ševernoj Africi formirali su svoju državu, odakle su krenuli i u nova osvajanja. Posebno je bio razoran pohod Vandala na Rim, 455. godine, kada su, pljačkajući i rušeći sve pred sobom, uništili mnoge vrijedne kulturno-istorijske spomenike „vječnog grada“. Upravo je prema ovom pohodu i nastao izraz „vandalsko ponašanje“.

Nepuno stoljeće nakon ovog „vandalskog čina“ Vandali će nestati sa lica Zemlje. Njihov

vu državu je uništio vizantijski car Justinijan 533. godine. Otada im se gubi svaki trag ali frazom „vandalski postupak“ koristi se i danas.

Priredio: N. Knežević

Šahovska sekcija OŠ „Luka Simonović“ Nikšić

REZULTATI VRIJEDNI PAŽNJE

Školska sekcija u OŠ „Luka Simonović“ nastavlja uspješnu tradiciju. Ne tako davno, 2012. godine, bila je školski ekipni prvak Crne Gore. Ovi uspjesi vezani su za nastavnika izborne nastave šaha Gojka Baničevića koji je sada u penziji i Tijane Blagojević koja je ovih dana dobila titulu ženskog intermajstora.

Od školske 2013/14. šahovsku sekciju volonterski vode Momo Kosović i Branko Mandić, fide trener DI. Održani su turniri od IV do IX razreda, a u toku je škola šaha za učenike II i III razreda. Do-

bra saradnja sa OŠK „Trebjesa“ Nikšić, omogućila je takmičenja i afirmaciju novih šahista u Šahovskom savezu Crne Gore.

Četiri učenika ove škole bili su u sastavu OŠK „Trebjesa“, koji je podijelio prvo mjesto sa ekipom iz Pljevalja, prošlogodišnjim prvakom, na ekipnom pionirskom prvenstvu Crne Gore koje je održano u Podgorici. Uspjehu su doprinijeli i Petar Draganić, učenik VII razreda, i Petar Džaković, učenik IX razreda, OŠ „Luka Simonović“ iz Nikšića.

Na pionirskom trodnevnom turniru „Trofej mlado-

sti“, koje je nedavno održano u Nikšiću u klubu Pivare, u organizaciji OŠK „Mladost“ iz Nikšića, ŠK „Dijagonale“ iz Podgorice i ŠK „Crnogorac“ iz Cetinja, najbolji je bio Stefan Mandić iz Omladinskog šahovskog kluba „Trebjesa“ iz Nikšića, učenik OŠ „Luka Simonović“. On je u konkurenciji četrdesetak pionira i pionirki iz Crne Gore i inostranstva, u tempu sat i po po igraču na zapisivanje poteza, u devet kola, osvojio 7,5 poena.

Bl. Koprivica

OŠ „Anto Đedović“ u Baru organizuje niz značajnih događanja iz domena obrazovanja, kulture i sporta na lokalnom nivou

VELIKA PAŽNJA PREDUZETNIČKOM UČENJU

Osnovna škola „Anto Đedović“ u Baru veoma je aktivna i organizuje niz značajnih događanja iz domena obrazovanja, kulture i sporta na lokalnom nivou. Tako je bila domaćin nekim manifestacijama iz programa obilježavanja 24. novembra, Dana opštine, kao što su kviz za učenike osnovnih škola „Koliko poznajem svoj grad“ i Međunarodno otvoreno prvenstvo Bara za omladince i veterane u šahu.

Od početka ove školske godine, uz još tri osnovne škole u Crnoj Gori, škola „je uključena u Projekat za preduzetničko učenje jugoistočne Evrope. Implementacija preduzetničkog učenja u ovoj obrazovnoj ustanovi se uveliko primjenjuje. Formiran je i školski tim za preduzetništvo, a prvi proizvodi mladih preduzetnika su već promovisani na posebnom štandu na Maslinijadi u Starom Baru.

Oni su, uz pomoć učitelja, vaspitača i nastavnika, izradili predmete i suvenire od različitih materijala i u raznovrsnim tehnikama, koji su, na ukusno aranžiranom štandu, privukli veliku pažnju pošetilaca. Zahvaljujući roditeljima učenika, pošetioći štanda su bili u prilici da se posluže domaćim specijalitetima: priganicama, patišpanjem i sokom od šipka.

Školu su, u okviru „Susreta pod starom maslinom“ posetili poznati pjesnici iz Crne Gore i regiona i održali „Pjesnički čas“.

Učenici ove obrazovne ustanove su aktivni i u radu Đačkog parlamenta. Miloš Đuranović, učenik XI razreda, učestvovao je kao predstavnik Lokalnog dječijeg parlamenta Bara na VI zasjedanju Dječijeg parlamenta u Skupštini Crne Gore.

D. Janković

Osnovna škola „Ratko Žarić“ – Nikšić

SUSRET PČELARA SA UČENICIMA

U Osnovnoj školi „Ratko Žarić“ u Nikšiću organizovana je pčelarska radionica u okviru koje je upriličen susret nikšićkih pčelara i učenika.

Ovu veoma zanimljivu radionicu osmislio je Vojin Đukanović, predsjednik Društva pčelara Nikšić i aktivista u Savezu pčelara Crne Gore. On je mališani-

ma govorio o radu Društva pčelara Nikšića, predstavljajući časopis „Pčelarstvo“. Đukanović je sa predstavnikom Ministarstva poljoprivrede učenicima podijelio brošure Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja koje podstiču ljubav prema pčelarstvu, kao i ostalim poljoprivrednim granama.

Mladi likovnjaci su na inspirativnu temu – Pčelarstvo, svoje impresije likovno prenosili na papir kistom i bojom, a njihovi radovi ušli su u selekcionu odabir za učeske na izložbi koja će biti organizovana na dan svečanog otvaranja Kuće meda u Danilovgradu, a umjetnički najuspješniji biće nagrađeni.

Bl. K.

OŠ „Pavle Rovinski“ u Podgorici

IZRADA UNIKATNOG NAKITA

U cilju razvijanja kreativnosti i preduzetničkog duha učenika, u OŠ „Pavle Rovinski“ profesori- ca engleskog jezika i književnosti mr Milanka Asanović Čupić održala je radionicu za izradu unikatnog nakita.

Tom prilikom učenici su učili i primijenili brojne tehnike izrade perlica od polimerne gline, od kojih je kasnije nastao unikatni nakit koji je predstavljen na tradicionalnom Novogodišnjem bazaru.

Tokom radionice, talentovane učenice Maša Vujađinović i Anja Darmanović su tokom pauze priredile kratko muzičko uživanje uz numere poznatih izvođača i etida za klavir.

Lj. V.

PREDUZIMLJIVI I KREATIVNI: Učesnici radionice

Među dobitnicima godišnje nagrade Komercijalne banke AD Budva „Rastemo zajedno“ i učenici OŠ „Anto Đedović“ u Baru Nikola Đurović i Đorđe Stojanović

PRIZNANJA ZA USPJEŠNOG GITARISTU I TALENTOVANOG KARATISTU

U OŠ „Anto Đedović“ redovno prate i proslavljaju nagrade uspješnih učenika. Nagradu Komercijalne banke smatraju velikom podrškom i priznanjem za uloženi rad i trud. Ponosni su što su jedini nagrađeni iz Bara upravo njihovi učenici

ŽELJA MU JE DA POSTANE SVJETSKI POZNAT GITARISTA: Nikola Đurović

Komercijalna banka AD Budva i ove godine dodijelila je godišnje nagrade „Rastemo zajedno“ najtalentovanim učenicima osnovnih škola u Crnoj Gori. Plakete i novčane nagrade u iznosu od 500 eura dobio je 10 osnovaca, a među nagrađenima su i dva mlada Baranina iz OŠ „Anto Đedović“ u Baru.

Nikola Đurović dobitnik je nagrade kao talentovani učenik 6. razreda Škole za osnovno muzičko obrazovanje „Petar II Petrović Njegoš“ iz Bara, koja ga je i predložila za ovu nagradu (klasa prof. Aleksandre Vujačić). Nikola pohađa VIII razred Osnovne škole „Anto Đedović“ i odličan je učenik. Svira gitaru od sedme godine i želja mu je da postane svjetski poznat gitarista. Učesnik je mnogih takmiče-

nja na kojima je nagrađivan, a najviše voli međunarodna jer su zahtjevnija i za njega su pravi izazov pa su mu te nagrade naročito vrijedne. Posebno pamti evropsko takmičenje u Rimu gdje je osvojio prvo mjesto i to mu je najdraža uspomena.

Đorđe Stojanović dobitnik je nagrade kao talentovani sportista. Uspješan je član karate kluba „Bar“. Ima samo sedam godina, a već 33 medalje, sa opštinskih, državnih i međunarodnih takmičenja. Jedan je od najmladjih nosioca plavog pojasa. Trenira karate od četvrte godine i mašta da postane slavni karatista, a možda i trener. Ide u 2. razred i ima sve odlične ocjene. U školi se ističe i talentom za crtanje i slikanje pa mnogi njegovi radovi krase pro-

storije OŠ „Anto Đedović“. Vrijedni je član preduzetničkog tima svog odjeljenja koji se do sada uspješno predstavio na izložbama radova: na „Osmomartovskom bazaru“, „Maslinjadi“, kao i na školskoj izložbi „Knjiga“. U OŠ „Anto Đedović“ redovno prate i proslavljaju nagrade uspješnih učenika.

Nagradu Komercijalne banke smatraju velikom podrškom i priznanjem za uloženi rad i trud. Ponosni su što su jedini nagrađeni iz Bara upravo njihovi učenici. Ističu dobru saradnju sa roditeljima (porodicama) ovih učenika jer je ona veoma važna u radu i praćenju dostignuća.

U školi u skladu sa mogućnostima daju podršku talentovanim učenicima.

ODLIČAN I VEOMA SVESTRAN UČENIK: Đorđe Stojanović

Š. B.

OŠ „Mileva Lajović Lalatović“ nagrađena za učešće u projektu „Unapređenje bezbjednosti u zonama u blizini škola i podizanje svijesti učenika, roditelja i vozača“

NAJAKTIVNIJI IZ SVIH OBLASTI GRADSKE MOBILNOSTI

Povodom završetka projekta „Unapređenje bezbjednosti u zonama u blizini škola i podizanje svijesti učenika, roditelja i vozača“, koji se dijelom finansira iz evropskog programa CIVITAS CAPITAL, održana je edukativna akcija koju je Opština Nikšić realizovala u saradnji sa Centrom bezbjednosti Nikšić i učenicima i nastavnicima osnovnih škola „Mileva Lajović Lalatović“ i „Luka Simonović“. Učenicima su dijelili upitnike i flajere kojima se vozači upućuju na ograničenje brzine kretanja vozilima do 30 km/h u „zoni škole“ i promovise korišćenje alternativnih vidova transporta u cilju veće bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju i zdravije životne sredine. Tokom projekta postavljena je vertikalna signa-

lizacija i izvršeno obilježavanje saobraćajnih površina, a uspostavljeno je i pet „zona škole“.

Nagrada predviđena ovim projektom pripala je OŠ „Mileva Lajović Lalatović“, koja je za aktivno učešće u ovom projektu nagrađena biciklom i držaćem za bicikla koji će biti montiran u dvorištu škole.

Kako naglašava Živko Kecević, menadžer Opštine Nikšić, realizacija ovog značajnog projekta započeta je u julu prošle godine učešćem predstavnika dvije osnovne škole Nikšića, Centra bezbjednosti Nikšić i Opštine Nikšić na prvoj dvodnevnoj zajedničkoj radionici u Koprivnici, Hrvatska. Osim aktivnosti kojima je promovisana „zona škole“, a koje su bile prvenstveno usmjerene ka voza-

čima, projektom je realizovano i niz edukativnih aktivnosti usmjerenih prema roditeljima i deci osnovnih škola.

Najaktivnija i najzainteresovanija iz svih oblasti održive gradske mobilnosti bila je OŠ „Mileva Lajović Lalatović“, kao vaspitna ustanova koja se od početka veoma aktivno uključila u brojne aktivnosti koje su bile predviđene projektom. Takođe, anketa đaka pet osnovnih škola (anketiranjem je obuhvaćeno 100 učenika u svakoj školi) pokazala je da je najviše učenika iz OŠ „Mileva Lajović Lalatović“ izrazilo spremnost da kao najpoželjniji vid prevoza koristi biciklo na putu do škole i nazad (34%), kao i da najveći broj dece ove škole ima biciklo (88%).

Bl. Koprivica

Učenici OŠ „Lovčenski partizanski odred“ sa Cetinja prisustvovali predavanju profesora Čarlsa A. Bejker – Klark-a

UČILI O RECEPTIMA I KOLAČIĆIMA KOJE AMERIKANCI NAJVIŠE VOLE

UŽIVALI U POSLASTICAMA: Učenici u Američkoj čitaonici

Mladi poslastičari OŠ „Lovčenski partizanski odred“ sa Cetinja prisustvovali su predavanju profesora Čarlsa A. Bejker – Klark-a, gostujućeg Fulbrajtove stipendiste na temu: „American Cookies: Their Stories and Recipes“.

Čarls A. Bejker – Klark, po obrazovanju kuvar, održao je u Američkoj čitaonici predavanje povodom novogodišnjih pra-

znika. Presentacija je obuhvatila pripremanje tradicionalnih američkih kolačića sa komadićima čokolade („chocolate chip cookies“).

To je bila prilika da se u Američkoj čitaonici čuje više o receptima i kolačićima koje Amerikanci najviše vole i najradije pripremaju. Učenici ne samo da su probali poslastice, već su davanjem ideja za dekoraciju i u raspravi na temu predavanja bili aktivni učesnici.

Inače, učenici mladih razreda ove škole su u toku prošle godine u saradnji sa lokalnim poslastičarima svojim vršnjacima pripremili različite vrste kolača, dok su učenici starijih razreda poslužili svoje vršnjake palačinkama specijalno napravljenim povodom proslave Dana palačinki, a u okviru rada sekcije engleskog jezika.

Lj. V.

Filozofski fakultet u Nikšiću nagradio najbolje studente

DAN ZA PAMĆENJE

PRIZNANJA ZA DESETKE: Dekan doc. dr Goran Barović sa studentima

Na Filozofskom fakultetu u Nikšiću priređena je svečanost na kojoj su dodijeljene nagrade studentima sa prosečnom ocenom 10 i uručene diplome magistrima nauka.

Dekan Fakulteta doc. dr Goran Barović kazao je da su dva dana posebno lijepa kada je riječ o toj visokoobrazovnoj ustanovi. „To su dan kada primamo novu generaciju i dan kada proglašava-

vamo najbolje i dodjeljujemo diplome onima koji su se izdvojili od ostalih“, dodao je on.

Nagrađeni su: Milena Nikolić, Radmila Radonjić, Marija Jojić, Ana Savjak, Dragica Đikanović, Elmaza Sinanović, Nina Tomašević, Desanka Jauković, Tijana Rakočević, Svetlana Stevović, Ksenija Rakočević i Milan Ivanović.

Diplome su uručene magistrima nauka koji su to zva-

nje stekli u toku ove godine: Andrijani Baltić, Jeleni Ranić, Zorici Koljenšić, Tanji Sekulović, Ani Mijović, Maji Grujić, Zorici Gero, Milici Subotić, Jovani Đurčević, Jeleni Delibašić, Svetlani Čabarkapa, Bobanu Batričeviću, Nataši Palavestra, Slađani Bulatović, Dragici Korać, Radi Vujković, Svetlani Babović i Dragani Konjević.

O. Đ.

List učenika OŠ „Anto Đedović“ Bar ZLATNA OBALA

(Br. 18, 2014)

Učenici barske OŠ „Anto Đedović“ objavili su novi broj školskog časopisa „Zlatna obala“. Kao i uvijek, na njegovim stranicama zabilježeni su uspjesi koje su postigli na takmičenjima i literarnim konkursima, utiscima sa ekskurzija i polumaturskih večeri, intervjuima učenika i nastavnika, te savjetima psihologa. Strane časopisa krase i fotografije najboljih učenika koji su tokom školovanja postignutim uspjehom i znanjem zavrijedili diplomu „Luča“. „Zlatna obala“ podseća i na nagrade koje su postigli učenici, članovi likovne, recitatorske, literarne, kao i dramske sekcije.

U „Školskom dnevniku“ sačuvani su važni događaji poput: Projekat „Demokratske radionice“, Međunarodni dan deteta, kviz „Koliko poznajem svoj grad“, radionica na temu „Škola životnih vještina“, prezentacija kviza na engleskom jeziku u organizaciji Britanskog savjeta (Brithis Council), školske sportske igre, takmičenje iz prve pomoći, druženje prvaka sa pjesnikom Rajkom Joličićem. Profesori i učenici govore o njegovanju lijepe navike čitanja, a tu su i strane na engleskom i italijanskom jeziku, važne informacije o korišćenju društvenih mreža, te savjeti osnovcima o adoles-

cenciji, prelasku iz djetinjstva u svijet odraslih. Tu su i savjeti o fizičkoj aktivnosti, školski vicevi. Učenički parlament upućuje poziv čitaocima da u „sanduču povjerenja“ pošalju svoje šifrovane ideje, probleme (učenje, relacija učesnik nastavnik), primjedbe, pohvale, informacije, dileme i primjedbe.

Š. B.

U podgoričkoj Gimnaziji „Slobodan Škerović“ obilježen Međunarodni dan šecanja na žrtve Holokausta

PODŠEĆANJE NA SUMRAK LJUDSKOG U ČOVJEKU

Profesorka istorije Vesna Kovačević: Holokaust je bio i ostaje arhetipski transformativni događaj u istoriji zapadne civilizacije koji je donio ono što nijedan genocidni događaj prije njega nikada nije – gnusne zločine masovnog uništenja ljudskih života, zahvaljujući jedinstvenosti ideologije i politike ubistava

PODJELE SU ISKLJUČIVE: Sa časa u Gimnaziji

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Ministarstvom prosvjete organizovalo je u Gimnaziji „Slobodan Škerović“

u Podgorici čas posvećen Holokaustu, genocidu nad pripadnicima jevrejskog naroda u Evropi tokom Drugog svjetskog rata. Đaci su imali priliku

da se bolje informišu o ovoj zastrašujućoj istorijskoj epizodi, ali i da saznaju nešto više o Međunarodnom danu šecanja na žrtve Holokausta, koji je prije deset godina ustanovila Generalna skupština Ujedinjenih nacija. O ovim temama govorili su profesorica istorije Vesna Kovačević i predsjednik Jevrejske vjerske zajednice u Crnoj Gori Jaša Alfandari.

„Holokaust je bio i ostaje arhetipski transformativni događaj u istoriji zapadne civilizacije koji je donio ono što nijedan genocidni događaj prije njega nikada nije – gnusne zločine masovnog uni-

OŠ „Ilija Kišić“ iz Zelenike obilježila Međunarodni dan osoba sa invaliditetom

PORUKE LJUBAVI I TOLERANCIJE

Sedmi put organizovana specijalna olimpijada. Organizovana i školska svečanost (sportsko nadmetanje, priredba, stručna predavanja)

Naša mala škola, kao malo koja u državi, poklanja veliku pažnju svim svojim učenicima. Onim uspješnim i darovitim (u sportu, umjetnosti i drugim oblastima društvenog života), koje promoviše i podstiče da daju svoj maksimum, pa sve do onih kojima sudbina nije bila naklonjena, učenicima sa smetnjama u razvoju (od kojih se neki nalaze u posebnim odjeljenjima, a drugi uključeni u inkluzivni proces u redovnu nastavu).

Socijalizacija i integracija u društvo

Polazeći od principa tolerancije (poštovanje različitosti), kao osnovne maksime u radu, škola nastoji da pruži što kvalitetnije znanje svim svojim đacima, naročito onima koji pooseđuju smetnje u razvoju (a nalaze se u odjeljenjima učenika po posebnim potrebama). Sve osobe, uključene u rad sa tom decom, trude se da im na što primjereniji način prezentuju gradivo srazmjerno njihovim sposobnostima. No, još veća pažnja posvećuje se socijalnoj strani, tačnije što većoj i neposrednijoj socijalizaciji i integraciji te dece u društvo (za početak u grupu vršnjaka). Imamo čast i zadovoljstvo što ovu decu ostali đaci prihvataju kao svoje vršnjake, s jedne strane jer su deca neiskvarena i prihvataju ljude takve kakve jesu, a sa druge strane jer ih mi, kao nastavno osoblje, svojim primjerom na to upućujemo. Da škola, na čelu sa direktorom, ovu svoju misiju što uspješnijeg uključivanja đaka sa smetnjama u razvoju u društvene tokove, uspješno realizuje potvrđuje i sprovođenje manifestacije Specijalna olimpijada koja je organizovana sedmi put. Tri divna oktobarska dana druženja kroz sportske, kulturne i obrazovne aktivnosti, uz razmjenu dragocjenih radnih iskustava, anegdota i došetki, ostaju u spomenarima i šecanju svih učesnika kojih je iz godine u

NASTOJAĆE DA ŠTO LJPŠE PREDSTAVE SVOJU ŠKOLU

Dok je dio učesnika, nakon predavanja, otišao na malu proslavu, prvaci odjeljenja I-a su se vratili u svoju učionicu i sljedećih pola sata u okviru svoje svakodnevnog nastave aktivnosti „Jutarnji sastanak“ (na tepihu, na svojim jastučićima) sumirali svoje utiske o ovoj manifestaciji. Zaključak je bio jednoglasan – jedva čekaju da se u školi organizuje neka slična manifestacija na kojoj će sigurno uzeti učešće i nastojati da što ljepše predstave svoju školu, onako nježno i dirljivo kako to samo prvaci umiju. A moj zadatak će biti da ih u toj želji podržim i omogućim njeno ostvarenje već u februaru naredne 2015. godine na proslavi Dana škole.

godinu (iz raznih krajeva Crne Gore, od Bara do Pljevalja) sve više. Zelenika se po tome već prepoznaje jer je to preraslou tradiciju.

Entuzijizam i emocije

No, ove godine, prvi put se organizovala još jedna svečanost u čast mališana kojima život nije bio naklonjen. Škola je odlučila da sportskim nadmetanjem, svečanom priredbom, stručnim predavanjem i malom proslavom, obilježi ovaj dan, Dan osoba sa invaliditetom (3. decembar 2014. godine). Manifestacija je započela sportskim aktivnostima razdraganih mališana u futsalnoj sali pod rukovodstvom profesora fizičkog vaspitanja Jovana Lepetića, a zatim se „preselila“ u prostorije školske biblioteke gdje su svoje tačke (za malu priredbu njima u čast) uvježbavali đaci šestaci pod nadzorom koleginiće Duške Krivokapić (asistentica u nastavi) i maleni prvaci uz nadzor svojih „mentora“ (učiteljice Ane Vujović, vaspitačice Pave Janjić i učitelja Gorana Drobnjaka). Priredba je bila sjajna. Nakon pozdravnih riječi voditelja programa (učesnice devetog razreda) slijedile su recitacije prvaka (među kojima i učenici odjeljenja I-a – Jelena Marić, Milica Radulović i Balša Filipović), dramskog

komada učenika šestog razreda i plesne tačke đaka prvaka. Posebnu draž i najveće ovacije su izazvali maleni i odvažni prvaci koji su svojom igrom uz taktove numere „Drugarstvo u carstvu“ poslali poruku ljubavi i tolerancije pod parolom „Poštujemo različitosti“. U tim trenucima sam bio jako ponosan gledajući spoj svojih bivših (šestaci) i sadašnjih (prvaci) đaka kako zajedno vjerodostojno predstavljaju svoju školu, i sebe same, sa žarom, entuzijazmom i posebnim emocijama. Nakon svečane priredbe, svi učesnici su pošetili kabinet za muzičku kulturu gdje su se upoznali sa muzičkom opremom u njemu i otpjevali državnu himnu uz instrumentalnu pratnju profesora muzičke kulture Igora Jovanovića. Manifestacija je završena kratkim predavanjem o značaju obilježavanja Dana osoba sa invaliditetom.

Direktor škole Đordžije Radović zahvalio je deci, nastavnicima, roditeljima i gostima na dobroj organizaciji.

Predsjednica Udruženja žena „Bonaca“, Zelenika, Duška Dević podijelila je deci prigodne poklone, a likovni umjetnik Đuro Prijić im je podijelio suvenir sa motivima Herceg Novog.

Goran Drobnjak, učitelj odjeljenja I-a

U SMŠ „Ivan Uskoković“ u Podgorici održano predavanje o Holokaustu

MLADI SU OBAVEZNI DA ČUVAJU ANTIFAŠISTIČKE TEKOVINE

Predavanje o jednom od najmračnijih događaja XX vijeka, takozvanoj „Kristalnoj noći“, slušali su đaci Srednje mašinske škole „Ivan Uskoković“ u Podgorici. O tome im je iscrpno govorio novinar i publicista Čedomir Lješević, član predsjedništva UBNOR-a i Antifašista Podgorice.

On je ocijenio da „Kristalna noć“ nije bila samo preteča Holokausta u kojem je stradalo šest miliona Jevreja, već zločina u kojem je zbrisano 60 miliona pripadnika ljudske populacije, a među njima i svaki deseti stanovnik Crne Gore.

„Naša slobodoljubiva, malobrojna i mala Crna Gora bila je prva zemlja Evrope koja se opštenarodnim ustankom iskazala protiv fašizma i nacizma, protiv italijanskih i njemačkih zlodjela u Crnoj Gori, ali i širom Jugoslavije. U Crnoj Gori je bila malobrojna jevrejska zajednica, koju su od pogroma i uništenja spasili oni koji su uspjeli da se isele ili postanu dio ustaničko-partizanskog pokreta. Bili su na čast i jevrejskog i crnogorskog naroda“, istakao je Lješević, dodajući: „Na vama je da čuvate tekovine antifašizma i da im nalazite mjesta u novim društvima, političkim i kulturnim kretanjima.“

CRNA GORA PRVA USTALA PROTIV ZAVOJEVAČA: Detalj iz Mašinske škole

štenja ljudskih života, zahvaljujući jedinstvenosti ideologije i politike ubistava“, kazala je profesorica Kovačević.

Iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava navodi se da je pogrom Jevreja rezultat užasa ljudske psihe i potpune odsutnosti etike, morala i čovječnosti.

„Ljudi se ne dijele po nacionalnoj, vjerskoj, kulturo-

loškoj, niti bilo kakvoj drugoj osnovi osim po prirodnoj podjeli na muškarce i žene. Sve druge podjele su isključive. Antisemitizam, kao i svi slični oblici devijantnih politika, uzimaju prevelike razmjere najviše zahvaljujući odsustvu otpora onih kojih se to direktno ne tiče. I po riječima čuvenog Alberta Ajnštajna, kako svijet neće biti uništen

od onih koji čine zlo, nego od onih koji to mirno posmatraju, nastavljamo svoje trajanje mirno“, ističe se u saopštenju.

U predavanju su učestvovali i učenici Sanja Crvenica, koja je govorila o Jevrejima u starom vijeku, kao i Ognjen Sekulić koji je recitovao monolog iz Šekspirovog „Mletačkog trgovca“.

N. N.

Drugi vijek uspješnog postojanja Gimnazije „Stojan Cerović“ u Nikšiću

USTANOVA KOJA BRUSI DIJAMANTE

Za uspješan rad Gimnazija dobila više nagrada i priznanja: Septembarsku nagradu Nikšića (1064), nagradu „Oktoih“ (1971), istu nagradu sljedeće godine dobio njen tadašnji direktor Branko Radojičić, Ordenom zaslug za narod sa zlatnom zvijezdom (1973)

Velikom brzinom prohujalo je vrijeme prošlog turbulenta vijeka, u kome je između ratova, 1913. godine, otvorena Gimnazija u Nikšiću za čijeg je direktora imenovan Mihailo Bukvić, profesor slavistike.

Na dan početka rada upućen je telegram kralju Nikoli i ministru Mijuškoviću sa zahvalnošću za otvaranje Gimnazije i obećanjem da će učenici koristiti miloj domovini i pokazati da Crnogorac, junak na bojnopolju, postaje junakom na polju prosvjete.

Istog dana, kralj Nikola uzvratilo je telegram, zahvalio građanima Nikšića, profesorima i učenicima i poručio: „Priznaću Vam i ja i Crna Gora ako kod mladih stvorite zdravu osnovu, te da oni postanu čestiti i sposobni radnici na kulturnom unapređenju otadžbine, kao što su njihovi stariji učinili za njeno širenje i slavu junačku“.

U Drugom svjetskom ratu učestvovalo 386 učenika i profesora

Poslije završetka Prvog svjetskog rata Gimnazija uspješno nastavlja vaspitno-obrazovni rad, redovno štampajući godišnjak – bilten izvještaj za svaku školsku godinu. U Drugom svjetskom ratu učestvovalo je 386 učenika i profesora ove obrazovne ustanove, od kojih su četiri vijećnici AVNOJ-a, a trideset i tri narodni heroji. Nakon Drugog svjetskog rata Gimnazija nastavlja da uspješno radi i 1964. dobija Septem-

barsku nagradu Nikšića, 1971. godine nagradu „Oktoih“, koju je sljedeće godine dobio njen tadašnji direktor Branko Radojičić. Gimnazija „Stojan Cerović“ odlikovana je 1973. godine Ordenom zaslug za narod sa zlatnom zvijezdom.

Učenici gimnazije „Stojan Cerović“ već duži niz godina su prvaci Crne Gore iz matematike, fizike, hemije, biologije, ruskog i francuskog jezika.

Na sajmu nauke i tehnike oktobra 2010. godine učenik Janko Radulović sa svojim patentom osvojio je prvo mjesto i proglašen najboljim mladim istraživačem u Crnoj Gori. Na Olimpijadi znanja u organizaciji PMF-a u Podgorici 2013. godine, učenici Petar Tadić, Rade Dačević i Marko Petrušić osvajali su maksimalan broj poena – 100.

Olimpijske medalje

Učenici gimnazije „Stojan Cerović“ su nosioci olimpijskih medalja, najvećeg međunarodnog priznanja u obrazovanju.

Zlatna olimpijska medalja iz ruskog jezika u Moskvi 2014. godine pripala je učeniku Filipu Raduloviću. Zlatnu medalju iz ruskog jezika 2009. godine osvojila je učenica Andrijana Čanović. Na Olimpijadi iz fizike u Estoniji 2012. godine učenik Petar Tadić dobio je bronzanu medalju i istu 2013. godine na Olimpijadi iz fizike u Danskoj.

Učenici ove gimnazije studiraju i postizu izuzetan uspjeh na najuglednijim univerzitetima svijeta od Podgorice do Pristona.

Profesori Gimnazije „Stojan Cerović“ Mirjana Međedović (francuski jezik), Jasmina Bošković (hermija) i Ana Vujačić (fizika) proglašeni su za najbolje mentore za 2013. godinu u Crnoj Gori.

Gimnazija „Stojan Cerović“ uručila je plakete bivšim direktorima – akademiku Branku Radojičiću, profesoru Novu Stanišiću, profesorici Zorici Kotri i profesoru Mijatu Božoviću. Plakete je uručio Žarko Raičević, direktor Gimnazije, koji je uz čestitke dodao:

„Šta je nama danas nikšićka Gimnazija? Institucija koja brusi naše dijamante i nosi i uzdiže Luču crnogorskog školstva.“

Sa njom ćemo izaći pred Njogoša!“

Blagota Koprivica

U OŠ „Braća Ribar“ u Nikšiću održana svečanost povodom završetka radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u školama

BOLJI USLOVI U OBRAZOVNIM USTANOVAMA

– Zahvaljujući radovima na primjeni mjera energetske efikasnosti u obrazovnim ustanovama, koji su realizovani u sklopu projekta „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“, učenici šest osnovnih i jedne srednje škole danas imaju bolje uslove za rad

– Na svečanosti su govorili pomoćnica ministra Vesna Vučurović, predstavnik Ministarstva ekonomije Dragica Sekulić, kao i predstavnik Njemačke razvojne banke. Prisutne pozdravio direktor dr Ranko Šljivić

Povodom završetka radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u školama, u organizaciji Ministarstva ekonomije, Razvojnog projekta Crne Gore, u čijem finansiranju preko KFW banke učestvuje Savezna Republika Njemačka, u OŠ „Braća Ribar“ u Nikšiću održana je svečanost na kojoj su predstavljeni rezultati projekta.

Zahvaljujući radovima na primjeni mjera energetske efikasnosti u obrazovnim ustanovama, koji su realizovani u sklopu projekta „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“, učenici šest osnovnih i jedne srednje škole danas imaju bolje uslove za rad.

„Mi smo na ovim objektima ugradili preko 7.500 metara kvadratnih stolarije, preko 30.000 kvadrata fasade, oko 1.000 svjetiljki,

ČETIRI MJESECA 300 LJUDI IZ ČETIRI NIKŠIČKE KOMPANIJE RADILO NA REKONSTRUKCIJI ŠKOLA: Sa završne svečanosti

nekoliko stotina radijatora. Četiri mjeseca je 300 ljudi

iz četiri nikšićke kompanije radilo na rekonstrukciji škola“, kazala je generalni direktor za energetsku efikasnost u Ministarstvu ekonomije Dragica Sekulić.

Radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti podrazumijevaju zamjenu fasadne stolarije, termo i hidroizolaciju krova, termoizolaciju fasade, instalaciju novog sistema centralnog grijanja ili rekonstrukciju postojećeg, rekonstrukciju kotlarnica, zamjenu svjetiljki, kao i radove na poboljšanju komfora, što obuhvata rekonstrukciju sanitarnih čvorova i izgradnju sanitarnih

čvorova za hendikepirane osobe.

U okviru projekta „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“ rekonstruisano je šest osnovnih škola; „Braća Ribar“, „Mileva Lajović Lalatović“, „Jagoš Kontić“ i „Milija Nikčević“ u Nikšiću, zatim „Maršal Tito“ u Ulcinju i „Dašo Pavičić“ u Herceg Novom, kao i SMŠ „Bratstvo i jedinstvo“ u Ulcinju. Za radove na primjeni mjera energetske efikasnosti u navedenim objektima uložena su sredstva u iznosu od 4,6 miliona eura.

Lj. V.

PRVA FAZA

Prva faza programa obuhvatala je rekonstrukciju i modernizaciju ukupno 21 obrazovne ustanove uz poštovanje principa energetske efikasnosti i biće završena do kraja 2015. godine, nakon čega će se pristupiti rekonstrukciji objekata iz faze II. Radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u Studentskom domu „Spasić Masera“ u Kotoru su u toku, a završetak je planiran za kraj januara 2015. godine.

Drugom fazom programa, za koju su ugovori potpisani, biće obuhvaćeno do 28 obrazovnih ustanova u nadležnosti Ministarstva prosvjete, pet objekata u nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja i šest administrativnih objekata u nadležnosti Uprave za imovinu. Realizacija programa počinje u januaru 2015. godine, a planiran rok završetka je decembra 2020. godine.

Učenicе rožajske Osnovne škole „Bratstvo – jedinstvo“ Melisa Nurković i Nerma Bralić osvojile godišnje nagrade za likovni rad koje se dodjeljuju u češkim Lidicama

NASTAVLJEN NIZ USPJEHA

– Direktor Škole Muzafer Mujević: Možemo konstatovati da su veliki uspjeh nagrade koje su osvojili naši đaci, s obzirom na to da je na takmičenju bilo 25.000 prijavljenih radova

– Otpravnik poslova Ambasade Češke u Crnoj Gori Petr Šmejkal: Na ovom takmičenju prijavljuje se veliki broj đeca sa svih kontinenata. Među njima su i mališani i njihovi učitelji iz Crne Gore, sa kojom nas spajaju ne samo jake istorijske veze, već i iskreno prijateljstvo, kao i zajednička budućnost u Evropi

PRESTIŽNA NAGRADA: Nurković i Bralić sa profesorom likovnog Sabahudinom Honsićem, Šmejkalom i Mujevićem

Melisa Nurković i Nerma Bralić, učenice rožajske Osnovne škole „Bratstvo – jedinstvo“, osvojile su godišnje nagrade za likovni rad koje se dodjeljuju u češkim Lidicama u spomen sećanja na stradanje đeca u Drugom svjetskom ratu.

Tim povodom u njihovoj školi je održana svečanost kojoj je, između ostalih, prisustvovao otpravnik poslova

Ambasade Češke u Crnoj Gori Petr Šmejkal.

Direktor Škole Muzafer Mujević je istakao da je riječ o nagradama koje se dodjeljuju svake godine.

„Čast nam je što naši učenici nekoliko godina uzastopno osvajaju nagrade iz likovne oblasti na ovako velikom takmičenju“, kazao je on. „Učenici iz Velike Britanije i Grčke osvojili su po jednu

nagradu, iz Francuske dvije. Stoga možemo konstatovati da su veliki uspjeh nagrade koje su osvojili naši đaci, s obzirom na to da je na takmičenju bilo 25.000 prijavljenih radova.“

Petr Šmejkal je podšetio na značaj dječje likovne izložbe u Lidicama.

„Ideja ove manifestacije je da se ratni sukobi, patnja i stradanja nikada ne po-

novе, jer oni koji najviše izgube u ratovima upravo su đeca. Na ovom takmičenju prijavljuje se veliki broj đeca sa svih kontinenata. Među njima su i mališani i njihovi učitelji iz Crne Gore, sa kojom nas spajaju ne samo jake istorijske veze, već i iskreno prijateljstvo, kao i zajednička budućnost u Evropi“, rekao je on.

N. N.

Osnovna škola „Braća Ribar“ u Nikšiću obilježila 50 godina postojanja DECENIJE USPJEŠNOG RADA

DUGOGODIŠNJA TRADICIJA: Direktor Ranko Šljivić

Osnovna škola „Braća Ribar“ u Nikšiću proslavila je značajan jubilej – 50 godina rada. U ime domaćina, prisutne je pozdravio direktor dr Ranko Šljivić. On je predstavio ličnu kartu škole i podšetio na brojne uspjehe, nagrade i priznanja, a prigodnu svečanost uveličali su talentovani učenici kulturno-umjetničkim programom.

OŠ „Braća Ribar“ osnovana je 1963. godine, rješenjem Skupštine opštine Nikšić, kao Peta osnovna škola. Škola je 1964. godine dobila ime po narodnim herojima – Ivi Loli i Jurici Ribar. Te iste godine pripojene su joj, kao matičnoj školi, četvororazredne škole u Grebicama i Zavrhu, najprije kao isturena, a kasnije kao područna odjeljenja.

Prve školske (1963/64) godine pohađalo je 1.160 učenika, a ove školske godine računajući i đake iz područnih odjeljenja, škola ima 683 učenika, od čega je osam učenika u Zavrhu, a 31 učenik u Grebicama. Sad je u razrednoj nastavi 332, a u predmetnoj 351 učenik, koji su raspoređeni u 29 odjeljenja (16 u razrednoj i 13 u predmetnoj nastavi), a nastava se odvija u dvije smjene.

Blagota Koprivica

OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću RADIONICA O SELEKTIVNOM ODLAGANJU OTPADA

U OŠ „Luka Simonović“ realizovana je radionica o selektivnom odlaganju otpada kojoj su prisustvovali i predstavnici Ekološkog pokreta „OZON“ i Misije OSCE u Crnoj Gori. Tom prilikom učenici 8. i 9. razreda vršili su vršnjačku edukaciju učenika 6. razreda.

Đaci su od otpadnog materijala iz kabineta napravili i pokazali predmete koji su dobili novu upotrebnu vrijednost (ukrasi od slajdova za di-japrojektor, bilježnica od recikliranog papira i slajdova, korpe od plastične flaše).

Škola je dobila i zeleno ostrvo kako bi đeca mogla selektivno da odlažu plastiku, papir, limenke i organski otpad, kao i posudu za kompostiranje koja će pomoći nastavnicima da im praktično objasne ovaj proces.

Ova interaktivna kreativna radionica je dio programa Obrazovanje o upravljanju otpadom koji je Odlukom Nacionalnog savjeta za obrazovanje od ove školske godine (2014/2015) u Katalogu programa za stručno usavršavanje nastavnika Zavoda za školstvo Crne Gore, a koji je razvijen u okviru Škole ekološkog aktivizma.

Devet nastavnica iz OŠ „Luka Simonović“, koje su uključene u Program obrazovanje o upravljanju, čiji je autor Aleksandar Perović, direktor Ekološkog pokreta „OZON“, prošle su adekvatnu obuku u Zavodu za školstvo i učestvovalе u studijskoj posjeti sanitarnoj deponiji u Podgorici, kako bi kroz praksu dobile potrebne informacije koje će koristiti za edukaciju učenika i dalju realizaciju akcionog plana.

N. D.

Uspjeh Sanje Popadić, učenice Gimnazije „Tanasije Pejatović“ – Pljevlja, na svjetskom festivalu ruskog jezika u Sankt Peterburgu

MEĐU TRISTA NAJBOLJIH

Festival je bio prilika da upoznamo kulturu Rusije, ljude iz različitih zemalja svijeta, brojne kulturno-umjetničke sadržaje, ljepote i znamenitosti Sankt Peterburga, grada spomenika, pozorišta, crkava, velelepni zdanja od kojih svaka ima svoju priču iz istorijske i kulturne prošlosti ove zemlje, kaže Sanja Popadić

Sanja Popadić

Pljevaljska Gimnazija odavno je prepoznatljiva po uspješnim rezultatima učenika na državnim i međunarodnim takmičenjima. Posljednji takav rezultat ostvarila je Sanja Popadić, učenica drugog razreda Gimnazije „Tanasije Pejatović“. Na Drugom svjetskom festivalu ruskog jezika u Sankt Peterburgu, zajedno sa još tri predstavnice iz Crne Gore, Sanja se našla na spisku među 300 najboljih poznavalaca ruskog jezika iz 60 zemalja svijeta.

U okviru festivala bilo je zastupljeno šest kategorija: učenici kojima je ruski jezik strani, studenti kojima je ruski jezik, profesori ruskog jezika, svi koji vole ruski jezik, sunarodnici i učesnici konkursa „Ruske pjesme“.

Tokom prvih dva kruga takmičenja bilo je potrebno pretraživanje preko interneta. U prvom krugu provjeravalo se opšte znanje ruskog jezika i književnosti i u njemu je učestvovalo 60.000 učenika iz 88 zemalja. U drugom krugu učesnici koji su prošli prvi krug imali su zadatak da napišu esej na zadatu temu. Tema eseja u Sanjinoj kategoriji bila je: „Šta znam o savremenoj Rusiji“. U finalnom krugu broj učenika sveden je na 300 najboljih rusista iz 60 zemalja sa svih kontinenta, među kojima je Sa-

nja Popadić bila jedini predstavnik učenika iz Crne Gore.

Na pitanje kakve utiske nosi sa ove svjetske smotrene znanja iz ruskog jezika, Sanja kaže:

„Festival je bio prilika da upoznamo kulturu Rusije, ljude iz različitih zemalja svijeta, brojne kulturno-umjetničke sadržaje, ljepote i znamenitosti Sankt Peterburga, grada spomenika, pozorišta, crkava, velelepni zdanja od kojih svaka ima svoju priču iz istorijske i kulturne prošlosti ove zemlje.“

Na završnoj ceremoniji bilo je impresivno slušati finaliste u pjevanju ruskih pjesama i družiti se sa njima. U srcima svih nas plamtjelo je oduševljenje svim onim što smo vidjeli i doživjeli na ovom velikom času „ljubavi prema ruskom jeziku i Rusiji“.

Sanja se u ruski jezik zaljubila još u osnovnoj školi. A za to duguje najviše svojim profesorima ruskog jezika Nataši Cmiljanić i Jadranki Jestrović, uz čiju pomoć je, kako kaže, ostvarila prve uspjehe na izučavanju ruskog jezika. Sanja je u maju prošle godine osvojila drugo mjesto u kategoriji učenika na međunarodnoj NIS-ovoj olimpijadi ruskog jezika, održanoj u Novom Sadu.

M. Joknić

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore

MAJA BAĆOVIĆ I ŽIVKO ANDRIJAŠEVIĆ NOVI PROREKTORI

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore (UO UCG) imenovao je prof. dr. Maju Baćović sa Ekonomskog fakulteta i prof. dr. Živka Andrijaševića sa Filozofskog fakulteta za prorektore, na prijedlog rektorkinje prof. Radmile Vojvodić, saopšteno je iz Rektorata.

Oni će obavljati te funkcije zajedno sa prorektorom prof. dr. Predragom Stanišićem, a prof. Baćović će koordinirati radom Ekonomskog fakulteta do donošenja odluke UO o imenovanju dekana te univerzitet-ske jedinice.

Na šednici je prof. dr. Srđan Stanković razriješen dužnosti prorektora, na lični zahtjev.

Upravni odbor odlučio je i da se v. d. dekana Farmaceutskog fakulteta prof. dr. Refiku Zejniloviću obavljanje te funkcije produži do 1. aprila.

Dekan Fakulteta primijenjene fizioterapije doc. dr. Sofija Sivački Žitnik vršiće tu funkciju još najduže tri mjeseca, do okončanja izbora za novog dekana, raspisanog u decembru, dodaje se u saopštenju.

O. Đ.

Dodijeljene studentske nagrade Podgorice za 2014. godinu

PRIZNANJA NAJBOLJIMA

Povodom Dana opštine Podgorica dodijeljene su tradicionalne studentske nagrade za 2014. godinu, kao izraz priznanja za izuzetan uspjeh u studiranju.

Priznanja su dobili: Jovana Žugić (Ekonomski fakultet), Milivoje Bandović (Medicinski fakultet), Dušan Vučić (ETF), Marko Petrić (PMF), Neda Bošković (MTF), Bojana Mrvaljević (Fakultet umjetnosti), Sergej Mučalica (Fakultet humanističkih studija), Milica Starčević (Fakultet za državne i evropske studije), Marko Pejatović (Građevinski fakultet), Ivana Maraš (Pravni fakultet), Spasoje Vukmirović (Fakultet za poslovne studije), Ivan Strugar (Fakultet za informacione tehnologije), Irina Tomić (Fakultet vizuelnih umjetnosti), Jovana Davidović (FPN), Ivan Vukčević (Pravni fakultet), Marija Markoč (Biotehnički fakultet), Jurij Onišuk (Mašinski fakultet), Anđela Martinović (Fakultet za pre-

NAGRAĐENI ZA IZUZETAN USPJEH U STUDIRANJU: Sa svečane šednice Skupštine glavnog grada

hrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju), Dušan Đurović (Arhitektonski fakultet), Aleksandra Fuštić (Fakultet za strane jezike), Tamara Žarković (Fakultet za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis), Mari-

ja Zindović (Farmaceutski fakultet), Mina Radović (Fakultet Politehnika), Srna Pejović (Fakultet pravnih nauka), Andrija Bošković (Fakultet za informacione sisteme i tehnologije), Maria Stankulova (Fakultet za dizajn i mul-

timedije), Miloš Papić (Fakultet za sportski menadžment) i Violeta Ramušević (Studijski program za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku).

O. Đ.

Sporazum o saradnji Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje iz Nikšića i Instituta za sportske nauke i fizičko vaspitanje Univerziteta u Pečuju

BENEFITI ZA STUDENTE I PROFESORE

Dekan Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje iz Nikšića prof. dr. Dobrislav Vujović potpisao je sporazum o saradnji sa direktoricom Instituta za sportske nauke i fizičko vaspitanje Univerziteta u Pečuju (Mađarska) prof. dr. Józsa Ritom. To je 24. bilateralni sporazum sa inostranim visokoškolskim institucijama iz oblasti sportskih nauka koji je ovaj fakultet potpisao od svog osni-

vanja 2008. godine, saopšteno je iz te institucije.

„Institut za sportske nauke i fizičko vaspitanje funkcioniše u okviru Fakulteta za nauku i čine ga četiri odsjeka (za individualne sportove, za sport-sku biologiju, za rekreaciju, kao i odsjeka za proučavanje teorije tjelesne kulture). Sa svojih deset fakulteta Univerzitet u Pečuju ima značajnu ulogu u ma-

darskom visokom obrazovanju, a njegov uticaj proteže se i na međunarodne okvire“, kaže prof. dr. Dobrislav Vujović.

On ističe da će Univerzitet Crne Gore, preko fakulteta u Nikšiću, ovim ugovorom o saradnji, imati velike benefite za studente i za nastavni kadar.

O. Đ.

NAGRADE ZA USPJEH U FINALNOM KRUGU

Na Drugom svjetskom festivalu ruskog jezika u Sankt Peterburgu, Crnu Goru su, pored Sanje Popadić, predstavljale studentkinja Anđela Radovanović i profesorica Svetlana Knežević iz Nikšića, kao i nastavnica Vera Joksimović iz Bijelog Polja.

Crnogorske predstavnice nagrađene su diplomama za uspjeh u finalnom krugu: tabletima, Zbornikom eseja na osnovu kojih su ušli u finalni krug, ali i nagradnim putovanjem u Sankt Peterburg. Program festivala je, pored takmičarskog dijela, imao i bogat naučni i kulturno-umjetnički program.

N. N.

Vera Joksimović, Svetlana Knežević, Anđela Radovanović i Sanja Popadić

Iz Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore STUDENTSKI OMBUDSMAN LAZAR ŠUKOVIĆ

U Rektoratu Univerziteta Crne Gore (UCG) počeo je da radi studentski ombudsman za kojeg je imenovan Lazar Šuković, predstavnik Arhitektonskog fakulteta u Studentskom parlamentu. Uz saglasnost Upravnog odbora UCG, studentski ombudsman je institucionalizovan u okviru sistema.

Kako se navodi u saopštenju, ideja Studentskog parlamenta je da ombudsman bude još jedna institucija koja će biti na raspolaganju studentima u slučaju da se ne poštuju njihova prava ili da postoje problemi koji zahtijevaju i institucionalnu podršku. Nakon obraćanja studentskim vijećima, studentski ombudsman će biti još jedna adresa kojoj će se obraćati svi studenti koji imaju problem ili zahtjev koji je neophodno inicirati na nivou nadležnih tijela UCG i drugih institucija iz oblasti visokog obrazovanja.

Univerzitet Crne Gore dobio je instituciju koja postoji na svim univerzitetima u regionu, a upravo je imenovanje osobe koja će pokrivati tu funkciju, bila jedna od mjera koju je potrebno ispuniti kako bi dostigli

Lazar Šuković

evropske norme u pogledu zaštite i unaprijeđenja studentskih prava.

O. Đ.

Univerzitet Crne Gore nagradio najbolje studente u studijskoj 2014/2015. godini

DARIVALI DESETKE

Na svečanoj sednici Senata Univerziteta Crne Gore (UCG) rektor-

ka akademik prof. Radmila Vojvodić uručila je nagrade najboljim studenti-

ma u studijskoj 2014/2015. godini.

Ona je, tim povodom, podšetila na nekoliko važnih i vidljivih koraka i promjena u načinu funkcionisanja na Univerzitetu.

„Prepoznajemo i imenujemo probleme i uspostavili smo kritički dijalog u akademskoj zajednici, vodimo aktivan i problemski razgovor sa osnivačem, kao i sa mnogim drugim društvenim činiocima, javno i transparentno, odlučno pripremamo rad novih servisa da bismo pospješili naučno-istraživačku aktivnost, te mobilnost studenata i nastavnika. Uvažavajući međunarodne ekspertske preporuke, idemo sistematično u promjene“, naglasila je ona, poručujući da „pripadamo kulturi prijateljstva i društvu znanja i zato ćemo bri-

Rektorka Radmila Vojvodić sa dobitnicima priznanja

niti za reference naših nastavnika i kvalitet znanja naših studenata“.

Nagrađeno je 23 studenata koji će primiti i mjesečnu stipendiju Univerziteta do kraja studijske godine.

Ove godine, tradicionalnim nagradama Univerziteta pridružilo se još jedno priznanje. Da bi se afirmisao i podstakao naučno-

istraživački i umjetnički rad, kao i publikovanje radova u međunarodnim časopisima, odlukom rektora ustanovljena je godišnja nagrada za doprinos naučnoistraživačkom radu.

Dobitnik tog priznanja za 2014. godinu je prof. dr Vladimir Pešić, redovni profesor Prirodno-matematičkog fakulteta, za objavljene

nih petnaest naučnih radova u najprestižnijim časopisima na SCI listi.

Zahvaljujući na nagradi, profesor Pešić istakao je da se naučnici Univerziteta Crne Gore bave značajnim naučnim radom, čemu svjedoče i njihovi radovi objavljeni u relevantnim međunarodnim časopisima.

O. Đ.

NAGRAĐENI

Studentsku nagradu dobili su:

Jurij Onušik (Mašinski fakultet), Kosta Pavlović (Prirodno-matematički fakultet), Dijana Đokić (Ekonomski fakultet), Milan Ivanović (Filozofski fakultet), Aleksandar Radunović (Fakultet dramskih umjetnosti), Milena Đokić (Biotehnički fakultet), Mirko Pejatović i Marko Pejatović (Građevinski fakultet), Ina Martinović (Fakultet likovnih umjetnosti), Ana Marušić (Metalurško-tehnoški fakultet), Teodora Ladić (Fakultet političkih nauka), Kristina Mijić (Fakultet za turizam i hotelijerstvo), Marija Mitrović (Muzička akademija), Batrić Vukčević (Medicinski fakultet), Nikola Maraš (Fakultet za pomorstvo), Amar Kapić (Elektrotehnički fakultet), Milica Golubović (Institut za strane jezike), Sonja Blažević (Farmaceutski fakultet), Danilo Vujanović (Pravni fakultet), Rajko Pečić (Fakultet za sport i fizičko vaspitanje), Danilo Veković (Fakultet primijenjene fizioterapije), Nina Čulačić (Arhitektonski fakultet) i Leonora Dukaj (Studijski program za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku).

Univerzitet Donja Gorica organizovao Školu preduzetništva i inovacija za mlade

KORISNI SAVJETI ZA BUDUĆNOST

PRILIKA ZA UČENJE I DRUŽENJE: Sa jedne radionice

Školu preduzetništva i inovacija za mlade, koju je tradicionalno organizovao Univerzitet Donja Gorica (UDG) u januaru, pohađalo je više od 300 maturanata iz cijele Crne Gore. Za polaznike je organizovano 10 radionica sa temama iz ekonomije, prava, diplomatije, umjetnosti, prehrambene industrije i bezbjednosti hrane, politehnike, sporta, kulture i turizma, informatike. Zatim, večernje radionice, poseta bioskopu, koncert i druženje sa studentima tog privatnog univerziteta.

Srednjoškolci su imali priliku da slušaju predavanja rek-

tora UDG prof. dr Veselina Vukotića, ministra poljoprivrede i ruralnog razvoja dr Petra Ivanovića, predsjednika Komisije za hartije od vrijednosti Zorana Đikanovića, trenera ŽRK Budućnost Dragana Adžića, dr Marije Vugdelić, predkanka za nastavu na Fakultetu za prehrambene tehnologije, bezbjednost hrane i ekologiju, Brittany Jacoby, Fullbright stipendistu, kao i menadžera UDG Sandru Tinaj.

Zbog ogromnog interesovanja kandidata škola je organizovana u dvije smjene. U saradnji sa upravama sred-

njih škola iz čitave Crne Gore, tokom protekla tri mjeseca srednjoškolci su bili u mogućnosti da se prijave za učešće u školi putem slanja eseja, pjesme, slike, crteža ili videa na temu: „Moja istorija budućnosti“. Posebno su cijenjeni radovi na engleskom jeziku. Interesantno je da je trećina radova bila na nekom stranim jeziku (engleski, italijanski, njemački, turski), kao i da su prijave bile raznolike: od eseja, pjesama, fotografija, crteža, do izrađenih predmeta, prezentacija i video animacija.

Škola ima cilj da probudi i razvije preduzetnički duh kod mladih. To je šansa polaznicima da čuju iskustva onih koji su uspjeli da izgrade uspješne karijere u Crnoj Gori i inostranstvu, da, kroz razgovor sa njima dobiju korisna saznanja i savjete za svoju budućnost, saopštili su organizatori.

O. Đ.

Na Filozofskom fakultetu u Nikšiću otvoren legat prof. dr Miladina Vukovića

VRIJEDNA DONACIJA STUDENTIMA I PROFESORIMA

Upravnik fakultetske biblioteke Rajko Nenezić kazao da legat sadrži bogatu zbirku knjiga, koju je pokojni profesor Vuković godinama skupljao i pažljivo birao iz gotovo svih naučnih oblasti

U biblioteci nikšićkog Filozofskog fakulteta otvoren je legat prof. dr Miladina Vukovića, dugogodišnjeg dekana ove visokoobrazovne ustanove, koji sadrži blizu dvije hiljade knjižnih jedinica. Vrijednu Vukovićevu zaostavštinu njegova porodica odlučila je da pokloni u vidu donacije.

Upravnik fakultetske biblioteke Rajko Nenezić kazao je da legat sadrži bogatu zbirku knjiga, koju je pokojni profesor Vuković godinama skupljao i pažljivo birao iz gotovo svih naučnih oblasti.

„Legat sadrži 1.723 publikacije monografske građe i 80 naslova periodičnih pu-

blikacija sa više od 230 knjižnih jedinica. U legatu ima nekoliko dobro očuvanih starih i rijetkih knjiga kao što je djelo Aleksandra Sergejeviča Puškina, na ruskom jeziku, koje je štampano u Sankt Petersburgu 1887. godine“, istakao je on.

Legat je otvorio dekan Filozofskog fakulteta doc. dr Goran Barović sa predstavnicima porodice profesora Vukovića.

„Želja njegove porodice je da se te knjige od danas nalaze u našoj biblioteci i stoga će biti dostupne našim studentima i profesorima“, rekao je on.

N. N.

Studenti II godine Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje iz Nikšića boravili u italijanskom skijaškom centru Dolomiti

UČILI SKIJANJE I ORGANIZACIJU RADA

PRENOSE ISKUSTVO MLADIM GENERACIJAMA: Profesori Hadžić, Bjelica, Petković i Georgijev

Studenti II godine Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje iz Nikšića Univerziteta Crne Gore i njihovi profesori boravili su u okviru praktične nastave skijanja u italijanskom centru Dolomiti.

Ukupno 70 studenata, od čega njih 42 druge godine studijskog programa fizičke kulture savladali su predmet *Osnovi skijanja* u četiri

grupe sa profesorima: dr Alidijanom Muratović, mr Danilom Bojanićem, mr Aleksandrom Vujovićem i profesoricom Marijom Bubanjom. U okviru predmeta Skijanje tehnika i metodika 28 studenata treće godine u tri grupe pratili su nastavu kod. dr Rašida Hadžića, prof. dr Georgija Georgijeva i doc dr Jovice Petkovića.

„Iako su do sada studenti praktičnu nastavu izvodili na Vučju, Žablaku i u Kolašinu, u Srbiji na Kopaoniku, Bosni i Hercegovini na planini Jahorini i u Bugarskoj, ipak smo nastojali da svake godine organizujemo obilazak svjetskih skijaških centara. Osim praktične nastave skijanja, studenti iz prve ruke mogu naučiti i detalje u vezi sa organizacijom rada u svjetskim skijaškim centrima. Svakodnevno je bilo organizovano po šest časova praktične nastave, dok je posljednjeg dana uslijedilo polaganje praktičnog dijela ispita“, objašnjava, prof. dr Rašid Hadžić, prodekan Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje i rukovodilac nastave skijanja.

Prema njegovim riječima, nakon nastave na Dolomiti ekspedicija iz Nikšića je imala i studijsku posetu Veneciji, a predstoji uspostavljanje saradnje sa centrom San Martino di Castrozza.

S. B.

Izveštaj obrazovne mreže Evropske komisije „Euridika“ o školarinama u Evropi

CRNA GORA I GRČKA NE PREPOZNAJU DODJELU STIPENDIJA „NA OSNOVU POTREBA“, VEĆ SAMO PO OSNOVU ZASLUGA

Godišnji izvještaj „Državne školarine i sistemi finansijske podrške za 2014/2015“ koji je uradila obrazovna mreža „Euridika“ pokazao je da je studiranje u Velikoj Britaniji, Estoniji i Irskoj najskuplje u Evropi, dok Danska, Island, Norveška, Finska i Švedska studentima omogućavaju besplatno školovanje.

„Euridika“ je mreža Evropske komisije, a izvještaj obuhvata 33 zemlje koje učestvuju u doživotnom učenju EU programa, 28 zemalja članica EU, kao i Island, Lihtenštajn, Norvešku, Švajcarsku i Tursku.

U dokumentu se navodi da je Njemačka nedavno ukinula školarine iako je tek 2007. godine omogućila svojim pokrajinama da ih uvedu. Takođe,

sistem finansiranja školovanja je prošle godine bitno izmijenila Estonija, koja je povećala školarinu sa postignutim uspjehom. „Ako student po semestru sakupi 30 bodova ili po godini 60, može da studira besplatno, ali ako ne ispuni dovoljan broj bodova, fakultet ima pravo da naplati razliku do potrebnog broja“, stoji u izvještaju. U Češkoj studenti plaćaju manje od 50 eura godišnje na ime administrativnih troškova, dok nakon radikalne reforme 2012. godine školarine u Engleskoj dostižu 11.377 eura.

„Euridika“ navodi da na Univerzitetu Crne Gore 25 odsto studenata studira o trošku države dok su ostali samofinansirajući. Školarina je od 500 do 1.000 eura, a studiranje

u Crnoj Gori skuplje od onog u Belgiji, Bugarskoj, Luksemburgu, Poljskoj ili Islandu. Stipendije se u Crnoj Gori daju talentovanim studentima, a karakteristična je, uz Grčku, i po tome što ne prepoznaje dodjelu stipendija „na osnovu potreba“, već samo po osnovu zasluga.

U većini evropskih zemalja samo mali broj studenata dobija stipendije, odnosno bespovratnu pomoć, a Irska je jedina zemlja koja nema sistem državnih stipendija. U 11 obrazovnih sistema, uglavnom u zapadnim i nordijskim zemljama daje se od 3.000 do 5.000 eura. U članicama EU u istočnoj i jugoistočnoj Evropi pomoć iznosi do 1.000 eura godišnje.

O. Đ.

Dodijeljene godišnje nagrade Ministarstva nauke za naučna dostignuća u 2014. godini

PRIZNANJE ZA IZUZETNE DOMETE

OVO JE VRIJEME ONIH KOJI SU DOVOLJNO HRABRI DA SVOJE IDEJE PRETOČE U STVARNOST: Sa dodjele nagrada

Ministarstvo nauke je dodijelilo godišnje nagrade za naučna dostignuća Nikoli Rašoviću, odličnom učeničku III razreda Srednje Elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice, prof. dr. Draganu Hajdukoviću, fizičaru, dugogodišnjem naučniku u Evropskoj organizaciji za nuklearna istraživanja (CERN) u Švajcarskoj, prof. dr. Vladimiru Pešiću, profesoru biologije na Univerzitetu Crne Gore, i prof. dr. Vesni Maraš, direktorki razvoja u Kompaniji „13. jul Plantaže“.

„Ovo je vrijeme neustrasivih, onih koji su spremni da

svijet gledaju drugačijim očima, da otvore svoj um za nove ideje i, nadasve, vrijeme onih koji su dovoljno hrabri da svoje ideje pretoče u stvarnost. Večeras smo ovdje da odamo priznanje naučnicima i istraživačima koji su u protekloj godini dali doprinos razvoju naučne misli u Crnoj Gori i napravili zavidne rezultate u našoj naučnoj zajednici i u međunarodnom kontekstu. Kao što ne postoji nauka koja može da objasni sve promjene u savremenom razvoju društava, tako ne postoji ni država koja je u stanju da pruži savršen okvir

za razvoj svih segmenata naučnih istraživanja. Ipak, nivo razvoja društva danas upravo je proporcionalan ulaganju u nauku i inovacije“, poručila je ministarka nauke prof. dr. Sanja Vlahović na svečanosti u vili „Gorica“.

Akademik prof. Radmila Vojvodić, rektorka Univerziteta Crne Gore, naglasila je da doba velikih otkrića nikada ne prolaze. „Postoje svjetovi beskonačnog istraživanja. Sad i ovdje jedino je vrijeme i jedino mjesto i mjera tzv. revolucionarnog pojedinca“, istakla je ona. **O. Đ.**

Potpisan sporazum između Vlade Crne Gore i EU u okviru IPA programa

PODRŠKA TRANSFERU ZNANJA I RAZVOJU VJEŠTINA

Potpisivanjem finansijskog sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske unije za Operativni program „Razvoj ljudskih resursa“ u okviru Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA) stekli su se uslovi za korišćenje 6.568.240 eura, od čega je 5.583.000 doprinos EU, a 985.240 eura nacionalno ko-finansiranje.

Ministarstvo nauke u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, realizuje u okviru Prioriteta II „Unapređenje znanja, vještina i kompetencija za zapošljivost i konkurentnost“ mjeru „Podrška unapređenju inovativnih kapaciteta visokog obrazovanja, istraživanja i privrede“.

Ova mjera ima cilj razvoja vještina za inovacije stude-

nata, profesora i istraživača, transfer znanja i razvoj vještina za inovacije u preduzećima. Predviđeno je da se realizuje kroz ugovor o uslugama – Jačanje inovativnih kapaciteta visokog obrazovanja i nauke (400.000,00 eura) i kroz grant šemu (749.442,00 eura), saopšteno je iz Ministarstva nauke.

O. Đ.

Predstavnici Savjeta za naučnoistraživačku djelatnost razgovarali sa rukovodstvom Asocijacije menadžera Crne Gore

OJAČATI VEZE NAUČNOISTRAŽIVAČKE I BIZNIS ZAJEDNICE

Na sastanku predstavnika Savjeta za naučnoistraživačku djelatnost i Asocijacije menadžera Crne Gore ukazano je na potrebu većeg uključivanja Savjeta i drugih crnogorskih naučnoistraživačkih organizacija u kvalitetnije organizovanje biznisa u cjelini. Pokrenuta su pitanja koja se tiču korporacijskog upravljanja, motivacije menadžera, reindustrijalizacije i konkurentnosti crnogorske ekonomije, što bi značilo i formiranje posebnih sekcija, kao što su vijeće za konkurentnost, kvalitet i društveno odgovorno poslovanje, saopšteno je sa sastanka.

Posebno je istaknuto da je uloga menadžerskih struktura od neprocjenjive i sve veće važnosti u procesu kvalitetnijeg funkcionisanja pojedinih preduzeća, posebno malih i srednjih, te crnogorske ekonomije u cjelini.

Tokom razgovora skrenuta je pažnja i na potrebu kontinuirane edukacije menadžera, licenciranja članova upravnih odbora, odnosno bavljenje problemima obrazovanja kadrova u cjelini, te nužnost jačeg i neposrednijeg povezivanja naučnoistraživačke zajednice sa biznis zajednicom, što bi se pozitivno odrazilo i potpomoglo ba-

lansu ponude i tražnja radne snage. Pored toga, ukazano je i na potrebu uspostavljanja drugačijeg odnosa prema ulaganjima u nauku i teženja za poštovanjem standarda, prema kojem bi značajniji dio ulaganja u nauku dolazio iz sfere biznisa.

Najavljeno je da će se u narednom periodu intenzivno raditi na pravnom okviru protokola o saradnji, kojim će se odrediti smjernice i dinamika razvoja zajedničkih projekata u cilju povezivanja naučnih institucija sa privredom, dodaje se u saopštenju.

O. Đ.

Iz Ministarstva nauke

MARKO PETRIĆ I VLADIMIR PEJOVIĆ UČESTVOVAĆE U LJETNJOJ ŠKOLI U CERN-U

Studenti treće godine Prirodnomatematickog fakulteta i Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore (UCG) Marko Petrić i Vladimir Pejović učestvovali su na Studentskoj ljetnjoj školi u Evropskoj organizaciji za nuklearna istraživanja (CERN), najvećoj laboratoriji te vrste u svijetu.

Ta ljetnja škola održava se svake godine u julu i avgustu i obuhvata teoretsku obuku, učešće na radionicama, seminarima, izložbama kao i eksperimentalni rad, saopšteno je iz Ministarstva nauke.

Marko Petrić, koji će u učestvovati u oblasti fizika, 2014. godine proglašen je najboljim studentom PMF-a i dobitnik je studentske nagrade Glavnog grada – Podgorice. Učestvovao je na 42. i 43. Međunarodnoj olimpijadi iz fizike u Estoniji i Tajlandu, 2011. i 2012. godine. Bio je koordinator VI ljetnje škole nauke na Ivanovim koritima i koordinator V festivala nauke „Noć istraživača“. Takođe, bio je asistent na VI Zimskoj školi nauke na Ivanovim koritima.

Pejović će se u CERN-u usavršavati iz oblasti inženjerskih

nauka. On je pobjednik Državnog takmičenja iz fizike 2012. i iste godine osvojio je pohvalu na 43. Međunarodnoj fizičkoj olimpijadi u Estoniji. Učestvovao je na ljetnjim školama nauke na Ivanovim Koritima i koordinator petog festivala nauke „Noć istraživača“. Dobitnik je godišnje nagrade Ministarstva nauke za naučna dostignuća u 2013. godini, u kategoriji najuspješniji mladi istraživač – talenat do 20 godina života.

O. Đ.

Naučna saradnja Crne Gore i Austrije

POTPISAN PROTOKOL ZA ZAJEDNIČKE PROJEKTE

Mješovita crnogorsko-austrijska komisija za naučnu i tehnološku saradnju prihvatila je osam zajedničkih projekata iz različitih naučnih oblasti koji će se finansirati u 2015. i 2016. godini.

Smiljana Prelević, sekretar Ministarstva nauke, i Evelyn von Bülow iz Federalnog ministarstva za Evropu, integracije i spoljne poslove, potpisale su Protokol za sprovođenje zajedničkih projekata, kao i radni program saradnje Crne Gore i Austrije za naredni dvogodišnji period. Protokolom je predviđeno da strana koja šalje naučnike pokriva troškove

prevoza između dvije zemlje, dok strana koja prima naučnike pokriva troškove boravka (smještaja, dnevnica i lokalnog prevoza), neophodne za realizaciju saradnje na odobrenom projektu.

Sa austrijskim univerzitetima zajedničke projekte imaće Ekonomski, Prirodno-matematički i Biotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore, Institut za biologiju mora i Centar za ekotoksikološka ispitivanja, kao i Humanističke studije Univerziteta Donja Gorica.

Dogovoreno je da sljedeći konkurs za zajedničke projek-

te bude objavljen u prvoj polovini 2016. godine.

Potpisnici povelje istakli su značaj uspješnih partnerstava u okviru bilateralne naučne i tehnološke saradnje u cilju povećanja zajedničkog učešća crnogorskih i austrijskih institucija u istraživačkim programima i projektima, posebno Horizontu 2020. Ovo naročito imajući u vidu da je Austrija vrlo atraktivan partner u evropskom istraživačkom prostoru i da ulaganje u nauku ove zemlje iznosi 2.88 posto BDP-a, a do 2020. godine ima zacrtan cilj od 3.76 odsto.

O. Đ.

ZANIMLJIVA FIZIKA (8)

PITANJA I ODGOVORI

71. Zašto opečete usne kad pijete čaj iz metalne kašičice, a ne opečete kad pijete čaj iz kašičice od porcelana? Temperatura čaja je ista u oba slučaja.

72. Zašto danju vjetar duva s mora?

73. Postoji li najviša temperatura?

74. Zašto ribe koje žive na dubinama i do 10 km lakše izdržavaju pritisak okeanskih dubina nego podmornica ili batiskaf, kojima su zidovi od debelih limova?

75. Često se koriste izrazi: „potrošeno je ... energije“ i „potrošači energije“. Da li zaista postoje potrošnja i potrošači energije?

76. Može li se ostvariti strujanje (konvekcija) tečnosti ili gasova u ze-

mljinom vještačkom satelitu koji je u bestežinskom stanju?

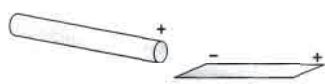
77. Ako pustite parče plastelina, ono će da potone u vodu. Ako od istog plastelina napravite lađu, ona će da pliva. Zašto?

78. Zašto je vlažno voće koje izvadite iz frižidera?

79. Koji su znaci naelektrisanja kugle i listića elektroskopa kada mu se približi (ne dodirujući kuglu) pozitivno naelektrisana šipka? Prije eksperimenta elektroskop nije bio naelektrisan.

80. Zašto pod djelovanjem električnog polja naelektrisana šipka privlači naelektrisanu metalnu foliju? Uostalom, u električno neutralnoj foliji u jednakoj mjeri su prisutni kako pozitivna, tako i negativna na-

elektrisanja, pa bi trebalo, osim privlačenja, da dođe i do odbijanja.

Odgovori na pitanja iz prošlog broja

61. Rezultanta je jednaka po pravcu, intenzitetu i smjeru sili koja sa ostale dvije zaklapa prav ugao.

62. Da bi većom brzinom prije skoka stekli veću mehaničku energiju.

63. Toplota pegle se troši za isparavanje vode, a stvorena vodena para slabo provodi toplotu. Oba razloga kratkotrajno sprečavaju dobijanje opekotina.

64. Brodovi su bez težine ali imaju velike mase i zbog inertnosti „opiraju“ se pokušaju kosmonauta da ih odvoji.

65. I način. Izmjeriti lenjirrom dimenzije kvadra i izračunati zapreminu tijela (V_1). Staviti tijelo u vodu, izmjeriti visinu dijela tijela iznad vode i izračunati zapreminu ovog dijela tijela (V_2). Sila potiska je tada

$$F = \rho g(V_1 - V_2)$$

II način. Naći razliku nivoa vode u posudi kada je tijelo van vode (h_1) i u vodi (h_2). Zapremina uronjenog dijela tijela je tada $V = a \cdot b \cdot (h_2 - h_1)$, a sila potiska

$$F = \rho \cdot g \cdot a \cdot b \cdot (h_2 - h_1)$$

gdje su a i b dužina i širina unutrašnjeg dijela posude.

66. Pošto su pređeni putevi pri slobodnom padu tijela različiti u jednakim intervalima vremena, onda su različiti i radovi koje u istim intervalima vremena izvrši sila teže.

67. Zapremine im se razlikuju zbog toga što su im gustine različite.

68. Zato što između krompira je prostor ispunjen vazduhom.

69. Ni jedan ni drugi. Riječ je o slobodnom padu pri kojem obje cigle imaju jednako ubrzanje i padnu za isto vrijeme na tlo.

70. Ne, isti su.

Priredio:
Radovan Ognjanović

Predsjedništvo Dukljanske akademije nauka i umjetnosti

DA SE UKLONE NASLAGE MITOMANIJE, KSENOFOBIJE I KOLONIJALNE INFERIORNOSTI

Akademici DANU očekuju da Vlada, ukoliko ne primijeni postojeći Zakon, usvoji model dvije ravnopravne akademije (DANU i CANU) i da institucionalizuje DANU kao posebnu naučnu i umjetničku ustanovu, sa njenim sadašnjim nazivom i sa utvrđenim programskim obavezama i naučnoistraživačkim zadacima

Predsjedništvo Dukljanske akademije nauka i umjetnosti (DANU) u proširenom sastavu, razmotrilo je, kako su ocijenili na sastanku, krajnje nepovoljnu situ-

aciju u kojoj se nalazi ova institucija.

„Iako već desetak godina DANU nije imala redovnu pomoć države, njeni akademici su svojim stva-

ralačkim ugledom i vrijednošću novih djela uspijevali da, uz djelimičnu pomoć donacija poštovalaca i sredstava dobijenih na konkursima, ostvare značajne in-

dividualne i grupne projekte, publikuju brojna izdanja, prirede naučne skupove i cikluse edukativnih predavanja iz crnogorske državne i kulturne istorije. Uprkos svim tim rezultatima, i nacionalnim i internacionalnim priznanjima koje su dobili akademici DANU, u posljednje vrijeme egzistencija ove naučne i umjetničke ustanove dramatično je pogoršana“, navodi se u saopštenju.

„Nastojanje države da zakonom spoji dvije akademije i da tako objedini značajne naučne i umjetničke potencijale Crne Gore trebalo je da učini primjerenijim i za državu svrsishodnijim program rada i djelovanja tzv. najviše nacionalne institucije, što bi bitno doprinijelo jačanju državnog i nacionalnog identiteta. Nažalost, ni nakon tri godine od usvajanja zakona, taj pravni akt nije zaživio. Za nepoštovanje zakona i odbacivanje njegovih normi i intencija DANU ne snosi ni najmanju odgovornost. Akademici DANU nijesu Zakon podržali radi ličnih privilegija, pa ni isključivo radi stabilizovanja materijalnog položaja svoje akademije, već prije svega kao srodan program svojim temeljnim zadacima: da se iz sfere 'nauke' i ostalih duhovnih disciplina uklone naslage mitomanije, ksenofobije i kolonijalne inferiornosti. Dukljanska akademija je ovaj Zakon prihvatila

la kao program za potpuno ravnopravno udruživanje DANU i CANU, pa ako država i dalje insistira na primjeni tih principa, onda bi trebalo da ima smisla podržati završne radnje za prihvatljivo okončanje tog dugog procesa. Iako nam je dobro poznato, a to se nije ni skrivalo, da je CANU za sve ovo vrijeme i suštinski i formalno Zakon ignorisala, ili ga u svakoj prilici proizvoljno tumačila“, saopštili su sa sastanka.

Predsjedništvo DANU konstatovalo je da Vladina nastojanja da, u skladu sa zakonom, DANU i CANU udruži u jednu krovnu instituciju dosad nijesu uspjele „i ta okolnost ne izaziva čuđenje samo kod akademika DANU, već i kod šire crnogorske javnosti, budući opravdanu sumnju u svrsishodnost kompletne ove ideje“.

Kako je moguće, pitaju akademici DANU, „da država nema moći da obezbijedi funkcionalnost Zakona koji je predložila Vlada, usvojio crnogorski Parlament i potpisao predsjednik Crne Gore? Kako je moguće da se, pored još uvijek važećeg Zakona, CANU ponaša kao da taj pravni akt ne postoji, ili kao da nije dio pozitivnog pravnog sistema Crne Gore?“.

Predsjedništvo DANU konstatuje da su neprihvatljive prividno pomirljive poruke iz CANU da se akademcima DANU nudi konkur-

sna procedura (kao i svim drugim građanima i državljaninu Crne Gore), smatrajući to daljim izigravanjem zakona i još jednim pokušajem omalovažavanja DANU, njenih dostignuća i svih njenih akademika.

Akademici DANU očekuju da Vlada, ukoliko ne primijeni postojeći Zakon, usvoji model dvije ravnopravne akademije (DANU i CANU) i da institucionalizuje DANU kao posebnu naučnu i umjetničku ustanovu, sa njenim sadašnjim nazivom i sa utvrđenim programskim obavezama i naučnoistraživačkim zadacima.

„Podsećamo i na svojoj putu ponovljeni prijedlog da je moguća alternativa i ad hoc konstituisanje internacionalne matematičke komisije koja bi od akademika DANU i CANU izvršila najstroži izbor članstva za novu crnogorsku ili dukljansko-crnogorsku akademiju nauka i umjetnosti. Konstatujemo da je, radi podmlađivanja i jačanja naučnih i umjetničkih potencijala, u dogledno vrijeme potrebno raspisati konkurs za prijem novih članova, utoliko prije što je veliki broj uglednih književnika, naučnika i inostranih visokih autoriteta zainteresovan za prijem u našu akademiju“, zaključuje se u saopštenju.

O. Đ.

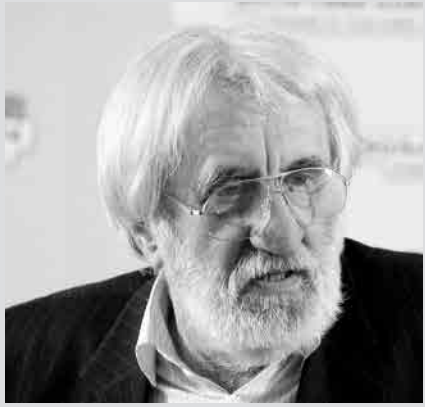
Vanredna Skupština

SRETEN PEROVIĆ IZABRAN ZA PREDSEDNIKA, A BLAGOTA MITRIĆ ZA GENERALNOG SEKRETARA

Akademik Sreten Perović izabran je za predsjednika, a akademik Blagota Mitrić za generalnog sekretara Dukljanske akademije nauka i umjetnosti (DANU), odlučeno je na vanrednoj Skupštini te organizacije.

Kako se navodi u saopštenju DANU, za vrijeme dužeg bolovanja i nakon odlaska predsjednika prof. dr Božidara Nikolića, o radu DANU brinuo je Koordinacioni odbor koji su činili četiri potpredsjednika i generalni sekretar.

„U međuvremenu nastavljeni su napori da se ostvari već ozakonjena odluka o spajanju CANU i DANU, ali kako nije bilo saglasnosti u tumačenju zakona od strane dvije akademije, uslijedilo je dvogodišnje odlaganje naučnoistraživačkog, izdavačkog međunarodno ugovorenog programa. Na šednici je izražena suzdržana nada da će se inoviranjem zasad umrtvljenog Zakona o CANU prevazići krajnje neprihvatljiva situacija, te je u smjeru daljih napora na tom planu izglasano povjerenje akademikima Sretenu Peroviću i Blagoti Mitriću da u toku 2015. godine ostvare neophodne kontakte i predlože moguće modele dostojanstvenog ujedinjenja DANU i CANU u interesu podsticajnih stvaralačkih procesa u opštem kulturnom napretku Crne Gore“, stoji u saopštenju.

28

Prosvjetni rad

FEB. 2015. BROJ 32

Ministarstvo nauke dodijelilo grantove vrijedne 1,2 miliona eura institucijama koje se bave istraživanjima

SAVREMENA OPREMA ZA NOVA ISTRAŽIVANJA

Cilj grantova jeste da naučnoistraživačkim ustanovama omoguće da nivo svojih istraživanja i laboratorijske opreme podignu na mnogo viši nivo, dostojan budućih centara uspješnosti

Ministarstvo nauke je dodijelilo 1,2 miliona eura za četiri istraživačka projekta koja će sprovesti: Fakultet za informacione tehnologije Univerziteta „Mediterran“, Biotehnički fakultet Univerziteta Crne Gore i Klinički centar. Tim sredstvima naučnoistraživačke ustanove će osavremeniti istraživanja i laboratorijsku opremu. Cilj grantova jeste da naučnoistraživačkim ustanovama omoguće da nivo svojih istraživanja i laboratorijske opreme podignu na mnogo viši nivo, dostojan budućih centara uspješnosti, saopšteno je na konferenciji za novinare.

Osnovna ideja projekta „LAMS – Izgradnja mjerne stanice za istraživanje atmosferskih pražnjenja na brdu Lovćen“, rukovodioca dr Adisa Balote sa Fakulteta za informacione tehnologije, jeste da se poboljša učinak crnogorske naučnoistraživačke i privredne djelatnosti kroz stvaranje ambijenta za transfer tehnologija. Namjera je da se stvori, razvija i održava naučnoistraživačka mjerna stanica za istraživanje atmosferskih pražnjenja na Lovćenu koja će postati konkurentna na međunarodnom nivou. Planirano je dobijanje vrlo značajnog mjerne sistema za praćenje pa-

rametara struja groma. Mjerni sistem, zajedno sa centralnim serverom radiće potpuno automatizovano i to u realnom vremenu. Kompletan sistem je baziran na najmodernijim informacionim, komunikacionim i mjernim tehnologijama i za sada ne postoji sličan u svijetu.

Brza dijagnostika bolesti

Projekat Kliničkog centra Crne Gore „Razvoj, validacija i primjena telemedicinskog sistema TELEMONTKEG (TM EKG) za brzu dijagnostiku bolesti srca u Crnoj Gori“, rukovodioca prof. dr Vesne Miranović, podrazumijeva razvoj, validacija i primjena telemedicinskog sistema (TELEMONTKEG) za brzu dijagnostiku bolesti srca u Crnoj Gori. Cilj je da se tokom trajanja projekta sistem razvije do prvog prototipa, da se sprovede validacija sistema i otklone nedostaci, kao i da se stavi u pilot upotrebu i patentira. Ideja za kreiranje ovakvog sistema je plod znanja i iskustva stečenog u svakodnevnom kontaktu sa pacijentima sa kardiološkim oboljenjima i potpunim uvidom u njihove potrebe. Namjera je da se na način komforan za pacijenta, a pouzdan i informativan za ljekara, zabilježe promjene u ra-

■ Sa konferencije za novinare u Ministarstvu nauke

du srca koje su od značaja za procjenu stanja zdravlja pacijenta. TM EKG omogućava simultani (real time) GSM transfer podataka do kardiologa, što znači da nema geografskih prepreka za brzo postavljanje dijagnoze. Web aplikacija i aplikacija za pacijente telefonom omogućava ljekaru koji interpretira nalaz da to uradi brzo i svuda gdje ima pristup internetu.

Klinički centar je također nosilac projekta „HLA tipizacija i HLA laboratorija

u Crnoj Gori“, rukovodioca prof. dr Marine Ratković, čiji je cilj otkrivanje sistema humanih leukocitnih antigena, što se označava kao HLA dijagnostika. Svaka ljudska jedinka ima jedinstven genski sastav. Otkrivanje HLA antigena tipičnih za našu populaciju obezbjeđuje planiranje ispitivanja naslednih bolesti. Prednosti su takođe u svakodnevnoj dijagnostici različitih autoimunih oboljenja, zatim u otkrivanju sklonosti za razvoj malignih i infektivnih

oboljenja i u izboru najadekvatnije terapije za liječenje autoimunih i malignih oboljenja. HLA tipizacija neophodna je i u transplantacionoj medicini.

Razvoj agroturizma u katunima

Projekat Biotehničkog fakulteta pod nazivom „Katun – Valorizacija crnogorskih katuna kroz održivi razvoj poljoprivrede i turizma“ rukovodioca prof. dr Milana Mar-

kovića ima cilj da se na zasnju održivi razvoj poljoprivrede i agro-turizma na crnogorskim katunima, uz očuvanje kulturnog nasljeđa ruralnih područja. Namjera je i osnaživanje interdisciplinarnog pristupa u rješavanju izazova ekonomskog i društvenog razvoja Crne Gore i čvršće povezivanje sa međunarodnim partnerima. To se može postići kroz unapređivanje tradicionalnih tehnologija, prenos znanja i inovacija u poljoprivredi planinskih područja, širenje ekonomskih aktivnosti na katunima kroz podsticanje preduzetništva u agro-turizmu, unapređivanje društvenog života na katunima i podizanje zaštite kulturnog nasljeđa na viši nivo, kao i jačanje istraživačkih kapaciteta uz puno uvažavanje potreba i zahtjeva privrede.

Projekat Katun je pokrenut s ciljem da se čvršće poveže poljoprivreda planinskih područja sa novim pravcima u turizmu na dobrobit ruralnog stanovništva, a time i cijele Crne Gore. Očekuju se brojni konkretni rezultati u sferi prenosa znanja i inovacija, kreiranju novih mliječnih proizvoda, novih tipova turističke ponude i prikupljanja i prezentacije dosada nepoznatih podataka o kulturno-istorijskom nasljeđu.

O. Đ.

U organizaciji Udruženja Crnogoraca Opštine Kula održano drugo Crnogorsko kulturno veče

DRUŽENJE UZ MELOS I TRADICIONALNE SPECIJALITETE CRNE GORE

U okviru kulturno-umjetničkog programa, između ostalih, nastupili: muška pjevačka grupa KUD-a „Durmitor“ iz Kule, Omladinski folklorni ansambl Doma kulture Sivac, te zdravičar Božidar Miljanić, član KUD-a „Durmitor“

BOGAT KULTURNO-ZABAVNI PROGRAM: Detalj sa proslave

U organizaciji Udruženja Crnogoraca Opštine Kula održana je manifestacija Crnogorsko kulturno veče koja se ove godine obilježava drugi put. Ovaj događaj, koji sada već tradicionalno okuplja veliki broj ljudi, upriličen je u sali Doma kulture u Sivcu.

U okviru kulturno-umjetničkog programa nastupili su: muška pjevačka grupa KUD-a „Durmitor“ iz Kule, Omladinski folklorni ansambl Doma kulture Sivac, zatim zdravičar Božidar Mi-

ljanić, član KUD-a „Durmitor“, glumci Milorad Mišo Stjepović i Jovan Paul i guslar Milan Vujović, član KUD-a guslara „Vuk Mandušić“ iz Vrbasa. Program je vodio guslar Radoman Jelovac.

Manifestaciji su prisustvovali: predsjednik Nacionalnog savjeta Crnogoraca u Srbiji Ratko Šoć, potpredsjednik Savjeta Branislav Sekulić, predsjednik Udruženja Crnogoraca Novog Sada Božidar Marković, predsjednik Udruženja Crnogoraca Zmajeva

Miodrag Becić, predsjednik Udruženja Crnogoraca Crvenke Živko Jovanović, potpredsjednik Zavičajnog udruženja Banjana i Vučedolaca Milan Milović i potpredsjednik Udruženja Pivljana „Vrbas“ Milorad Radojević.

Nakon svečane akademije, u Mađarskom domu u Sivcu priređena je večera u tradicionalnom crnogorskom stilu, a za dobro raspoloženje gostiju pobrinuo se Terapija bend iz Kule.

N. N.

Izložba „Magija igle i niti“ u saradnji Etnografskog muzeja Crne Gore i Polimskog muzeja iz Berana

TRAGOTVORNI CRNOGORSKI VEZ

Davno bješe kad je srpski književnik Ljuba Nenadović, govoreći o Njegošu, zapisao: „On je i u haljine crnogorske uveo lepši kroj“. Upravo ti krojevi, sačinjeni od igle i niti, krasili su sirotinjski crnogorski živalj, koji je kitio i oružje, djelove pokućstva, nadgrobnike, gusle... Svjedoče o tome i brojna zapažanja stranih putopisaca i umjetnika

Poslije nekoliko značajnih postavki, Polimski muzej oplemenjeniji i bogatiji je i za još jednu predivnu izložbu „Magija igle i niti“, koja je realizovana u saradnji sa Etnografskim muzejom Crne Gore. Izloženi eksponati (djelovi narodne nošnje iz raznih krajeva Crne Gore), zorili su se u isticanju ljepote, tradicije i sopstva, na radost brojnih poklonika umjetnosti u Beranama.

Davno bješe kad je srpski književnik Ljuba Nenadović, govoreći o Njegošu, zapisao: „On je i u ha-

ljine crnogorske uveo lepši kroj“. Upravo ti krojevi, sačinjeni od igle i niti, krasili su sirotinjski crnogorski živalj, koji je kitio i oružje, djelove pokućstva, nadgrobnike, gusle... Svjedoče o tome i brojna zapažanja stranih putopisaca i umjetnika.

Jedan od prvih detaljnijih i interesantnijih opisa našeg naroda, života i običaja, naročito odijevanja, dao je 1831. god. austrijski general Franc Ludvig Velden, u svom obimnom radu „Skice iz Albanije i Crne Gore“. Zatim slijede zapisi i bilješke Gardnera Vilkinsona, Edvarda Mitforda, Lemba, Dentona, austrijskog pukovnika Paulića, dviju Engleskinja – Mekenzi i Irbijske, i mnogih koji su, iz ondanje Evrope, sredinom devetnaestog vijeka boravili u Crnoj Gori.

Otvorajući ovu, po mnogo če-

SAKETA ŽIVICE IZ POKUĆSTVA CRNOGORSKE NOŠNJE
Dokumenta izložbe: SA
SAKETA ŽIVICE IZ POKUĆSTVA CRNOGORSKE NOŠNJE
Dokumenta izložbe: SA

mu zanimljivu i posebnu izložbu, direktorica Polimskog muzeja, Violeta Folić između ostalog je naglasila: „Vez, i vezenje kao svojevrsna umjetnost, postao je u našem jeziku sinonim za mnogo šta što je lijepo; lijep kameni zid je – izvezen, lijepa svirka na harmonici ili fruli, recimo je – vez, lijepa igra je – vez, lijepo pripovijedanje je – vez... Ekspoziti od kojih je sačinjena ova izložba, pripadaju prošlosti i, sasvim sigurno, oni koji budu razgledali izloženo, neće ostati ravnodušni. Izložbe

kao što je ova, osvježavaju u nama osećanje bliskosti sa precima, podstiču izučavanje naše starine i očuvanje njenog duha i osobnosti među drugima, a za one koji se bave modom – sve ovo će, svakako, poslužiti kao inspiracija.“

Prisutnima se obratio i direktor Etnografskog muzeja Crne Gore, Blažo Markuš, ističući uspješnu i plodotvornu saradnju Etnografskog muzeja sa be-

Održana manifestacija „Dani crnogorske kulture u Bariju“

POVEZANOST KOJA TRAJE STOLJEĆIMA

Tokom sastanka u ovom italijanskom gradu, pomoćnica ministra kulture Crne Gore Dragica Milić podsetila na mnogobrojne inicijative pokrenute tokom „Dana crnogorske kulture u Bariju“, ističući da takav nastup predstavlja garanciju da će saradnja Crne Gore i Regije Pulja biti još jača

PRILIKA ZA JAČANJE SARADNJE: Sa susreta na Univerzitetu u Bariju

Sastankom na Univerzitetu u Bariju, tokom kojeg se govorilo o saradnji u oblasti kulture, podršci književnom prevodilaštvu i mogućnostima realizacije zajedničkih projekata, okončana je trodnevna manifestacija „Dani crnogorske kulture u Bariju“.

Predstavnici tog italijanskog univerziteta ukazali su da bi saradnja Crne Gore i Regije Pulja naročito doprinijelo stvaranje neke vrste „Jadransko-jonskog makroregiona“ čije bi aktivnosti finansirali strukturni fondovi Evropske unije. Pored toga, istaknut je značaj kulture za jačanje saradnje u različitim oblastima, a važnim je ocijenjeno publikovanje materijala o istoriji, politici i ekonomiji dvije prijateljske zemlje. Govorilo se i o neophodnosti promocije književnosti zapadnog Balkana, uz iniciranje zajedničkog nastupa crnogorskih i italijanskih izdavača na predstojećem sajmu knjiga u Torinu.

Brojne mogućnosti saradnje

Tokom sastanka u Bariju, pomoćnica ministra kulture Crne Gore Dragica Milić podsetila je na mnogobrojne inicijative pokrenute tokom „Dana crnogorske kulture u Bariju“, ističući da takav nastup predstavlja garanciju da će saradnja Crne Gore i Regije Pulja biti još jača, „a na to nas obavezuju veze i tradicija koju baštini stoljećima“. Ona se osvrnula i na dugogodišnju saradnju sa izdavačkom kućom Besa Editrice koja je objavila „Antologiju crnogorske proze i poezije“ i roman „Davidova zvijezda“, Zuvdije Hodžića, dok je u procesu prevođenja nagrađivani roman Milorada Popovića „Karnera“. Takođe se radi i na realizaciji IPA Adriatic projekta ArTVision.

U ime crnogorskog književnog i izdavačkog sektora domaćinima su se obratili književnik i direktor OKF Cetinje Milorad Popović i književnici Zuvdija Hodžić i Vladimir Vojinović. Prema njihovim riječima, saradnja sa Regijom Pulja mogla bi biti unaprijeđena projektima u domenu izdavaštva i pevodilaštva, zajedničkim nastupom pred evropskim fondovima i saradnjom Fakulteta za crnogorski jezik i književnost na Cetinju i Univerziteta u Bariju.

Značajni susreti

„Dani crnogorske kulture u Bariju“ održani su sredinom decembra u organizaciji Ministarstva kulture Crne Gore, a na inicijativu Asesora za Mediteran, kulturu i turizam Regije Pulja. Program su obilježili likovna izložba „Interakcije – Aktuelni trenutak u crnogorskoj savremenoj umjetnosti“, te dugometražni igrani filmovi „Mali ljubavni bog“ Željka Sošića i „Lokalni vampir“ Branka Baletića.

Osim prezentacije aktuelne likovne i filmske produkcije naše zemlje upriličeni su susreti crnogorske delegacije, koju je predvodila Dragica Milić, sa asesorom za Mediteran, kulturu i turizam Regije Pulja, predsjednikom opštine Bari, predstavnicima tamošnje književne i izdavačke scene, Univerziteta u Bariju, Apulia Film Commission, kao i dnevnog lista La Gazzetta del Mezzogiorno. Tokom svih ovih susreta pozitivno je ocijenjena dosadašnja saradnja Crne Gore i Regije Pulja, uz potrebu njenog daljeg jačanja i razvoja.

N. N.

ranskom institucijom kulture, a poseban pečat ovom lijepom susretanju sa „Magijom igle i niti“ dale su i vokalne grupe iz Berana – „Gorske oči“ i „Odive Belkanto“.

Velimir Ralević

Crnogorski karikaturista Darko Drljević osvojio specijalnu nagradu na festivalu pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija

POZITIVNI KRITIČAR SVEGA NEGATIVNOG

Darko Drljević: Karikatura je stvarnost pod lupom. Ili fokusirana stvarnost, sa izvjesnom dozom humora i ponekad sarkazma. Interesovanje za karikaturu u našoj zemlji je ispod nivoa, a to dovoljno govori koliko smo 'pali' i zaostali u posljednjih dvadeset godina

Istaknuti crnogorski karikaturista Darko Drljević nedavno je bio u žiži kulturne javnosti. Na festivalu pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija osvojio je specijalnu nagradu, a podgorička publika imala je priliku da pogleda njegove radove u KIC-u „Budo Tomović“, na izložbi organizovanoj u okviru Decembarske umjetničke scene.

Drljević, od 1997. godine predsjednik Udruženja karikaturista Crne Gore i ogranaka evropskog udruženja karikaturista FECCO Montenegro, ističe da je karikatura kao umjetnička forma po mnogo čemu posebna.

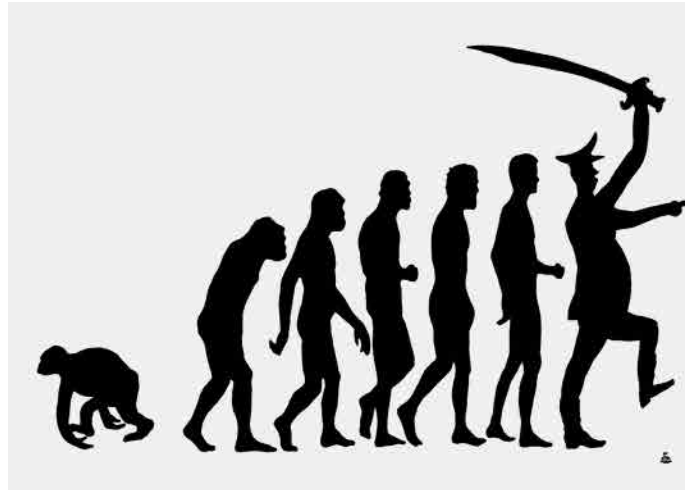
„Ona je i zaseban vid novinarstva i grana likovne umjetnosti, a uz to i humor i satira. Dobro znamo šta predstavlja satira u književnosti. Karikatura je opomena, smijeh, pozitivna kritika svega negativnog u društvu. Karikatura je i istorija. Karikatura je kultura jednog društva i u tome je njen značaj“, ocjenjuje on.

Potvrda kvaliteta

Umjetnik koji je dosad osvojio više od stotinu nagrada i priznanja podseća da su one svojevrsna satisfakcija za rad.

„Nagrade govore o tome koliko vrijedi rad nekog čovjeka. Ja nagrade ne dobijam, ja ih osvajam, a to znači mnogo više“, ističe on i dodaje: „Svaka moja nagrada je vrijedna, sve nagrade su potvrdile kvalitet mog rada u ogromnoj konkurenciji na svjetskoj sceni, među hiljadama sjajnih slikara i grafičara.“

Navodeći da su pad sistema vrijednosti, loša ili nikakva kritika i zaostajanje za svjetskim trendovima i pravcima u umjetnosti najveći problemi crnogorske kulturne scene,

KARIKATURA JE I SMIJEH I OPOMENA: Nagrađeni rad

Sea Dance festival proglašen za najbolji evropski festival srednje veličine

BUDVA POSTAJE MJESTO NAJBOLJE ZABAVE NA JADRANU

– Dušan Kovačević, direktor Exit festivala: Ovom nagradom Sea Dance je pozicionirao Budvu na mapu najatraktivnijih destinacija za mlade na svijetu i za očekivati je da će evropska titula uticati na još veći broj turista koji će ovog jula posjetiti Crnu Goru

– Lazar Rađenović, gradonačelnik Budve: Ova nagrada ujedno nas hrabri da smo na dobrom putu da kroz Sea Dance animiramo i veće dolazke mladih ljudi sa zapadnoevropskog tržišta

IZLOŽBA U KIC-U

Drljevićeva izložba u okviru DEUS-a održana je krajem protekle godine. Svečano ju je otvorio inicijator Udruženja karikaturista i direktor Radija Crne Gore Radojica Bulatović. Tokom deset dana trajanja izložbe, publika je imala priliku da uživa u djelima stvaraoca koji je dosad imao 35 samostalnih i više od 400 učešća na prestižnim kolektivnim izložbama i učešća na raznim kolonijama karikature, te čiji je rad ovjenčan nagradama na brojnim domaćim i međunarodnim takmičenjima.

ne, Drljević otkriva u čemu je tajna karikature.

„Karikatura je stvarnost pod lupom. Ili fokusirana stvarnost, sa izvjesnom dozom humora i ponekad sarkazma. Interesovanje za karikaturu u našoj zemlji je ispod nivoa, a to dovoljno govori koliko smo 'pali' i zaostali u posljednjih dvadeset godina. No, mi se ne damo i postigli smo najveće uspjehe u ovoj oblasti u čitavom regionu. Mislim, naravno, na mog kolegu Luku Lagatora i sebe“.

Opstaju samo profesionalci

Karikaturista čije je radove tokom januara mogla pogledati i publika u Parizu, priznaje da je njegovu karijeru obilježio naporan rad.

„U pitanju je posvećenost ovom poslu koja traje gotovo trideset godina. Od toga živim svih ovih godina, školujem decu... A svima nam je dobro poznato što to znači. U ovakvim društvenim uslovima to mogu uspjati samo profesionalci. S druge strane, društvo bi moglo da se više postara i omogućiti onima koji pokazuju vrhunske rezultate na svjetskoj sceni da dostojanstveno rade i da ne misle kako da opstanu. Valjda su toliko zaslužili“, zaključuje on, najavljujući veliki internacionalni festival karikature u Crnoj Gori na čijoj pripremi se intenzivno radi.

N. N.

U Podgorici priređena izložba karikatura Muhameda Đerleka Maxa pod nazivom „Iz mog ugla“

ROBIN HUD MEĐU KARIKATURISTIMA

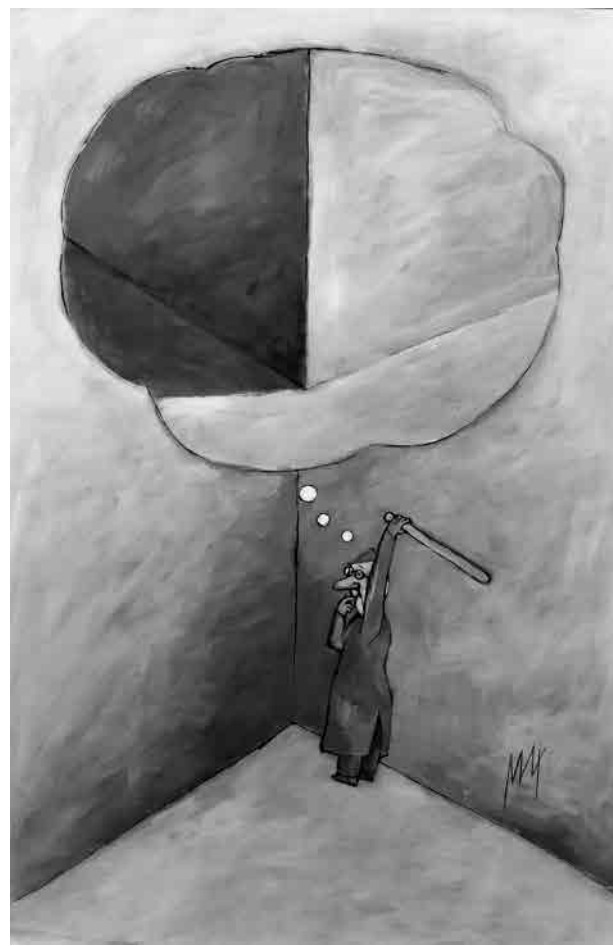
Muhamed Đerlek Max: Osmislio sam svoj ugao iz koga posmatram i tumačim svijet trudeći se da budem objektivn, da očistim svoj sud o viđenom i doživljenom, od emocija i sveg onog što bi moglo da učini da moj komentar, odnosno karikatura, obesmisli subjektivnost

U Galeriji „ART“ u Podgorici organizovana je izložba karikatura jednog od najpoznatijih karikaturista sa prostora bivše Jugoslavije Muhameda Đerleka Maxa. Izložbu, čiji je organizator Galatea Gallery, otvorio je predsjednik Skupštine Opštine Podgorica Đorđe Suhij.

Postavka radova pod nazivom „Iz mog ugla“ jubilarna je deseta samostalna Đerlekova izložba, kojih je ovaj umjetnik dosad imao od svog Novog Pazara pa sve do Berlina.

„Zašto 'Iz mog ugla'? Zato što ne volim da mi bilo ko 'servira' istinu. Želim da do nje dođem sam“, objasnio je Đerlek. „Osmislio sam svoj ugao iz koga posmatram i tumačim svijet trudeći se da budem objektivn, da očistim svoj sud o viđenom i doživljenom, od emocija i sveg onog što bi moglo da učini da moj komentar, odnosno karikatura, obesmisli subjektivnost. Tako na svoj način promišljam o suštinskim odlikama ljudskog karaktera, o konstantnim ustaljenim odnosima i poput Robina Huda umijesto mačem, karikaturom otkidam osmijeh od onih koji su od naroda oteli osmijeh i taj osmijeh vraćam narodu.“

Muhamed Đerlek Max dobitnik je najvećih priznanja za karikaturu kako na našim prostorima, tako i u svijetu, od kojih se ističu: Specijalna nagrada na Festivalu karikature u Ankari, Specijalna nagrada na Svjetskom fes-

PROMIŠLJANJE O ODLIKAMA LJUDSKOG KARAKTERA: Jedna od izloženih karikatura

tivalu karikature „Hurijet“ u Istanbulu, Prva nagrada na Festivalu karikature u Foligno u Italiji, Prva nagrada na Svjetskom festivalu karikature „Moj pogled na svet“ u Beogradu, Prva nagrada na Međunarodnom festivalu „Dani humora i satire Vuko Be-

zarević“ u Pljevljima, a tu je i najpoznatija i najcjenjenija nagrada u regionu – Zlatni „Pjer“ u Beogradu. Đerlek živi i stvara u Novom Pazaru, gdje je i član nekoliko likovnih udruženja.

N. N.

Na ceremoniji dodjele nagrada European Festival Awards u Holandiji za najbolji festival srednje veličine (kategorija Best Medium-Sized Festival) proglašeno je premijerno izdanje crnogorskog Sea Dance festivala koje je prošlog ljeta, u okviru Exit festivala, održano na plaži Jaz kraj Budve.

O priznanjima je odlučivalo više od milion glasova fanova iz svih krajeva Evrope, kao i žiri koji su činili novinari i festivalski eksperti. Uspjeh Sea Dance-a je utoliko veći zbog činjenice da je ovu prestižnu titulu zavrijedio ostavivši iza sebe čuvene festivale kao što su njemački Berlin, mađarski Volt, holandski Best Kept Secret i hrvatski Hideout.

Istorijski uspjeh

„Veliko nam je zadovoljstvo što smo Crnoj Gori donijeli ovako prestižnu evropsku titulu.“

U pitanju je istorijski uspjeh, jer se nikada nije dogodilo da potpuno novi festival osvoji ovako značajno priznanje. Ovom nagradom Sea Dance je pozicionirao Budvu na mapu najatraktivnijih destinacija za mlade na svijetu i za očekivati je da će evropska titula uticati na još veći broj turista koji će ovog jula posjetiti Crnu Goru“, rekao je nakon dodjele nagrade u Gornjengenu Dušan Kovačević, direktor Exit festivala, koji je u saradnji sa Opštinom Budva organizovao Sea Dance festival.

Gradonačelnik Budve Lazar Rađenović ocijenio je da se prijestonica crnogorskog turizma postepeno profilise kao mjesto najbolje zabave na Jadranu.

„Ova nagrada ujedno nas hrabri da smo na dobrom putu da kroz Sea Dance animiramo i veće dolazke mladih ljudi sa zapadnoevropskog tržišta. Ujedno, nadam se da će svi subjekti u Budvi shvatiti značaj strateškog opredjeljenja uprave Opštine Budva da dugoročno zadrži Sea Dance i predstavi naš grad i zemlju kao modernu turističku destinaciju za goste iz cijelog svijeta“, istakao je on.

Prestižna priznanja

Pored ove nagrade, Sea Dance festival zavrijedio je i nacionalno priznanje „Montenegro Wild Beauty“ za najznačajniji događaj godine i događaj sa najvećim promotivnim efektom za Crnu Goru, dok ga je renomirani turistički vodič „Lonely Planet“ svrstao među najbolja muzička dešavanja u Evropi prošlog ljeta.

Drugi Sea Dance festival održaće se na Jazu od 16. do 18. jula i biće u znaku proslave 15. rođendana novosadskog Exita, koji je na European Festival Awardsu u najprestižnijoj kategoriji velikih festivala (iznad 40 hiljada posetilaca po danu) uvršten među najbolja tri.

N. N.

U Savjetu Evrope u Strazburu otvorena izložba crnogorskog slikara Vučića Četkovića PROMOCIJA CRNOGORSKOG IDENTITETA

Ambasadorka Ana Vukadinović, šefica Stalne misije Crne Gore pri SE: Savjet Evrope sve više cijeni rad crnogorskih umjetnika i pruža im priliku da se predstave i afirmišu u međunarodnoj zajednici

U galeriji „Agora“ u zgradi Savjeta Evrope u Strazburu otvorena je izložba „eMotion“ mladog crnogorskog slikara Vučića Četkovića. On se tamošnjoj publici predstavio sa 46 slika i crteža u različitim tehnikama. Izložbu je otvorila ambasadorica Ana Vukadinović, šefica Stalne misije Crne Gore pri Savjetu Evrope.

„Savjet Evrope sve više cijeni rad crnogorskih umjetnika i pruža im priliku da se predstave i afirmišu u međunarodnoj zajednici. Takođe, ohrabruje i činjenica da ne

samo ministarstva već i crnogorske kompanije sve više podržavaju promociju crnogorskih kulturnih ostvarenja kao dijela crnogorskog identiteta. Posebna vrijednost je što danas uz slike i crteže Četkovića, koje nam vizuelno približavaju susrete crnogorskog pejzaža, imamo i priliku da sa više čula doživimo Crnu Goru u Evropi, degustacijom crnogorskih proizvoda praćenih izvođenjem crnogorske muzičarke“, istakla je ona.

Publici se obratila i predstavnik Arts Club-a Savjeta Evrope Janis Symons ko-

ja je izrazila zadovoljstvo što ovogodišnju izložbenu sezonu otvara upravo Četkovića izložba.

„Želim da mu se zahvalim što je prihvatio naš poziv da izlaže u galeriji 'Agora'. Poslije nekoliko izložbi u svojoj zemlji, Crnoj Gori, ovo je njegovo prvo međunarodno predstavljanje i nadam se da će to biti značajan korak u njegovoj daljoj umjetničkoj karijeri“, kazala je ona.

Vučić Četković je diplomirao na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore. Dodatno se usavršavao na Diplomatskoj akademiji u Beču, Akademiji za bankarstvo i finansije u Beogradu i kroz programe Centra za građansko obrazovanje (CGO). Studijski je boravio u državama zapadnog Balkana, kao i u zemljama zapadne Evrope. Slikarstvom i ctrežom bavi se od detinjstva, a intenzivnije u

PRILIKA ZA MEĐUNARODNU AFIRMACIJU: Detalj sa izložbe

prethodnih nekoliko godina u svom ateljeu u Podgorici, de stvara u tehnikama ulje, akrilik, crtež i kolaž. Dosad je u Crnoj Gori imao nekoliko samostalnih predstavljanja.

Svečano otvaranje izložbe u Strazburu praćeno je muzičkim programom u okviru kojeg je nastupila crnogorska violinistkinja Milena Vuković. Ova manifesta-

cija realizovana je posredstvom saradnje „Le Club des Arts“ Savjeta Evrope i Stalne Misije Crne Gore pri Savjetu Evrope.

N. N.

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici predstavljeni časopisi za decu izdavačke kuće „Naša škola pet plus“

ČITANJE JE NEZAMJENLJIV DIO ODRASTANJA

– Direktor i glavni urednik u izdavačkoj kući „Naša škola pet plus“ Miladin Radović: Prosvjetni radnici daju nam dosta ideja i nadam se da ćemo do jeseni imati nova izdanja. U kontinuitetu ćemo pružiti prostor najmlađima, a razmišljamo i o časopisima za starije uzraste

– Pomoćnik direktora Zavoda za školstvo Radovan Popović: Časopisi koje predstavljamo nude ono što deca sa lakoćom mogu da baštine

Izdavačka djelatnost „Naše škole pet plus“ iz Podgorice promovisana je pred brojnom podgoričkom publikom u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“. Riječ je o izdavaču koji je pažnju javnosti privukao časopisima „Đače“ (za prvi razred osnovne škole), „Igra slova“ (drugi) i „Petica“ (za treći, četvrti i peti razred). O časopisima su govorili direktor i glavni urednik ove izdavačke kuće Miladin Radović, član redakcije Radomir Perišić i pomoćnik direktora Zavoda za školstvo Radovan Popović. Moderator je bio novinar Dragoljub Čarli Ilić, koji se na prisustvu posebno zahvalio pomoćnici ministra prosvjete Vesni Vučurović i direktoru Zavoda za školstvo Pavlu Goranoviću.

Govoreći o novitetu na crnogorskoj izdavačkoj sceni, Miladin Radović je kazao da u Crnoj Gori ima prostora za nove časopise, koji će na suptilniji način pričati deci. „Moramo konstatovati hronični nedostatak literature za decu. Mnogo rada i truda utkali smo u ova tri časopisa. Vaspitanje i obrazovanje je temelj našeg društva i dužnost svih njegovih subjekata jeste da daju svoj doprinos. Ovo je naš doprinos“, kazao je on.

Đećijih časopisa bilo još u vrijeme kralja Nikole

Radović je ukazao na činjenicu da je kriza čitanja opšti društveni problem.

„Decu je nemoguće prevariti, zato je ključ našeg rada u kvalitetu“, istakao je on, dodajući: „Pohvale nas neće uspavati. Nastavljam da pratim potrebe tržišta, odnosno vaspitnoobrazovnih institucija. Prosvjetni radnici daju nam dosta ideja i nadam se da ćemo do jeseni imati nova izdanja. U kontinuitetu ćemo pružiti prostor najmlađima, a razmišlja-

mo i o časopisima za starije uzraste.“

Radovan Popović je podsetio da je dečijih časopisa bilo još u vrijeme kralja Nikole, te da su oni u potpunosti bili u duhu tog doba.

„Bilo je onih koji su zbog ljubavi prema deci čak i sami štampali i distribuirali časopise“, kazao je on. „Današnji časopisi su mnogo otvoreniji, moderniji i omogućavaju kvalitetnu interakciju. Časopisi koje predstavljamo nude ono što deca sa lakoćom mogu da baštine. Ono što posebno plijeni jeste jednostavan stil, kao i prirodne ljepote Crne Gore koje su prikazane bez pretencioznosti.“

Sušтина je da učenici budu stvaraoци

Angažman u redakciji „Naše škole pet plus“ Radomiru Perišiću je, po sopstvenom priznanju, jedinstven izazov u dosadašnjoj publicističko-novinarskoj karijeri.

„Deca su publika koja ne laska. Zato smo bili svjesni da ulazimo u posao koji zahtijeva odgovornost. Rad je podređen tome da napravimo dobar odabir sadržaja, da budemo konkurentni među drugim medijima. Moramo podastri čitanje deci, jer je ono nezamjenljiv dio odrastanja. Treba istaći da dobijamo veliki broj radova. Deca su nas brzo prihvatila i ove časopise već doživljavaju kao svoje. Posebna je draž što njihovi roditelji tu mogu naći dio svoga detinjstva. Pored toga, stalno nam stižu pisma prosvjetnih radnika, u kojima oni ne štede riječi hvale. Suština je da učenici budu stvaraoци“, ocijenio je on i obećao da će časopisi biti još bolji. Prezentaciju su uveličala deca koja su zanimljivim igrokazom pokazala zašto je od malih nogu važno učiti se čitanju.

N. N.

Kulturna baština i obrazovanje kadrova

NEOPHODNO ŠKOLOVANJE ZA RAD U KULTURNIM DJELATNOSTIMA

Veoma značajnu ulogu za razvoj kulturnih djelatnosti i formiranje stručnog kadra ima obrazovni sistem svake države. Nažalost, u Crnoj Gori ne postoji mogućnost školovanja za rad u kulturnim djelatnostima ni na jednom nivou obrazovanja, što se direktno odražava na ukupno djelovanje ustanova kulture

Piše: **Mr Dragica Lompar, bibliotekarka-savjetnica**

Biblioteke, arhivi i muzeji predstavljaju ustanove u kojima se čuva kulturna baština, odnosno predmeti i dokumenta od posebnog istorijskog i kulturnog značaja. Prema definiciji, „Kulturna baština, koja se dijeli na materijalnu i nematerijalnu, izraz je vjerovanja, težnji, vrijednosti, dostignuća i iskustava ljudi na određenoj teritoriji i stoga predstavlja izvor saznanja o određenoj ljudskoj zajednici i šire“. lako se odnosi na teritoriju jedne države, u istoj mjeri je dio kulture drugih naroda pa se sve više posmatra globalno, civilizacijski, kao integralni dio kulturne baštine Evrope i svijeta.

Zadatak biblioteka, arhiva i muzeja jeste da prikupljaju i skladau sa savremenim stručnim i informacionim zahtjevima, što hitnije vratiti pomenute ispite nacionalnim kulturnim ustanovama, barem na nivo koji su imali do 2010. godine. Takođe, potrebno je preispitati kompetentnost svih komisija (npr. u Komisiji za polaganje stručnog bibliotekarskog ispita nema ni jednog diplomiranog bibliotekara, iako u crnogorskom bibliotekarstvu ima zaposlenih sa ovom fakultetskom diplomom, velikim radnim iskustvom i najvišim zvanjima u struci). U protivnom, ovako koncipirani testovi (koji se ne mogu zvati stručni ispiti!), imaju dalekosežne negativne efekte u pogledu stvaranja kompetentnih pojedinaca za obavljanje stručnih poslova, a time i do neispunjavanja misije i zakonskih funkcija crnogorskih institucija kulture.

PREISPITATI KOMPETENTNOST SVIH KOMISIJA

Stoga je neophodno, do izrade osmišljenog plana formalnog obrazovanja kadrova u kulturi na nivou države, u skladau sa savremenim stručnim i informacionim zahtjevima, što hitnije vratiti pomenute ispite nacionalnim kulturnim ustanovama, barem na nivo koji su imali do 2010. godine. Takođe, potrebno je preispitati kompetentnost svih komisija (npr. u Komisiji za polaganje stručnog bibliotekarskog ispita nema ni jednog diplomiranog bibliotekara, iako u crnogorskom bibliotekarstvu ima zaposlenih sa ovom fakultetskom diplomom, velikim radnim iskustvom i najvišim zvanjima u struci). U protivnom, ovako koncipirani testovi (koji se ne mogu zvati stručni ispiti!), imaju dalekosežne negativne efekte u pogledu stvaranja kompetentnih pojedinaca za obavljanje stručnih poslova, a time i do neispunjavanja misije i zakonskih funkcija crnogorskih institucija kulture.

stikama, dok je muzejska grada mnogo raznovrsnija i, samim tim, mnogo manje standardizovana kada je u pitanju stručna obrada. Kod muzejske građe nije od presudnog značaja njen sadržaj, kao što je to slučaj sa bibliotekim i arhivskim materijalom.

Stručno obrazovanje centralizovano

Veoma značajnu ulogu za razvoj kulturnih djelatnosti i formiranje stručnog kadra ima obrazovni sistem svake države. Nažalost, u Crnoj Gori ne postoji mogućnost školovanja za rad u kulturnim djelatnostima ni na jednom nivou obrazovanja, što se direktno odražava na ukupno djelovanje ustanova kulture. Ovakvo stanje traje decenijama, a jedini oblik stručnog osposobljavanja se realizuje kroz programe za polaganje stručnih ispita i kroz sticanje viših stručnih zvanja (do usvajanja Zakona o kulturi i posebnih zakona o kulturnim djelatnostima 2010. godine, organizovanje stručnih ispita bilo je u nadležnosti nacionalnih ustanova kulture). Treba istaći da su donošenjem novih zakonskih akata, brojne funkcije kulturnih ustanova definisane

u skladau sa postojećim međunarodnim smjernicama i standardima. Ipak, neke vrlo značajne odredbe su ostale nedorečene ili su u potpunosti neprimjenjive u praksi. Ono što želim posebno da naglasim kao problematično, u situaciji kada u Crnoj Gori nema mogućnosti formalnog obrazovanja za rad u ustanovama koje se bave kulturnom baštinom, jeste da je jedini vid stručnog osposobljavanja centralizovan na način koji ne može da odgovori ozbiljnosti zadatka i koji značajno degradira stručna zvanja stečena do usvajanja ovih zakonskih akata i struci u cjelini. Dakle, organizacija i polaganje stručnog bibliotekarskog ispita i drugih stručnih ispita u kulturnim djelatnostima, stavljeni su u nadležnost Ministarstva kulture Crne Gore i precizirani *Pravilnikom o vrsti i stepenu stručne spreme, programu i načini polaganja stručnog ispita i stručnim zvanjima za vršenje poslova konzervatorske, muzejske, bibliotekarske i arhivske djelatnosti* (Sl. list Crne Gore, br. 22/12 i 26/12).

Pismena provjera praktičnih znanja veoma značajna

Iako su u okruženju slični zakoni mijenjani i po nekoliko puta u posljednje tri decenije, polaganje stručnog bibliotekarskog ispita je ostalo u nadležnosti nacionalnih biblioteka, čak i u zemljama koje imaju mogućnost fakultetskog obrazovanja stručnih kadrova. Ovo iz razloga što je obuka i pismena provjera praktičnih znanja veoma značajna za rad u bibliotekama. Time se vodi računa o očuvanju profesionalnog nivoa i ugleda bibliotekarke struke. Činjenica je da većina kandidata u Crnoj Gori svoja prva saznanja o djelatnosti stiču tek sa prijavljivanjem za polaganje stručnog bibliotekarskog ispita. Stručni ispit može da polaže lice koji ima „radno iskustvo na po-

slovima koji se vrše u stručnom zvanju koje se stiče polaganjem stručnog ispita, i to za stručno zvanje za koje je propisana srednja stručna sprema – šest mjeseci radnog iskustva a za stručno zvanje za koje je propisana viša ili visoka stručna sprema, 12 mjeseci radnog iskustva ili 12 mjeseci radnog iskustva sa srednjom stručnom spremom na drugim poslovima, odnosno 24 mjeseca sa višom ili visokom stručnom spremom na drugim poslovima“ (Pravilnik..., čl. 8, st. 2). Drugim riječima, ispitu može pristupiti bilo koji kandidat sa radnim iskustvom od 12 (za zvanje knjižničar) i 24 mjeseca (za zvanje bibliotekar), bez obzira na vrstu poslova na kojima je to radno iskustvo stekao.

Ukinuta praktična obuka

Ako tome dodamo da je ukinuta praktična obuka kandidata za rad u biblioteci, da se ispit polaže putem testova koji se odvijaju u neregularnim okolnostima (ponekad i bez ikakvog nadzora), da je potrebna literatura veoma obimna (oko 5.000 stranica), onda možemo imati sliku o stepenu i kvalitetu stečenog znanja (navedeni uslovi važe i za polaganje stručnih ispita u muzejskoj, arhivskoj i konzervatorskoj djelatnosti). Koliko ovakvo zakonsko rješenje doprinosi unapređivanju rada institucija koje se bave prikupljanjem, čuvanjem, zaštitom, prezentacijom i valorizacijom crnogorske kulturne baštine? Kriterijumi, koji su decenijama izgrađivani u Centralnoj/Nacionalnoj biblioteci „Đurđe Crnojević“ u smislu znanja i profesionalnosti danas više ne postoje. Naprotiv. Umjesto da se putem razvijanja stručnih potencijala (savremenom terminologijom ljudskih resursa) jača integritet ove i ostalih institucija kulture, na snazi su zakonska rješenja na štetu crnogorske baštine i kulture u cjelini.

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“
RAJNER MARIJA RILKE

Gledamo cveće, lozu, plod. – Ne zборе samo jezikom leta svog. Iz tmine šareno raskriljenje niče gore, po kome možda sjaj zavisti sine

mrtvih što zemlju krepe. Zna li ko koliko ima tu zasluge njine? Da glinu prožmu svojom srži, to od praiskona svikli su da čine.

Samo se pita: da l' to rado hoće?... Navire l' trudna roblja rad, to voće preteći put nas što vladamo njima?

Vladaju l' oni, što uz koren bilja snuju, od svoga dajuć nam obilja pretek u snazi i u poljupcima

Prepjevaio: **Branimir Živojinović**

Pet zbirki pjesama Rajnera Marije Rilke (1875–1926) čine prekretnicu u historiji njemačke poezije, ali predstavljaju i značajan datum u razvoju evropske lirike.

Jedna od zbirki, čuvena „Soneti Orfeju“ jeste i najviši domet Rilkeovog pjesništva.

Priredio: **Nebojša Knežević**

Nagrada „Miroslavljevo jevanđelje“ za 2014. godinu dodijeljena književniku Pavlu Goranoviću

VIZIONARSKI BIJEG OD OKOVA VREMENA I PROSTORA

O dobitniku tajnim glasanjem odlučio žiri u sastavu: Zuvdija Hodžić (predsjednik) i članovi: Jovanka Vukanović, Mladen Lompar, Živko Andrijašević i Bogić Rakočević

BOGATA ERUDICIJA: Pavle Goranović

Državna nagrada „Miroslavljevo jevanđelje“ za 2014. godinu pripala je književniku Pavlu Goranoviću, direktoru Zavoda za školstvo. On je ovo prestižno priznanje dobio za knjigu poezije „Grad punog mjeseca“ u izdanju Crnogorskog P. E. N. Centra i Crnogorskog društva nezavisnih književnika. O dobitniku je tajnim glasanjem odlučio žiri u sastavu: Zuvdija Hodžić (predsjednik) i članovi: Jovanka Vukanović, Mladen Lompar, Živko Andrijašević i Bogić Rakočević.

„Nagrađena knjiga ‘Grad punog mjeseca’ skladnom poetikom daje jasan pečat crnogorskoj poeziji u samoj završnici XX i početkom XXI vijeka. Goranović pokazuje kako se poezijom mogu mijenjati i oblikovati slike svijeta, pokazuje ljepotu pjesništva. Riječ je o poeziji visokog stan-

darda, čije čitanje traži iste takve, jednako valjane parametre. Njegova poezija svjedoči o bogatoj erudiciji, ali i dubokoj ošućajnosti i plemenitoj melanholiji. Ona je vizionarski bijeg od okova vremena i prostora, ističe se u obrazloženju žirija.

Na javni poziv za dodjelu nagrade, koji je objavljen sredinom decembra protekle godine, pristigli su predlozi za ukupno jedanaest knjiga od osam autora. Propozicije koje propisuje nagrada zadovoljilo je osam knjiga od pet autora. Osim Goranovićeve nove knjige, tu su bili i: „Jednom pisano 2“ i „Približavanje nuli“ Radojice Boškovića, potom „Sašaptavanje sa memorijom“ Miraša Martinovića, „Studije, kritike, eseji“ i „Crnogorci na sceni“ Sretena Perovića, kao i „MIG“ i „Film u bunkeru“ Gojka Čelebića.

N. N.

DEUS: U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici održano veče sa dramskim piscem i scenaristom Dušanom Kovačevićem

IZMEĐU POZORIŠTA I ŽIVOTA MALI JE KORAK

Dušan Kovačević: ‘Maratonce’ sam pisao kao dramu na drugoj godini studija. Zbog političkih prilika, usljed kojih sam umalo i napustio studije, ovaj tekst zamislio sam kao neku vrstu pobune. Bila je to drama čovjeka koji pokušava da izađe iz začaranog kruga, ali tekst je sve vrijeme vukao na komediju. Kada sam počeo da ga čitam na jednom času, kolege su počele da se smiju. A kada su ga preuzeli glumci – dokusurili su ga, od drame je malo šta ostalo

U okviru manifestacije Decembarska umjetnička scena (DEUS) u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici održano je veče posvećeno istaknutom dramskom piscu i scenaristi Dušanu Kovačeviću, članu Srpske akademije nauka i umjetnosti. Sa višestranim umjetnikom, koji je ovdašnjoj publici poznat po scenarijima za neke od najgledanijih eks jugoslovenskih filmova, razgovarao je Nebojša Knežević.

Povod za Kovačevićovo gostovanje bila je premijera predstave „Urnebesna tragedija“ Crnogorskog narodnog pozorišta, koju je po njegovom tekstu režirao Veljko Mićunović.

„Dvostruko mi je zadovoljstvo što sam večeras ovdje – zbog činjenice da mogu da se družim sa ovako brojnom publikom, ali i postavljanja na daske ‘Urnebesne tragedije’“, kazao je Kovačević na početku večeri koju je moderator zamislio kao svojevrsnu retrospektivu njegove bogate karijere.

Inspirativno druženje s velikanima

„Kada sam došao u Atelje 212 dramaturg je bio Danilo Kiš. Tu su, između ostalih, često dolazili Borislav Pekić i Dragoslav Mihailović. Druženje sa njima bilo je neka vrsta mojih postdiplomskih studija – sve se, naravno, odvijalo u kafani“, uz osmijeh se prisjetio Kovačević.

a potom se osvrnuo na kultnu komediju „Maratonci trče počasni krug“, „Maratonce“ sam pisao kao dramu na drugoj godini studija. Zbog političkih prilika, usljed kojih sam umalo i napustio studije, ovaj tekst zamislio sam kao neku vrstu pobune. Bila je to drama čovjeka koji pokušava da izađe iz začaranog kruga, ali tekst je sve vrijeme vukao na komediju. Kada sam počeo da ga čitam na jednom času, kolege su počele da se smiju. A kada su ga preuzeli glumci – dokusurili su ga, od drame je malo šta ostalo. Najveća vrlina filma je upravo tih desetak maestralnih glumaca.“

Priča o neprilagođenosti

Govoreći o predstavi „Radovan Treći“, koju je nezaboravno učinio velikan jugoslovenskog glumišta Zoran Radmilović, Kovačević je priznao da je ona manje-više autobiografska.

„To je priča o mučnim prelascima iz malih u velike gradove, a ja sam iz rodnog Šapca, preko Novog Sada, najzad došao do Beograda. To je priča o neprilagođenosti, o mukama koje vas spopadnu ka-

RETROSPEKTIVA BOGATE KARIJERE: Dušan Kovačević

da iz horizontalne ulice dođete u vertikalnu i ne možete da se pomirite sa tom promjenom. Predstava je odigrana 299 puta i baš kada smo se spremali za jubilarno, 300 izvođenje, Zoran nas je napustio. U njegovu čast, naredna predstava organizovana je uz pomoć njegovih legendarnih dionica emitovanih putem VHS snimka“, kazao je on.

Pregršt uspomena

Ljubitelji filma dobro pamte sudar individualca

sa totalitarnim sistemom koji je na satiričan način prikazan u filmu „Balkanski špijun“. Prema Kovačevićevim riječima, to je ostvarenje koje prikazuje kako se velika diktatura prelama preko jednog čovjeka, koji u nemogućnosti da uzvratu državi – uzvraća vlastitoj porodici.

„To čak i danas često možemo vidjeti. ‘Balkanski špijun’ pokazuje kako su paranoja i strah zarazni“, poručio je on. „Da se u ovom slučaju uhvatim u koštac i sa rediteljskim poslom načerao me je Bata Stojković. Snimali smo po cijeli dan i završili ga za manje od mjesec dana. Bata je bio glumac đavolske energije. Na taj film gledam kao na dragu uspomenu iz zajedničkog posla i života.“

Rezimirajući iskustva koja je stekao u višedecenijskom druženju sa scenom, Dušan Kovačević je zaključio da je pozorište „nevjerojatno jer liči na život, a u svakodnevnom životu mali je korak između pozorišta i stvarnosti.“

N. N.

U Nikšiću održana obnovljena manifestacija Književni susreti

KNJIGA SE VRATILA U SVOJE PRIRODNO OKRUŽENJE

Predsjednica Skupštine Opštine Nikšić Sonja Nikčević: Salon knjige ovog puta kreće iz Gradske kuće, u kojoj je dugo stanovala Đečja biblioteka, što ima simboliku i budi neke davno zaboravljene emocije

Obnovljena manifestacija „Nikšićki književni susreti“ održana je u Nikšiću u okviru Programa podrške razvoju kulture grada pod Trebjesom. Publika je imala priliku da uživa u desetak zanimljivih autorskih književnih večeri, na kojima su se predstavili istaknuti stvaraoци iz zemlje i regiona, ali i da kupi knjige najznačajnijih crnogorskih izdavača.

Književne susrete otvorio je programski segment pod nazivom „Među knjigama“, kada se publici obratila i predsjednica Skupštine Opštine Nikšić Sonja Nikčević, koja je kazala da se pokretanjem književnih susreta, nakon duže pauze, knjiga na velika vrata vraća u prirodno okruženje, to jest u Nikšić – grad knjige i pisaca.

„Salon knjige ovog puta kreće iz Gradske kuće, u kojoj je dugo stanovala Đečja biblioteka, što ima simboliku i budi neke davno zaboravljene emocije. Mnogi sugrađani koji pamte vrijeme Đečije biblioteke, čiji su bili članovi, ovih dana će u nekim zrelim godinama, sa svojom decom i unucima, doše-

tati i pronaći neku novu knjigu. Pronaći će, nadam se, i neke zaboravljenu emociju, radosti druženja sa knjigom i preneti tu emociju svojoj deci i unucima“, istakla je ona.

U Gradskoj kući predstavljena su, između ostalih, i izdanja Fakulteta za crnogorski jezik i književnost, Filozofskog fakulteta, „Gligorije Dijaka“, Jurnica Mont – Dnevnog lista „Dan“, Književne zajednice „Mirko Banjević“, Književne zajednice „Vladimir Mijušković“, Matice crnogorske, Nove knjige i Nacionalne biblioteke „Đurđe Crnojević“.

Kada je riječ o autorskim predstavljajima, pažnju je

GRAD KNJIGE I PISACA: Sa predstavljajanja crnogorskih izdavača

privuklo književno veče istaknutog crnogorskog pjesnika Pavla Goranovića. O njegovom stvaralaštvu govorili su Mladen Lompar i Božo Koprivica, a stihove je govorio glumac Sreten Mitrović. Pored Goranovića, publici su se predstavili i bosanskohercegovački pjesnik, prozaista i filmski sce-

narista Abdulah Sidran, dobitnik NIN-ove nagrade za 2013. godinu Goran Gocić i pjesnik i dramaturg Obrad Nenezić.

Organizator ovogodišnjih Književnih susreta bili su Opština Nikšić i Centar za kulturu.

N. N.

Minsk: Konferencija „Ruski jezik – sredstvo međunacionalnog sporazumijevanja“

SAČUVATI BOGATSTVO JEZIKA

Ukazano na probleme vezane za većinu svjetskih jezika, počev od pitanja globalizacije i dominacije engleskog jezika. Istraživanja naučnika pokazuju da se 40% ruskih frazeologizama više ne koriste, a da 15% riječi dolazi iz engleskog jezika. Nezaobilazan je bio i problem knjige i čitanja, a povod je činjenica što će naredna godina u Rusiji biti godina književnosti

Konferencija „Ruski jezik – sredstvo međunacionalnog sporazumijevanja“

u Minsku je pružila izuzetnu priliku da se čuju problemi vezani za većinu svjetskih jezika, počev od pitanja globalizacije i dominacije engleskog jezika. Istraživanja naučnika pokazuju da se 40% ruskih frazeologizama više ne koriste, a da 15% riječi dolazi iz engleskog jezika. Ubrzava se i proces pojednostavlivanja jezika u uslovima informatičke kulture, zbog čega dolazi do redukcije bogatstva riječi i izraza na one najrazumljivije širokoj publici. To znači svođenje svijeta na sve elementarniji nivo, iako je on, naprotiv, postao još složeniji i zahtjevniji za objašnjavanje i razumijevanje. U jeziku je sve manje nijansi i preciziranja, malo je sinonima, sve se kaže jednom riječju, što predstavlja osobenu „karnevalizaciju“ jezika, bez osvrta na stilistiku, leksiku i realizaciju smisla. Izlaganja o kvarenju jezika žargonizmima, vulgarizmima, zatim o kriminalizaciji rječnika kroz medije i njihovo prilagođavanje profilu masovnog adresata, lako su se mogli dovesti u vezu sa situacijom u okviru crnogorskog jezika.

„Partizanski“ pristup popularizaciji čitanja među mladima

Naravno, nezaobilazan je bio i problem knjige i čitanja, a povod je činjenica što će naredna godina u Rusiji biti godina književnosti. Najzanimljivije izlaganje su imali istraživači sa univerziteta „Lomonosov“, koji su popularizaciji čitanja među mladima prišli „partizanski“, pa postupak još nazvali „edutainment“ (tako sličan Horacijevim poetičkim načelima). Taj

Elena Medvedova, Ljudmila Šlikova, Zorica Stanković, Jelena Jovičević i Božena Jelušić

pristup očito ima smisla, jer zabrane korišćenja interneta i digitalnih medija i stalne zalopojke djeci ni najmanje ne pomažu. Načelo „ako ne možeš da ih pobijediš, pridruži im se“ može biti bolji pristup, a u ovom slučaju to znači da se u popularizaciji knjige i čitanja iskoriste upravo moderne informacione tehnologije i zabavni sadržaji.

U prilog toj ideji, čula se i anegdota o profesoricu koja je sa osamdeset i tri godine ovladala internetom i oduševljeno zaključila da je dobila čitav novi svijet. To znači da ni u popularizaciji knjige među mladima nije tako „boghulno“ koristiti internet. Međutim, informacione tehnologije su uspješne jedino kada ih koriste kvalifikovani predavači, najbolje timovi (aktivni) koji mogu osmisliti izvanredne projekte. Zato se i formiranje zanimanja za čitanje i izučavanje književnosti može

odvijati kroz upotrebu obične ili elektronske knjige. (Treba ipak imati u vidu da „obično“ čitanje razvija racionalni argument i mišljenje, jer su u pitanju drugačiji receptori i mentalni procesi usvajanja.)

Smatra se da se čitalačke navike mahom razvijaju između desete i petnaeste godine, upravo u vrijeme kada mladi otkrivaju najgore „gutače vremena“ (video igre, socijalne mreže, „džunglu“ interneta) i kada počnu da autonomno procjenjuju da li im se lektira dopada. Za razliku od djece, odrasli imaju veliku ponudu zabavne literature, dok su djeca po pravilu vezana za školske programe i djela koja su im ili dosadna ili daleka. Bilo je zanimljivo slušati kako su istraživači-entuzijasti zainteresovali mlade izbornim sadržajima, romanima *Marusja*, *Blokada*, *Baba Jaga piše*, *Frosja Korovina*, *Ljovino djetinjstvo...*, i stvorili uslove čak i za metapredmetna izučavanja. Na primjer, zapazili su da djeca iz osmog razreda misle da je Sibir u Americi, ali su se poslije nekih zabavnih romana, zainteresovali za istraživanje Sibira, za geografiju uopšte, za istoriju, templare, razne historijske ličnosti. (U ovom trenutku, mnoge od dječijih knjiga o kojima smo slušali, mogu se naći u Kulturnom centru „Vozrođenije“ u Budvi.)

Drugačiji je bio i pristup fantastičnoj književnosti, za koju među djecom vlada po-

jačano interesovanje, što se dijelom smatra za vid bijega iz stvarnosti i ostajanje na nivou infantilnog. Međutim, fantastičnu književnost upravo zbog popularnosti treba koristiti, ali tako da se njome „uvežu“ znanja (na primjer iz istorije, geografije, nauka) i zabava. Poznata metoda pisanja drugačijeg kraja, ovdje se odvijala digitalnim putem, pod „nikom“ i sa anonimnim glasanjem za najbolje rješenje.

Čulo se i o značaju pisanja rukom i uticaju rukopisa na razvoj moždanih funkcija, osobito do dvadeset i prve godine života. Kako sam obrazovni sistem može da uništi potencijal mladih rječito je ilustrovala anegdota o Solženjicinoj supruzi. Ona je, naime, oštro protestovala kod predsjednika Putina zbog činjenice da se školski ispiti zasnivaju na zaokruživanju odgovora a ne na pisanju esejaja. Kvarjenje i gubljenje jezičkih kompetencija tako postaje konačno i neopozivo, a lijep detalj je da je njen protest uvažen. (Naša eksterna maturova, na sreću, ima esej u okviru crnogorskog jezika, samo što

da su ruski i ukrajinski jezik poput dviju kćerki jedne majke, i da ona ne može da odbaci nijednu. Najzad, Gogolj je pisao i na ukrajinskom i na ruskom, a jedan je od najznačajnijih ruskih i svjetskih književnika.

Ruska djeca u Crnoj Gori

Kada je riječ o Crnoj Gori, njene predstavnike je na konferenciju „dovela“ jedna posebna okolnost. Naime ruska djeca se lako integrišu u ovdašnje škole i srazmjerno brzo gube bogatstvo svog maternjeg jezika. (Inače, posljednjih decenija dvadesetog vijeka je Crnoj Gori dominantni strani jezik postao engleski, dok se ruski jezik veoma rijetko izučava.) Sličnost naših slovenskih jezika, prisustvo velikog broja ruskih autora u programu, ruski jezik u svakodnevnoj komunikaciji zbog prisustva ruskih građana, doprinijeli su da mladi Rusi Crnu Goru doživljavaju kao svoju drugu domovinu. I, kao što su nekada stanovnici iz Srbije i Crne Gore, koji su se odselili u Rusiju, lakše gubili nacionalni identitet nego oni koji su se nastanili, na primjer, u Austrougarskoj (snažnu umjetničku sliku tog feno-

gorski učenici doživjeli poetske vrijednosti književno-umjetničkog teksta na tom jeziku. Uostalom, bilngvalnost je veliki potencijal svakog pojedinca i potrebno ga je njegovati kada za to postoje uslovi.

Kada se iz Crne Gore čuje ovakav glas, to nije izraz brige za jedan veliki jezik, kakav je ruski. Mnogo više razloga za zabrinutost imaju takozvani mali jezici, kakav je crnogorski (srpski, bosanski, hrvatski – jer to je jedan jezik sa četiri imena). „Malim“ jezicima govori mali broj govornika, malo je i prevoda, književna kritika i teorija ne popularišu njegovu literaturu kao velike svjetske autore. U isto vrijeme, vrijednost pojedinih autora iz „malih“ jezika može se mjeriti sa stranim autorima velike popularnosti, ali oni ostaju „zarobljeni“ u „malom jeziku“. (O tome je divno govorio Danilo Kiš.) Ruskom jeziku takva briga nije neopodnožna, ali jeste svakom Rusu i Rusinji koji dospje u stranu, makar i slovensku zemlju. Upravo time načelom se vodio i Kulturni centar „Vozrođenije“, profesionalna i licencirana obrazovna ustanova iza koje stoji mnogo kurseva ruskog jezika za crnogorske građane. Posredstvom ovog centra, ru-

„BEZ SUZA NEMA SPOZNAJE“

Na Konferenciji je bilo riječi i o tome da „bez suza nema spoznaje“. To podrazumijeva da knjiga koju mladi treba da zavole i da postanu čitaoci, mora da ih emocionalno angažuje, da ih dirne, pa čak i rasplače. To naravno ne znači da romani za djecu treba da imaju takozvani nesrećan kraj, već da moraju pokrenuti emotivnu sferu, izazvati empatiju i katarzu. Ovo nam se učinilo posebno značajnim u kontekstu sve češćih rasprava o smanjenoj vaspitnoj funkciji škole, o nedostatku empatije među djecom i porastom nasilja među mladima. Nastava književnosti svakako može biti moćno sredstvo u borbi za izgubljenu etičku dimenziju škole i zato i jeste važna popularizacija knjige i čitanja, makar i na ovaj „partizanski“ način.

bi principe izrade, slobodu i kreativnost mišljenja, trebalo da ocjenjuju mnogo kompetentniji ispitivači, na bolje zasnovanim kriterijumima. Ne bi bilo zgoreg razmotriti i pisanje eseja iz drugih predmeta, osobito na studijama, što bi značajno povećalo nivo pismenosti mladih.)

Naravno, Konferencija je imala i svoj diskretni politički kontekst, posebno kada su govorili predstavnici iz različitih dijelova Ukrajine. Delegacija sa istoka zemlje je isticala degradaciju rusog jezika kroz kompjuterizaciju i latinizaciju. Mnogo je uvjerljiva bila mlada Ukrajinka sa zapada zemlje, koja je imala te-

mena dao je Miloš Crnjanski u svom istorijskom romanu *Seobe*, tako se sada događa i sa ruskim učenicima. Ipak, postaje alarmantno i tužno kada se ruski učenici opredijele da ruske klasike od globalnog značaja čitaju na crnogorskom, a ne na ruskom jeziku. Tada isključivo od „estet-ske savjesti“ nastavnika zavisi da li će uvesti pravilo da ruski učenici/ce pročitaju ruske autore na maternjem jeziku (što treba da važi i za učenika sa drugih govornih područja, ukoliko je ono zastupljeno nekim autorom) i možda zahtijevati izražajnog kazivanja odabranih stranica na ruskom jeziku kako bi i crno-

ska djeca mogu uporedo sticati i ruske diplome pored crnogorskih, a i za crnogorske studente se otvara moguće polje za studije u inostranstvu. U ovom trenutku to znači trideset besplatnih stipendija, što osobito može biti zanimljivo kada su u pitanju relativno prestižni tehnički fakulteti, a to znači i mogućnost sticanja dvostrukih diploma i sertifikata, pa time i veću mobilnost na tržištu rada.

(Crnogorske predstavnice prisustvovala je imale izlaganja na Konferenciji u Minsku na inicijativu direktorice „Vozrođenija“ Ljudmile Šlikove i Elene Medvedove)

Božena Jelušić

CRNOGORSKA DELEGACIJA

Činjenica da posljednjih decenija sve više ruskih učenika pohađa crnogorske škole, kao i posredovanje Kulturnog centra „Vozrođenije“ iz Budve, odveli su tri crnogorske učesnice (Zorica Stanković, direktorica Druge osnovne škole u Budvi, Jelena Jovičević, profesorica rusog jezika iz škole „Pavle Rovinski“ u Podgorici i Božena Jelušić, profesorica književnosti iz SMŠ „Danilo Kiš“ u Budvi) na međunarodnu konferenciju u Minsku „Ruski jezik – jezik međunacionalnog sporazumijevanja“. Skup je okupio više od trista učesnika iz raznih zemalja u kojima se ruski jezik govori kao maternji, kao jedan maternjih, kao službeni ili se naprosto izučava kao jedan od stranih jezika.

U podgoričkom bioskopu Cineplexx premijerno prikazan film „Dvije povratne Titograd – Podgorica“

PRIČA O NAŠEM VREMENU

– Aleksandar Saša Radović, scenarista i reditelj: Vjerujem da će se film gledati i za pedeset godina i da će tad poslužiti kao jedan lijep dokument

– Aleksandar Radulović, glumac: Od crnogorske publike ne očekujem ništa, zato što smo ovaj film radili „bez pare i dinara“

Svečana premijera filma „Dvije povratne Titograd – Podgorica“ scenariste i reditelja Aleksandra Saše Radovića organizovana je u podgoričkom bioskopu Cineplexx. Riječ je o još jednoj u nizu komedija koje su u posljednje vrijeme obogatile novu crnogorsku kinematografiju i koja plijeni specifičnim podgoričkim humorom.

„Vjerujem da će film imati dobru prođu. Bar bi se ta-

ko reklo po svim dosadašnjim parametrima. Ovo je priča o našem vremenu, o našoj Podgorici. Vjerujem da će se gledati i za pedeset godina, i da će tad poslužiti kao jedan lijep dokument“, navodi Radović, kojeg mnogi pamte kao aktera nekada kulturnog serijala „Zabjelo republika“.

Glumac Aleksandar Radulović gaji nešto drugačija očekivanja.

„Od crnogorske publike ne očekujem ništa, zato što smo ovaj film radili ‘bez pare i dinara’. U crnogorskoj publici je toliko ljudi koji su mogli da prepoznaju napor i potrebu ovog entuzijaste, Saše Radovića, i da mu kažu, bez njegovih molbi, ‘evo ti euro’, ističe on.

Kvalitet ovog filma već je prepoznat, budući da je njegova ekipa nagrađena specijalnim priznanjem na prošlo-

SPECIFIČNI PODGORIČKI HUMOR: Radović na premijeri

godišnjoj Mojkovačkoj filmskoj jeseni. Zapažene uloge ostvarili su već dokazani glumci poput Mladena Ne-

levića, Aleksandra Radulovića, Dušana Kovačevića, Julije Milačić, Žakline Oštir, Danila Čelebića i Moma Pićurića, a

posebno plijeni doprinosom prirodnog: Sejda Alijaja, Miodraga Manrika, profesora Blagote Mitrića i drugih. N. N.

MILUN ŠTURANOVIĆ

U Nikšiću je prošle godine preminuo poznati i uzorni prosvjetni radnik, profesor Milun Šturanović. Rođen je u Ozrinićima kod Nikšića 1924. godine u brojnoj i za ono vrijeme imućnoj porodici. Završio je Gimnaziju u Nikšiću, Višu pedagošku školu na Cetinju, a Prirodno-matematički fakultet (Katedra za geografiju) u Novom Sadu, đe je položio sve ispite na posljediplomskim studijama.

Čitav radni vijek proveo je u prosvjeti. Radio je kao nastavnik u školi, a najveći dio radnog angažmana bio je na dužnosti direktora škola u Petrovićima, Plužinama i Nikšiću. U Međuopštinskom zavodu za prosvjetno-pedagošku službu u Nikšiću obavljao je poslove prosvjetnog savjetnika za nastavu istorije i geografije. Pored radnih obaveza obavljao je i niz drugih dužnosti u prosvjetnim, kulturnim i humanitarnim organizacijama i zajednicama. Aktivno je radio u mnogim društvenim tijelima i organizacijama. Učesnik je NOR-a.

Đe je god radio i na bilo kojoj funkciji je bio ostavio je trag odgovornog, tačnog, dosljednog i principijelnog radnika. Bio je očićenje poslovnosti i posvećenosti radu, uvijek spreman da pomogne i savjetuje drugog. Nikad opšti interes nije podredio ličnom i sve što je predlagao imalo je za cilj da unaprijedi i poboljša postojeće. Bio je čovjek širokih vidika, visokog moralnog integriteta, bogat po humanosti i solidarnosti. Bio je za čovjeka, a sam je bio veliki čovjek.

Bavio se publicističkim radom. Objavio je više desetina stručno-pedagoških radova. Autor je određenih studija, a napisao je i objavio dvije knjige u kojima se bavi istorijom Ozrinića. Za svoj rad dobio je više nagrada, diploma i priznanja, među kojima su Orden rada sa zlatnim vijencem i Medalja za vojne zasluge.

Radovan Damjanović

MIRKO PETRANOVIĆ

Računam koliko je vremena prošlo od 1948. godine, kada sam upoznao Mirka Petranovića. On je tada bio profesor Srednje ekonomske u Titogradu, a ja sam učio treći razred. Naša škola ličila je na košnicu, punu đaka. Bilo ih je i starijih, ratom ometenih, koji se nису mnogo razlikovali od profesora. Iz mog maglovitog sećanja izranja lik stasitog, mladog profesora Petranovića. Pamtim ga po njegovim postupcima, dobrušnim očima i blagom osmijehu. Šarmantnom pojavom, veselom prirodom i kulturom osvajaio je naklonost i simpatije svih učenika i građana. Svojim dostojanstvenim ponašanjem od ulice do školskog hola i učionice davao je ozbiljan ton ne samo na svojim časovima, već i čitavoj školi. On je korektnim odnosom prema poslu kojim se bavio obezbijedio poštovanje đaka i studenata za čitav život. Plijenio je svojom visokom inteligencijom i otmenim ponašanjem. Bio je uzor kakav treba da bude profesor.

Životni put Mirka Petranovića počinje 1919. godine u Boljevićima, kod Virpazara, đe je završio osnovnu školu. Nižu gimnaziju učio je na Cetinju, a ekonomsku školu u Podgorici. Za vrijeme rata, odmah po izbijanju ustanka, interniran je u Albaniju (logor Klos), odakle je 1943. godine prebačen u logor Bar. Od 1944. godine bio je jedan od rukovodilaca Lovčenskog odreda, a 1945. sekretar Glavnog zadrudnog odbora za Crnu Goru i Boku.

Poslije rata nastavio je studije i diplomirao 1947. godine na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu. Od 1947. do 1958. godine Petranović je profesor, a kasnije direktor Srednje ekonomske škole u Podgorici. Tri godine radio je u Jugoslovenskoj investicionoj banci – Centrala za Crnu Goru, kao direktor Direkcije za odobravanje investicionih zajmova. Odmah nakon osnivanja Ekonomskog fakulteta u Podgorici izabran je za predavača Ekonomike Jugoslavije. Od 1962. do 1964. godine bio je prodekan, a naredne dvije godine i dekan ovog fakulteta.

Objavio je rideset radova u crnogorskim i jugoslovenskim časopisima. Posebno su zapaženi njegovi radovi monografskog tipa: „Faktori proizvodnje na području Crne Gore“, „Potencijali uspona priobalnog područja Crne Gore“, „Privredna kretanja u Jugoslaviji i aktuelni problemi“.

Dobitnik je više nagrada i priznanja, između ostalih, i Medalje zasluga za narod (1948), Ordena rada sa zlatnim vijencem (1972), Ordena zasluga za narod sa srebrnim zracima (1980). Nagradu „Oktoih“ dobio je 1972. godine za bogati naučni doprinos sveukupnom razvoju Crne Gore.

Milenko Ratković

DRAGICA-LELA BRAJOVIĆ

Polovinom prošle godine u Podgorici je preminula učiteljica Dragica – Lela Brajović.

Dragica je rođena 1930. godine u Nikšiću. Osnovnu školu završila je u Danilovgradu, a Učiteljsku školu u Banja Luci.

Učiteljsku karijeru započela je u Jajcu, a nastavila u Banja Luci i nekim drugim mjestima na području Bosne i Hercegovine. Jedno vrijeme radila je u kao učiteljica u Pančevu. Nakon muževljeve smrti vratila se u Crnu Goru i zaposlila se u Osnovnoj školi „Boro Četković“ u Podgorici. Na tom radnom mjestu ostala je sve do 1995. godine, kada je pošla u penziju.

Bila je uzoran prosvjetni radnik. Prirodno je bila predodređena i obdarena za učiteljski poziv. Svoje učenike je voljela i razumjela. Prilazila im je krajnje strpljivo, znački, prijateljski, toplo, roditeljski. Učenici su nju cijenili i voljeli. Vidjeli su i ošećali u njoj, i učiteljicu, i majku. Generacije njenih učenika su bile prepoznatljive.

Svoja praktična iskustva je uopštavala, objedinjavala i na taj način davala doprinos bogaćenju teorije vaspitno-obrazovnog rada. Nadležne savjetodavne, nadzorne i inspeksijske službe redovno su se pohvalno izražavale o njenom radu i isticale je kao primjer.

Brojne generacije njenih učenika, njene kolege i đaci roditelji čuvaju sećanje na učiteljicu Dragicu, energičnu, dostojanstvenu, pravičnu i časnu osobu.

Slavko Šćepanović

U izdanju Crnogorskog kulturnog foruma – Cetinje objavljeni najnoviji brojevi 7–8 broj časopisa za istorijska i društvena pitanja

„CRNOGORSKI ANALI“

(Br. 7–8, 2014)

U novom broju časopisa za istorijska i društvena pitanja „Crnogorski anali“, koji izdaje Crnogorski kulturni forum – Cetinje, zastupljene su interesantne teme iz ove oblasti. Na uvodnoj strani Jasmina Rastoder i prof. dr Šerbo Rastoder iznijeli su analizu memoarsko–dnevničkog zapisa Marka Vučerakovića, rekavši, između ostalog, da najširu vrstu autobiografskih izvora predstavljaju dnevni, memoari, zabilješke i sećanja. Oni napominju da su dnevni svjedočanstvo o autorovom iskustvu, dok memoari predstavljaju sećanje na to iskustvo.

Dr Danilo Radojević, prof. dr Novak Kilibarda i mr Jadranka Selhanović objasnili su koliki je bio udio emigracije u uništenju crnogorske države, ukazali na moralnu elitnost klasične usmene poezije Crnogoraca i Srba, te analizirali dokumenta o isljeđivanju Iva Jovičevića (1944).

Novak Adžić analizirao je studiju „Crna Gora u istoriji, politici i ratu“ Aleksandra Divajana, fokusirajući se na segment zavjere protiv Crne Gore, kao i problem crnogorske političke emigracije (1925–1933), a Toma Miladinović podsetio je čitaoce na period kada je Crna Gora ostvarila separatan mir sa Centralnim silama

Najnoviji 21. broj časopisa „Novi susreti“

CRNOGORSKA I STRANA POEZIJA I PROZA

Nedavno je objavljen 21. broj časopisa „Novi susreti“, glasila Udruženja književnih prevodilaca Crne Gore. U uvodniku objavljen je esej o književnom prevodilaštvu rusinske poetese i književne prevoditeljice Melanije Rimar. U rubrici „Nova izdanja književnih prevodilaca“ date su kratke bilješke o knjigama na crnogorskom i na stranim jezicima Sretena Perovića, Boža Bulatovića, Dušana Đurišića, Marka Udovičkog i Slobodana Vukanovića. Gost „Novih susreta“ u ovom broju je Dragan J. Ristić, glavni i odgovorni urednik „Haiku novina“ iz Niša. Sa drugih jezika na crnogorski objavljena je priča italijanskog pisca Masima Bontempeljia u prijevodu dr Rista Lainovića i izbor pjesama poljske poetese Agnješke Suske u prepjevju Ivone Vujisić.

U rubrici „Prijevodi i prepjevi sa crnogorskog i srpskog na druge jezike“ prvo mjesto zauzela je vijest o počasnim doktoratu Sretena Perovića u Kišinjevu i izbor pjesama iz njegove knjige „Zvijezda akacije“ u prepjevju na moldavski jezik. Crnogorski pisac i književni prevodilac Radoslav Milošević Atos zastupljen je pjesmama na engleskom jeziku u svom prepjevju. Pjesma „Veliki kapetan“ Dušana Đurišića objavljena je na holandskom, kalmičkom, malteškom i karačevo-balkarskom jeziku. Priču Jovana Nikolaidisa „Otimaci sreće“ preveo je na albanski jezik Hajro Ulcinjaku, a pjesme Zorana Raonića na ruski jezik mr Blagoje Vujisić. Izbor pjesama Radenka Bjelanovića sa srpskog na francuski jezik prevela je Tatjana Pajić.

U rubrici „Novi susreti za decu“ objavljen je izbor pjesama azerbejdžanskih pisaca u prepjevju Dušana Đurišića sa ruskog jezika. U rubrici „Kalendar“ dati su kratki zapisi o književnim prevoditeljicama Dubravki Velašević, Lidiji Vukčević i Ani Peković i književnim prevodiocima Radoslavu Miloševiću Atosu i Iliji Kapičiću, kao i bilješka o najnovijem broju časopisa „Quest“, koji uređuje književnik Slobodan Vukanović.

„GLASNIK“

(Privredna komora br. 9 i 10, 2014)

Novi brojevi lista Privredne komore „Glasnik“ donose brojne priloge o aktuelnim temama iz oblasti ekonomije – dvojezično na crnogorskom i engleskom jeziku. Zabilježene su konferencije održane u organizaciji Privredne komore i Istočnog odbora njemačke privrede u Budvi, ministarski panel o izazovima saradnje na putu evropskih integracija u Berlinu, kao i panel predstavnika komora, panel o poljoprivredi, komunalnoj infrastrukturi, energiji, turizmu, te finansijama. Tu su i okrugli stolovi o nacrtu Zakona o arbitraži i informatičkom obrazovanju u Crnoj Gori, debate o transatlanskom trgovinskom i investicionom partnerstvu (TTIP-u) održanoj u Beogradu, kao i poslovni forum održan u Bugarskoj.

„Glasnik“ obavještava čitaoce da je počela gradnja Južnog gasnog koridora. Objavljeni su intervjui sa Darenom Gibsonom, izvršnim direktorom „Luštica Development“, mr Miodragom Perovićem, direktorom Instituta za standardizaciju Crne Gore, dr Lasom Sabom, državnim sekretarom za vanjske poslove i trgovinu Mađarske, Gordanom Dragojević, direktoricom „Dr Trade“, te dr Miodragom Gomilanovićem, privrednikom, naučnikom, Veselinom Kraljevićem, direktorom trgovačke kuće „Monte HU Trading“.

List piše i o padu ekonomije u Africi, poseti delegacije Mađarske Privrednoj komori Crne Gore, prezentaciji idejnog rješenja za izgradnju dionice Smokovac – Mateševo, potpisanim ugovoru o finansiranju auto-puta Bar–Boljare, te izvještajima svjetske privrede. U ovim brojevima predstavljene su podgoričke zanatlije sa višedecenijskim iskustvom servis „Dečević“ i Miki Martinović, staklozercar.

Š. B.

FORUM

(Br. 31, 2014, Podgorica)

U novom broju glasila o duhovnom, kulturološkom, nacionalnom identitetu i položaju Bošnjaka u Crnoj Gori „Forum“ objavljeni su prilozima o važnim dešavanjima u proteklom periodu. Zabilježeni su proslava povodom obilježavanja 13. jula, Dana državnosti, održana u Gusinju, potpisivanje ugovora o međudržavnoj granici između Crne Gore i Bosne i Hercegovine, kao i deklaracija o traganju za nestalim osobama potpisana u Mostaru. Glasilo obavještava čitaoce da su u Baru otvoreni Islamski kulturni centar i džamija, te da je delegacija Republike Turske i poznatog FK „Galatasaraj“ posetila Andrijevicu i tom prilikom u selu Zabrdje otkrila spomen ploču dvojici osnivača ovog kluba s početka XX vijeka – Milu i Pavlu Bakiću. U okviru izložbe „Savremena crnogorska skulptura“ u Danilovgradu nagrada „Drago Đurović“ pripala je Adinu Rastoderu. Na međunarodnom Festivalu folkloru u turskim gradovima Ajvaliku i Sarimsakiju KUD „Voloda“ iz Pljevalja osvojilo je tri vrijedne nagrade: prvo mjesto za koreografiju, drugu za nošnju, dok je Nataša Zečević proglašena za mis festivala. Objavljeni su intervjui sa Izmirom Talićem, ambasadorom Bosne i Hercegovine u Podgorici, Safetom Kurtagićem, direktorom Fonda za zaštitu i ostavaranje manjinskih prava u Crnoj Gori. Tu su i simpozijum o unapređenju ekonomskih odnosa Turske i Crne Gore, kao i drugi simpozijum na temu „Osmanska baština na Balkanu i poreski registri“. Predstavljen je prvi roman Ruždije Adžovića, crnogorsko-bosanskog novinara, „Ogrlica iz Šanliurfe“. Na međunarodnom takmičenju u oblasti zaštite životne sredine, održanom u Kopenhagenu, Eldin Šaljić iz OŠ „Bač“ i Aldina Murić iz rožajske gimnazije „30. septembar“ osvojili su dvije druge nagrade za eko-fotografije.

Zabilježeni su utisci sa održanog Festivala priče „VII Zavičajne staze – Bihor 2014“, s posebnim akcentom na „Susret kod Čamilove česme“, održan u Šipovicama povodom obilježavanja stogodišnjice od rođenja pisca Čamila Sijarića i Mihaila Lalića.

Š. B.

1916. godine. Marijan Mašo Miljić ukazuje na stradanje crnogorskih dobrovoljaca pod Medovom 1915/1916. godine, dok je Predrag Malbaša pisao o spomenicima crnogorske kulture iz dukljanske epohe.

Pitanjem nedovoljstva u Njegoševom pjesničkom djelu bavio se Sreten Deković, a Borislav Cimeša na temelju Njegoševog „Gorskog vijenca“ naglašava da je on pjesnik slobode, a ne genocidnosti, dok je dr Čedomir Bogičević bio udsredsređen na važan istorijski datum – 13. jul između istorijskog i pravnog.

Branislav Borilović podseća čitaoce kako je rad „Seoba Crnogoraca u Kraljevinu dvije Sicilije sredinom XVIII vijeka“ Gligora Stanojevića, istoričara, bio nezapažen. Međutim, Borilović ističe njegovu neprocjenjivu istorijsku vrijednost, budući da ovaj uvaženi istoričar iznosi veoma važan podatak, a to je postojanje vjerovatno prvog crnogorskog pasoša iz 1751. godine, tačnije iz perioda vladavine vladike Save. Vladimir Keković piše o dva dokumenta službe Državne bezbjednosti Crne Gore iz 1988. godine, dok su prof. dr Miroslav Doderović i prof. dr Zdravko Ivanović detaljnije objasnili geografsko saobraćajno određene Crne Gore prema Podunavlju.

Glavni i odgovorni urednik časopisa je Novak Adžić.

Š. B.

LIJEPA RIJEČ I MUDRA MISAO

(Slobodan Novičin Kovačević, „Svjedočanstva“, Herceg Novi – Osječenica)

Slobodan Novičin Kovačević, jedan od najpoznatijih i najuglednijih prosvjetnih radnika u osnovnom školstvu Crne Gore, dobitnik Nagrade „Oktoih“, Oktobarske nagrade Herceg Novog, zlatne značke Pokreta „Nauku mladima“, Pokreta gorana Crne Gore, Mjesne zajednice Vilusi itd, te autor imponantne hronike „Grahovski Kovačević kroz vjekove i ratove“, Ljetopis „Grahovski bukvar 1870–2010“, povodom 140 godina školstva u grahovskom kraju i knjiga „Svakom svoje“, „Ima da nas ima“, i „Nijesmo od juče“ (u kojima su sabrane legende, poučne priče, anegdote i mudre izreke godinama skupljane na prostorima zapadnog dijela Crne Gore i Boke Kotorske) – čitalačkom auditorijumu predstavio se još jednom vrijednom, zanimljivom i interesantnom knjigom pod nazivom „Svjedočanstva“ u izdanju autora.

Ova knjiga pisana je više od pola vijeka. U njoj su objavljeni tekstovi različite tematike – oproštaji od dragih i poznatih ličnosti (Vidaka S. Bulajića, Stojke J. Benderača, Milutina V. Šabanovića, Sava Đ. Bulajića, Novaka Đ. Vučetića, Jovana B. Milovića, Nikole S. Vučetića, Vojina B. Bulajića, Vesne B. Vujičić, Lazara J. Milovića, Zorana K. Milovića, Ranke S. Čeprnjić, Ilije J. Milovića, Ratka V. Kričokapića, Mihaila R. Lalićevića, Radovana K. Vučetića, Ivica Ferentića, Mladena S. Milovića, Milana D. Boškovića, Čedomira S. Bulajića, Nedjeljka G. Dakovića, Pavla D. Ninkovića, Vla-

da S. Markovića, Branka M. Bulajića, Petra M. Vučetića, Spasoja M. Boškovića, Zorana L. Bulajića, Branka P. Vučetića, Stojana N. Vučetića, Marka R. Vujičića, dr Ante Sterniša, Goluba M. Milovića, Slobodana M. Bulajića, Branka V. Vučetića, Sava V. Vučetića, Slobodana P. Vučetića, Draga A. Koprivice, Radivoja I. Janičića i Vasilija K. Bulajića), osvrtni na događaje iz istorije i prirode, prigodna slova i bešede na promocijama knjiga, tekstovi iz dugogodišnje nastavničke prakse, te prilozima iz određenih publikacija.

Vrstan poznavalac crnogorske istorije i tradicije, posebno prošlosti svog rodnog i znamenitog grahovskog kraja – Slobodan Kovačević je u „Nekrolozima“ na svojstven način, lijepom riječju i mudrom mišlju, predstavio ličnosti od kojih se opraštao i vrijeme u kome su živjeli.

U drugom poglavlju pod naslovom „Istorija i priroda“, Kovačević piše o životu i herojskom podvigu Neđeljka Petrovića, borca Druge dalmatinske brigade, o žrtvovanju za ponos domovine 17. aprila 1941. godine Milana Spasića i Sergeja Mašare, o narodnom heroju Voju Kovačeviću i njegovoj botaničkoj bašti u Grahovu, o 135-godišnjici školstva u Grahovu, o prvom skupu grahovskih Kovačevića, o učešću Grahovljana u Prvom svjetskom ratu, o 50-godišnjici Osnovne škole „Ilija Kišić“ u Zelenici, u kojoj je dugo godina radio, itd.

U trećem poglavlju, naslovljenom „Promocije“,

Kovačević je objavio tekstove koje je napisao o knjigama dr Veljka Babića, dr Velja Vujačića, Vlada Markovića i dr Radomira Milovića „Međuljudski odnosi u školi“, „Bratstvo Vujičići“, „Markovići iz Malijeh Cuca“, „Sage i Banjanima“). U podnaslovu „Drugi o meni“ objavljeni su tekstovi drugih autora napisani prilikom promocija Kovačevićevih do sada objavljenih knjiga.

Slijedi desetak autorskih tekstova objavljenih raznim povodima iz prosvjetne prakse i dvadesetak tekstova iz bogate hercegovačke horitkulturne baštine.

„Ova knjiga, kako naglašava recenzent prof. dr Živko Đurković“, toliko je sadržajno bogata, raznovrsna, prezentna, stilski prijemčiva i izrazita, da ne samo što na najbolji način prezentuje njegovu ličnost, već je i upečatljiv pokazatelj kako se život jednog čovjeka može iskazati i ostvariti ako je neprekidno nošen humanim etičkim idealima i predanjima“.

Branko A. Koprivica

OSJEĆANJE POTIŠTENOSTI, NEMOĆI I NEZAŠTIĆENOSTI PRED PROLAZNOŠĆU

(Dušan Đurišić: „Versi odabrani“, Udruženje književnih prevodilaca Crne Gore, Podgorica, 2013)

Navikli smo da neka čežnjiva blagost sija iz stihova Dušana Đurišića, barda crnogorskog pjesništva za djecu i mlade. Tokom šest i po decenija stvaralačkog rada pjesma je za njega postala sastavni deo ljudskog bitisanja u pjesničkoj stvarnosti. Njegova pjesma, nastala iz vrela poetskih snova, izrasla je u najautentičniju umjetničku tvorevnu izdignuta na nivo univerzalnosti. Postala je suštinska vrijednost zasanjanje pjesničke istine, umjetničke percepcije svijeta. U knjizi „Versi odabrani“, namijenjenoj odraslim čitaocima, pored novih pjesama, našli su mjesto i ranije objavljeni pjesnički dragulji. To govori u prilog tvrdnji uglednog književnika i književnog kritičara Jovana Kneževića da Dušan Đurišić stvara, ali se i vraća već stvorenom.

Elegijsko-romantični tonovi

U žiži pjesnikovog interesovanja su teme vremenski, emocionalno i misaono udaljene od neugaslog ognja proteklih vedrina, nježnosti i carstva sunčeve svjetlosti. Umjesto razdraganošći, raspevanosti, životnih radosti, lakih i lepršavih stihova koje je Đurišić u dosadašnjem poetskom opusu sa lakom kreirao, u pjesmama kolekcije „Versi odabrani“ prevladavaju elegijsko-romantični tonovi, dominiraju stihovi obojeni sjetom, pritaženom slutnjom, realnim doživljajem ljudske trošnosti, efemerosti i prolaznosti. Vrijeme gradi, ali i razgrađuje. Rijeka života neumoljivo i nepovratno teče. Kad čovjek zakorači u zrelo životno doba, stvaralačka intuicija pjesnika otkriva novu sadržinu života, ranije nezamislivo daleku, neopipljivu, nestvarnu. Neposrednu stvarnost pjesnik sada gleda iz sasvim novog ugla. Kao da je prošlo vreme kad je „bujao život u bezbroj oblika“, kad je pjesnik skupljao aprile i sve radosti, sabirao oktobra, gasio žegu jula, razbijao mrak iz oka. Je li to slutnja kraja čarolije iz opijenosti svetom pjesnikovog djetinjstva? Gde se izgubiše zelena reka, vitke grane nadnesene nad virove, sunce koje se u pličaku brčka, praćaka, žilovisni zavičajni pejzaži, rascvjetane lipe, raspjevane ptice, slike pune svijetlih boja i života? Da li je to priznanje postojanja svijeta van bajkovitih predjela sna i pjesme?

Težište poetskog iska za u pjesničkoj zbirci „Versi odabrani“ obojeno je osjećanje potištenosti, nemoći i nezaštićenosti pred prolaznošću. Pred njom „Veliki kapetan“ traži odgovor na pitanja: Može li pjesma bez realnog svijeta u kojem pjesnik živi? Može li se pjesmom suprotstaviti prirodnoj težnji života koja vodi susretu sa bolnom stvarnošću? Odgovor daje pjesme: „Kao da je zaspala“, „Varka li je“, „A ja“,

„Sergejeva slika“, „Nirvana“ ... Priče o Nadi ostaju nedovršene, na stočiču čaj nepopijene i noćna lampa neugašena, kao da je zaspala, od briga spašena ... Bitna obeležja Đurišićevog lirskog iskaza su iskrenost i neposrednost. Obično je ono što se u njegovim razmišljanjima i duši zbiva, tematski usko povezano sa onim o čemu peva. Slikama nedovršenošću („Kao da je zaspala“) on spontano otkriva istinu o životu koja je bitno drugačija od one u kojoj je ranije pronalazio sebe. U pjesmi „Varka li je“ u sudbinskom hodu pjesnika, koji se našao pred životom i svijetom jačim od sebe, dominiraju slike crnih jata što služe sjenku pred kraj dana. U opštem toku zbivanja sve je na svom mjestu: kameenje na putu svako gazi, ali ga miju kiše i sunce pomazi, tica će biti srećna kad se s juga vrati, potočić će biti blažen na kraju puta, drvo u samoći pruža utopište zalutaloj tici. Samo je sudbina pjesnika, prepustenog samom sebi, zagonetka koja traži odgovor: A ja? Šta se to stalno ne miri u meni / davni bliski, Serjoška Jesenjina? A ja rastzoran, ko kraljević danski ... Crni se čovek i nadalje sme (Sergejeva slika). Zanimljiva simbolika nedovršenošću je i u pjesmi Hoće li doći žuđena zora: „Nedovršena pjesmo moja, / kako ću naći reči nove, / iznjedrenu iz nespekova, / do tebe noćas da doplove, / nedovršena pjesmo moja?“

Ponavljanjem stiha nedovršena pjesmo moja na kraju strofe pjesnik je istakao njenu jedinstvenu emocionalnu tonalnost.

Refleksivni i seriozni stihovi

Lirski motiv otvaranja prema budućnosti svjedoči o bolnom preobražaju pjesnika Dušana Đurišića u prostoru i vremenu. U ranijim pjesničkim slikama života prevlast imaju umjetnički prikazi nevine ljepote, životne vedrine, pulsirajućih ritmova života, bezazlenog smijeha, vječnog sjaja srebrnih rijeka, opijenosti prostranstvima prirode, zavičajne svjetlosti sa vedrog neba, sunčane kiše, plamsaj dalekih zvijezda. Umjesto njih sada se javljaju refleksivni i seriozni stihovi namijenjeni samo odraslima: „Godine. Nemoć. Svud lica ista ... Oči ti mutne, sjenke se njišu. / Odlaziš opet u noć i kišu ... / krivuda pusta ulica pjana. / Sve već viđeno. Nemoć. Nirvana.“

Epilog u skladu sa osnovnom intonacijom pjesme. To se dešava pjesniku kad ga svega obaviju neke slutnje zamagljene.

Poetska preokupacija u ovoj zbirci je traganje za egzistencijalnim smislom pjesnika i čovjeka kojeg tišti budućnost dosuđena svakom pripadniku ljudskog roda. Treba namčiti sebe pred zlom zimm koja se ovđe sprema, ostati „na zemlji crnoj / od ko-

je sam, jadan, stvoren. / Iz ove mi moje gore, / od ove mi mučne more / puta nema“.

Iako je obuzet tminom, ipak „duša sanja: / okovi će ovi pući, / goru svjetlo obasjati! / Vjekovi će tek budućiti / donijeti i za mene / sve nagrade zaslužene / i priznanja.“

Osnovna raspoloženja u pjesmi Začutati su umor, sjeta, nostalgija. Pjesnik nagovještava tešku, dugu tišinu „sad, kad više nema / poslije svega, što da se reče.“ U simboličnim slikama „Stiglo je veče“ prepoznajemo bliski dolazak noći bez snova kojoj prethodi „gluva i stravna / osama mukla i čama nova ...“ U nedjeljno jutro, dok zauvijek odlazi nada koju priziva, majka Draginja sve blagosilja, što pjesnik daje moć da zapazi svjetlost oko doma: „Oko doma svetlost ... / Majka / naša svjetlost / neuništiva.“ Čulna doživljenost tmine ustupa mjesto svjetlosti koja je iskren i otvoren izraz pjesnikovog duševnog stanja. On bilježi stihom vlastite lirske vibracije i plimu emocija koju u njemu izaziva sjećanja na majku.

Brojne su pjesme u ovoj zbirci koje predstavljaju poetske kreacije velike vrijednosti. Bez obzira na tematsku i motivsku raznovrsnost, pjesnik je ostvario jednostavnost i neposrednost u izražavanju, što je karakteristika cjelokupne Đurišićevе poezije.

U sagledavanju života i svijeta Dušan Đurišić ima znanje, moć i sposobnost da ga tumači prema sebi samome i prema drugim ljudima. Ostvario je veoma uspješnu vizuelizaciju sublimisanih životnih iskustava stečenih u različitim etapama života: mladosti i starosti.

Knjigom „Versi odabrani“ pjesnik je svoju duhovnu i misaonu individualnost približio čitaocu, dijeleći sa njim svoja najfinija osjećanja, svoje intimno bogatstvo. Istovremeno, estetski je dogradio sebe i pokazao čitaocima pravi lik kompletnog umjetnika i čovjeka koji neprestano putuje iz svijeta u svijet, iz života u život. Vizionarski djeluju njegovi stihovi: „Vjekovi će tek budućiti / donijeti i za mene / sve nagrade zaslužene / i priznanja.“

Njegove pjesme su odista vrijednost koja će trajati, i trajati.

Žarko L. Đurović

NAUČNO SVJEDOČENJE O SAKRALNIM TVOREVINAMA

(Prof. Dr Zdravko N. Ivanović: PRAVOSLAVNI MANASTIRI I CRKVE KAO GRADITELJSKI OBJEKTI NA PROSTORU KUĆA PRIJE DRUGOG SVJETSKOG RATA“, Geografski institut Filozofskog fakulteta, Nikšić, 2014)

Ovim naučnim opusom prof. dr Zdravko N. Ivanović postao je bogatiji za još jedno značajno djelo. U izdanju Geografskog instituta Filozofskog fakulteta u Nikšiću, krajem prošle godine izašla je iz štampe njegova monografija „Pravoslavni manastiri i crkve kao graditeljski objekti na prostoru Kuća prije Drugog svjetskog rata“.

U okviru dvodecenijskog rada na pomenutoj knjizi, Ivanović je proučio sto petnaest bibliografskih jedinica, izvršio neposredni uvid u sadašnje stanje i u izvore o nestajanju crkava i manastira na području Kuća.

U uvodu ove nesvakidašnje monografije autor saopštava čitaocima da je obradio sve crkve i manastire kućkoh sela, od kojih svako ima po jednu, dvije ili tri crkve. Sve te sakralne tvorevine obradio je od njihovog nastanka pa do početka Drugog svjetskog rata.

U prvom poglavlju, nazvanom Periodizacija izgradnje kućkih crkava, govori se o ilirskom periodu, od ranog hrišćanstva do do-

minacije pravoslavlja, o turskom periodu i o vremenu od Berlinskog kongresa do Drugog svjetskog rata.

U poglavlju Starine Kuća sadržani su Zapisi dr. Jovana Erdeljanovića o kućkim crkvama, selima i grobljima, posebno o arheološkim nalazima Meduna, kao i o školama na području Kuća.

Najduže je četvrto poglavlje, u kojemu se govori pojedinačno o manastirima na Zlatici i u Dugi, o crkvama u Doljanima, Vrbici, Bioču, Fundini, Sjenici, Dučićima, Kosoru, Medunu, Momču, Ublima, Raćima, Liještima, Kržanji, Orahovu, Bezjovu, Stravču, Brskutu, Kućkim Koritima, Kućkim Komovima, Koćima, Hotskim Koritima i Zatrijepču.

U ovom poglavlju sadržani su i podaci o vjerskoj strukturi stanovništva Kuća, o braći Đinovski (ikonopisci i živopisci), prilozima dr Lazara Tomanovića o kućkim crkvama i dr Jovana Erdeljanovića o zaslugama kućkih vojvoda za izgradnju crkava i Stevana Dučića o kućkim crkvama, vjeri i pobožnosti stanovništva Kuća. Tu su i podaci o plemenskim i seoskim

školama, i tipološki pregled kućkih crkava.

Monografija je ilustrirana sa stotinak raznovrsnih i dragocjenih fotografija. U cjelini gledano, knjiga predstavlja značajno naučno svjedočanstvo o sakralnim građevinama na području Kuća.

„Ova Monografija sa obiljem podataka plijeni i vodi čitaoca do novih saznanja o ovoj problematici, dajući mu prostor da sam da doprinos za buduće istraživanje – saržano je u recenziji Slobodana N. Popovića.“

Slavko Šćepanović

Najtalentovanim učenicima crnogorskih osnovnih škola Komercijalna banka AD Budva dodijelila Godišnju nagradu „Rastemo zajedno“

PODSTICAJ ZA KONTINUIRANI NAPREDAK

Dr Marko Miročević, direktor Sektora upravljanja rizicima u Komercijalnoj banci: Ovo je već druga godina u nizu da kao organizatori ovog projekta imamo priliku da se upoznamo sa izuzetno nadarenim i vrijednim mladim ljudima koji predstavljaju pravo bogatstvo Crne Gore

ODABRATI NAJBOLJE UVIJEK TEŽAK ZADATAK: Nagradjeni učenici

Komercijalna banka AD Budva dodijelila je Godišnju nagradu „Rastemo zajedno“ najtalentovanim učenicima osnovnih škola u Crnoj Gori. Od ukupno 163 kontaktiranih škola u Crnoj Gori, selekciona komisija odabrala je osnovce koji su u proteklom periodu ostvarili zavidne rezultate, kako na lokalnom, tako na regionalnom, ali i državnom nivou u oblastima nauke, umjetnosti i sporta. Kandidati su dostavljali relevantne dokaze o svojim postignućima u pomenutim oblastima, kao i preporuke trenera, predavača i mentora.

O nagradama je odlučivala komisija u sastavu: mr Maja Bojanić (predsjednica), Zvonko Peković, dr Marko Miročević, Zoran Gogić, Milivoje Dragičević, Ivana Borović i Sandra Vujović, a Godišnju nagradu „Rastemo zajedno“ za 2014. godinu dobili su sljedeći učenici: Nada Jančević (OŠ „Njegoš“ Kotor), Ma-

rija Žižić (OŠ „Maksim Gorki“ Podgorica), Dušan Subotić (OŠ „Oktoih“ Podgorica), Stefan Dragović (OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ Podgorica), Dejan Balačić (OŠ „21 maj“ Podgorica), Đorđe Stojanović (OŠ „Anto Đedović“ Bar), Nikola Đurović (OŠ „Petar II Petrović Njegoš“ Bar), Nina Mitrović (OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“ Budva), Milica Karličić (OŠ „Risto Ratković“ Bijelo Polje) i Bojan Prelević (OŠ „Stampar Makarije“ Podgorica).

„Ovo je već druga godina u nizu da kao organizatori ovog projekta imamo priliku da se upoznamo sa izuzetno nadarenim i vrijednim mladim ljudima koji predstavljaju pravo bogatstvo Crne Gore. Izabrali najbolje među njima je bio vrlo težak i nezahvalan zadatak, jer su svi oni dobitnici“, kazao je dr Marko Miročević, direktor Sektora upravljanja rizicima u Komercijalnoj banci.

Program tokom svečanosti dodjele nagrada održane

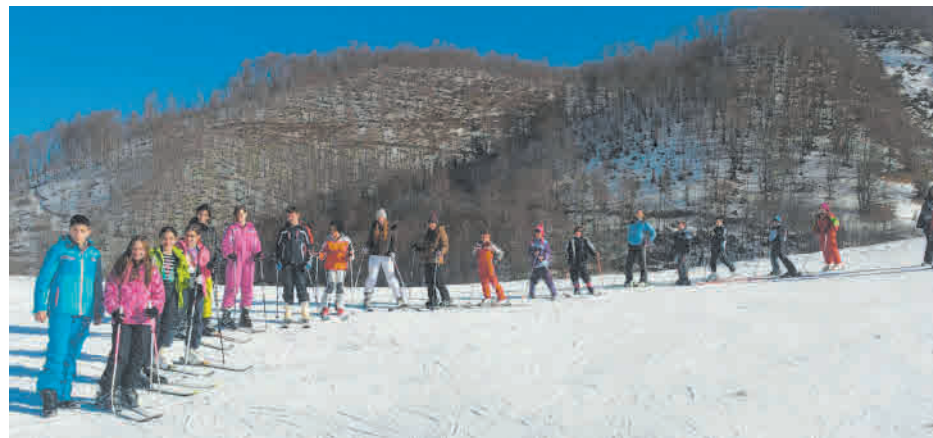
u Podgorici vodila je crnogorska glumica i direktorka Gradskog pozorišta u Glavnom gradu Ivana Mrvaljević. Podršku svojim malim, talentovanim drugarima, u revijalnom dijelu programa dali su Maša Vučević i novčanu nagradu u iznosu od 500€ najuspješnijim osnovcima dodijelili su predstavnici Komercijalne banke AD Budva i tom prilikom istakli da će cilj banke i u narednom periodu biti kontinuirano ohrabivanje mlađih generacija da se konstantno usavršavaju i postižu zapažene rezultate.

Događaju su prisustvovala porodice nagrađenih, direktori osnovnih škola, predstavnici diplomatskog kora, privatnog sektora, državnih institucija i nevladinih organizacija.

N. N.

Predstavnici CDPR-a posetili decu u odmaralištu na Veruši i donirali predškolke i osnovce

ZAŠTITITI MLADE OD ŠTETNOG UTICAJA DUVANSKIH PROIZVODA

DA ODRASTU ZDRAVI: Odmor na čistom vazduhu uz lijepo druženje i važne pouke

Predstavnici Crnogorskog društva za borbu protiv raka (CDPR) obišli su učenike osnovnih škola iz Podgorice, kao i ostalih crnogorskih gradova koji borave u odmaralištu Dječijeg saveza Podgorica na Veruši. Kroz razgovor i druženje predstavnici

CDPR-a i instruktori Dječijeg saveza na čelu sa Ivanom Pelevićem, upravnikom odmarališta, inače aktivistom CDPR-a, ukazali su na štetnosti po zdravlje koje donosi konzumiranje duvanskih proizvoda, posebno na mlade tog uzrasta i njihov organizam.

Takođe, učenicima koji se odmaraju i pripremaju za početak drugog polugodišta uručen je edukativni materijal Društva „Živjeti bez dima“, „Sedam je koraka do zdravlja“ i „Da li znate...?“, kao i dobro poznate i korisne naljepnice „Zabrana prodaje cigareta licima mlađim od 18 godina“, „Zabranjeno pušenje“ i edukativna „Zona bez dima“.

„Veoma se radujemo kada vidimo da decu u hulu odmarališta, između ostalih, dočekuju i naši poster i sa upozoravajućim porukama „Pravo na zdravo“ i „Maneken duvanske industrije“. Uvjereni smo da ćemo ih putem razgovora, redovnih predavanja i edukativnog materijala zaštititi od snažnog uticaja zavisnosti duvanskih proizvoda“, istakao je Domagoj Žarković, sekretar CDPR-a.

ŠKOLSKA LEKTIRA NA POKLON OŠ „VELJKO DROBNJAKOVIĆ“ U RISNU

Povodom obilježavanja Dana škole, predstavnici Crnogorskog društva za borbu protiv raka (CDPR) posetili su OŠ „Veljko Drobnjaković“ u Risnu. Posete ove vrste, kako kažu, predstavljaju dio stalnih aktivnosti posvećenih mladima i njihovom zdravom odrastanju. Tom prilikom, predstavnici društva poklonili su kompletne školske lektire, kao i komplet muzičkih CD-a sa Festivala Naša radost“ Dragutinu Šćekiću, direktoru ove vaspitnoobrazovne ustanove. Domagoj Žarković, sekretar CDPR-a, izrazio je zadovoljstvo što su uručenom donacijom učenicima omogućili lakše praćenje redovne nastave.

DONACIJA ĐEČJEM VRTIĆU „TEO“ U STAROM BARU

Predstavnici Crnogorskog društva za borbu protiv raka (CDPR) posetili su Đeđji vrtić „TEO“ u Starom Baru, koji vode časne sestre „Sv Križa“.

Tom prilikom predstavnici ovog društva uručili su donaciju koju čini komplet đečjih knjiga i CD-a sa đečjom muzikom i crtanim filmovima, kako bi se obogatio fond koji poseduje vrtić i unaprijedio njegov rad.

CDPR na ovaj ili slične načine koristi prigodnu priliku da u okviru svojih skromnih mogućnosti pomogne ustanove koje se bave zdravstvenim, socijalnim ili pedagoško – prosvjetnim radom.

Š. B.

Dodijeljene nagrade učesnicima Međunarodnog likovnog konkursa na temu „Ja lajkujem mir, mir je moj izbor“

PROMOVISAN NANSEN MIROVNI KALENDAR

Na konkursu učestvovali učenici osnovnih i srednjih škola Crne Gore. Autori nagrađenih radova su: Daria Tošić, (Srednja likovna škola „Petar Lubarda“, Cetinje), Edin Čeranić, (Srednja likovna škola „Petar Lubarda“, Cetinje), Andrea Šarac, (OŠ „Vuk Karadžić“, Podgorica), Marija Perović, (OŠ „Oktoih“, Podgorica) i Tijana Rakić, (OŠ „Oktoih“, Podgorica). U ime Ministarstva prosvjete, učenicima čestitke uputila Vesna Vučurović, pomoćnica ministra, a u ime Zavoda za školstvo Nevena Čabrilo

Nansen dijalog centar Crna Gora dodijelio je nagrade učesnicima Međunarodnog likovnog konkursa na temu „Ja lajkujem mir – mir je moj izbor“. Likovni konkurs predstavlja segment programa „Obrazovanje za mir“, koji Nansen dijalog centar Crna Gora realizuje od 2008. godine u saradnji sa Ministar-

stvom prosvjete Crne Gore, a uz podršku mreže Globalnog partnerstva za prevenciju oružanih sukoba GPPAC. Na konkursu su učestvovali učenici osnovnih i srednjih škola Crne Gore. Učenici, autori nagrađenih radova su: Daria Tošić, (Srednja likovna škola „Petar Lubarda“ Cetinje), Edin Čeranić, (Srednja li-

kovna škola „Petar Lubarda“, Cetinje), Andrea Šarac, (OŠ „Vuk Karadžić“, Podgorica), Marija Perović, (OŠ „Oktoih“, Podgorica) i Tijana Rakić, (OŠ „Oktoih“, Podgorica).

Međunarodni žiri za ocjenu likovnih radova sačinjavali su predstavnici obrazovnih institucija i civilnog sektora: Zahid Movlazadeh, me-

NAGRAĐENI UČENICI SA PREDSTAVNICIMA MINISTARSTVA

nadžer projekata u GPPAC mreži, Biljana Lajović iz Ministarstva prosvjete Srbije, te Ljiljeta Goranci Brkić i Zoran Telalbašić, predstavnici Nansen dijaloga centra Sarajevo. Crnu Goru u žiriju su predstavljali Pavle Goranović, direktor Zavoda za školstvo, i Ivana Gajović, direktorica Nansen dijaloga centra Crna Gora, zahvalila je nastavnicima likov-

ne kulture, kao i direktorima škola koji su motivisali učenike da učestvuju na ovom značajnom konkursu. Takođe, ovom prilikom promovisan je Nansen mirovni kalendar za 2015. godinu u kojem se nalazi pet radova nagrađenih učenika.

Š. B.

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 6,40 eura, polugodišnja 3,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

VEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/ 231-254 i 020/ 231-255; mob: 067/ 222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

Vječno živa baština: Nad Njegoševom prepiskom

DALJINSKE PORUKE

Njegoš je zaista velika i neiscrpna tema, pisac mnogobrojnih dimenzija i značenja, pjesnik čija misao, kako reče Isidora, kao zrak svjetlosti vezuje daljine i prostore, polazeći, gotovo da se kaže, od beskraja u – beskraj. Tri toma pjesnikove korespondencije, pisma državicima, političarima, vlastelinima, kulturnim radnicima, umjetnicima, prijateljima i – neprijateljima, otkrivaju mnogobrojne drame njegove – i spoljašnje i unutrašnje, i državničke i ljudske, i daju mogućnost za potpunije sagledavanje i razumijevanje Njegoševih djela i dilema, njegove ličnosti uopšte

PIŠE:

PROF. MILORAD STOJOVIĆ

Ukrupnoj reči vladike Rada djeluju uvek daljinske poruke”, kaže Isidora Sekulić u svojoj knjizi i Njegošu, nadovezujući se na misao da je snaga velikih ljudi u tome što oni uvijek u sebi nose daljine, i što tako objedinjuju sve svjetsko i govore svemu svijetu. A poznato djelo ove umne žene i divne pjesnikinje primjer je nadahnutog i predanog traganja za pjesnikovim „daljinskim porukama”, za njegovim „zvjezdanim svjetovima”. I kad god sam razmišljao o stvaralaštvu i sudbini „tog čudnog monaha”, kako ga naziva Isidora, kad god sam mu se ponovo i ko zna po koji put vraćao, a svako vraćanje njegovoj poeziji znači novo otkrivanje, put me, pored Rešeta, Pavla Popovića, Lavrova, Šmausa, Brane Petronijevića i mnogih drugih proučavalaca, tumača i komentatora Njegoševih misli, vodio upravo njoj, Isidorinoj knjizi. Jer ni u jednom drugom djelu i studiji našoj nijesam naišao na takvu i tako inspirativnu građu za razrješavanje i doimanje Njegoševih poezija. A ta poezija, ako u taj pojam uopšte može da stane sve što podrazumijeva i nosi „krupna Njegoševa riječ”, i danas, nakon više od 100 godina proučavanja i posezanja za njenim smislom, za njenim izvorima i vrijednostima, još uvijek nije definitivno određena, još uvijek nema definitivnih sudova o njoj. Nema ih i nakon toliko studija, izdanja i prevoda Njegoševih djela. Samo „Gorski vijenac” njegov, na primjer, doživio je oko šezdeset izdanja na srpskohrvatskom jeziku, u šta nijesu uračunata izdanja u sabranim i cjelokupnim djelima. A preveden je na gotovo sve evropske jezike, na neke čak i po nekoliko puta, od kojih prevoda je do sada najbolji švedski, onaj ih 1913. godine. Bibliografija o Njegošu zaista je obimna, ali sveukupna bogatstva njegova djela nijesu još iscrpljena. Sto pedeset godina od pjesnikova rođenja suviše su mali period da bi se reklo sve što se ima i što treba reći o stvaralačkom opusu Njegoševom.

Rijeka događaja i sudbina ljudskih

Njegoš je zaista velika i neiscrpna tema, pisac mnogobrojnih dimenzija i značenja, pjesnik čija misao, kako reče Isidora, kao zrak svjetlosti vezuje daljine i prostore, polazeći, gotovo da se kaže, od beskraja u – beskraj. Zato je teško i nezahvalno pisati o njemu, naročito u ovakvim jubilarnim prilikama, jer sve što se tu kaže ne malo liči na nedelikatno ponavljanje davno rečenog i poznatog. I razmišljajući o tome na šta bih onda ovom prilikom skrenuo pažnju cijenjenom čitaocu, a da se što manje ogriješim i o njega i o slavnog pjesnika čiji jubilej proslavljamo, opredijelio sam se za prepisku Njegoševu. Jer, tri toma pjesnikove korespondencije, pisma državicima, političarima, vlastelinima, kulturnim radnicima, umjetnicima, prijateljima i – neprijateljima, otkrivaju mnogobrojne drame njegove – i spoljašnje i unutrašnje, i državničke i ljudske, i daju mogućnost za potpunije sagledavanje i razumijevanje Njegoševih djela i dilema njegove ličnosti uopšte.

Preko 1700 dosad pronađenih i objavljenih pisama Njegoševih (a koliko li ih još leži neotkriveno u raznim evropskim arhivima!) odraz su

jednog vremena i jedne sredine prema kojoj se život odnosio više nego maćehinski. Ta pisma su, kako je tu skoro rekao Ivo Andrić, kao rijeka „koja pred našim očima nosi svu bedu događaja i običnih sudbina ljudskih”. U njima se kao u ogledalu vidi čitava Crna Gora za dvadeset godina Njegoševih vladavina, njena politika i kultura, njeni odnosi sa susjedima i evropskim državama, njene unutrašnje prilike, odnosno prilike, i prije svega njen mučan i naporan put ka slobodi. Ona odražavaju dramu jedne male zemlje, spolja opkoljene neprijateljima, unutra razjedene krvnom osvjetom i svim drugim napastima koje podrazumijeva život koji se bukvalno odvijao na kamenu. Ali zemlje iskonski nose žetvom da se nikad ne pokori, da se žrtve ne broje kad se radi o nacionalnom, odnosno ljudskom dostojanstvu. No, iznad svega, ogromna prepiska koju je Njegoš vodio sa svojim savremenikima, izvan i unutar zemlje, živo je i zanimljivo svjedočanstvo o njegovoj ličnosti, o njemu kao državniku i čovjeku, o njemu kao pjesniku i misliocu. A Njegoš je bio sve to u isti mah i pod uslovima koji su teško mirili ta tri velika poziva bez grdne nesreće i velike tragedije. No, on je ipak, uz napore koji su ga koštali, ne samo zdravljao nego i lične sreće, objedinjavao u sebi i jedno, i drugo, i treće – i političara, i humanistu, i poetu, i njegovo djelo, političko, kulturno i umjetničko govori upravo o tome – o snazi da se može više nego što se može, da se bude „što biti ne može”, kako je sam kazao kroz usta vladike Danila u „Gorskom vijencu”.

Svima „počitanije i uvažnije”, ali...

Njegoš je kao političar umio da ocijeni snagu svoje zemlje, malu u vojničkom, veliku u moralnom smislu, pa je svoje odnose prema susjedima i prema Evropi usklađivao onako kako je najviše odgovaralo Crnoj Gori u određenom trenutku. On tu nije imao nikakvih iluzija. Često je očajavao nad sopstvenom nemoći, sklappao prijateljstva i tamo de ih nije moglo biti. Molio je i preklinjao, jednu i drugu stranu, za mir na granicama, ali je uvijek „znao da izmjeri pravu vrijednost i pomoći i obećanja” i da nađe hrabrosti da sve „krsti pravim imenom”, da dostojanstveno odgovori na sva pitanja onako kako je odgovorio onom turskom paši kad ga je ironično provocirao:

„Za koliko se može stići do Cetinja”

Prijatelj za šest sati, a neprijatelj nikad. Prijateljski se obraćao Ali-paši Rizvanbegoviću i Rifat Hasan-paši, Osman-paši Skopljaku, i Selim-begu Mustafagiću – svima „počitanije i uvažnije”, ali onome ko hoće da muti na granicama i da ugrožava mir i nezaštićeni živalj crnogorski, ovako je otpisivao: „Što kažeš da operemo sva srca pa da učinimo način i slogu na granicama, moje srce je za ljude vada čisto i oprato, a s neljudima priduđen je čovjek da se neljudski vladat jer ne može i da bi htio drukčije... Što se hvališ da imaš kod mene prijatelje koji ti dokazuju moje namjerenije... meni ih ne kazuj da ne postradaju... Moje je namjerenije javno i čisto; ko je kako valja, – onako sa mnom u susjedstvu i živuje... Kad sa mnom govoriš kako moj brat Bošnjak (obraća se Osman-paši Skopljaku), ja sam tvoj brat. Ali kad govoriš kao tuđin, meni je to protivno i svakom blago-

rodno mislećem čovjeku protivno bilo”.

Osjećao se često „inokosnim sirakom”. Najviše ga je boljelo što mu mnogi sunarodnici, kako sam kaže, „tuđinu nadničare”. Preklinjao ih je da se vrate „svom otečestvu”, prijetio im je, kad mu ništa drugo nije preostajalo – sudom potomaka, sudom istorije. Ali, iako odmjeren i u suštini neratoboran u vojničkom značenju, on je uvijek bio spreman na borbu ako joj je vidio smisao. 1848. godine, u časovima mučnog iščekivanja svih jugoslovenskih naroda, on se odlučno i kratko, pismom od svega tri reda, obraća Iliji Garašaninu:

„Ako je igde ikoga, nas evo; ako li nema nikoga, ja ne mogu ništa do stidjeti se što sam vam brat. Sad ili nikad, nikad ako ne sad.”

Najžalosnija sudbina na svijetu

Kroz sva ova pisma, vidi se, Njegoša nikad nije napuštala jugoslovenska misao. Osećanja neophodnosti zajedničke borbe protiv neprijatelja, vjera u pobjedu pravde. Ta misao je, uostalom, lajtmotiv čitave njegove životne aktivnosti. Ali, „pustinjak cetinjski” često je zaboravljao granične nevolje i iskušenja, razne Vranjine i Lesendra, pri nevoljama koje su ga snalazile od sopstvenog prokletstva, od sopstvenog naroda, od kojega se, veli, može svašta očekivati... „Teško onome ko je njegov poglavar; – to je najžalosnija sudbina na svijetu”. Šta sve nesrećni vladika nije preduzima da bi zaveo red u svojoj zemlji, da bi smirio nemirne duhove i iskorijenio granične i plemenske kavge i zadržice, iz kojih su se ponekad radala velika krvoprolića. Kumio je i bogoradio, obećavao, išao na mjesta do mjesta, ali se najčešće bez odziva vraćao u samotni svijet svoje Biljarde, u svoje pjesničko progonoštvo. A onda je strogo poručivao Bokeljima – kad su se jednom prilikom ogriješili o njegove naredbe o poštovanju mira s Austrijom.

„Boka i Crna Gora su kao duša i tijelo... jedan bez drugoga ne može ni živjeti ni umrijeti... i ja vas u srcu ne razlikujem od Crnogoraca. Ali ja danas ne vidim da vam je ikakva nevolja no prava obijest vaša... zato vas otačeski savjetujem da se vi te obijesti prodete... Ako li pak ne ščeste poslušati, znadite da ću vam ja s mojim Crnogorcima nazvati dobro jutro i da ću vam grdi no Turčin biti. A vi znate da se ja ne šalim. Tako znadite, i da ste zdravo.”

Njegušima, za sličnu neposlušnost: „Ja vi zalud pišem, zaludu zapovjedi šiljam da zla i pogana djela ne činite, nego vidim da za moje zapovjedi glave ne obrćete. Ako raditi tu bunu protiv česara, česar je velik, on će za nju čuti ili ne čuti; ako li je radite za inat moj, to sami svoju kuću razurate. Bilo kako bilo, dobro je da ve poznaj kakvi ste mi.”

Ceklinjanima: „Ovo vam zaludu šesti put šaljem knjigu i molim ve da ne zadijevate ljude cara turskoga... Sedite s mirom i vratite im ono što ste ukrali... ako hoćete, ako li pak i nećete, može vi biti, nećete nikome učiniti nako sebe, zašto vi ja kažem, Ceklinjani, ako se ne prodete carskih ljudi, da će vi ova godina na zlo doći...”

I tako redom: očinski savjeti, poruke, prijetnje – sa istim početkom: ja vas zaludu molim, i istim završetkom: tako znadite da ste zdravo, isto osećanje nemoći pred neobuzdanim

gorštačkim čudima, i tuge što se silom mora obračunavati sa sopstvenim narodom.

Jadne sitnice jadne stvarnosti

A kako li se tek osećao veliki autor „Gorskog vijenca” i „Luče mikrokozma” kada je svakodnevno morao da kmetuje svojim zemljacima, da se bavi „jadnim sitnicama jadne stvarnosti”, da interveniše u svakom i najbanalnijem sporu što se rađao u mučnoj borbi za opstanak i bitisanje. Onaj oduševljeni vukovac što je Branka nazvao proljećnim leptirom koji leti s cvijeta na cvijet po zapuštenoj livadi srpskoj, onaj žedni putnik što je iz Napulja pisao Dimitriju Vladislavljeviću: „ko ne putuje taj ne živi, taj ne znade što je svijet. A svijet je knjiga otvorena u kojoj treba učiti što je svijet, pozorište smiješno na kojemu se treba u različitim... maskama pokazivati”, onaj diplomata što se nepogrešivo snalazio u svim političkim situacijama (a to se naročito lijepo vidi iz pisama Jeremiju Gagiću, ruskom konzulu u Dubrovniku, sa kojim je najviše obraćao), taj i takav, u suštini takav Njegoš jadikovao je i zapomagao je, ne svakodnevno, nego mnogo puta dnevno:

„Risto Mićov Zec iz Pobora dolazio je lično pred ovaj Senat tužeći se da mu je vo ukraden i da za njega ima sumnju na Iva Vukova Martinovića iz Bajica, dodajući k tome da će Điko, sin Damjana Martinovića posvjedočiti. Sud je činio pozvati osumnjičenoga lupeža i svjedoka, no niti je osumnjičeni lupež priznao se u krađi, niti naimenovani svjedok osvjedočio...” I tako dalje (iz pisma Gabrijelu Ivačiću).

Ili: „Dolazio je ovde neki Spiro Moskov iz Špiljara tužeći se da mu je Stanko Lazov Kapetanović s Njeguša ukrao dva kotla, koje je Mićo Savov Kokošica, sad u Dobroti živeći, prodao nekom Stevu Bajici u Kotor. Zeleći udovoljiti žalbi predrečenoga Moskova, dao sam pozvati na Cetinje spomenutoga Kapetanovića...” i sve tako – u smislu nastojanja da se pravično riješi ovaj kao i svaki drugi spor.

Nepresušne vatre

Radaju se molbe i žalbe, sve u stilu: tuži mi se, molio me, žalio se, – oko ne vraćenih dugova, ukradenih pet koza, poaranih pasišta, kontrabande duvana, preljube, i ko bi sve nabrojao žašto su sve ljudi izlazili pred svog državnog i crkvenog poglavara i (oni to nijesu znali naravno) najvećeg pjesnika jugoslovenskog. A on je strpljivo odgovarao, intervenisao, pisao – dok mu ne bi nestalo snage, pa bi onda ispod nervozno pravljene koncepta za pismo zamolio svog sekretara da ispiše adresu, titulu, pozdrav i ostale formalnosti koje idu uz tu priliku, što je inače uvijek sam činio. Tako je Njegoš izgarao i dogorijevao na vatri svoga vremena, na vatri sopstvene strasti koju je unosi u sve čega se dohvatio, pa i u pisma čiju sam izuzetnu dramatičnost pokušao da sugerišem, da bi nakon dvadeset godina višestruke i višestruko značajne aktivnosti ostavio za sobom djelo koje će budućim piscima, misliocima, publicistima, boricima – u svim oblicima ljudske djelatnosti, poslužiti inspirativno: i kad treba žigosati čovjekove mane i poroke, i kad treba stvaralački i nesebično prinositi žrtve napretku i budućnosti.

U Podgorici promovisana knjiga „Usmena književnost i savremena crnogorska pripovijetka” dr Vladimira Vojinovića

NUŽNO JE NACIONALNO ODREDITI KNJIŽEVNOST

- Prof. dr Novak Kilibarda: Autor je na vješt način obradio uticaj usmene književnosti na crnogorsku pripovijetku. Postarao se da pokaže na koji su način crnogorski pisci izrastali iz bogate literarne tradicije
- Aleksandar Radoman, prodekan za nastavu Fakulteta za crnogorski jezik i književnost: Vladimir Vojinović ne prati manir nezamjeranja. Njegova knjiga je bez pandana, a doprinos za crnogorsku kulturu nemjerljiv
- Mr Nela Savković Vukčević: Treba odrediti kategoriju identiteta u našoj književnosti. Preglednim opisivanjem i jasnim komentarisanjem autor daje veliki doprinos ovoj temi
- Dr Vladimir Vojinović: Prof. dr Milorad Nikčević, moj tadašnji mentor, očinski je bdio nad izradom rada i građanskom hrabrošću se suprotstavio kleveticima

Kapitalna studija dr Vladimira Vojinovića pod nazivom „Usmena književnost i savremena crnogorska pripovijetka” predstavljena je u Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović” u Podgorici. O knjizi su, pored autora, govorili: prof. dr Novak Kilibarda, vršilac dužnosti dekana Fakulteta za crnogorski jezik i književnost (u čijem izdanju je izašla knjiga) doc. dr Adnan Čirgić, zatim prodekan za nastavu iste univerzitetske jedinice Aleksandar Radoman i mr Nela Savković Vukčević. Medijator večeri bila je Vesna Šoškić.

Istakavši da pojavljivanje ove studije predstavlja izuzetno značajan događaj u tekućoj i istorijskoj stvarnosti Crne Gore, prof. dr Novak Kilibarda je ocijenio da Vojinović izrasta iz plodnog ambijenta u kojem je crnogorski jezik konačno zauzeo mjesto koje mu pripada i čiji je vrhunac prerastanje Instituta za crnogorski jezik i književnost u fakultet sa kvalitetnim nastavnim kadrom i odgovarajućim kapacitetima.

„Autor je na vješt način obradio uticaj usmene književnosti na crnogorsku pripovijetku. Postarao se da pokaže na koji su način crnogorski pisci izrastali

DUHOVNOST KOJA TRAJE VIJEKOVIMA: Sa promocije

iz bogate literarne tradicije. To je posebno važno, jer narodu treba stalno dokazivati da se njegova duhovnost razvijala još od predhrišćanskog perioda”, kazao je on.

Primjeren univerzitetski udžbenik

Aleksandar Radoman je napomenuo da Vojinovićeve knjige, inače njegov doktorski rad, pripada onim prekretničkim izdanjima koja obogaćuju kulturni i duhovni ambijent kojem pripadaju.

„Ova studija sadrži brojne kvalitete, a sadržajem i formom će bez sumnje biti

primjeren univerzitetski udžbenik”, naveo je on. „Vladimir Vojinović ne prati manir nezamjeranja. Njegova knjiga je bez pandana, a doprinos za crnogorsku kulturu nemjerljiv. On ne robuje unaprijed zadatim koordinatama. Monografija koju predstavljamo postavila je nove standarde u proučavanju usmene i pismene književnosti Crne Gore.”

Mr Nela Savković Vukčević je ukazala na Vojinovićev stav da je nužno „nacionalno odrediti književnost”.

„Drugim riječima, treba odrediti kategoriju identiteta u našoj književnosti”, pojasnila je ona. „Preglednim opisivanjem i jasnim komentarisanjem au-

tor daje veliki doprinos ovoj temi. Njegov jezik je britak i sugestivan.”

Ona je zaključila da su priče kao ljudi i da ih treba pozvati da „žive sa nama”.

Studenti kao inspiracija

Brojnoj publici, u kojoj je bilo i studenata Fakulteta za crnogorski jezik i književnost na Cetinju kao i Katedre za crnogorski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Nikšiću, obratio se i sâm autor. On je priznao da je teško nešto dodati nakon nadahnutih riječi promotera i izrazio zahvalnost članovima komisije pred kojom je odbranio doktorski rad.

„Prof. dr Milorad Nikčević, moj tadašnji mentor, očinski je bdio nad izradom rada i građanskom hrabrošću se suprotstavio kleveticima. Zahvalnost dugujem i profesoru Kilibaldi, koji me je konstantnim savjetovanjem i bodrenjem ohrabrio na ovaj čin, ali i cetinjskim i nikšićkim studentima koji su bili svojevrsna inspiracija da ova knjiga ugleda svjetlost dana”, kazao je on, ističući da je knjiga posvećena njegovom dedu po majci.

N. N.

Promovisana prva generacija učenika na crnogorskom jeziku u Skoplju

ĐECA UČILA O KULTURI, TRADICIJI, GEOGRAFIJI I ISTORIJI CRNE GORE

Najmlađi članovi Zajednice Crnogoraca u Republici Makedoniji imali su priliku da učestvuju u ovogodišnjem programu nastave na crnogorskom jeziku prilagođenom deci iseljenika iz Crne Gore. Program je vodila profesorica Marina Markovska Đurović u skladu sa opštim programom koji je odobrio Zavod za školstvo Crne Gore. Učenici su, tako, uči-

li o kulturi, tradiciji, geografiji i istoriji Crne Gore.

Na svečanosti dodjele diploma, kojoj je prisustvovao i direktor Zavoda za školstvo Pavle Goranović, predstavnici Centra za regionalnu saradnju iz Podgorice su učenicima dodijelili prigodne poklone, a čestitkama se pridružio i otpravnik poslova u Ambasadi Crne Gore u Republici Makedoniji Danilo Brajović.

N. N.

Detalj sa svečanosti dodjele diploma

U Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici premijerno prikazan dokumentarni film „Crna Gora i Veliki rat” autora Branka Baletića i Andra Martinovića

JEDINSTVENO SVJEDOČANSTVO O CRNOGORSKOJ BORBI I STRADANJU

VRIJEDAN MATERIJAL: Insert iz filma

Povodom stogodišnjice od početka Prvog svjetskog rata, Crnogorska kinoteka realizovala je 60-minutni dokumentarni film „Crna Gora i Veliki rat” autora Branka Baletića i Andra Martinovića, koji je premijerno prikazan u Crnogorskom narodnom pozorištu. Ovaj jedinstveni film finansiralo je Ministarstvo kulture, a projekat je započet još u martu prošle godine.

Izrazivši zadovoljstvo zbog činjenice da ne pamti „kada je CNP bio tako pun”, Branko Baletić je ukazao na probleme koji su pratili snimanje filma, odnosno na njegov značaj za crnogorsko društvo u cjelini.

„Sâm rad trajao je skoro devet mjeseci, a naš tim, koji nije bio veliki, vrlo uporno je skupljao materijale. Ljudi su že-

ljeli da nam pomognu, a kada su shvatili da mi nemamo puno video-dokumenata o tom periodu, onda su nam ih dali. Isti problem bila je i potraga za tekstom, jer kada su ovakve stvari u pitanju morate biti oprezni, naročito kada nešto generalizujete, kada optužujete ili hvalite.”

Andro Martinović je u prvi plan istakao veliku vrijednost prikazanih materijala, na kojima prvi put vidimo kako su izgledala neka mjesta u Crnoj Gori, ali i detaljniju ilustraciju nekih od ključnih događaja iz crnogorske istorije.

Film sadrži djelove materijala koje je Crnogorska kinoteka posjedovala i pojedine scene koje pripadaju svjetskoj baštini, kao i novootkupljene materijale koji ostaju u arhivi Kinoteke.

N. N.

U Frankfurtu obilježena stogodišnjica rođenja Mihaila Lalića

PODŠEĆANJE NA LIK I DJELO VELIKOG STVARAOCA

– O Lalićevom životu i stvaralaštvu govorio je crnogorski književnik koji živi i stvara u dijaspori Saladin Dino Burdžović. Na svečanosti je govorio i predsjednik udruženja Monte-Hess Rifat Stanković, koji je dao zanimljiv osvrt na kulturni roman „Lelejska gora“

– Pažnju publike naročito je privuklo prikazivanje originalnog audio snimka priče Mihaila Lalića u kojoj ovaj pisac, čijim djelima dominira ratna tematika, svjedoči o zloglasnom kolašinskom četničkom zatvoru

U prostorija- ma Generalnog konzulata Crne Gore u njemačkom gradu Frankfurtu, Crnogorsko-njemačko udruženje građana Monte-Hess, u saradnji sa Generalnim konzulatom, a uz podršku povjereništva Matice crnogorske iz Frankfurta, obilježilo je značajan jubilej – 100 godina od rođenja jednog od najvećih crnogorskih književnika XX vijeka, Mihaila Lalića.

O Lalićevom životu i stvaralaštvu govorio je crnogorski književnik koji živi i stvara u dijaspori, Saladin Dino Burdžović. Na svečanosti je govorio i predsjednik udruženja Monte-Hess Rifat Stanković, koji je dao zanimljiv osvrt na kulturni roman „Lelejska gora“.

Pažnju publike naročito je privuklo prikazivanje originalnog audio snimka priče Mihaila Lalića u kojoj ovaj pisac, čijim djelima dominira ratna tematika, svjedoči o zloglasnom kolašinskom četničkom zatvoru.

Prisutnima se prigodnim pozdravnim riječima obratio i generalni konzul Crne Gore u Frankfurtu Željko Stamatović, koji je predstavnicima tamošnjeg iseljeničkog društva izrazio želju da nastavi rad. Skupu je prisustvovao i Miloš Bukilić, novoizabrani predsjednik Saveza crnogorskih asocijacija Njemačke, kao i generalna sekretarica Saveza Emira Ličina. Program je vodio novinar radio Darmstadta Vojko Jestrović.

N. N.

ISELJENICI PROMVIŠU CRNOGORSKU KNJIŽEVNOST: Sa svečanosti

SAOPŠTENJE ŽIRIJA O REZULTATIMA KONKURSA ZA KRATKU NOVINSKU PRIČU

– Na Šednici održanoj 17. 12. 2014. godine Žiri (u sastavu: Bogić Rakočević, predsjednik, Goran Sekulović i Jovanka Vukanović, članovi) jednoglasno je donio odluku da od pristiglih priča (31) na konkurs „Prosvjetnog rada“, prvu nagradu dodijeli priči „Epitaf“, pod istoimenom šifrom „Epitaf“, autora Ninoslave Zlatković, drugu priči „Testera“, pod šifrom „Sabah“, autora Vinke Perišić-Šarenac, a treću priči „Vriska“, pod šifrom „Fatima“, autora Mirsade Šabotić

– Honorar za prvonagrađenu priču iznosi 300,00, za drugonagrađenu 200,00, a za trećenagrađenu 100,00 eura

– U prošlom broju „Crnogorskog identitetskog glasnika“ objavili smo prvoplasiranu i drugoplasiranu, a u ovom broju objavljujemo trećeplasiranu priču

VRISKA

Na rožajskim vrljetima, pred pašnjaka i livada, čvrsti i postojani poput klade, kroz vjekove, leže krševi koji svojim sivilom razbijaju tu maslinasto zelenu draž i kao da su klešani vještim rukama nekog neimara ponosno trpe zimsku hladnoću i vrelinu ljetnjih dana. Narod kaže da kamenje ima dušu i da je u svakom kamenu duša pokojnika, duša nečijeg pretka.

U tom prostranstvu rožajske tišine u blizini Grahova, evo već sedamdeset godina, u krugovima samoće, retočen u priču, leži jedan kamen. No, to nije običan kamen. Mještani vele da im se ponekada učini da se iz njegovih šupljina pojavi nekakva svjetlost, posebno kada je mlad mjesec. Često čobani, kada idu za ovcima, spuste svoju džaklju na njega i prillegnu.

Nekada davno je i prelijepa Zumra spustila svoju glavu na taj kamen i čelom udarala sve dok svoje lice nije krvlju odlila. I dok joj je krv topila šamiju, pred očima joj se pojavljivala slika njenog devera. Sjutradan u akšam su trebali da je svedu u derdek s njim.

Kamen, na vrhovima umrljan krvlju, nijemo je stajao u toj sablasnoj noći i samo su se čuli drhtaji vjetrova u krošnjama koje su spavale dubokim snom. Zumra je iznemoglo gledala unjega pokušavajući da sačuva svjetlost prohujalog vremena u svom srcu i trenutke koje je provele uz svog Mujkana. I dok je noć rasipala svoje dodire, Zumrino srce puno čemera i jada stezala je gusta magla u pustoši maglovite noći koja je sablasno izgledala bez plamena zvijezda. U jednom trenutku je pogledala oko sebe kao da traži spas u ovoj mukloj noći. Smrt se pomanjalau njen zamučeni mozak. Jecanje uvaljano samoćom stapalo se sa gustim slojevima magle. Krenula je ka jednom uzvišenju. Gledala je bezdan pred sobom. U njenoj ugušenoj utrobi, plamtio je vulkan koji je pekao njene vene i

prijetio da bol nikada neće zauzdati protok vremena. Plakala je. Vlažna brada, natopljena suzama i krvju, sipala je jauke. Pružila je ruke prema tom bezdanu. Jauk vjetra koji se prelamao kroz maglovitu poljanu podsjeti je na vrisak njene Fatme. Osjetila je kako joj mlijeko navire iz nabreklih grudi. Toplina joj se užagra duž čitavog tijela. To joj se uvijek događalo kada bi njena Fatima trebala da podoji. Iz bezdana koji je vukao svojim smrtnim kandžama, izroniše Fatimine oči. Izlomljeno Zumrino srce okivala je ta detinja duša. Još nju ima, još nju. Vrijedjelo je živjeti, vrijedjelo...

Polako se udaljavalala i još jednom pogledala kamen koji je upravo ona postavila. Donijela ga je sa Goljovih krša. Jedino je ona vjerovala da ispod humke u Grahovu, koja se pojavila pet dana poslije nestanka njenog muža, leži baš njen rahmetli Mujkan.

Znala je da će je tražiti jer, zasigurno, Fatima plače. Ponadala se da će je čuti njena jetrva Emina, koja je takođe imala bebū, i da će je podojiti. Ovo nije bilo prvi put da u gluvo doba noći Zumra, pored sivog kamena, dočekuje svitanja. No, ovo je bila posebna noć. Došla je da posljednji put prigrlji kamen i da se za amena vjek halali sa Mujkanom.

I dok se sunce pomanjalalo na istoku, a magla dolinom provlačila svoje skute, Zumra se, jašući konja Dorata, gubila u odlivenim putevima tišine i tame.

Tiho je prilazila kući. Sablasnost te mukle jutarnje tišine jedino su razbijala konjska kopita. Privezavši Dorata za najbliže drvo, uputila se ka svojoj sobi. Ušla je polako. Fatima je mirno spavala, ai je njena jetrva sjedjela u polumraku sobe.

– Polako, ne plaši se, ja sam. Fatima je plakala, podojila sa ti je. Uhhh... stravila sam se – kao kroz smiješak, ali sa nekim strahom u očima, izusti Emina.

Zumra je nježno pogledala. Dvije suze joj potekoše niz lice. Brišući ih šamijom, sklopčala se na minder i bolno zajeka.

– Neka, jedna, ne plači, probudićeš djecu. Evo, samo što nije svanulo. Zaspilo malo – prozbori skoro šapatom Emina.

Zumra se primače prozoru i mjesec na izdisaju joj djelimično obasja čelo. Krv se pomanjala ispod šamije, a Zumra ga je rukavom brisala sa lica. Emina je začuđeno pogleda, ustade i skide joj šamiju:

– Šta ti je bilo, mrčo omrčena? – raskolačenih očiju i sa podignutim rukama do ramena upita je Hankuša.

Zumra je ćutala.

– Da nijesi pala sa konja? Znaš li ti krv kuklja, jedna ne bila – prozbori tiho Emina, uz djetinju pelenu i počeo Zumri da briše krv. Rana je bila duboka. Krv je tekla i stapala se sa mlijekom na Zumrinih grudima koje je pravilo žuti krug na majici oko njenih dojki. Emina se dosjeti da u palti, obješenjoj o vrata, ima malo duvana te ga uze i kažiprstom ga pripri na Zumrinu ranu.

Zumra je pogleda sva u grču, ne obraćajući pažnju na bol koju je osjetila. Podigla je obje ruke i počela da čupa kosu.

– Kuku meni kukavici, kako ću ja sa njim noćas u krevet, kako, kako, sestro moja mila... kako? – prosikta kroz zube poluotvorenih usana Zumra. Do juče sam držala leden i žbanom mu posipala da s eumije. Sječaš li se da sam mu onomlani i noge prala kad mu seono prst nabo na rogodžu te mu se potpoganila rana – teško dišući, uz jecaj i pokrivajući lice rukama kao da vapi za malo vazduha reče Zumra.

Emina je nijemo gledala. Nije znala šta da joj odgovori. Onako nehotice pritiskala je ranu iako za to nije bilo potrebno jer krv više nije tekla. Objes se učutale. Jedino se čulo neravnomerno disanje djece u sobi. Zumra skloni Eminin prst sa čela, približila se Fatimi i nježno je pomilovala po licu. U jednom trenutku prigrlji kolijevku rukama. To je bio jedini zagrljaj koji joj je dušu grijao. Gledala je to djetinje lice. Dvije joj suze poput inja tiho padoše, ali su sada bile toplije i nježnije. Znala je da je i to dijete u kolijevi zazidano sudbinom, koja će hodati po lišću vremena čiji će vapaji odzvanjati dok je svijeta i čovjeka.

Jutro je već odavno izvuklo sebe iz čahure tame. Hankuša je spavala sa rukom prebačenom preko starijeg djeteta, a Zumra je, dbijajući pored Fatime, dočekala najcrnje jutro. Tu pribijenoj uz kolijevku nadirale su misli. Ušima su odzvanjale riječi njenog svekra – Najbolje je da ostane u naše roblje. Gdje će ona sad. Mi čoru ne damo. Eto, naš Ibiš je udovac. Neće joj bit prvina da mu njivi djecu. Gledala ih je otkad je došla. Neka mu bude žena.

Zumra nije imala roditelje. Odavno su bili preselili. Braća su htjela da je vrte poslije Mujkanove smrti, ali bez djeteta. Njena duša nije mogla da podnese da je odvoje od Fatime. Fatima je bila posrmčica. Rodila se osam mjeseci nakon Mujkanove smrti. Pristala je radi nje. Svoju mladost će dati čovjeku od pedeset godina, svoj djeveru, udovcu. Noćas će potamnjeti njeni zvijezde, a kamen u Grahovu vječno će trajati na prostirci tišine ispod tamnog svoga.

Po akšamu, Zumrina svekrva ode do nje u sobu. Dade joj leden napunjen vodom. Ništa ne izusti samo pognute glave izade. Zumra je znala šta joj je činiti. Izvuzkla je iz svoje bohče jedna peškira, možda isti onaj koji je pregrnula Mujkanu preko ramena prije pet godina kad su je sveli kod njega u derdek. Primače se Fatimi i pokuša da je podoji.

– Ne muči se, podojila si je prije po sata – kao da ima neki težak kamen u ustima prozbori Emina.

Zumra ustade i krenu ka izlazu. Pogleda još jednom ka kolijevci i uputu se ka sobi iz koje je izbijao dim pregorjelog Ibišovog duvana.

I dok se Ibišov znoj stapao sa mlijekom koje je curilo iz Zumrinih grudi, dotle je Fatimina vriska odzvanjala goletima rožajskog kraja, a svirepi vjetar je gonio tmurne oblake, koji su stvarali olovnu maglu užarenih očiju. Kamen na Mujkanovom grobu je te noći bio crnji nego ikada. Ostao je tu, prekriven olovnom maglom, u tami, da traje dok traje priča o nesrećnoj Zumri i o vrisci sirote Fatime.

ŠIFRA: FATIMA
AUTOR: MIRSADA ŠABOTIĆ

JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

NARODNE PRIČE

NARODNA VIDARKA

Zivjela u Tari Đurđevića, nekada davno, još u tursko doba, nekakva sirota žena, udovica sa sedmoro dece. Iako je tada bilo mnogo siromašnih, ona je bila siromašnija od svih. Ono što kažu: ne zna se od čega živi. Pomagali su joj i oni koji su ljuta sirotinja bili, ali i neki bogati, radi sevapa.

Riješi ona jednom te ode kod Fejza Đurđevića, bogatog čoeaka, pa mu se požali, sve po redu i kako jeste. Potegne on česu, daruje je nekakvih novčića, ona prihvati ali mu kaže:

Nijesam ja došla, adžo Fejzo, da od tebe prosim, no da mi kao pametan i ugledan čoeak daš kakav savjet.

Šta bih ti savjetovao, ženo, drugo do da radiš, samo se radom sve može pobijediti. – kazao on i bio u pravu.

Znam, adžo Fejzo, znam ja toliko, ali ja nemam šta raditi, ja nemam o čemu niti na čemu raditi. Zemlje nemam a u tuđi rad me niko neće, puno ih je što tuđu njivu kopaju, tuđu livadu plaste, tuđu stoku čuvaju.

Pa smisli nešto. – veli joj Fejzo.
Ja da sam umjela smisliti, ne bih kod tebe ni došla, no ajde ti smisli, ti si muško, ti si pametan čoeak. – kaže mu žena molećivo.

Ako nema ništa drugo – ti počni gatati, puno je nevoljna naroda. Više je bolesnih no gladnih.

Ali ja ne umijem ni gatati ni vraćati, ništa. Nikad mi niko nije bio gatar, pa neću ni ja.

Gleda je Fejzo, malo se zamisli pa joj kaže: E, pa ovako ćeš uraditi: naberi ovijeh trava ljekovitijeh, bar ih kod nas ima dosta, vidiš – sporiš, kantarija, zelje, pa naberi lipovog behara, glogovog behara, gloginja, trnjina, svega, osuši i počni narodu dijeliti za lijek.

Ali ja ne znam, adžo Fejzo, šta je za koju bolest. Kako ću doznati koja je travka za koju bolest dobra?

Svaka je za sve dobra, jadna ne bila, čajevi ne mogu škoditi. Kad ih osušiš ti biljke strljaj između ruku i smiješaj da se ne zna koja je koja, da niko nijednu ne može prepoznati, pa sve jedno isto dijeli, samo iz različitih sprema za različite bolesti, da ne primijete da im daješ jedno te isto. Je li ti jasno?

E, neće ti ja to moći, pa taman kad bi smo pokrepali od gladi, nijesam ja od tih i nije fino varati...

Dobro, dobro. – kaza Fejzo ženi i potapša je po ramenu i pruži joj ruku za pozdrav.

Ode žena malo povrijeđena i riješena da i dalje pati, ali kad je uveče prilegla kraj svoje siročadi, polugladne, nešto se u njoj uzburkalo, te Fejzov savjet drukčije razumjela. Pa zar i oni drugi isto to ne rade? Ljekovite trave su ljekovite trave, u pravu je Fejzo, ne mo-

NARODNI PAMETAR: Stogodišnji Mikailo Raonić (oko 1974. godine)

gu one škoditi nikome, a nekijem će se potrefiti pa im i pomoći! Svakakve misli joj dolazile u glavu, sve joj pametniji i istinitiji bio Fejzov savjet, pa već u zoru poranila u potragu za biljem.

Bolesnika bilo na sve strane, i čim je prvi kazao da mu je bolje i de je lijek našo, narod navalio kod udovice u kolonama, toliko da nije mogla nadodati ljekarija. A ko god da dođe, ne dođe praznih šaka, da nešto deci ne donese, a onda i njoj u ruku spusti po neki novčić prilikom pozdravljanja. Malo po malo, o udovici se ispredoše stotine priča i u svakoj je ona bila čudotvorka koja iz mrtvih diže, kojoj se nešto prisnilo, koju je sam Bog naučio, i sebe i narod da spasi. Stižu nevoljnici izdaleka, isa devet gora, pitaj boga odakle, tako da se sad kod vidarke moralo čekati na red i tražiti veza. Nedugo potom sirota udovica postade jedan od imućnijih domaćina u selu, pa i šire.

Vidi i Fejzo šta se događa ali čuvao tajnu, zbog nje ali još više zbog sebe. Prolazilo vrijeme, došao vakat da se i on razboli, ito pogano. Neka mu guka bila u grlu, tamo njemu, pa stiska, pa davi li davi, samo što ga ne pridavi, uz zemlju ne prignječi. Išao on svukud, daleko stizao, ali nide lijeka ne nalazio, bolest ga sve više osvajala. I dok je jedne večeri ležao i razmišljao o sudbini i životu, o bogatstvu i siromaštvu, pane mu naum ona udovica, pa kaže sebi: mora da ona nešto zna! Naučila sama ili od drugoga, prisnilo joj se ili joj je neka viša sila doturila neku tajnu...

Ujutru Fejzo na sedlaniku, ne kazavši nikome ni kud ide, banu pravo pred kuću vidarice! Žena se iznenadila ali malo i uplašila.

Koje dobro, adžo Fejzo, ako boga? – izgovarala je dok je prihvatala uzdu i ljubila ruku svome spasiocu.

Nije dobro, snaho, nije dobro – no zlo je. Boleština me spopala, snaho, pa niti smrti niti života.

To majka više ne rađa (takvu dobrotu, ljepotu, čoečnost...);

Utrli se ko šareni konji (kletva, ali i poređenje, jer se vjerovalo da je posljednjeg šarenog konja imao Marko Kraljević i da je onda nestalo i šarenih konja i takvih junaka. Reklo bi se i: Puška nastala – junaka nestala!);

U devet sinova fala – u jednome hrana (puno sinova jeste ponos, ali nesloga će učiniti da niko neće paziti roditelje);

Vraćaj, koko, što si počukala (dug se mora vratiti, nemaš više kud);

Golu koščinu ni pašče neće (koščina – koščurina, odbačena kost);

Gledaju ko pilad iz gnijezda (kad neko potpuno nemoćan nešto iščekuje);

Glava se samo glavom brani;

Do ujutru ni dva s prtine (ni dva koraka, toliko snijeg pada);

Ispod dubrave lopate od njih ne možeš sakriti (kako su vješti lopovi);

Jednu bi nogu ispod sebe pojeo (koliko je lakom);

Ko milostinju dijelio a plako, nikad se ne veselio;

Naše nazivalo a njino proždiralo (naše je vlasništvo ali oni ga koriste; imanje, zemlja, livada koju pase tuda stoka).

Ušli su u kuću, sada skoro bogatašku. Fejzu nije ni do časti ni do priče.

Pa ja velju, snaho, onako sam sa sobom, kad pomažeš tolikome svijetu, da ti i znaš neku tajnu, da si odnekud nešto naučila, pa evo i sam dođoh da lijeka iz tvoje ruke zaštem.

Žena se postidela, zadržala, pa klekla ispred Fejza:

E, ne duše mi, adžo Fejzo, ne znam ni sad ništa više no ono što si mi ti onda kazo!

Fejzo se trgne, grohotom zasmije kako nikad nije, pa ga još i polene nešto, zakašlje se i skoro zacene, aj-ha-ha! Aj-ha-ha! Aaaa-a! Pokulja iz njegovog grla gnoj i sukrvica, toliko da ni svi vezeni jagluci i šalovi to nijesu mogli primiti. Izbaci on namah iz sebe svu tu dugo skupljanu muku. Odjednom sve mu jako olakša, rasvane mu se pred očima. Baš u momentu kad je povjerovo da je konačno s njim gotovo.

Skoro zdrav i čio nekako, jahao Fejzo selom, došlo mu da zapjeva iz sveg grla. One guke ko da nije ni bilo, i ko da je sad neki drugi čoeak jaše u njegovom srebrom i zlatom vezenom sedlu.

Skoro da su se uplašili njegovi od njega kad je kući došo, pa su povjerovali kako je on jutros, pošto je nešto usnio, otišo u neku svetinju, njinu ili tuđu, sve jedno, i da mu je neki svetac ili Svevišnji lično pomogao i u život ga vratio.

Kažu da je poživio još dugo i da je kod one žene išao sa darovima u svim prilikama i neprilikama, i da ju je smatrao više nego rodom sestrom. Da se na kraju s njom i posestrimio.

E, MOJ SIRE, MOJ SVIJETLI OBRAZE

Bio neđe neki siromah koji je rijetko i hljeba imao dovoljno, a o siru da se i ne govori, ali je vješto čuvao svoje siromaško dostojanstvo.

Pode on tako jednom u goste, na slavu i na čast, kod dobrog i bogatoga domaćina, pa iako je znao da će tamo biti svega i svačega, najeo se kod svoje kuće hljeba i tvrđoga sira, kako u gostima ne bi posezao ni za čim, da ovi ne bi pomislili kako je ovaj došo samo da se najede. Tvrđi sir bio preslan, pa je siromah još u putu ožednio, te je u gostima odmah počeo tražiti vode i samo vode. Praznio on čaše na iskap, što je domaćin odmah i zapazio: U što si nešto dobro večerao. – rekao je domaćin, više da mu se naruga, a vjerujući kako se ovaj umorio u putu i da je zato ožednio.

Jesam, vala, i ne da sam jeo, nego se i prejeo. Žena nakuvala pun lonac suvog mesa, a ja meso volim – pa sjedi, pa po onome mesu, fuka, i fuka, i fuka – i skoro pola ga smazah.

Povjerovali domaćini u njegovu priču, razumjeli njegovu potrebu za vodom, ali ga ne mogli ubijediti da uzme nešto sa njihove bogate slavske trpeze, pa im sad malo i krivo bilo. „De, maši se, Boga ti, nećeš se otrovati. Ajde uzmi, nijesi zaluto u ne znam čiju kuću, de!“, nije pomagalo, ni po stotinu puta da se kaže. Ispao siromah veći u svojim očima, ali i u očima domaćina, mađa se nijesu mogli pomiriti s tim da im „slavu prezire“, kako su mu u oči rekli.

Vratio se siromah kući i na stolu zatekao ostatke svoje večere, parče hljeba i nekoliko mrvica tvrđoga sira u uglu tanjira. Zahvativši onom korom ono malo sira, poljubio ga je prije nego će ga u slast smazati, pa sa suzom na okrajku oka mu se obratio:

E moj sire, moj svijetli obraze!

ZMIJA NA ČEDILU

Pred samu propast Manastira Arandela u Đurđevića Tari, iako u Zatarju, iako je bilo tursko doba, bila je crnogorska vlast, jer su se Đurđevići zavladili sa nekima iz Turske pa su priznali Crnu Goru i Knjaza i od nje-

ga dobili kapetaniju, Đurđevića kapetaniju. Oni su davali kapetane i perjanike, plaćali porez i upravljali se prema crnogorskim zakonima. Bilo je tako dok nijesu počele one bune po Hercegovini, koje su se prenijele i u ove krajeve naše, te je planula prvo Džamija na Vlaškovcu pa onda i Manastir porred Tare. No ne pričam ti to zbog toga, to svi znaju, no oću da ti ispričam o jednome čudu koje je to što će se zbiti najavilo, i ne znam da li to današnja mladež zna – a treba da zna.

Do skora je bilo živih očevidaca, a i ja sam lično slušao ljude koji su pričali kako su tu bili i kako su to videli, pa na njinu dušu neka bude ako nije bila istina, a mora da je bilo baš tako kako se priča.

Arandel je bio jedan od najbogatijih manastira u ove naše krajeve, toga doba, Turci ga nijesu dirali no na neki način poštovali i pomagali. Kažu da je svaka kuća Đurđevića svake godine po krug voska za svijetle darivala Manastiru, zbog toga što su njine pčele išle u pašu po manastirskim imanjima. Manastir je imo veliku imovinu, njive, livade, šume, velika stada ovaca, buljke govedi i konja. Imo je katune od Rasove i Trgilja pa do Bunetine i Kozlinovače. Pametno se upravljalo tim imanjima pa je zato Arandel po mnogo čemu bio mimo druge manastire. Pričaju kako je mlijeko iz Kozlinovače niz cijelo selo dopremano uz pomoć drvenih čunjeva. Čobani bi gore u planini u čunove sipali mlijeko i ono bi se kod Manastira slijevalo planinkama u suđe koje bi one poturale ko pod neku česmu. Dolazili su ljudi od svake to čudo da vide, ali nikad nijesam čuo da je ko drugi nešto takvo napravio.

No da vidiš čuda, jednoga dana pred Manastir s mlijekom na čedilo pade i zmija! Živa i zdrava, i što je još više za čuđenje, nije ni pokušala da bježi niti je na koga palacnula, no se smotala u klupko i ostala onako da leži na čedilu a preko nje se i dalje slivo potok mlijeka. Prepadnute planinke se okretale oko sebe, zgleđivale i ne umjele ili ne smjele ni jedna više riječ da prozbore, no pozvale igumana. Gledao iguman čudo nevideno pa se prekrstio tri puta i reko: Davolja sila! Đavolje sile! Ne sluti na dobro, ne, ne sluti na dobro, upamtite što vi velju!

Nije trebalo pamтити dugo, uskoro je bilo to što je bilo.

STARAC UMAKALAC I DOMAĆI RAD

Doveli odnekud mali svatovi na riječ, ili na prevaru – sve jedno, tako kako se to tada i činjelo, jednu lijepu devojku. Okupili se svadbari, puna kuća, pa svatove dočekali i sve po redu i običaju činjeli. Svemu se velika pažnja poklanja, svemu osim njoj, sada mladi, sada nevjesti. Dovedena je onako na nevideno i na lijepu riječ, da joj se mili, ali nikako da ugleda toga za koga su je isposlili i doveli.

Mladino je da dvori među deverima i da šuti osim kad je što pitaju, a i to bogme rijetko. Razgledala ona po onome narodu, ima ih koji biše mogli biti On, On, njen čoeak i njen gospodar. Nadala se da je baš onaj u suprotnome čošku. Priželjkivala da je onaj ondje te sjedi – ako nije onaj iz čoška, a da ne bi bilo loše ni da je onaj te čas ulazi čas izlazi iz kuće. Jedino je bila sigurna da njen muž ne može biti onaj jedan krezubi starac, koga niko ništa nije ni pitao ni čitao, koliko ni nju. Svašta je mislila i svašta govorila sebi, duboko u sebi zatočena.

Sjedio Starac iza šporeta i u toplu vareniku umakao nekakvu komadinu hljeba, drobio i jeo. Iskoistila Mlada trenutak da u prolazu, dok je izlazila prekuću, zastane kod Starca, pa ne zajuci šta bi joj on mogao biti, krišom upitala:

O, Boga ti, Starče – umakalče, očeš li mi reći za koga sam ja vođe dovedena?

Poturio kašiku Starac, razatro brkove, nakostriješio se kao pijevac, nadošao kao komad hljeba u vručoj varenici, pa joj iz svojih visina saopštio:

Nešto mi se peta prdometa – sve za mene Starca Umakalca!

(NASTAVIĆE SE)

NARODNE IZREKE

Čoeak đavolu potrebit nije, ali čoeak bez đavola ne more;

Čoeak se ne mjeri pedu no vreau (ne mjeri se visinom, no koliko vrijedi);

Da sam se za prs (t) ujela – eto ti nje (eto je u svakoj nevolji, i za najmanji problem);

Da sam po tici poručila – eto ti nje;

Daj mi se Bože batli roditi, ne treba mi o nafaki misliti (ako se rodi sa batom, sa srećom, igbali, talično, nafaki, onda će se za njega naći hljeba i mjesta pod suncem);

Zlatna motičica žensko dijete kopa (govorilo se tako da se pokaže koliko se ne želi žensko dijete da se rodi);

Ženi se dok te žene oće;

Zavidna smrt (veliki narod na njegovoj sahrani, veliki sprovod, krupne riječi, da drugi, živi, zavide);

Zavrzlo vilicu za vilicu (mršavo, krepać sami, nejatorno, nesatovno, pa ni pričati ne može kako valja. Za takve kažu i: Nagrdi Bože, imaš šta!);

Zemlja mu u obraze ušla (smrtni, toliko je propao da je čudo i da je još uvijek živ);

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

Уређује: Слободан Вукановић

ЗЕЛЕНО ОКО МАСЛИНЕ

На Мировици гдје се људи мире,
Гдје један поточић извире
Једно посебно дрво стоји
И своје године,
Једну по једну броји.
Двије хиљаде година,
За њу много није
Јер дубоко у њеном срцу
Њена се младост крије
И њена моћ,
Да мири,
Да спаја,
Никад неће дочекати краја.
Њено зелено око
Иза толико грана вири
И гледа горе, високо,
Да цио свијет помири.
У њој живи цио Бар
У њеном срцу и обичан човјек је цар.

Алма Механовић
ОШ „Мексико“, Бар

У ПРОЉЕТЕ

Ливаде су зеленије,
вријеме је све ведрије.

Сунце много јаче сија
младом, старом оно прија.

Након хладних ноћи
ласте ће нам доћи.

Вук Николић, III р.
ОШ „Владо Милић“
Доња Горица

ДЈЕЦА ПРИЈЕ СВЕГА

Кад крене окрутна јава
И мрзовоља нечија
Ја имам своја права
Правцата права дјечија.

Ко птић сам у мамином крилу
Ал' знам за строгоћу
Нећу потећи силу
Дјечија права хоћу.

Слажем се са дјечијим правом
Па себи закон налажем
Да мислим својом главом
Да све слободно кажем.

И кад су дани мучни
Кад пате и тугују
Нек ови одрасли бучни
И глас дјетета чују.

Селмин Дацић
ОШ „25 мај“, Рожаје

ПОДГОРИЦА

Са Мораче и Рибнице
Подгорица мије лице.
Бистра ријека крај Скалина,
Еколошка слика дивна.

Сви паркови, булевари,
Двореди модри, стари...
И борова стабла млада,
Еколошка снага града.

Љубовић и Горица
Гледају нас ведра лица.
И парк- шума крај Златице,
То су плућа Подгорице.

Теодора Зечевић
ОШ „Павле Ровински“
Подгорица

КАД СЕ ПОЈАВИ СУНЦЕ

Кад се сунце појаву
из високе планине,
обасјана биће поља,
шуме, ријеке И долине.
Кад се сунце појави,
отопиће снијег,
потећи ће бистри поток
низ малени бријег.

Елма Хуремовић
ОШ „Махмут Адровић“
Петњица

КОРЊАЧА

Ја волим све животиње. Свака је лијепа и посебна на свој начин. Једног сунчаног јутра шетала сам са мојом сестром Уном. Шетале смо улицом испод моје зграде. Пролазиле смо поред жбуна, из којег се зачуло неко шушкање. Застале смо и пажљиво послушале какав је то звук. Пришле смо полако и угледале корњачу. Моја сестра се помало уплашила. Ја сам је пажљиво узела у руке. И она је изгледала помало уплашено. Имала је смеђи оклоп са шарам. Главу је покушала да сакрије у оклоп. Унутрашњи дио уста је јој је био црвен. Мало сам се поиграла са њом. Онда сам је ставила у рупу и дала јој да једе. У току ноћи падала је јако киша. Забринуто сам чекала јутро, мислећи на корњачу. Чим сам се пробудила, доручковала сам и истрчала напоље да провјерим гдје је. И на сву срећу, била је на истом мјесту гдје сам је и оставила. Сва срећна однијела сам је на ливаду, играла се читав дан са њом, и уживала. Међутим, кад је пао мрак, родитељи су ме посавјетовали да је пустим да иде својим путем и да настави да живи својим животом, што сам и урадила.

Надам се да ћу опет у некој шетњи наићи на њу или на неку другу животињу која ће бити мој пријатељ.

Хелена Шуковић
ОШ „Ристо Манојловић“, III/1
Колашин

Новак ДАМЈАНОВИЋ, V, ОШ „Браћа Лабудовић“, Никшић

Ања МАНДИЋ, VII, ОШ „Олга Головић“, Никшић

Мартина ВУКОТИЋ, VII, ОШ „Његош“, Цетиње

Драгана ПЕРОШЕВИЋ, VI, ОШ „Браћа Лабудовић“, Никшић

Радостан почетак II полугођа у подгоричкој ОШ „Саво Пејановић“

ОПУШТЕНА И ТОПЛА АТМОСФЕРА – СИГУРАН ТЕМЕЉ ЗА ДАЉИ РАД

ВЕДАР ПОЧЕТАК II ПОЛУГОЂА: Радостан сусрет са другарима и учитељицом

Након безбрижног зимског распуста, предаха од школских брига и учења, школски календар, а и звоно огласили су почетак другог полугођа. Нека ће-

ца су тужна због тога, али многи се радују.

Будимирка Перуничкић, професорица разредне наставе у подгоричкој ОШ „Саво Пејано-

вић“, захваљујући дугогодишњем педагошком искуству у раду са најмлађима, сматра да је неопходно мудро и тактично помоћи ђеци да се након одмора полако врате својим обавезама. Према њеним ријечима, веома је важно створити опуштену и топлу атмосферу у учионици која је сигуран темељ за даљи рад.

„Након поздрава и добродошлице увијек практикујем да питам ученике како су провела распуст. Увиђела сам да то свако дијете подстакне да пренесе своје утиске са одмора. Лијепо је виђети да су сви активни и укључени. Чак један час није довољан да сви изнесу своје утиске и покажу фотографије.

Такође, они тако стичу навику слободног, али и лијепог усмеаног изражавања“, каже професорица Перуничкић.

Хелена Станковић, Брајан Вујотић, Миња Арменко, Милица Радуновић, Сеад Салихи, Јован Шарановић и Нада Ђулафић, ученици IV разреда, кажу да их веома радује то што им учитељица дозвољава да првих неколико дана промијене мјеста сједења. Они признају, да иако су једва чекали распуст, ипак су се радовали почетку наставе, јер су како кажу, пожељели да виде своје другаре, као и учитељицу.

„Ишчекивали смо распуст, тачније скијање и санкање на Веруши и Ивановим коритима. Посебно је било занимљиво што смо се срели непланирано. Уз то, лијепо је било и у Тивту, Београду, Љубљани и Будимпешти. Такође, читали смо мале забавнике, стрипове, али и уживали у читању школске лектире“, казали су наши саговорници.

Ш. Б.

БИСЕРНА ПЈЕСМА

На дну мора
Играло се жмурке
Каменчић са скрио
У срце шкољке

Сви су били
Откривени скривачи
Само каменчић тај
Нико није могао наћи

Нико га није
Успио препознати
Заволио је шкољку
И почео сјати

На мору блиста
Свјетлост неизмјерна
Каменчић је бисер
А шкољка бисерна

Мирсад Бефирбашић

Босиљка Пушић

СВЕ СУ ГРОЗНЕ

Све су грозне дјевојчице,
Штркљасте и подебеле,
Кидају ми танке живце
Кад се нечему веселе.

Шапућу једна другој,
Кикоћу се тако гласно.
Сигурно се ругају нам
И будали то је јасно.
Не знам како не увиде
Да су све одреда глупе.
Само једна није таква,
Она с краја треће клупе.

Гледајући пут дјечака,
Никада се не смијуљи,
Нит нам зијева у стопала,
Нити нам у лице буљи.

И већ има некон вријеме
(не знам који је то знамен)
Кад је сретнем, крај ње прођем
Облије ме неки пламен!

Душан Говедарица

ПИСМА МАРКУ

Трећи је мјесец како си негдје према Кини,
Што отац ријетко пише: Не може. Извини!
Пјесници, кад им се накупи муке и сваке невоље,
Или у муци ћуте, или пишу најбоље
мене је ухватила ћутња,
а ти близу нијеси;
не мислим куд ћу ја, већ како си ти и гдје си.
Знаш ли бар по звијезди Даници, са мора,
На којој страни је Голија, и гдје је Црна Гора!?
Гдје су падине брда с штицама слатног гласа,
Док твоји поморци пјевају уз шум таласа!?
Андру и мени су друг, а мајци – њено злато.

Осамнаести је август, причали смо пола сата,
Мајка је кликнула срећна, пробудио се тата;
Телефоном се шалиш и смијеш као на слици,
Питаш баш за свакога у нашој породици.
Код нас је стање углавном као и обично,
И у бијелом свијету, мислимо, да је слично.
Баба је добро, нијесу је године притисле;
Сматра да је тешко људима који мисле!

ПЛАВИ ЗАБОРАВ

Зна ли неко гдје је дуга
Ко је сунчев ноћни слуга

Кад у школу иду звијезде
возе ли их златне цезе

Да ли Мјесец има снове
окачене о мостове

Дан и ноћ кад обзнане
чија тајна прво сване

★ Да ли знају сан и јава
гдје ризничар неба спава

Знају дјеца тајне плаве
кад одрасту – забораве

Мирслав Јовановић Тимотијев

Дружење ученика 6. разреда Основне школе „Милорад Муса Бурзан“ са пјесником Душаном Ђуришићем у Народној библиотеци „Радосав Љумовић“

ЧИТАЊЕМ БОЉЕ РАЗУМИЈЕМО СВИЈЕТ

Пјесник надахнуто говорио о свом одрастању, школским данима, патриотском жару који је пламтио и током живота у далекој Шведској, као и љубави према поезији која га не напушта ни у деветој деценији живота

У ЧЕМУ ЈЕ ТАЈНА ДОБРОГ ПЈЕСНИКА: Са сусрета

У оквиру обиљежавања 19. децембра, Дана Подгорице, те 70 година од ослобођења Главног града, у Народној библиотеци „Радосав Љумовић“ организован је сусрет ученика 6. разреда Основне школе „Милорад Муса Бурзан“ са истакнутим црногорским пјесником Душаном Ђуришићем. Том приликом представљена је и Ђуришићева збирка pjesama за ђецу „Поведимо коло“, која је изашла у издању Библиотеке.

Пјесник је надахнуто говорио о свом одрас-

тању, школским данима, патриотском жару који је пламтио и током живота у далекој Шведској, као и љубави према поезији која га не напушта ни у деветој деценији живота. Он је казао да су пјесме из збирке настајале током дужег периода и да је она проглашена за најбољу књигу године у избору чланова Удружења црногорских писаца за ђецу и младе.

На питање Дина Кожара када је почео да пише, Ђуришић се присетио дана када је због рата мо-

рао прекинути школовање.

„Био сам ученик трећег разреда основне школе када сам записао своје прве стихове. У то вријеме сам много читао, иако код куће нијесмо имали пуно књига. Послије ослобођења смо могли да их купујемо много јефтиније, па сам отад читао све што ми је дошло у руке. За своју прву пјесму

‘Моје родно село’ добио сам награду листа ‘Пионир’ и тако је, на неки начин, почела моја књижевна каријера.“

Ђецу је нарочито интересовало у чему је тајна успјешног пјесника.

„Јако је важна инспирација, коју сам црпио из многих животних ситуација“, истакао је Ђуришић, додајући: „Саживљавао сам се са личностима

и сликама из књига које сам читао, па су ме и оне подстакле да и сам створам.“

Након што је уз главовиту подршку ученика одрецитовао пјесме „Пљесак“ и „Преко мјере“, Ђуришић је позвао своје младе госте да наставе дружење с књигама, јер „читањем боље разумијемо свијет“.

Н. Н.

Настојећи да удовоље потребама родитеља, као и њихових малишана, током зимског распуста, подгоричке предшколске установе организовале су дежурство у неколико васпитних јединица. Тако су најмлађи у том периоду уживали у дружењу и учењу путем игре. У Дјечјем вртићу „Ђина Врбица“ биле су отворене четири васпитне јединице: „Полетарац“, „Звездани врт“, „Полетарац 2“ и „Ђина Врбица“. Према ријечима

Дежурни дјечји вртићи радили током зимског распуста

УДОВОЉИЛИ ПОТРЕБАМА РОДИТЕЉА И НАЈМЛАЂИХ

Дејане Прелевић, васпитачице, ПР ове установе, план је заправо, био резултат жеље роди-

теља који су своје потребе исказали путем анкете.

Када је о предшколској установи „Љубица Поповић“ ријеч,

знатно мањи број родитеља исказао је потребу за организовањем дежурних вртића током зимског распуста. Довољне су биле двије васпитне јединице: „Сунцокрили“ и „Љубица Поповић“ које су омогућиле најмлађима да безбрижно бораве и друже се. Како

су саопштили из ове установе, просјечан број ђеце која су боравила током јануара био је 424.

Ш. Б.

Ђечје одмаралиште на Веруши

УЖИВАЛИ У ЗИМСКИМ ЧАРОЛИЈАМА И ЛИЈЕПОМ ДРУЖЕЊУ

У одмаралишту и боравило око 200 малишана основних школа Подгорице, Бара, Котора и Даниловграда. Лијепом дружењу и боравку допринијели маштовито осмишљени квизови знања, спортски садржаји, шетње, као и школа скијања

Дјечји савез Подгорице и ове године омогућио је ђецу основношколског узраста, пријатан боравак, као и дружење на падинама планине Веруше надомак Подгорице.

У оквиру плана и програма одмора и рекреације у Ђечјем одмаралишту смјенивала су се ђеца у III смјене, те је тако у зимским чаролијама уживало 191 дијете из основних школа Подгорице, Бара, Котора и Даниловграда.

Лијепом дружењу и боравку допринијела је и пошета представника ЦД-ПР-а Црногорског друштва за борбу против пушења и Канцеларије за превенцију наркоманије, као и машто-

вито осмишљени квизови знања, спортски садржаји, шетње, те неизоставне журке, организоване уз помоћ и бригу 10 васпитача и 18 ђечјих инструктора. Све то употпунила је реакреативна школа скијања, коју су реализовала три професора физичке културе, инструктори скијања. Ђеца су уз њихову помоћ савладала страх и стекла сигурност управљања скијама. Такође, ова установа ангажовала је и три полицајца, док су о њиховом здравственом стању бринула три љекара.

Ш. Б.

Радост заједничког дружења на снијегу

ЦРНОГОРСКИ ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР

3. фебруар 1926.

ПРВИ БРОЈ „КАРАМПАНЕ“

Први црногорски хумористички лист у Црној Гори штампан је у Котору. Излазио је на дан Светог Трипуна. Представљао је надомјестак ћакулама крај старе градске бунар –чесме Карампане, ђе су се препричавале локалне догодовштине. Имао је широку мрежу махом анонимних сарадника. Рукописи су се прикупљали у поштанском сандучету постављеном поред градских врата уочи излажења листа. Први уредници били су: Уга Браво, Драго Вуковић и Душан Челановић

16. фебруар 1903.

ПРВО ОБДАНИШТЕ У ЦРНОЈ ГОРИ

Ћетски сад основан је на иницијативу Софије Петровне Мертваго, начелнице Ћевојачког института на Цетињу. За своју идеју она је успјела да придобије књегињу Милицу, удату за Петра Николајевича Романова, која је свој утицај на царском двору искористила да у отаџбину пошаље све што је било потребно за прво право забавиште. У Ћетски сад књегиње Милице, односно прву „Малу школу“, како су Цетињани звали вртић, од 179 пријављених ыевојчица и ыекака примљено је њих 90, а тај се број повећавао из године у годину. Брига о најмлађима убрзо је регулисана и Законом о народнијем школама.

20. фебруар 1893.

ПОЉОПРИВРЕДНА ШКОЛА У ПОДГОРИЦИ

Основана је, као друга школа те врсте у Црној Гори, након Земљодјелске (отворене у Даниловграду 13. маја 1875), под називом „Књажевска црногорска земљодјелска школа“. У првом годишњем извјештају о раду школе подаци говоре да је највећи дио њеног расадника био одређен за подизање и калемљење америчке лозе, а на опитном пољу гајили су се сви важнији пољски усјеви. Школа је радила до 1898. године.

26. фебруар 1831.

РОЂЕН ПАВЕЛ АПОЛОНОВИЧ РОВИНСКИ

Руски научник и путописац, од маја 1879. године када је дошао у Црну Гору, боравио је 27 година. Бавио се изучавањем географије, археологије, историје, спелеологије. Његово капитално дјело „Црна Гора у прошлости и садашњости“ коју је објавила Руска академија наука, у три тома са шест свезака, на преко 3.700 страница. Био је изузетно омиљен, драг и добродошао гост у свакој црногорској кући.

Умро је 15. јануара 1916.

27. фебруар 1847.

ШТАМПАН „ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ“

Вијест да је у Јерменској штампарији у Бечу објављено то најпознатије Његошево дјело објавиле су Хрватско-далматинско-славонске новине. По неким подацима, штампање и корицење је завршено првих дана фебруара, а тираж је, по биљешкама Љубе Ненадовића, био 600 примјерака.

Ђачки хумор

ПРЕПИСИВАЊЕ

- Перице, зашто си преписивао на тесту? – пита наставница.
- Али како знате?
- Па у 18 питању твоја другарица је написала „не знам“, а ти си написао „ни ја“!

ТЕСТ

- Пита мама сина:
- Како је било на тесту?
- Добро.
- Шта ћеш добити?
- Неоправдани.

ОДГОВАРАЊЕ

- Сине, како је било на испиту?
- Побожно.
- Како то?
- Фино, професор пита, ја се крстим, ја одговорим, професор се крсти.

Дјечији савез Никшића обиљежио Свјетски дан ђетета

УРУЧЕНЕ ВРИЈЕДНЕ КЊИГЕ ЧЛАНОВИМА ЋЕЧИЈЕГ КЛУБА

Дјечији савез у Никшићу обиљежио Свјетски дан ђетета. Тим поводом секретар Савеза професорица Ратка Радновић и њена сарадница Анђела Перошевић уручиле су 22 вриједне књиге на енглеском језику полазницима Дјечјег клуба. Ријеч је о донацији Канцеларије за превенцију наркоманије, а сви су на поклон добили и школски прибор. Шесторо ђеце слабијег имовинског стања добило је и по пакет хигијенских средстава које је обезбиједила „Адра“ из Подгорице. Одржано је и предавање о Конвенцији о правима ђетета, њеном значају и примјени у пракси, а члановима Дјечјег клуба подијељен је и пропагандни материјал.

Благота Копривица

У ОШ „Ловћенски партизански одред“ – Цетиње НОВОГОДИШЊА СВЕЧАНОСТ

У оквиру годишњег плана сарадње са локалном заједницом ученици који стварају у оквиру ликовне радионице школе, секције француског језика, у сарадњи са НВО „Magic – škola za talente“ и портала „Дјеца пријестонице“ дана 22. 12. 2014. са почетком у 13 сати у холу школе организовали су Изложбу својих радова на тему „Новогодишње чаролије“ и „Француски језик олимпијских вриједности“.

Ученици су уз помоћ наставника, руководиоца секција организовали свечано украшавање школе и кићење новогодишње јелке, док су чланови ликовне радионице

и секције француског језика финализирали своје ликовне прилоге:

вајарска дјела (рељефе) (глина, пластелин, стакло пластика, папир и др. материјали);

архитектонска (макете); сликарска направљена у различитим техникама (акварел, темпера, колаж)

Након урађене поставке, ученици су свечано отворили изложбу, којом приликом је свака група изнијела властита запажања о врсти, начину рада идеји. Импресивна је била и разноликост материјала и техника.

У име својих другара, радове су представили Анастасија Шовран, Борис Вујо-

Стваралачка и свечана атмосфера

вић, Анђела Милашевић, Јована Вујић, Васко Јанковић и Матеја Мартиновић.

Изложба ће бити отворена до средине фебруара, када ће се ученици пред-

ставити са новим идејама и радовима.

Сретен Вујовић

ZA NASTAVU

Godina XXII // FEBRUAR 2015 // Broj 161

MATEMATIKA

PRIPREMA ZA ČAS

Nastavnica:

Abramović Neda

Vrsta škole (osnovna, gimnazija, srednja stručna):

Osnovna škola „LPO“ – Cetinje

Nastavna tema:

Sistemi od dvije linearne jednačine sa dvije nepoznate (SDLJSDN) („Zašto uopšte učim da rješavam sisteme linearnih jednačina?“)

Nastavna jedinica:

Rješavanje SDLJSDN grafičkim metodom

Razred i odeljenje:

IX-3

Analiza uslova:

U odjeljenju ima 30 učenika; 16 djevojčica, 14 dječaka.

Većina učenika je zainteresovana za rad, nekoliko njih je izuzetno ambiciozno, dok nekoliko učenika pokazuje slabije interesovanje za nastavu.

Dva učenika su pokazuju elemente hiperaktivnosti i imaju problem održavanja pažnje na času. Kroz temu Sistemi linearnih jednačina obradi-

li smo metod zamjene i metod eliminacije. Očekujem da će na ovom času učenici primijeniti stečena znanja, usvojiti novi metod rješavanja, upotrijebiti IT za unapređivanje znanja i biti bolje motivisani za rad.

Takođe očekujem da će kroz konkretne situacije učenici razvijati neke od preduzetničkih kompetencija: da izračunaju i procijene troškove, da pokazuju vještine analiziranja i evaluacije tokom grupnog rada, da imaju sposobnost komunikacije i saopštavanja ideje drugima.

Ciljevi časa:

Osposobljavanje učenika da riješe SDLJSDN grafičkom metodom

Jačanje preduzetničkih kompetencija

Zadaci časa (materijalni, funkcionalni, vaspitni):

Osposobljavanje učenika da rješavaju realne životne probleme koji se svode na rješavanje SDLJSDN

Osposobljavanje učenika da koriste obrazovni softver GeoGebra

Razvijanje sposobnosti interpretacije dobijenih rezultata i procjene troškova

Razvijanje vještine komunikacije u grupi

PLAN TOKA ČASA

FAZA/ OKVIRNO VRIJEME	AKTIVNOST NASTAVNIKA	AKTIVNOST UČENIKA	METODE/ OBLICI RADA	MEDIJI I MATERIJAL	ISHODI Učenik će biti u stanju da:	NAPOMENA
MOTIVACIJA (10 minuta)	Zadaje uvodni zadatak Postavlja pitanje o mogućim položajima dvije prave u ravni i uticaju koeficijenta pravca pravih na njihov međusobni odnos. Zapisuje na tabli mapu uma koju učenici kreiraju kroz diskusiju.	Rješavaju zadatak Odgovaraju na pitanja Podsjećaju se gradiva Crtaju mapu uma u sveskama	Individualni rad, brainteaser Plenum, mapa uma	Uvodni zadatak u elektronskoj formi, projektor	Navede moguće odnose dvije prave u ravni Objasni kako koeficijenti pravca pravih utiču na njihov međusobni položaj	Na nekom od prethodnih časova učenicima napomenuti da obnove gradivo iz teme Linearne funkcije. Takođe naglasiti da koeficijent pravca prave određujemo iz eksplicitnog oblika (često zaboravljaju da jednačinu prave prevedu u eksplicitni oblik)
Informacija (10 min)	Upoznaje učenike sa grafičkim okruženjem obrazovnog softvera GeoGebra, demonstrira upotrebu softvera na primeru	Prate demonstraciju, postavljaju pitanja	Demonstracija, dijaloška metoda	Projektor, instaliran obrazovni softver GeoGebra	Pokrene program Unese date podatke	Grafičko okruženje je veoma jednostavno i učenici će sa lakoćom prihvatiti upotrebu novog softvera
Obrada (30 min)	Dijeli učenike u grupe Dijeli učenicima radne zadatke. Prati i usmjerava tok rada.	Prave matematički model problema Rješavaju zadatak grafičkim metodom koristeći GeoGebru Odgovaraju na pitanja sa radnih listica	Analiza slučaja, grupna rasprava, praktični rad	Radne listice sa zadacima/ situacijama za učenje	Napravi matematički model realnog problema koji se svodi na rješavanje SDLJSDN Reši SDLJSDN grafičkim metodom koristeći novi softver Interpretira dobijene rezultate Proceni troškove	Učenike podeliti u heterogene grupe (različitih nivoa znanja i interesovanja za matematičke sadržaje)
Diskusija (15 min)	Prati i usmjerava diskusiju	Predstavnici grupe prezentuju razredu svoja rešenja, ostali prate izlaganje i postavljaju pitanja predstavnicima grupa	Demonstracija, plenum	Projektor	Precizno postavi pitanje i/ili daje precizan odgovor Objasni odgovor	Potrebno je ograničiti vrijeme izlaganja i kontrolisati broj pitanja da se ne bi odužilo

FAZA/ OKVIRNO VRIJEME	AKTIVNOST NASTAVNIKA	AKTIVNOST UČENIKA	METODE/ OBLICI RADA	MEDIJI I MATERIJAL	ISHODI Učenik će biti u stanju da:	NAPOMENA
Osiguranje znanja (10 min)	Prikazuje zadatke na projekcionom platnu	U grupama koriste GeoGebra da riješe zadatke, razmjenjuju mišljenja, izvode zaključke, zatim nekoliko učenika iznose svoja razmišljanja	Misli i razmijeni misli	Pripremljeni zadaci u elektronskoj formi	Bez crtanja grafika odredi broj rješenja sistema Pronađe grešku u postupku rješavanja SDLJSDN	
Generalizacija (10 min)	Postavlja pitanja / usmerava tok razgovora Zadaje domaći zadatak	Dopunjavaju mapu uma sa početka časa, dopisujući kada SDLJSDN nema, a kada ima jedno/ beskonačno mnogo rešenja	Mapa uma, plenum	Navešti šta je za domaći zadatak	Precizno postavi pitanje i/ili daje precizan odgovor	
Evaluacija (5 min)	Deli učenicima evaluacione listiće	Učenici popunjavaju evaluacioni listić	Individualni rad – Karta za izlaz	Evaluacioni listić	Izrazi svoj utisak o času: da li je nešto novo naučio/la, šta mu/ joj se jeste/nije dopalo...	Feedback nastavnika

OPIS ČASA:

Uslovi za realizaciju

Čas je potrebno realizovati u kabinetu informatike. Potreban je projektor, 7–8 računara za učenike sa instaliranim softverom. (Broj potrebnih računara jednak je broju grupa koje nastavnik planira za čas u tom odeljenju). Učenicima dozvoliti upotrebu digitrona. Planirane aktivnosti zahtevaju dvočas.

Tema ovog časa je „Zašto uopšte učim da rješavam sisteme linearnih jednačina?!“. Nakon što su učenici usvojili algebarske metode rešavanja sistema linearnih jednačina, nastavnik ih kroz ovaj čas upoznaje sa grafičkim metodom rješavanja i sa novim obrazovnim softverom GeoGebra (moji učenici su već koristili ovaj softver kada je obrađivana tema Linearna funkcija).

Čas počinje sa zadatkom za „zagrevanje mozga“ (brainteaser), koji ima za cilj da zainteresuje učenike i usmjeri njihovu pažnju. Zatim sledi obnavljanje prethodno usvojenih znanja o međusobnom položaju dvije prave u ravni. Kroz razgovor učenici kreiraju mapu uma, kako bi se podsjetili kako koeficijenti pravaca pravih utiču na njihov međusobni položaj. Mapa treba da ostane zapisana i na tabli do kraja časa.

Nastavnik im zatim ukratko objašnjava cilj i zadatke časa, način rada i plan toka časa.

Nakon toga pomoću projektora učenicima pokazuje kako se pokreće i koristi GeoGebra (ako je do sad nisu koristili). Rešava primer SDLJSDN (sa jedinstvenim rešenjem) grafičkim metodom. Traži od učenika da objasne šta predstavljaju dobijene prave, u kakvom su međusobnom odnosu i šta predstavlja tačka preseka.

Zatim nastavnik dijeli učenike u grupe. Dobro bi bilo da su grupe unaprijed formirane, kako bi čas tekao kontinuirano. Svaka grupa dobija radni zadatak (situaciju za učenje): potrebno je da naprave matematički model, reše matematički problem i interpretiraju dobijene rezultate. U opticaju su najviše 2 ili 3 zadatka, inače diskusija dugo traje.

Predstavnici grupa zatim prezentuju svoja rešenja. Ostali učenici prate izlaganje i postavljaju pitanja ako im nešto nije jasno. Nastavnik podstiče analizu situacije postavljajući pitanja tipa „Ako bi se promijenilo... kako bi to uticalo na...“

Slijedi osiguranje znanja kroz dva primjera prikazana na projekcionom platnu, zatim generalizacija naučenog. Nastavnik zadaje domaći zadatak.

Na kraju časa učenici daju kratak komentar o proteklom času, kako bi nastavnik imao povratnu informaciju o tome da li je ovakav vid nastave dodatno motivisao učenike ili ne.

Očekivani ishodi:

Svi učenici koriste softver i pomoću njega rješavaju dati sistem.

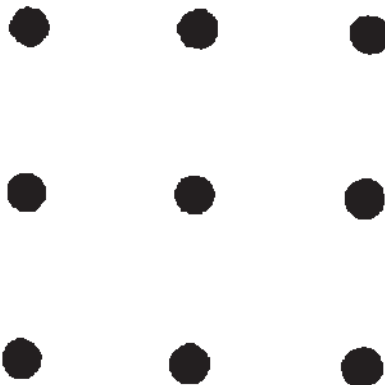
Većina učenika zna da odredi broj rješenja sistema, razume proces modeliranja problema i interpretira dobijeno rešenje.

Neki učenici samostalno modeliraju realni problem, planiraju i procjenjuju troškove.

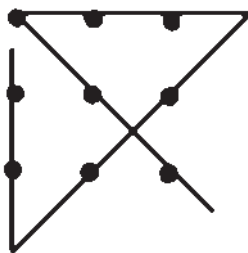
PRILOZI:

Uvodni zadatak (brainteaser)

Devet tačaka sa slike poveži sa četiri prave linije tako da ne podigneš olovku sa papira.

(Jedno od rješenja)

Radna listica 1

Zadatak (situacioni zadatak)

Vlasnik ste građevinske firme „Novi dom“. Vaša firma se bavi završnim građevinskim radovima. Treba da angažujete podizvođača za molerske radove na novom projektu. Na tender su se javili:

Firma „Majstor i po“ koji traže 300 € za avans i 3,5 € po kvadratnom metru.

Firma „Super krečko“ koji traže 720 € za avans i 0,5 € po kvadratnom metru.

- Napiši jednačinu funkcije koja predstavlja zavisnost troškova za angažovanje firme „Majstor i po“ od broja okrećenih kvadratnih metara.
- Napiši jednačinu funkcije koja predstavlja zavisnost troškova za angažovanje firme „Super krečko“ od broja okrećenih kvadratnih metara.
- Skiciraj grafike obe funkcije u istom koordinatnom sistemu (koristi GeoGebru)
- Pročitaj koordinate presječne tačke ovih grafika. Objasni šta zapravo predstavljaju vrednosti koordinata te tačke u realnoj situaciji.
- Formiraj sistem dvije linearne jednačine i reši ga nekim algebarskim metodom.
- Objasni vezu rješenja iz (d) i (e).
- Ako je potrebno okrečiti površinu veću od 300 m², kojeg podizvođača je bolje (povoljnije) angažovati?

Radna listica 2

Zadatak (situacioni zadatak)

Dvije kompanije fiksne telefonije na različite načine tarifiraju korišćenje svojih usluga.

Kompanija „Alo-alo“ naplaćuje 5 € mjesečnu pretplatu, a zatim 0,75 € minut razgovora.

Kompanija „Požega, javi se“ naplaćuje 15 € mesečnu pretplatu, a minut razgovora 0,25 €.

- Napiši jednačinu funkcije koja predstavlja zavisnost ukupnih troškova za telefonski račun ako ste pretplatnik kompanije „Alo-alo“
- Napiši jednačinu funkcije koja predstavlja zavisnost ukupnih troškova za telefonski račun ako ste pretplatnik kompanije „Požega, javi se“
- Skiciraj grafike obje funkcije u istom koordinatnom sistemu (koristi GeoGebru)
- Pročitaj koordinate presječne tačke ovih grafika. Objasni šta zapravo predstavljaju vrijednosti koordinata te tačke u realnoj situaciji.
- Formiraj sistem dvije linearne jednačine i riješi ga nekom algebarskom metodom.
- Objasni vezu rješenja iz (d) i (e).
- Kada je ponuda kompanija „Požega, javi se“ povoljnija za korisnika?
- Ako bi birao/la za sebe, koju kompaniju bi izabrao/la i zašto?

Radna listica 3

Zadatak (situacioni zadatak)

U oktobru 2014. cijena bezolovnog benzina bila je 1,34 € za liter. Vozač iz Cetinja planira da putuje u Apatin (Srbija), koji je udaljen oko 540 km. Vozač ima sopstveni automobil marke BMW koji troši 12 l na 100 km pređenog puta. Rent-a-car iznajmljuje Opel za 40 €, koji prosečno troši 6 litara goriva na pređenih 100 km.

- a) Izračunaj cijenu goriva za 1 pređeni kilometar, za oba automobila.
 b) Izrazi funkcijom zavisnost troškova za gorivo za vožnju BMW-a za pređenih x kilometara
 c) Napiši jednačinu funkcije koja predstavlja zavisnost troškova za vožnju Opel-a za pređenih x kilometara (uključujući i troškove iznajmljivanja)
 d) Skiciraj grafike obe funkcije u istom koordinatnom sistemu (koristi GeoGebru)
 e) Pročitaj koordinate presječne tačke ovih grafika. Objasni šta zapravo predstavljaju vrijednosti koordinata te tačke u realnoj situaciji.
 f) Formiraj sistem dvije linearne jednačine i riješi ga nekom algebarskom metodom.
 g) Objasni vezu rješenja iz (d) i (e).
 h) Da li je za vozača povoljnije da putuje svojim automobilom ili da iznajmi Opel?

Zadatak 1 (osiguranje znanja)

Odredi koeficijent pravca svake prave predstavljene jednačinom iz sistema, a zatim odredi broj rešenja za svaki sistem:

a) $S: \begin{cases} y = 2x + 3 \\ y = -x - 1 \end{cases}$
 b) $S: \begin{cases} y = 2x + 3 \\ y = 2x - 1 \end{cases}$

c) $S: \begin{cases} y = 2x + 3 \\ 2y = 4x + 6 \end{cases}$

Zadatak 2 (osiguranje znanja)

Reši sistem jednačina $S: \begin{cases} 2x + 3y = 18 \\ 2x + 5y = 10 \end{cases}$

Odgovor: *Koeficijenti uz x u obje jednačine su jednaki 2, pa su koeficijenti pravaca pravih predstavljenih ovim jednačinama jednaki 2. Prave čiji su koeficijenti pravaca jednaki su paralelne i nemaju zajedničkih tačaka, pa sistem predstavljen njima nema rešenja.*

Objasni gde je greška. Kako pravilno rešiti problem?

Domaći zadatak

Uraditi zadatke ostalih grupa

Evaluacioni listić

Tvoj utisak o času (zaokruži jednog od smajlija)

Komentar (svidjelo mi se.../ Nije mi se svidjelo.../ Naučio/la sam...)

MATEMATIKA

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE

OSNOVNA ŠKOLA	„Sutjeska“ – Podgorica
UČITELJICA	Nevenka Vulić
RAZRED	Drugi
PREDMET	Matematika
NASTAVNA JEDINICA	Desetice prve stotine
CILJ	Upoznati desetice prve stotine i relacije $10 D=1 S=100 J$; Usvajati desetice prve stotine; Ređati ih od najmanje do najveće i obrnuto i upoređivati ih.
POTREBNO	Lap top, projektor, tabela za bilježenje poena, kartonske pokazivači za kviz (a, b, v), koverta u boji, nastavni listić, karte sa ispisanim deseticama prve stotine, 10 magneta.

TOK ČASA

AKTIVNOSTI NASTAVNIKA/CE	AKTIVNOSTI UČENIKA
Uvodni dio časa: – Kviz u formi prezentacije u Power point-u (prilog 1) – Nastavnik inicira pravila kviza, koji ima za cilj ponavljanje stečenih znanja sa prethodnog časa; – zapisuje poene na tabli; – proglašava pobjedničku grupu;	– Učenici učestvuju u kvizu poštujući pravila;
Glavni dio časa – dijeli svakoj grupi koverat sa zadacima (zadaci su jednaki za sve grupe i različiti po težini – prilog 2);	– svi rade zadatke shodno svojim mogućnostima;

– predlaže da 1. grupa pročita 1. zadatak, a zatim poređa kartončiće sa deseticama prve stotine pomoću magneta na tabli; podstiče ih da kažu koliko jedna desetica ima jedinica, koliko deset desetica ima jedinica, koliko jedna stotina ima desetica, koliko jedna stotina ima jedinica;

– govori koje su desetice prve stotine i ređa ih pravilnim redoslijedom na tabli (ostali učenici prate da li je zadatak pravilno urađen); zaključuju da **10 D=1 S=100 J**

– predlaže da 2. grupa pročita 2. zadatak i zapiše na tabli;

– rade 2. zadatak i prate rad;

– predlaže da na isti način urade ostale zadatke;

– rade ostale zadatke;

– uvodi novu igru – **Igra desetice** (podijeli karte na kojima su zapisane desetice prve stotine i znakovi >, <, =);

– slušaju pravila igre;

– podiže veliku kartu na kojoj je broj 50 i objašnjava;
– da izađe učenik koji ima kartu sa deseticom koja prethodi broju 50 i zalijepi je na tablu;

– slijede instrukcije nastavnika;

– da izađe učenik koji ima kartu sa deseticom koja slijedi broju 50 i zalijepi je na tablu;

– da izađe učenik koji ima na karti odgovarajući znak >, <, = i stavi između broja 40 i 60;
– proziva da izađu učenici koji imaju karte na kojima su desetice veće od 10 a manje od 40;
– proziva da izađu učenici koji imaju desetice veće od 70.

– izlaze ispred table i čitaju svoje brojeve;

Završni dio časa

Uvodi igru – Čik pogodi (prilog 3) – rješavaju zadatke i spajaju vlasnike sa ljubimcima.

KVIZ

1. Šta su cifre?

- a) Znaci za obilježavanje glasova
- b) Znaci za obilježavanje brojeva
- c) Znaci za obilježavanje tačaka

3. Brojevi prve desetice su

- a) 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
- b) 1, 3, 5, 7, 9, 10
- c) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

5. Koji je najmanji broj druge desetice?

- a) 9
- b) 11
- c) 20

7. Koji od datih nizova je netačan?

- a) 7, 6, 5, 3, 4
- b) 10, 12, 14, 16, 18
- c) 18, 17, 16, 15, 14

2. Deset jedinica predstavlja:

- a) jednu stotinu
- b) deset destica
- c) jednu deseticu

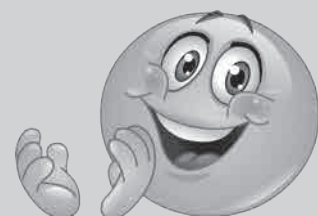
4. Brojevi prve desetice su

- a) $15 > 16$
- b) $13 < 17$
- c) $8 = 7 + 2$

6. Koji je prethodnik broja 17?

- a) 18
- b) 16
- c) 19

BRAVO!

PRILOG 2

1. Napiši desetice prve stotine.

.....

2. Napiši desetice koje prethode ili slijede datoj desetici.

....., 30,; , 70,; , 50,; , 80,

3. Napiši desetice koje nedostaju.

....., 20,,, 50,,, 80,, 100.

4. Napiši desetice prve stotine koje su veće od 20, a manje od 70.

5. Napiši desetice koje se nalaze između 30 i 80.

PRILOG 3

Čik pogodi?

Marko i Ana su učenici drugog razreda. Pogodi ko su njihovi ljubimci?
Spoj vlasnike sa ljubimcem.

Moj ljubimac ima broj desetica koji je veći od 60 a manji od 80.

Moj ljubimac ima najveći paran broj prve desetice.

8

10

60

70

PRIRODA I DRUŠTVO

Priprema za čas

Naziv škole: JU "Veljko Drobnjaković", Risan

Nastavnik: Ana Šouc

Oblast nastavnog programa: Biljke moga mjesta; Izrada soka od divljeg šipka

Predmet: Priroda i društvo

Broj učenika u odjeljenju: 18, 10 djevojčica i 8 dječaka;

Prosječan uzrast učenika: 8 godina

Ciljevi: – kompleksnost odnosa među ljudima (ljubav, poštovanje, saradnja, konflikti); – sticanje saznanja o životu ljudi kroz vremenske periode i upoznavanje lokalne prošlosti; – upoznavanje sa značajem i vrijednostima koje nam pruža prirodno okruženje; – upozoriti na racionalno korišćenje prirodnih resurse; – razvijanje sposobnosti za istraživački rad i usvajanje postupaka: posmatranje, razvrstavanje, mjerenje, istraživanje i izvještavanje; – zaštita i uređenje radnog okruženja; – preduzetnička komunikacija, odnos učenik/ca – roditelj – nastavnica; – sticanje saznanja o životu ljudi kroz vremenske periode i upoznavanje lokalnih običaja; – razvijanje radnih navika; – njegovati pozitivan odnos prema sebi, drugima i prirodi;

Ishodi učenja:

Znanja:

definisati kriterijume potrebne za donošenje odluke na individualnom i grupnom nivou i objasniti njihov uticaj; – uporediti koristi sa troškovima; – prepoznati i definisati koji proizvodi su u ponudi i potražnji na lokalnom i nacionalnom nivou; – navesti faze preduzetničke delatnosti u primjeru na nivou učionice ili škole; **Vještine:** – pokazati sposobnost individualnog i rada u timovima; – pokazati vještine planiranja, delegiranja i vođenja tokom grupnog rada; – pokazati sposobnost saopštavanja ideja drugima na efikasan način; – prepoznati sposobnost ocjenjivanja rezultata i procesa iz grupnog rada; – pokazati kako napraviti plan proizvodnje;

Neophodni materijal: nar (šipak), nož, drvena kutlača, gaza, cjediljka, šećer i plastične posude raznih veličina;

Neophodni materijal za kuglice: mljeveni keks, šećer, orasi, sok od šipka, mlijeko, plastična posuda za mješanje, papirne korpice i tečna čokolada.

Nastavne metode: istraživačka, posmatranje, demonstracije, izlaganje, zaključivanje;

Aktivnosti učenika: – podnosi istraživački izvještaj o naru – specifičnoj vočki našeg kraja (vođa tima); – prati demonstraciju postupka izrade soka; – demonstrira cio proces izrade; – učestvuje, pomaže i saraduje međusobno: – učestvuje timski u izradi tijesta za kuglice i u izradi samih kuglica; – degustira i procjenjuje kvalitet napravljenog domaćeg soka u odnosu na kupovni; – izrađuje timski na čert – tabli ilustraciju postupka rješavanja problema u radu, zapisuju donjete zajedničke odluke u procesu proizvodnje; – razmišljaju o mogućnostima kako ovaj proizvod plasirati na tržište i ostvariti određenu dobit i iznose svoje ideje kako ostvariti dobit pametno iskoristiti; – učestvuje u spremanju, čišćenju i uređivanju učionice;

Razrada procedura: *Uvodni dio:* kratko po grupama (izabrani predstavnici) izvještavaju se međusobno o naru, do kakvih su novih saznanja putem istraživanjem došli. *Glavni dio:* Pozdravljamo gosta radionice, roditelj – majka koja je došla da djecu upozna sa tradicionalnom izradom soka od divljeg šipka. Demonstrirajući postupak od otvaranja ploče vočke pa sve do cijedenja soka, prezentovala je čitav proces dobijanja soka od nara. Djeca su se sa radošću prihvatila (unaprijed isječenog) šipka i veoma uspješno, samostalno ponovila cio proces pravljenja soka. Učenici koji su ranije završili postavljene zadatke priključili su se pripremi miješanja tijesta za kuglice ili su se prihvatili da na čert – tabli ilustruju postupak rješavanja problema i zajedničkog donošenja odluka u realizovanju projekta: „Domaći sok od divljeg šipka“; *Završni dio:* Usljedila je degustacija, procjena kvaliteta izrađenog soka i posluženje kuglicama. Radionica je završava prezentacijom stečenih znanja o izrađenim proizvodima gdje se moglo uočiti njihovo samopouzdanje i međusobna komunikacijska vještina.

Zadaci pocjene Učenici će stečena saznanja i svoja razmišljanja preneti vršnjacima i roditeljima što će doprinijeti shvatanju da treba što bolje iskoristiti prirodne resurse koje nudi prirodno okruženje. Učenici će kroz diskusiju saznati koje su sve mogućnosti korišćenja divljeg šipka u ponudi na lokalnom ali i na širem tržištu.

Napomena nastavnika U ovoj grupi djece započete su radionice preduzetničkog učenja krajem 2011. god. Kontinuiranim radom i praćenjem uočavamo da se već sada može prepoznati preduzetan učenik koji planira, upravlja, izvještava, ocjenjuje, zastupa i pregovara. Nastava je na ovaj način bolje organizovana, zanimljivija, brže se uči i razvija preduzetnički duh što će se odraziti u budućnosti na poslu i u životu.

ISTORIJA

PRIPREMA ZA ČAS

Škola	Gimnazija „Stojan Cerović“ – Nikšić
Predmet	Istorija
Tema	Prilike u Evropi od kraja XV do XVIII vijeka
Nastavnik	Marija Brkuljan

Cilj:

Da učenici shvate koje su se promjene desile u ovom periodu u Evropi, ali na drugim kontinentima; da shvate koje su to istorijske pojave u svijetu ovoga perioda; da shvate uzroka velikog pokreta protiv svemoći crkve i feudalne zaostalosti; shvate kako je došlo do rađanja modernog doba.

Aktivnosti nastavnika:

Navodi učenike da se prisjete glavnih karakteristika srednjeg vijeka kako bi što bolje shvatili sve promjene koje se dešavaju od XV vijeka, stavljajući akcenat na kulturni reperod i stanje u crkvi.

Aktivnosti učenika:

Hronološki ređaju događaje s početka Novog vijeka, znajući za svjetske procese; iznose svoje stavove o razlozima koji su doveli do promjena u ovom periodu; upoređuju srednjovjekovnu crkvu sa crkvom na početku Novog vijeka; ocjenjuju stavove istaknutih mislilaca ovoga doba; ocjenjuju potrebu čovjeka ovog doba za novim saznanjima i otkrićima...

STRUKTURA ČASA

Tip časa:	Standardni i komparativni čas
Oblici rada:	Frontalni i grupni
Nastavna sredstva:	Tabla, kreda, udžbenik, nastavni listići, tv, video
Metode:	Znam, Želim da znam, Naučio sam

Evokacija:

Učenici se upoznaju sa temom i ciljem časa. Uvodimo ih u čas sa iznošenjem njihovih ranijih znanja koja će im pomoći da shvate promjene koje su obilježile period od XV-XVIII vijeka.

Realizacija:

Prvo učenicima postavljam pitanja vezano za njihova ranija znanja – o osnovnim odlikama srednjem vijeka, društvenim slojevima toga perioda, crkvi u srednjem vijeku, stepenu saznanja običnog čovjeka toga perioda:

Učenike dijelim na pet grupa, dajem im nastavne listiće sa zadacima koji su usklađeni sa tekstem u udžbeniku, koji im takođe dijelim.

Prva grupa dobija zadatak da odgovori na pitanja vezana za dio teksta Potraga za antikom – Objasni do kakvih promjena je dovelo prikupljanje i proučavanje antičkih spisa od strane humanističkih mislilaca. Opiši stvaralaštvo renesansnih umjetnika i istakni ideale kojima su težili.

Druga grupa dobija dio teksta Veliki mislioci humanizma i zadatak da uporedi društvo koje je zagovarao Tomas Mor sa društvom koje je zagovarao Nikolo Makijaveli; takođe treba da uoče razlike između ova dva mislioca i Erazma Roterdamskog i njegovih stavova.

Treća grupa dobija Književnost i Likovnu umjetnost i zadatak da kratko predoče ostalim učenicima koje to teme prevladavaju u djelima književnika humanističke epohe; koje književne forme su tada zauzimale najznačajnije mjesto i zašto; čime se odlikuje likovno stvaralaštvo ovoga perioda i koji su njegovi najznačajniji predstavnici.

Četvrta grupa dobija Razvoj nauke, tehnike i proizvodnje i zadatak da objasni kako je došlo do razvoja nauke, ko su bili istaknuti naučnici toga doba, stav crkve prema naučnom napretku i da objasne značaj pronalaska štamparije.

Peta grupa dobija Velika geografska otkrića i zadatak da iznesu stav o pozitivnim i negativnim stranama Velikih geografskih otkrića.

Zaključak:

Učenici iznose stavove o tome šta su naučili:

- O humanizmu i renesansi
- O istaknutim ljudima ovoga doba
- O promjenama u umjetnosti (književnosti i likovnom stvaralaštvu)
- O naučnim i tehničkim dostignućima
- O velikim geografskim otkrićima

Izgled table:

- Začeci humanizma i renesanse
- Firenca, Rim, Napulj, Milano, Ferrara, Urbini, Rimini, Venecija
- Pojam humanizma i renesanse
- Gimnazije, Platonova akademija u Firenci;
- Težnje humanista (reforma crkve), promjena načina života čovjeka
- Prodaja indulgencija
- Erazmo Roterdamski (1466-1536) – Pohvala ludosti
- Protestantizam
- Tomas Mor (1487-1535) – Utopija; protestantizam
- Nikolo Makijaveli (1469-1527) – Istorija Firence; Vladalac; Izvodi;
- Rafael Aligijeri, Đovani Bokačo i Frančesko Petrarka
- Poezija; spjevovi – Vergilije (Eneida), Lodovik Ariosto (Bijesni Orlando), Torkvato Taso (Oslobođeni Jerusolim); pastorale – Jakop Sanacar – Arkadija;
- Proza – viteški romani najpopularnija vrsta proze
- Garsija Montalve (Amadis Galski), Fransoa Roble (Gargantu i Pantagruel)
- Slikarstvo
- Leonardo da Vinči – Mona Liza, Tajna večera, Bogorodica u pećini, Sve-ta Ana
- Mikelandelo Buonaroti – David, mojsije, Robovi, Pijeta (statue), Jutro, Veče, Dan i Noć (skulpture); Sikstinska kapela u Rimu.
- Rafael Santi – Sikstinska madona, Atinska škola i Parnas.
- Ticijan Večeli; Albreht Direr
- Luvr, Vavel (Krakov), Knežev dvor (Dubrovnik)
- Nauka i tehnika –
- Nikola Kopernik – teorija o heliocentričnom sistemu
- Đordano Bruno – spaljen kao jeretik 1600. g. u Rimu
- Andreas Vazelijus – O sastavu ljudskog tijela
- Johan Gutemberg – Štamparija u Majncu 1450 godine
- Razvoj tehnike – automatska predilica, tkački razboj, vodeno kolo (procvat manufakture)
- Velika geografska otkrića
- 1300. godine – pronalazak kompasa
- Toskanelijeva mapa Zemlje
- Arabljanska trgovina, pojava Osmanlija, traženje pomorskog puta za Indiju
- Kristifor Kolumbo; konkvistadori.
- Ferdinand Kortes; Fransisko Pizaro;
- Trgovina „crnim robljem”
- Posljedice otkrića Amerike po Evropu

SOCIOLOGIJA

PISMENA PRIPREMA ZA REALIZACIJU NASTAVNE JEDINICE IZ SOCIOLOGIJE

Škola: Cetinjska gimnazija

Predmet: Sociologija

Predmetni nastavnik: Ivanović Radmila

Nastavna jedinica: Pauperizacija, socijalne razlike – socijalna distanca.

Odjeljenje: IV–1

Standardi znanja: Razumijevanje i naučno shvatanje pojma pauperizacije i siromaštva, uočavanje distinkcije između relativnog i apsolutnog siromaštva, ukazivanje značaja holističkog pristupa u tumačenju pojma siromaštva, razumijevanje osnovnih postulata kulturalističkih teorija sa posebnim akcentom na pojam „kultura bijede”, kao i marksističkih i savremenih teorija u objašnjenju siromaštva, ukazivanje na značaj modela EU i Lisabonske strategije u rešavanju problema siromaštva.

Metode rada: Metoda usmenog izlaganja, dijaloška metoda, metoda rada sa tekstem.

Nastavna sredstva: Osnovna nastavna sredstva (tabla, udžbenik i kreda)

Oblici rada: Frontalni i individualni

Operativni ciljevi: Učenik treba da se upozna sa sociološkim značenjem pojmova siromaštva i pauperizacije, da shvati njihovu društvenu etiologiju i posljedice po globalno društvo, da se upozna sa najznačajnijim teorijskim pogledima na fenomen siromaštva, kao i da bude informisan o najvažnijim koracima na međunarodnom planu u cilju rješavanja siromaštva kao značajnog problema savremenih globalnih društava.

Aktivnosti učenika: Pažljivo prate izlaganje nastavnika, u sveskama bilježe sve teze i pojmovi ekogi se ispisuju na tabli, aktivno učestvuju u nastavi kroz postavljanje pitanja nastavniku u vezi sa sadržajem predavanja, odgovaraju na postavljena pitanja od strane nastavnika.

Aktivnosti nastavnika: Ukazuje na značaj teme koja se izlaže, upućuje učenike na sadržaj pojmova koji su predmet izlaganja, iznosi konkretne primjere koji ilustruju osnovne pojmove i procese, stavlja akcenat na suštinu sociološkog pristupa datim procesima.

Pojmovi: Pauperizacija, siromaštvo, holistički pristup, kulturalističke, marksističke i savremene teorije, siromaštva, socijalna isključenost, socijalna inkluzija, Lisabonska deklaracija, Evropski socijalni model.

Korelacija: Psihologija, Istorija savremenog društva.